

ISSN 1906-7208 (Print)
ISSN 2651-1126 (Online)

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2562

Vol. 11, No. 2 July - December 2019

Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เจ้าของ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป
ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยในสาขาวิชามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา จันทรแย้ม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เข้มทอง สีนวงศ์สุวรรณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์มนตรี มีเนียม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.อดิศา แซ่เตี่ยว	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณะ หนูหมื่น	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.นิสากร จารุมณี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิมา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ ตันพิชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์สนธิดา เกียรติวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี สบายยิ่ง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา เลาหิวิยานนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เข้มทอง สีนวงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐ อังศิริวิยะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วัลย์ สุรินยา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ เจริญสุข	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทรเทาว์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ชุมหนะเรืองเดช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทธินันท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

Professor Ronald Fischer, Ph.D.

Associate Professor Camilla Vásquez, Ph.D.

Associate Professor Paul Gruba, Ph.D.

Assistant Professor Alejandro Azocar, Ph.D.

Assistant Professor Irving Chan Johnson, Ph.D.

Kathleen Nicoletti, Ph.D.

Victoria University of Wellington,
New Zealand

University of South Florida, USA

University of Melbourne, Australia

University of West Alabama, USA

National University of Singapore, Singapore

Mujeres Movimiento, Sayulita, Mexico

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์

รองศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ มะโนรมย์

รองศาสตราจารย์ ดร.เขมิกา ยามะรัต

รองศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ชิดชนก เชิงเขาว์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี อายุวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.นิสากร จารุมณี

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพรพรรณ อีรานูตร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ

รองศาสตราจารย์ จุรีรัตน์ บัวแก้ว

รองศาสตราจารย์ เฉลียวศรี พิบูลชล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร สุคำวัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ดฉวา บุญปรากฏ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชีวัน บัวแดง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ทรงกลด คชเสนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมวรรณ จิมากร ชิลลี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรนรินทร์ ศุภกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี กรรพุมมาลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุทธิดา ขวนวัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร บุญมาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรีสิริ สิงหศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อธิปัตย์ บุญเหมาะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัลญาน์ สมุห์เสนีโต
ดร.ชลวิษ สุธัญญารักษ์
ดร.นันธิดา จันทรางศุ
ดร.วรรณรัตน์ หวานจิตต์
ดร.อภิรมย์ พรหมจรรยา

ผู้พิสูจน์อักษร

รองศาสตราจารย์ ดร.อดิศา แซ่เตียว
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

กำหนดออก 2 ฉบับต่อปี (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

ภาพปก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์ และ ดร.นันธิดา จันทรางศุ

ผู้ออกแบบปก รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์

เลขานุการ นางสาววราภรณ์ หนูสงค์

ผู้ช่วยเลขานุการ นางสาวสุชาดา กองสวัสดิ์

พิมพ์ที่ กัปตันพรีนติ้ง 42/1 หมู่3 ต.ทุ่งตำเสา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทร. 089-7333529

บทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Journal of Liberal Arts

Prince of Songkla University

Publisher

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

Objectives

1. To serve as a platform for disseminating a new body of knowledge in humanities and social sciences
2. To provide opportunities for faculty members, students and scholars to publish their academic work and research in humanities, social sciences as well as in language and linguistics

Scope

The body of knowledge in the fields of social sciences and humanities including languages and linguistics

Advisory Board

Professor Emeritus Piyant Bunnag, Ph.D.

Professor Duangmon Chitchamnong, Ph.D.

Assistant Professor Kanda Janyam, Ph.D.

Prince of Songkla University, Thailand

Chief Editor

Assistant Professor Kemtong Sinwongsuwat, Ph.D. Prince of Songkla University, Thailand

Editor

Associate Professor Motri Meenium Prince of Songkla University, Thailand

Editorial Board

Associate Professor Adisa Teo, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Wanna Numun, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Nisakorn Charumanee, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Kasetchai Laeheem, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Punya Tepsing, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Prasong Tanpichai, Ph.D.	kasetsart University, Thailand
Associate Professor Yothin Sawangdee, Ph.D.	Mahidol University, Thailand
Associate Professor Sonthida Keyuravong	King mongkut's university of technology thonburi, Thailand
Assistant Professor Malee Sabaiying, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Assistant Professor Chonlada Laohawiryanon, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Assistant Professor Kemtong Sinwongsuwat, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Assistant Professor Natha Angsuviya, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Assistant Professor Tippawan Surinya, Ph.D.	kasetsart University, Thailand
Assistant Professor Dusadee Charoensuk, Ph.D.	Eastern Asia University, Thailand
Assistant Professor Rattana Jantao, Ph.D.	Khonkaen niversity, Thailand
Assistant Professor Suree Choonharuangdej, Ph.D.	Chulalongkorn University, Thailand
Assistant Professor Utai Parinyasutinun, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand

Professor Ronald Fischer, Ph.D.	Victoria University of Wellington, New Zealand
Associate Professor Camilla Vásquez, Ph.D.	University of South Florida, USA
Associate Professor Paul Gruba, Ph.D.	University of Melbourne, Australia
Assistant Professor Alejandro Azocar, Ph.D.	University of West Alabama, USA
Assistant Professor Irving Chan Johnson, Ph.D.	National University of Singapore, Singapore
Kathleen Nicoletti, Ph.D.	Mujeres Movimiento, Sayulita, Mexico

Readers

Professor Supachai Singyabuth, Ph.D.	Maharakham University, Thailand
Associate Professor Kanokwan Manorom, Ph.D.	Ubon Ratchathani University, Thailand
Associate Professor Khemika Yamarat, Ph.D.	Chulalongkorn University, Thailand
Associate Professor Chamaipom Kanchanakijisakul, Ph.D.	Naresuan University, Thailand
Associate Professor Chidchanok Chungchow, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Nathapong Chitniratna, Ph.D.	Thaksin University, Thailand
Associate Professor Dusadee Ayuwat, Ph.D.	Khon Kaen University, Thailand
Associate Professor Nisakorn Charumanee, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Boonyong Ketthet, Ph.D.	Maharakham University, Thailand
Associate Professor Wichai Kanchanasuwon, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Ampornpan Theeranut, Ph.D.	Khon Kaen University, Thailand
Associate Professor Saran Nakrob, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Jureerat Buakaew	
Associate Professor Chaleosri Pibulchol	Srinakharinwirot University, Thailand
Assistant Professor Khanokporm Sucamvang, Ph.D.	Chiang Mai University, Thailand

Assistant Professor Kettawa Boonprakarn, Ph.D.	Thaksin University, Thailand
Assistant Professor Kwanchewan Buadang, Ph.D.	Chiang Mai University, Thailand
Assistant Professor Chansongklod Gajaseni, Ph.D.	Chulalongkorn University, Thailand
Assistant Professor Pattamawan Jimarkon Zilli, Ph.D.	Thammasat University, Thailand
Assistant Professor Piratom punyaratabndhu, Ph.D	Naresuan University, Thailand
Assistant Professor Patnarin Supakorn, Ph.D.	Walailak University, Thailand
Assistant Professor Montri Kunphoommarl, Ph.D.	Naresuan University, Thailand
Assistant Professor Sutthida Chuanwan, Ph.D	Mahidol University, Thailand
Assistant Professor Suttiporn Bunmak, Ph.D.	Thaksin University, Thailand
Assistant Professor Wareesiri Singhasiri, Ph.D.	King Mongkut's University of Technology Thonburi, Thailand
Assistant Professor Atipat Boonmoh, Ph.D.	King Mongkut's University of Technology Thonburi, Thailand
Assistant Professor Anlaya Smuseneto, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Chonlavit Sutunyarak, Ph.D.	Bangkok University, Thailand
Nantida Chandransu, Ph.D.	Mahidol University, Thailand
Wararat Whanchit, Ph.D.	Walailak University, Thailand
Apirome Promchanya, Ph.D.	Prince of Songkla University Thailand

Proofreader

Associate Professor Adisa Teo, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Wanna Numun, Ph.D.	Prince of Songkla University, Thailand

Issue Dates 2 issues/year (Jan - June & July - December)

Cover Assistant Professor Rewadee Ungpho, Ph.D. and Nantida Chandransu, Ph.D.

Cover designer Associate Professor Punya Tepsing, Ph.D.

Secretary Miss Waraporn Noosong

Co-Secretary Miss Suchada Kongsawat

Printing House: Captain printing 42/1 Moo.3 Tungtamsao Hat Yai District,
Songkhla Province 90110 Tel. 089-7333529

Articles in this journal belong to their authors and the editorial
board is not responsible for the content.

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยทั้งสิ้น 17 บทความ มีเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ศิลปวัฒนธรรมและสังคมศาสตร์

บทความวิจัยกลุ่มแรกว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษที่จะเป็นประโยชน์กับครู-อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษา ในประเด็นการพัฒนาตัวผู้สอน กลวิธีการสอนและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อการสอน ได้แก่บทความเรื่อง การตระหนักรู้ของอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยที่มีต่อการย่นคิดไตร่ตรองตนเองและการทำงานร่วมกันของครูที่มีต่อการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครู บทความเรื่อง การใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ บทความเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารผ่านอวัจนภาษาในการขอร้องและปฏิเสธแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย: โมเดลปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม บทความเรื่อง การเล่านิทาน: การส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการพัฒนาเจตคติในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยระดับประถมศึกษา และบทความเรื่อง การใช้วิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบจับคู่และกลุ่มผ่านระบบออนไลน์ต่อการพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำ

บทความวิจัยกลุ่มที่สองที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม บทความแรกคือบทความเรื่อง การสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ ในจังหวัดปัตตานี: พลวัตตามสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยศึกษาขั้นตอนของพิธีกรรมและบริบทสังคมวัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ ที่บางท้องถิ่นเรียกว่า โต๊ะคริม นายมนตรีหรือนราทပ်ใหญ่ เพื่อจะให้เห็นขั้นตอนและความสำคัญของพิธีกรรมที่มีต่อชุมชน บทความที่สองบทความเรื่อง การพัฒนาปีโนราเพื่อการอนุรักษ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สังเคราะห์ให้เห็นแนวทางในการพัฒนาปีโนรา ซึ่งเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม

อันมีคุณค่าของชาวใต้ เป็นผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างน่าสนใจ บทความสุดท้ายในกลุ่มนี้ มีข้อเสนอแนะด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีที่น่าสนใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง คือควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพราะเป็นบุคคลสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมและควรพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีของชาวมอแกนอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับปฏิบัติการ และระดับนโยบาย คือบทความเรื่อง **การฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีในภาวะวิกฤตของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา**

บทความวิจัยกลุ่มสุดท้ายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ สองบทความแรกเป็นการศึกษาระดับทัศนคติทางลบต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานและระดับการสร้างเสริมสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุรวมทั้งแนวทางการเสริมสร้างสุขภาพสังคมในผู้สูงอายุ คือบทความเรื่อง **วยาคติต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี: ผลจากแบบวัด The Fraboni Scale of Ageism (FSA)[®] และบทความเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพสังคมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลสะลงอำเภอมะเมีน จังหวัดเชียงใหม่** บทความที่สามเป็นบทความที่แสดงให้เห็นการต่อสู้ต่อรองของคนชายขอบกับภาครัฐ โดยสะท้อนว่ากลุ่มชาติพันธุ์มอแกนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการยอมรับในฐานะพลเมืองไทยทั้งทางกฎหมายและทางสังคม พวกเขาจึงพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับมากขึ้น คือบทความเรื่อง **กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน: ความเป็นชายขอบกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมภายใต้รัฐชาติไทย** บทความที่สี่เป็นบทความที่ศึกษาระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ว่ามีความต้องการมากน้อยเพียงใดในบทความเรื่อง **ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ถนนหน้าสถานีอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา** บทความที่ห้าคือบทความเรื่อง **การเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติภายในประเทศไทยและอินโดนีเซีย** บทความนี้มีข้อสรุปอันเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติของไทยกับอินโดนีเซีย คือการพิจารณากฎหมายที่มุ่งเน้นควบคุมการทำงานของแรงงานข้ามชาติ

และสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงานจะต้องดำเนินการในทุกมิติ ควบคู่กับการจำกัดดุลย
พินิจของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้เงื่อนไขเชิงภูมิศาสตร์ บทความที่หกและบทความที่เจ็ด
มีข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในการสร้างความรักความผูกพันของบุคลากรต่อ
องค์กรและการพัฒนาองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล คือบทความเรื่อง **ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย** และบทความเรื่อง **การประเมิน
คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วง
สองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช** บทความที่แปดเป็นการศึกษา
พฤติกรรมการรับรู้และการรับสื่อการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายว่ามีมากน้อย
เพียงใด คือบทความเรื่อง **พฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของ
ประชากรรุ่นวาย: กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี** บทความสุดท้ายในกลุ่มนี้
คือบทความเรื่อง **ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยง
ทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา** บทความนี้มี
ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในการลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน คือการ
ปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของ
นักเรียน การเลือกคบเพื่อน ตลอดจนการดูแลและความใกล้ชิดของครอบครัว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควร

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

Tertiary English Language Teachers' Perceptions toward Self-reflection and Teacher Collaboration on Learning and Professional Development จิตติมา ชูพันธุ์ และ จิรายุ ทัพพ่ม	1
การใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สียานา พันธพงศ์ธรรม และ นิสากร จารุมณี	44
Developing Nonverbal Communication Competence in Requests and Refusals of Thai University Students: the Intercultural Interaction Model อุไรวรรณ รัตนพันธ์ หนูนคง อนามัย ดำเนตร และ กาญจนา ชาตตระกูล	68
Storytelling: A Method to Enhance Reading Achievement and Attitudes toward English Reading of Thai Primary School Learners ปณิดา มั่นยานนท์ และ อีรนุช อนุฤทธิ์	96
The Use of Online Paired and Grouped Peer Feedback in Improving Low Proficiency Students' English Grammatical Ability รศนา กิตติวัฒน์ และ สมฤดี คงพุด	124
การสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิเกมโนห์รา ในจังหวัดปัตตานี: พลวัตตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ประสิทธิ์ รัตนมณี	154
Development of the pi nora for conservation according to theories of the creative economy สร้อย เพชรรักษ์ ประรภา แก้วเศษ และ อัญชลี จันทาโภา	178
การฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีในภาวะวิกฤตของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เรวดี อังโพธิ์ และ นันธิดา จันทรางศุ	199

วยาคติต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี: ผลจากแบบวัด The Fraboni Scale of Ageism (FSA)[©] 223

เทียนแก้ว เสี่ยมสุวรรณ

การสร้างเสริมสุขภาพสังคมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลสะลง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ 245

สามารถ ใจดี๊ย กานต์ชัยญา แก้วแดง และ อ้อมหทัย ดีแท้

กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน: ความเป็นชายขอบกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมภายใต้รัฐชาติไทย 261

ปวิวัฒน์ ช่างคิด และ สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์

ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 284

วิริดา วงศ์จันทร์ และ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์

การเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติภายในประเทศ ไทยและอินโดนีเซีย 303

นวิยา ยศวิไล และ ขวัญณภิส รัชตะวรรณ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย 328

กอบแก้ว จันทร์กิ่งทอง

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 352

เบญจพร จันทร์โคตร

พฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย:กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี 371

พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา 390

มาลี สบายยิ่ง

Tertiary English Language Teachers' Perceptions toward Self-reflection and Teacher Collaboration on Learning and Professional Development

การตระหนักรู้ของอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับ
มหาวิทยาลัยที่มีต่อการย้อนคิดไตร่ตรองตนเองและการทำงานร่วมกัน
ของครูที่มีต่อการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครู

จิตติมา ชูพันธุ์¹

Jittima Choopun

จิรายุ ทัพพूम²

Jirayu Tuppoom

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการตระหนักรู้ถึงแนวคิดและ
มุมมองของอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยที่มีต่อความสำคัญของ

¹นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Ph.D.student, English as an International Language Program, Faculty of Liberal Arts and
Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom, Thailand

²ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Ph.D., English as an International Language Program, Faculty of Liberal Arts and Science,
Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom, Thailand

Corresponding Author: E-mail: choopun.j@gmail.com

(Received: 8 February, 2018; Revised: 14 August, 2018; Accepted: 10 January, 2019)

การย้อนคิดไตร่ตรองตนเองและการทำงานร่วมกันของครูต่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 32 คน ประจำปีการศึกษา 2558 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยมีการตระหนักรู้ในเชิงบวกและเห็นคุณค่าของการย้อนคิดไตร่ตรองตนเองและการทำงานร่วมกันของครู อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีการย้อนคิดไตร่ตรองตนเองทั้งในขณะที่ยังสอนและภายหลังการสอน สำหรับผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์สามารถจำแนกการตระหนักรู้การย้อนคิดไตร่ตรองตนเองเป็น 4 แก่นสาระ คือ เป็นความต้องการภายในที่จะแก้ปัญหา เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเป็นการเพิ่มความสามารถทางภาษาอังกฤษ และเป็นส่วนหนึ่งของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการมีตรรกะ นอกจากนี้การตระหนักรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของครู จำแนกเป็น 3 แก่นสาระ คือ เป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นกรอบที่นำไปสู่การพัฒนาตนเอง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการสอน

คำสำคัญ: การย้อนคิดไตร่ตรองตนเอง การทำงานร่วมกันของครู อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย การพัฒนาวิชาชีพครู

Abstract

This paper reports on preliminary study results of Thai tertiary English language teachers' perceptions toward self-reflection and teacher collaboration on learning and professional development. The data was collected from a questionnaire and semi-structured interview which were responded by 32 Thai tertiary English language teachers who worked in a

government university in the southern region of Thailand in the academic year 2015. The purposive sampling method was used to select the participants. The questionnaire data was analyzed by means of frequencies and percentages. The interview data was analyzed thematically. The findings demonstrated that the participants had positive perceptions and appreciated the value of self-reflection and teacher collaboration on their learning and professional development. They self-reflected on their teachings on a regular basis both reflection-in-action and reflection-on-action. The interview results revealed 4 main themes of perceptions toward self-reflection: internal desire to solve problems, changing teaching practice, enhancing English language competence, and essential part of logical and critical thinking. The study also explored 3 main themes of perceptions toward teacher collaboration: effective interpersonal skills, scaffold to individual development, and strengthen effective teaching.

Keywords: self-reflection, teacher collaboration, Thai tertiary English language teachers, teacher professional development

Introduction

Professional development is considered as a way to maintain and enhance the quality of language teachers. The acquired knowledge does not only bring about improvement in the teaching process but also leads to career growth (Wichadee, 2011). Becoming a successful language teacher requires not only knowledge of the language but also ability to

implement different language teaching methodology, technique, and strategy to improve their students' performance (Puebla, 2011).

To promote on-going professional development, English language teachers can get involved in many professional activities either individually or collaboratively (Hismanoglu & Hismanoglu, 2010) . According to Khan (2008) , there is a range of professional learning programs available for teachers like attending pre-service and in-service training, participating in conferences, seminars, workshops, joining teacher associations, reading books and articles, and so on.

Unfortunately, as reported by many researchers, there is a plenty of training courses but they are considered as inefficient, ineffective, and unproductive. According to Gould (2008), Sharma (2016), and Agbayahoun (2016), in-service training simply organized in forms of workshops, short-term courses, or 'sit and get' training that offer teachers new information on specific aspects of their work. They are unable to use what they gained from the training to change way of teaching and increase students' achievement in English language classes.

In Thailand, there is a similar situation. In a study by Noom-ura (2013), and Meng and Tajaroensuk (2013), they discovered that the available training programs for EFL Thai teachers in fundamental education are organized in top-down, one-size-fits-all, and non-collaborative manner. Most of them are not found to be as efficient as what had been planned. They could not directly serve teachers' needs and may not be closely tied to classroom practices.

In this regard, in tertiary education, generally, form of professional development for teachers are administered by a responsible committee or unit. Most of them includes attending seminars and conferences, undertaking professional training programs, presenting research papers, attending higher degree programs, and other forms of development. Thai university EFL teachers appear to rely heavily on their university for teacher professional (Phothongsunan, 2018).

Consequently, a more desirable professional development should move beyond a traditional form of simple in-service workshop (Sharma, 2016). Instead, as proposed by Rout and Behera (2014), the current provision of professional development should be shifted from a behaviouristic to constructivist approach. They suggest many aspects of effective professional development activities, among which are the concept of 1) inquiry, reflection, and experimentation that are teacher-driven and 2) teachers' communities of practice rather than individual teachers working.

Furthermore, specifically Thailand education reform in the future, Thai teachers should have a reflective, collaborative, and problem-solving skill. This policy generates the researcher's interest in designing professional development model for tertiary English language teachers by encouraging them to examine their own teaching, work in group, and construct their own learning through self-reflection and teacher collaboration.

Purpose of the study

In order to develop the model which responds to teachers' real needs, firstly, the researcher needs to explore teachers' perceptions because

they show how teachers feel and understand self-reflection and teacher collaboration on learning and professional development. Consequently, this study aims at answering the following two research questions:

1. How do Thai tertiary English language teachers perceive self-reflection on learning and professional development?
2. How do they perceive teacher collaboration on learning and professional development?

Theoretical framework

1. Teacher self-reflection

In English language teaching, teachers need to revisit their teaching experiences in order to increase their awareness of what they actually do to understand, challenge, modify, and develop from it. This awareness can be brought about by self-reflection (Boon, 2011).

1.1 Definition and conception of self-reflection

The interest in reflection in the educational context is originally introduced by John Dewey (1993). He defines self-reflection as an active, persistent, and careful consideration of any belief or supposed form of knowledge in the light of the grounds that support it. He also asserts that it is important in the change processes of teaching through the reconstruction or reorganization of experiences.

In addition, Dewey distinguishes between ‘routine action’ and ‘reflective action’. A routine action is influenced by tradition, habit and authority, and by institutional definitions and expectations. It is relatively static. Conversely, a reflective action demands to think over

one's action and work on his/her development which implies flexibility analysis and social awareness.

According to Schön (1983), another proponent of reflective practice, he describes self-reflection as central to growth and development for all professions. He introduces and extends the concept of reflection in two forms: reflection-in-action and reflection-on-action. Applied to teaching, reflection-in-action is a while-lesson reflection. Teachers need an ability to interpret, analyse, and find the solutions instantaneously to a particular problem or situation while they are teaching.

Reflection-on-action or post-lesson reflection allows teachers to consider, analyse the actions and events that have taken place in the classroom, and try to find solutions or changing for future teaching. This involves developing a repertoire of experience and forces teachers to think about what they would ideally do if the situation happened again. It is unlike reflection-in-action, which is a solitary activity; reflection-on-action could be normally done collectively.

1.2 Methods of collecting data for self-reflection

As recommended by many educators (Yang, 2009; Fatemipour, 2013; Zaare, 2013; Harun & Suravi, 2013; Yaacob, Walters, Ali, Abdullah & Walters, 2014; Rashid Shah & Al Harthi, 2014), teachers who would like to be a reflective practitioner can employ a number of data collection methods as follows:

1.2.1 A classroom observation is one of the most common ways of reflecting on pedagogical practices. It can be employed to understand classroom realities and can help teachers evaluate their

strengths and weaknesses. The observation has typically two goals: appraisal and developmental. In terms of appraisal goal, it is an occasion when an observer is sitting at the back of the classroom observing and recording the teachers' and learners' actions. Developmental observations provide teachers with opportunities to raise their awareness of classroom dynamics, improve their abilities to assess their own teaching approaches, and develop their skills to notice, reflect, and enhance their pedagogic skills. It consists of five stages which lead to developmental observations: 1) in pre-observation stage, the observer and observed collaboratively plan a formal observation session; 2) in while-observation stage, the observer gathers verifiable data; 3) in post- observation scenario, the observer analyses the data to discover strengths and weaknesses; 4) in post-observation meeting, observer and observed collaboratively focus on both the strengths and weaknesses to help teachers develop a future plan of action that will help them grow professionally; and 5) afterwards, both the parties set a time-frame to achieve the set targets.

1.2.2 Using various forms of reflective writing aids to write down thoughts, feelings, experiences, and attitudes related to teachers' works. These reflective writings include dossiers, verbatim transcriptions, logs, diaries, portfolios, and more recently, digital narratives. Teachers can articulate their emerging thoughts and encourage a self-awareness of attitudes and beliefs over time. They are not only useful documents for providing factual information but they can also be further analysed and interpreted. Reflective skills may be developed best when teacher

trainees learn how to write down their thoughts, feelings, experiences and attitudes related to their work as educators. Various forms of reflective writing aids include dossiers, verbatim transcriptions, logs, and diaries

1. 2. 3 Recording lessons through an audio and video recording is considered as one of the most valuable instruments for self-reflection because it provides an objective and permanent source that various aspects of classroom practice can be viewed repeatedly and observed. Through watching their own video recordings, teachers can review vividly pictures of the whole process of teachings. They can reflect on their weaknesses and assist them to get some inspirations for their improvements.

1.2.4 Teaching blogs are written or recorded accounts of teaching experiences, teachers' routine or conscious actions in the classroom. These actions include conversations with students, critical incidents in a lesson, teachers' beliefs about teaching and events outside the classroom that will influence teachers' views about language teaching and learning. There are two purposes for teaching blogs, one of which is for future reflection and triggering teachers' insights about teaching by writing and the other of which can involve all their students, their colleagues, and other educators in the blogs so as to offer more advice on teaching.

1.3 Collaborative action research involves investigation of practice in teachers' own context. Action research has a specific and immediate outcome. Teacher can engage in action research individually or collaborate in team of teachers. As a result of conducting the projects,

teachers are more reflective and more confident about teaching in general and English language learning context.

As can be seen from the above review of methods of self-reflection, each instrument has advantages and limitations. Some are more useful for exploring specific aspects of teaching than others. It is up to teachers to decide which methods are useful and for what purpose. Each method and approach can be used alone or in combination with them depending on the purpose of investigation.

2. Teacher collaboration

As described earlier, teachers who always revisit and analyse their teaching, they will receive information directly from their actual practices (Soisangwarn & Wongwanich, 2014) . However, Meng & Tajaroensuk (2013) suggest that teacher teamwork is better than individual practice in terms of sustainable professional development. As teachers can learn from one another and interact around substantive issues of teaching and learning.

2.1 Definition and conception of teacher collaboration

Currently, teachers are both subject and object of learning (Avalos, 2010). They need to cooperate with each other to develop themselves professionally instead of waiting for the educator to bombard them with externally imposed methods and techniques through teacher training courses.

As described by Fullan (2005), teacher collaboration is a form of teachers' working culture where they choose to work together voluntarily to share ideas and teaching resources. They also focus on

mutual observation and reflective enquiry. The common goal of this professional learning community is to make changes in teachers' beliefs, understandings, methodologies, and teaching resources in order to increase the success of their students.

Moreover, Piedrahita (2007) defines teacher collaboration is an educational culture in which teachers, instead of an outside expert, negotiate and decide their own agenda, objectives and the activities to be carried out. It can be seen as an alternative structure to traditional professional development because it provides teachers opportunities to jointly investigate teaching and learning on their own initiative.

It has been documented extensively that Vygotsky's (1978) sociocultural theory is the influential and foundational concept for teacher collaboration. Vygotsky argued that learning stems from the exchange of ideas and interactions. This theory stresses on the importance of collaborative, discussion, and social interaction with more capable peers in creating an environment for learning (Hagan & Richmond, 2012). Within the teacher group, the assistance and guidance for knowledge construction that more competent peer provide for less competent one can be defined metaphorically as scaffolding. It is believed that teachers' development happened through scaffolding. Particularly, less competent teachers require it to extend their Zone of Proximal Development or ZPD. The ZPD refers to the distance between what teachers can do alone and what they can do if they work through the encouragement from more capable colleagues or peer facilitation (Engin, 2014).

Research methodology

1. Participants

The participants were 30 Thai tertiary English language teachers who worked in a government university in the southern region of Thailand in the academic year 2015. The purposive sampling method was used to select participants.

The participants consisted of 23 female and 7 male teachers. Most of them (43.3%) were aged between 31 and 40. 17 participants (90 %) had a master's degree. 2 participants (6.67 %) had a bachelor's degree and only 1 participant (3.33 %) had a doctorate degree as last academic degree completed. They were mixed with regard to years of English language teaching experience. The participants who had 6-10 years of teaching experience were the largest group. 4 of them had the experience of studying in Australia, 1 in India, and 1 in Malaysia.

2. Research instruments

2.1 A questionnaire

It was designed to investigate the participants' perceptions toward self-reflection and teacher collaboration. It was divided into 4 parts. Part I was the participants' demographical data. Part II consisted of questions to find out which English language skills were believed by the participants to be the most needed. The participants were asked to evaluate their own knowledge and efficiency of English skills. Part III provided a checklist of perceptions and needs of self-reflection. In this part, the participants were requested to check yes or no to questions about self-reflection. The last part was made up of a checklist of

perceptions and needs of teacher collaboration. The participants were asked to check yes or no to questions about teacher collaboration. The validity and reliability of the questionnaires were checked by 3 experts. The reliability of the questionnaire was 0.90.

2.2 A semi-structured interview

It was employed to find more in-depth information about the participants' perceptions toward self-reflection, methods they used for self-reflection, an example of contexts they engaged in a reflective practice, and benefit of self-reflection which would contribute to their learning and professional development. The interview questions were offered and checked by three experts for validity and reliability. The reliability of the interview was 0.87.

3. Data collection procedures

Due to the small sample size, the researcher tried to involve all participants as much as possible. Thus, the questionnaires were distributed to individual participants. The total number of returned questionnaires was 30 copies or 100 %. After gathering the questionnaire data, the researcher also interviewed the participants personally. In this session, the researcher interviewed 16 teachers. They were selected on the basis of availability and voluntarily. Before conducting the interview, the participants were informed of the detail of the investigation. They also signed a consent form to indicate that they understood the purposes of the study and participated in the study voluntarily.

4. Data analysis

The researcher analyzed questionnaire data by means of frequencies and percentages. The qualitative data from the interview was transcribed, coded, and analyzed thematically. The participants' perceptions toward self-reflection that related to learning and teacher professional development were categorized into 4 main themes:

4.1 Self-reflection is driven by the desire to solve the problem

4.2 Self-reflection is integral to change of teaching practice

4.3 Self-reflection enhances English language competence

4.4 Self-reflection is an essential part of logical and critical thinking

Based on the interview data, 3 main themes of the participants' perceptions toward teacher collaboration were categorized as follows:

1. Teacher collaboration contributes to more effective interpersonal skills.

2. Teacher collaboration provides scaffolding to individual development.

3. The interplay between teacher collaboration and self-reflection strengthen effective teaching.

5. Research results and discussion

5.1 Results of English language skills the participants most needed to improve

As mentioned earlier, in the questionnaire and interview survey, the participants were asked to answer which English language skills they most needed to improve. The findings from the questionnaire were consistent with the interview results. They revealed that most of

the participants prioritized writing skills and then speaking, reading, and listening respectively. They gave reasons that they desired to strengthen their English ability and to be a good role model for their students. Moreover, they believed that English language proficiency was one of the important fundamental components in becoming qualified language teachers. The responses were given in Table 1.

Table 1. Thai tertiary English language teachers’ English skills needed most to improve

English language skills	Data sources			
	Questionnaire results		Interview results	
	(N=30)		(N=16)	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
Writing skill	11	36.7	8	50
Speaking skill	10	33.3	6	37.5
Reading skill	5	16.7	0	0
Listening skill	4	13.3	2	12.5

2. Results of perceptions toward self-reflection on learning and professional development

2.1 Results from the questionnaire

The questionnaire responses revealed that the majority of participants had positive perceptions on being a reflective teacher. 83.33 % had an experience of self-reflection both on their learning and English language skills evaluation. 96.7 % believed that self-reflection

could support them to become more autonomous teachers and contribute to their sustainable professional development. 100% of participants thought that self-reflection will help them to improve English language skills. The questionnaire responses were given in Table 2.

Table 2. Thai tertiary English language teachers’ perceptions toward self-reflection

Questions	Answers			
	Yes		No	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
1. Do you consider yourself to be a reflective learner?	28	93.33	2	6.67
2. Have you ever reflected on your learning and evaluated your English language skills?	25	83.33	5	16.67
3. Do you think self-reflection will help you improve your English language skills?	30	100	0	0
4. Do you believe that self-reflection will promote you to become more autonomous learners or teachers?	29	96.67	1	3.33

Questions	Answers			
	Yes		No	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
5. Do you think that experience gained from self-reflection can contribute to your sustainable professional development?	29	96.67	1	3.33
6. Do you need self-reflection to develop your learning and improve your English language skills?	29	96.67	1	3.33
7. Do you need more training and guidance for self-reflection?	29	96.67	1	3.33

2.2 Results from the semi-structured interview

The interview results showed that the participants were aware of the importance of being a reflective teacher. In the practical way, they self-reflect on their teachings on a regular basis and engaged in both reflection-in-action and reflection-on-action as proposed by Schön (1983).

To give an example of reflection-in-action, the participants mentioned that during giving of lectures in class, they found unexpected problems and had to improvise an activity in order to keep their

students' attention and continue the teaching smoothly. The following quotes expressed the participants' experience of reflection-in-action:

“... Once, my student asked a question about English-Thai slang which I couldn't answer and then I brought up that question to a class discussion. But they still couldn't find the answer. I promised that I would check it for them and I would tell them the answer on the next lesson. From this situation, I felt that being a knowledgeable teacher is necessary. I had to study more, prepare better, and always update new information...” (Teacher 7, Interview)

As evidenced in the example quote of the participant, while facing unexpected teaching problems, they were stimulated to use reflection-in-action by assessing what actually was the problem and choosing immediate solution to address it. They mostly practiced a rapid and repair reflection. To clarify this, they observed and used students' reaction or behaviors to change their teaching immediately.

Furthermore, reflection-in-action was very powerful and artistry practice. It needed teachers' high level of effort, knowledge, and skilled action to come up with a quick solution and make teaching adjustment. This reflection was like an internal supervision whereby practitioners were acting as their own supervisor and questioning themselves how to deal with this situation effectively (Rolfe, 2011). To achieve the goal, they activated their personal experience, knowledge, theory, and beliefs to

critically analyze and address the situation. This teacher knowledge included classroom management, fostering students individual difference , establishing rapport between teacher and students, taking a role as a facilitator, and so on (Saylag, 2012).

With regard to reflection-on-action, the participants reported that they reviewed their teaching or the students' learning through unstructured reflections without documenting their thoughts after completing each lesson.

In addition, none of them used a video or audio recorder to record their teaching for further self-development. From this finding, the researcher thought that EFL teachers should be raised their awareness of the valuable and usefulness of video and audio recording as a reflective tool. Although, there were possible constraints to use, previous studies (e.g., Masats & Dooly, 2011; Susoy, 2015) proposed in the same direction that using video can serve as a means for constructing knowledge and developing reflective skills. Importantly, watching their own video of teaching along with some feedback for the improvement, teachers became more aware of the classroom atmosphere and critical of themselves as a teacher as well as to understand the students' learning.

Through employing a post-lesson reflection, the participants recalled and analyzed what went well or what did not go well in their teaching. They also reflected on the appropriateness of the activity that the students worked on. Mostly, they used students' feedback as a main input to consider what situation needed to adjust or remedy as well as

what their future teaching plan should be. The following quote exhibited the participant's experience of reflection-on-action:

“When practicing speaking, my students had a difficulty of transferring their grammatical knowledge into communicative language use. Thinking about this, because of having a teaching style of spoon-feeding caused my students became passive learners. I needed to change the class from being teacher-centered to more active teaching...” (Teacher12, Interview)

Generally, the participants employed reflection-on-action. Due to the multiple demands of teachers in classrooms and time restriction, they were unable to stop in the midst of teaching to reflect all occurring problem or to pay conscious attention to every student's response. Instead, they needed to look back and assess the previous event in the classroom after the lesson completion.

To gain maximum benefit of reflective practices, the purpose of reflection-on-action should involve not merely thinking upon events, experiences, or behaviors but converting reflected information into in-depth understanding. Thus, to move beyond a reflection on technical performance, teachers should carry out their reflection-on-action immediately after the lesson. Also, it should involve keeping a diary or journal reflection that focused on a specific lesson or class with a view to identify key points against a personal set of reflective criteria.

Considering both reflection-in-action and reflection-on-action, the ultimate goal of them were improving teacher teaching practice and enhancing student outcomes. Teachers who always used reflective practice deliberately, they would be able to move forward a routine teaching but make their instruction in a more dynamic way.

Furthermore, based on the interview data analysis, the researcher categorized the participants' perceptions toward self-reflection that related to learning and teacher professional development into 4 main themes as presented below:

1. Self-reflection is driven by the desire to solve the problem.

Particularly, when confronting difficulties in teaching or when the plan did not work accordingly; they became conscious of their problem and started thinking about a solution. In this situation, self-reflection was stimulated to use. The following quote gave the evidence of the participant's perception:

“ ... Throughout long years of working, I found that teacher's role is no longer limited with only teaching but to keep on learning from day-to-day experience to improve myself and my career. Teaching and self-reflection are closely related with each other. Without looking back and improvement, I couldn't move forward...” (Teacher 16, Interview)

2. Self-reflection is integral to change of teaching practice.

The participants' responses indicated that to become successful teachers, it is a must to continue their learning and develop their teaching. Teaching is not a rigid process; it is the on-going process based on individual's desire. Due to insufficient teaching experience and the advancement of teaching innovation, teachers needed to have some changes in order to achieve better results. The following excerpt illustrated the participant's perception:

“ ... Nowadays, there is a lot of teaching innovation happening. I think English teaching is no longer standing in front of a classroom and lecturing. Instead, teacher must educate students by using a variety of method in teaching without sticking to a particular method. This condition forces me to adapt and change my existing teaching methods...” (Teacher 9, Interview)

3. Self-reflection enhances English language competence.

The participants not only realized that self-reflection was considered to be an important part of their teaching practice; but they also viewed this inquiry can be utilized for developing proficiency in English. That is, they could self-evaluate their competence, identify their weaknesses, and choose the effective way of English language improvement. The following excerpt illustrated the participant's perception:

“... I have a problem with my speaking skill. I tried to assess myself to find a way to develop it. One of the main reasons is that I don't like talking too much. I also don't have much chance to use English in my daily life. One of the best ways for me to solve this problem is to practice communication in English with a native speaker teacher in the department. I started and tried to use English whenever I talk to him. I tried to communicate with him in English more often than I could. Now, I think I'm more confident with my English and when I use the language...” (Teacher 3, Interview)

4. Self-reflection is an essential part of logical and critical thinking.

The participants also believed that there is a relationship between self-reflection and their critical thinking. In general, self-reflection is embedded in teachers' everyday thinking and practice. It is a foundation to strengthen working and problem-solving ability particularly when encountering an unplanned problem or event. The following statement expressed the participant's perception:

“...In my working time I will apply self-reflection as a way of my thinking. Self-reflection allows me to see problems that come up during work and how to deal with them. A person who is able to analyze and evaluate his or her problem will become wiser,

thoughtful, and won't give up easily when facing a problem..." (Teacher 14, Interview)

5. Results of perceptions toward teacher collaboration on learning and professional development

5.1 Results from the questionnaire

The findings demonstrated that the majority of participants acknowledged the significance and benefit of teacher collaboration. Half of the total participants (17 or 56.67%) collaborated with peers to develop their English language skills. All of them (100%) believed that teacher collaboration will help them improve their English language skills and can contribute to their sustainable professional development. 23 (76.67%) participants felt that their department or university culture is conducive to teacher collaboration. The questionnaire responses were given in Table 3.

Table 3. Thai tertiary English language teachers' perceptions toward teacher collaboration

Questions	Answers			
	Yes		No	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
1. Have you ever collaborated with peers to develop your English language skills?	17	56.67	13	43.33

Questions	Answers			
	Yes		No	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
2. Do you believe that teacher collaboration has more potential for enhancing teacher's English knowledge and skills than individual learning?	30	100	0	0
3. Do you think teacher collaboration will help you improve your English language skills?	30	100	0	0
4. Would you like to collaborate with other language experts for English language skills improvement?	30	100	0	0
5. Would you like to collaborate with colleagues to develop your English language skills?	29	96.67	1	3.33

Questions	Answers			
	Yes		No	
	Tally	Percentage	Tally	Percentage
6. Do you need more training and guidance for participating in teacher collaboration?	28	93.33	2	6.67
7. Do think that experience gained from teacher collaboration can contribute to your sustainable professional development?	30	100	0	0
8. Do you feel your department or university culture is conducive to teacher collaboration?	23	76.67	7	23.33

5.2 Results from the semi-structured interview

The interview results were consistent with the questionnaire results. They revealed that the participants' perceptions toward teacher collaboration seemed to be positive. In this research context, a group of language teachers or formal teacher collaboration had not been established yet. Nonetheless, some of them had an experience with

teacher collaboration informally. The common and practical way of teacher collaboration was weekly meeting where teachers worked on instructional development. They discussed the selection of instructional media, assessment procedures, and students' learning problems and shared other experience with their colleagues.

Based on the interview data, 3 main themes of the participants' perceptions toward teacher collaboration were emerged as follows:

1. Teacher collaboration contributes to more effective interpersonal skills.

The responses of participants demonstrated that in a collaborative environment, they need to offer information, ask questions, or argue for a different viewpoint with other colleagues. Normally, having a disagreement within the group can occur. In this condition, interpersonal skills are required. Engaging in teacher collaboration, they can learn how to work, interact, and get along with others effectively. Possessing social capacity provides a foundation for effective learning environment. The following statement exemplified the participant's thought:

“ ... I can share my experience and learn from the experiences of others when joining teacher collaboration. Due to the nature of working collectively, some different opinion may arise; however, I find that it is a good opportunity to open my mind to learn new things and admit that I don't know everything... ”

(Teacher 6, Interview)

Apart from the advantages of teaching improvement, some of participants perceived that teacher collaboration provided interpersonal skills or social capacity. Particularly, being an open-minded person might be one of the important interpersonal skills. Openness led to an increase of successful communication when working in a group. Due to the nature of group working, members needed opportunities to discuss, listen carefully to others, receive feedback on how they were doing, and express their feelings in an open way.

2. Teacher collaboration provides scaffolding to individual development.

The participants perceived that their involvement in a collaborative learning group made them gain a constructive feedback and support from other colleagues. This assistance was like scaffolding available for teachers' learning. Teachers can use them as a framework to examine what they should do to achieve a successful teaching. Furthermore, within collaborative context, teachers can mutually support one another to identify their strengths and weaknesses as well as some kind of changes in their teaching practices. More significantly, they can use obtained feedback to continue building up and developing their own personal knowledge independently. Participants explained their perceptions as follows:

“ ... I believe that when working together with other teachers I can find my areas that need improvement. Sometimes, others see what I fail to see. I can find my

weakness and learn how to deal with it effectively. It enables me to be more careful and aware of my work...” (Teacher 2, Interview)

As illustrated in the participants’ quotations, they accepted and used other teachers’ feedback for scaffolding themselves, particularly diagnostic scaffolding (Smit, Van Eerde, & Bakker, 2013). Having discussions with other colleagues assisted them to examine whether they were on the right track or whether they have some kind of strengths and weaknesses in their teaching practice. This scaffolding was essential for the foundation of further individual development.

3. The interplay between teacher collaboration and self-reflection strengthens effective teaching.

According to the interview results, the participants accepted the benefit of having an opportunity to reflect on their own teaching practices and share them with other colleagues. It should not isolate one stage from the other. They believed that working alone do not nurture critical reflection. Effective teaching requires both individual and collective working. Thus, by incorporating teacher collaboration into active self-reflection, teachers’ practice will be improved. The following remark illustrates this theme:

“ ... Certainly, after engaging in a group, we get new and different ideas from others. But the most important thing is teachers themselves. Any change or further development is up to their personal decision. Teacher

collaboration will be the most successful when teachers benefit what emerged from the group on their self-reflection and self-development...” (Teacher 14, Interview)

In this last theme, it can be assumed that although the participants perceived that teacher group involvement provided great benefit for teaching; however, the most critical factor was teachers themselves. They needed to put what they gained from the group into their own practices and continue to learn by themselves. To contribute to effective pedagogies, teachers should be supported to evaluate their own instructional practices reflectively and collaboratively.

Discussion

Self-reflection

Many studies have investigated EFL teachers’ perceptions toward self-reflection (e.g., Jadidi & Keshavarz, 2013; Noormohammadi, 2014; Ferdowsi & Afghari, 2015). Consistently, these studies have reported that EFL teachers had high awareness of self-reflection. They applied and practiced this learning method to evaluate their teaching experiences. In addition, they perceived self-reflection as a useful approach for developing their profession. Possessing the ability to reflect on their teaching practices critically can be an indicator of the characteristic of effective language teachers.

In the literature written by Leitch and Day (2000), it provided another lens to confirm the importance of self-reflection for teacher professional development. They also gave the reasons why self-

reflection can foster teachers to improve their teaching. The first reason concerned the nature of teaching since teaching and learning was considered as complex processes. There was not one right or best approach to teaching. If teachers continued their teaching without evaluating assumptions and experience, they will be more inclined to remain prisoners of their profession. Their professional effectiveness in circumstances which inevitably changed over time will be decreased. For the second reason, a reflective practice was a mean tended to involve individual teacher to build greater self-knowledge and self-challenge through an analysis of the personal value and theory underlying teaching practice.

In addition, Farrell (2008) argued that self-reflection can be identified as one of the crucial tools in teacher professional development since. It allowed teachers to gain deeper understanding of their teaching, assess their professional growth, develop decision-making skills, and become confident in their teaching.

As described previously, it seemed clear that many educators recognized that self-reflection was an essential component of teacher professional development. Akin to the participants' perceptions, these can be reasons behind their decision to agree and accept the benefit of self-reflection for their ongoing self-development.

Furthermore, based on the interview data analysis, the participants perceived that self-reflection related to their learning and teacher professional development. Firstly, the participants viewed self-reflection as an internal desire to improve their teaching practice as well as working ability. It was in the way that related to Schön's perspective

(1983). He viewed reflection as a method of thinking about experiences that led to inquiry and problem solving. He further explained that reflection began with the recognition that an educational dilemma or emotional discomfort existed in response to a particular professional experience. In this case, teachers recalled and thought about an action that did not go well in the classroom as well as considered what could be done to remedy the situation.

As evidenced from the perspective of theorists and scholars, the researcher strongly believed that throughout teachers' careers, definitely, teachers faced diverse problems and difficulties. To become a professional language teacher, we needed to examine problems and addressed them effectively through self-reflection. We cannot ignore it and teach without any considerations.

Moreover, the participants perceived that self-reflection is integral to change of teaching practice. This theme revealed the perceptions that reflection was analytical thinking about an action to change teaching practice. It was in accordance with Ball (2009) who declared that being a reflective practitioners, teachers must be willing to change their own teaching strategies. The unpleasant result of teaching for a long time was becoming routine teaching. More importantly, teacher development was not possible without teachers' intention to change.

Making some changes to teaching practice for the purpose of improvement directly related to reflective practice. Dewey (1993) and Schön (1983) considered changing as a central component of reflective thought. The practitioners should allow themselves to experience,

reflect on the phenomenon, and then carry out an experiment which served to generate both a new understanding of the phenomenon and a change in the situation.

For the third theme, the participants perceived the benefit of reflection on English language competence enhancement. Self-reflection enhances English language competence. In other words, self-reflection can be considered as a flexible process since practitioners can apply it to all types of practices and learning. The finding was consistent with Fandiño-Parra's (2011) opinion, he viewed that reflection can be applied to many important aspects of learning which may extend beyond the teaching practice.

The participants also believed that there is a relationship between self-reflection and their critical thinking. In general, self-reflection is embedded in teachers' everyday thinking and practice. This perception was correlated to the definition of reflection defined by Dewey (1993). He defined it as an active, persistent, and careful consideration of any belief or supposed form of knowledge in the light of the grounds that support it and the further conclusion to which it tends. Thus, according to Dewey, reflection was closely related to those concerned with critical thinking.

According to Schön, he pointed that possessing the ability to reflect on one's teaching practice can help to distinguish an effective practitioner from a less effective one. Since, in real life, teachers dealt with varied people and events. When facing the unpredictable situation, self-reflection can help teachers to resolve it effectively.

Teacher collaboration

With regard to another research results, focusing on the participants' perceptions toward teacher collaboration on learning and professional development. The results of this study were in line with those found in related works (e.g., Huang, 2007; Mede, 2010; Vo & Nguyen, 2010; Yuvayapan, 2013). Similarly, they demonstrated that EFL teachers perceived the importance and benefit of teacher collaboration on their learning and professional development. By creating collaborative learning group, the most important outcome is that teachers can share teaching experience, learn from other colleagues on how to improve their teaching practices, and develop plans to reach educational goals.

In the study of Balyer, Karatas and Alci (2015), it provided another lenses to confirm the importance of teacher collaboration. They explained that teachers benefited from the insights of their colleagues that offered a good source for their own professional development. This activity gave learning environment that encouraged mutual cooperation, emotional support, and personal growth which cannot be accomplished by teachers working alone.

Apart from the advantages of teaching improvement, some of the participants perceived that teacher collaboration provided interpersonal skills or social capacity. Particularly, being an open-minded person might be one of important interpersonal skills. This idea can be supported by Janquart (2011) who mentioned that teacher collaboration was an ongoing process that needed open-mindedness and willingness to approach tasks in a positive constructivist way.

The participants perceived that teacher collaboration provides scaffolding to individual development. Teachers can use them as a framework to examine what they should do to achieve successful teaching.

Obviously, this perception was consistent with one major aspect of Vygotsky's (1978) sociocultural theory. A level of development can be attained when teachers work collaboratively with other teachers. Guidance and assistance mutually provided within the group can serve as scaffolding for enlarging individual teacher's Zone of Proximal Development or ZPD.

Fani and Farid (2011) proposed different forms of extending scaffolding for individual ZPD including self-scaffolding, collaborating with colleagues, conducting an action research, analysis of teaching practice, as well as having discussions with learners.

As illustrated in the participants' quotations, they accepted and used other teachers' feedback for scaffolding themselves, particularly diagnostic scaffolding (Smit, Van Eerde, & Bakker, 2013). Having discussions with other colleagues assisted them to examine whether they were on the right track or whether they have some kind of strengths and weaknesses in their teaching practice. This scaffolding was essential for the foundation of further individual development.

Besides providing assistance for teachers' knowledge construction and development, the researcher believed that scaffolding can facilitate teachers to avoid their own trial and error learning. Teacher collegiality brought teachers with diverse teaching experience closer together to reinforce the competence and confidence of teaching. Thus,

teachers were better prepared to support one another's strengths and accommodate weaknesses. Importantly, they can reduce the time spent on individual learning through trial and errors while greatly increase the available pool of ideas and resources.

Last but not least, the participants also perceived that the interplay between teacher collaboration and self-reflection strengthen effective teaching. As explained by Williams and Burden (1997), a reflective practitioner was a teacher who subjected daily professional practice to ongoing critical reflection and made clear their own particular worldview by means of such consideration. They further supported the notion of encouraging teachers to be part of teacher collaboration. In order to become a reflective practitioner, the concept of the teacher-ultimate authority was rejected. Instead, they needed to learn from other teachers and students.

In the similar line with Yuvayapan (2013), she agreed with the connection between teacher self-reflection and teacher collaboration. She argued that teacher collaboration created an opportunity for teachers to learn from each other, while, self-reflection involved only analyzing individual teachers' learning and teaching practices. To contribute to effective pedagogies, teachers should be supported to evaluate their own instructional practices reflectively and collaboratively.

Conclusion

This paper presents the results of Thai tertiary English language teachers' perceptions toward self-reflection and teacher collaboration.

Overall, they had positive perceptions and appreciated the value of self-reflection and teacher collaboration which would contribute to their learning and professional development. The emerged themes of their perceptions toward self-reflection demonstrated that they viewed this inquiry as an internal desire to solve problems and change their teaching practice. Through self-reflection they could evaluate and develop proficiency in English. More importantly, they viewed that self-reflection embedded in their everyday thinking and practice. It is a foundation to strengthen working ability.

Furthermore, the participants perceived that in a collaborative environment, they were encouraged to possess effective interpersonal skills to work with others effectively. Another benefit is gaining constructive feedback from other colleagues to develop and build up their learning. They also accepted that effective teaching is required both individually and collectively. Thus, by adding teacher collaboration into active self-reflection, teachers' practice and learning will be improved and more effective.

Recommendation

Based on the findings of this study, the results were unique for this particular group of tertiary English language teachers. The study of teachers in other institutions with largely different context may provide significantly different results. Thus, future research should include several of institutions or universities both private and government.

Moreover, the researcher obtained the data from only 30 Thai tertiary English language teachers within a strict time limit. It is

recommended that a larger sample size should be further studied to increase the degree of generalization of the study.

References

- Agbayahoun, P., J. (2016). Teacher professional development: EFL teachers' experiences in the Republic of Benin. *International Journal of English Linguistics*, 6(4), 144-152.
- Avalos, B. (2010). Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 10-20.
- Ball, A. (2009). Toward a theory of generative change in culturally and linguistically complex classrooms. *American Educational Research Journal*, 45-72.
- Balyer, A., Karatas, H., & Alci, B. (2015). School principals' roles in establishing collaborative professional learning communities at schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1340-1347.
- Boon, A. (2011). The reflective teacher: Towards self-actualization. *The Language Teacher*, 35(4), 27-30.
- Dewey, J. (1993). How we think: A re-statement of the relation of reflective thinking to the education process. Boston: D.C. Heath & Company.
- Engin, M. (2014). Macro-scaffolding: Contextual support for teacher learning. *Australian Journal of Teacher Education*, 26-40.
- Fandiño-Parra, Y. (2011). English teacher training programs focused on reflection. *Educación y educadores*, 269-285.

- Fani, T., & Farid, G. (2011). Implications of Vygotsky's Zone of Proximal Development (ZPD) in teacher education: ZPTD and self-scaffolding. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1549-1554.
- Farrell, T. (2008). Here's the book, go teach the class: ELT practicum support." *RELC Journal*, 226-241.
- Fatemipour, H. (2013). The efficiency of the tools used for reflective teaching in ESL contexts. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 1398-1403.
- Ferdowsi, M., & Afghari, A. (2015). The Effects of reflective teaching on teachers' performance. *International Journal of Educational Investigations*, 20-31.
- Fullan, M. (2005). *Leadership and Sustainability: System Thinkers in action*. California: Corwin Press.
- Gould, M. (2008). Teacher as researcher: A paradigm for Professional development. *Kappa Delta PI Record*, 45(1), 5-7.
- Hagan, K., L., & Richmond, A. S. (2012). Teaching constructivism constructively: What a novel idea! *The Researcher*, 24(2), 86-95.
- Harun, M., & Suravi, A. (2013). Continuous teacher development through reflective teaching and action research. *Bangladesh Research Publication Journal*, 8(1), 69-78.
- Hismanoglu, M., & Hismanoglu, S. (2010). English language teachers' perceptions of educational supervision in relation to their professional development: A case study of Northern Cyprus. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 4(1), 16-34.

- Huang, Y. (2007). How teachers develop their professional knowledge in English study group in Taiwan. *Educational Research and Reviews*, 36-45.
- Jadidi, E., & Keshavarz, Z. (2013). The impact of Iranian EFL teachers' reflection on their incorporation of strategy-based instruction. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 140-148.
- Janquart, A. (2011). Characteristics of effective grade-level teacher collaboration. Unpublished master's thesis, Michigan: Northern Michigan University.
- Khan, R. (2008). Developing professionally. *The Dhaka University Journal of Linguistics*, 1(2), 169-180. .
- Leitch, R., & Day, C. (2000). Action research and reflective practice: Towards a holistic view. *Educational Action Research*, 179-193.
- Masats, D., & Dooly, M. (2011). Rethinking the use of video in teacher education: A holistic approach. *Teaching and Teacher Education*, 27(7), 1151-1162.
- Mede, E. (2010). The effects of collaborative reflection on EFL teaching. *Procedia – Social and Behavioral Science*, 2, 3888-3891.
- Meng, J., & Tajaroensuk, S. (2013). An investigation of tertiary EFL teachers' problems in their in service professional development. *Journal of Language Teaching and Research*, 4(6), 1356-1364.
- Noom-ura, S. (2013). English-teaching problems in Thailand and Thai teachers' professional development needs. *English Language Teaching*, 6(11), 139-147.

- Noormohammadi, S. (2014). Teacher reflection and its relation to teacher efficacy and autonomy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 98, 1380-1389.
- Phothongsunan, S. (2018). EFL university teachers' professional development in the Thai context. *Arab World English Journal*, 9(2), 283 -297.
- Piedrahita, A. (2007). The Professional development of a facilitator through a study group. *PROFILE*, 8, 91-101.
- Puebla, A. (2011). Experiences that impact EFL Mexican teachers' professional development. *MEXTESOL Journal*, 1-14.
- Rashid Shah, S. & Al Harthi, K. (2014). TESOL classroom observations: A boon or a bane? An exploratory study at a Saudi Arabian university. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(8), 1593-1602.
- Rolfe, G. (2011). Knowledge and practice. In Gary, Rolfe, Melanie Jasper and Dawn Freshwater (pp 11-29). *Critical reflection in practice: Generating knowledge for care* London: Palgrave Macmillan.
- Rout, S., & Behera, S.,K. (2014). Constructivist approach in teacher professional development: An overview. *American Journal of Educational Research*, 2, 8-12.
- Saylag, R. (2012). Self-reflection on the teaching practice of English as a second language: Becoming the critically reflective teacher. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 3847-3851.
- Schön, D. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. New York: Basic Books Inc.

- Sharma, P. (2016). Professional development of teachers: A paradigm shift. *Paripex-Indian Journal of Research*, 348-350.
- Smit, J., Van Eerde, A., A., & Bakker, A. (2013). A conceptualisation of whole-class scaffolding. *British Educational Research Journal*, 817-834.
- Soisangwan, A., & Wongwanich, S. (2014). Promoting the reflective teacher through peer coaching to improve teaching skills. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 116, 2504-2511.
- Susoy, Z. (2015). Watch your teaching: A reflection strategy for EFL pre-service teachers through video recordings. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 199, 163-171.
- Vo, L.,T. & Nguyen, H. (2010). Critical friends group for EFL teacher professional development. *ELT Journal*, 64(2), 205-213.
- Vygotsky, L., S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wichadee, S. (2011). Professional development: A path to success for EFL teachers. *Contemporary Issues in Education Research (The Clute Institute)*, 4(5), 13-22.
- Williams, M. & Burden, R. (1997). *Psychology for language teachers: A social constructivism approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yaacob, A., Walters, L., Ali, R., Abdullah, S. & Walters, T. (2014). Reflecting on Malaysian Teacher Trainees' Journals. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 11, 1-21.
- Yang, S. (2009). Using blogs to enhance critical reflection and community of practice. *Educational Technology & Society*, 12(2), 11-21.

- Yuvayapan, F. (2013). The contribution of constructivism into the professional development of English language teachers. *International Journal of Language Education and Teaching*, 1, 1-9.
- Zaare, M. (2013). An investigation into the effect of classroom observation on teaching methodology. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 70, 605-614.

การใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

The Use of Visual Literacy Strategies to Enhance Reading and Critical Thinking Abilities

ลียานา พันธพงศ์ธรรม¹

Leeyana Phanthapongtam

นิสากร จารุมณี²

Nisakorn Charumanee

Abstract

This research aimed to study the effectiveness of using Visual Literacy Strategies (VLS) to enhance reading and critical thinking abilities. Eighty Mathayomsuksa Four students participated in this study; 40 students formed an experimental group and 40 students were in a control group. Visual Literacy Strategies were practiced in the experimental group whereas an

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

M.A. student, Teaching English as an International Language, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Associate Professor, Ph.D., Department of Languages and Linguistics, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

Corresponding Author: E-mail: leeyana.lee@gmail.com

(Received: 26 April, 2018; Revised: 12 September, 2018; Accepted: 2 April, 2019)

instruction based on the school's reading curriculum was taught in the control group. The experimental instruments included 10 VLS lesson plans each comprising 10 reading texts and activities. A reading test, used as the data collection instrument, consisted of two reading texts and each had 12 questions based on Bloom's taxonomy of critical thinking level (1956). Percentages, means, standard deviations and t-test were employed in the data analysis.

It was found that the level of reading ability of the experimental group increased significantly at the level of .01, signifying that using VLS yielded positive results. A further comparison also showed the significant differences between the two groups, making it fair to say that VLS is highly effective. Regarding the critical thinking ability, the experimental group could improve their critical thinking ability significantly at the level of .01. Results from the comparison between the two groups indicated the higher scores in the VLS group with the significant differences in the progression of all levels of critical thinking, except level three (application), in which there was no significant difference.

Keywords: Visual literacy, visual literacy strategies, reading ability, critical thinking, thinking ability

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กลวิธีการอ่านภาพในการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยกลวิธีการอ่านภาพและกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีการสอนการอ่านที่กำหนดในหลักสูตรของโรงเรียน เครื่องมือทดลอง คือ

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพจำนวน 10 แผน ซึ่งประกอบด้วย บทอ่านและกิจกรรมจำนวน 10 บทเรียน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบทดสอบ วัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยบทอ่าน 2 บท และแบบทดสอบอัตนัยบทละ 12 ข้อ ที่ออกแบบตามทฤษฎีของ Bloom (1956) ซึ่งครอบคลุมระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัยด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนน ทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กล่าวได้ว่ากลวิธีการอ่านภาพ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสรุปได้ว่ากลวิธีการอ่าน ภาพส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ดีกว่า ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้นทุกระดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในทุกระดับ ยกเว้นระดับที่ 3 (ความสามารถในการนำไปใช้) ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การอ่านภาพ กลวิธีการอ่านภาพ ทักษะการอ่าน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ความสามารถในการคิด

บทนำ

ในยุคสังคมโลกาภิวัตน์ ความสามารถในการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการ เรียนรู้ เพราะการอ่านทำให้สามารถรับรู้สาระ ข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อรอบตัวที่พบเจอ มาปรับใช้ให้เหมาะสมตามความต้องการ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การอ่านยังมีความสำคัญอย่างมากเมื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผู้เรียนต้องใช้กลยุทธ์ การอ่านที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านให้ดียิ่งขึ้นอันจะทำให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จในการศึกษาและการประกอบอาชีพ (Reynold, 1994) นำไปสู่การพัฒนา สังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จากความสำคัญของการอ่านข้างต้น เยาวชนอันเป็นต้นกล้าของสังคมจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังให้มีการฝึกฝนทักษะการอ่านที่ดีเพื่อเป็นการปูทักษะพื้นฐานนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาความคิดและทักษะอื่นๆสำหรับการเรียนรู้ต่อไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสถานการณ์การอ่านของผู้เรียนในปัจจุบัน ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยให้ความสนใจกับสื่อรอบตัวแต่ไม่ชอบอ่านหนังสือ รวมทั้งอ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง และส่วนหนึ่งไม่มีเวลาอ่าน ดังผลการทดสอบระดับชาติ (O - NET) 5 ปีซ้อนหลัง (2555 – 2559) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการสอบระดับชาติในรายวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าร้อยละ 50 อย่างต่อเนื่อง คือ ร้อยละ 28.71 (ปี 2555) ร้อยละ 30.35 (ปี 2556) ร้อยละ 27.46 (ปี 2557) ร้อยละ 30.54 (ปี 2558) และร้อยละ 31.80 (ปี 2559) การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำนั้นหลายฝ่ายได้กล่าวถึงสาเหตุไว้ว่า เกิดจากการที่ผู้เรียนประสบปัญหาด้านการอ่าน ไม่สามารถรวบรวมความคิดจากสิ่งที่อ่าน ประกอบกับการอ่านเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อน เนื่องจากการฝึกทักษะการอ่านนั้น ผู้เรียนจะต้องเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านและใช้ความคิดวิจารณ์ญาณเพื่อตีความในสิ่งที่กำลังอ่านซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ส่งผลให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956 as cited in O - manee & Charumanee, 2016) คือ ระดับที่ 1 ความรู้ ความจำ ระดับที่ 2 ความเข้าใจ ระดับที่ 3 ความสามารถในการนำไปใช้ ระดับที่ 4 ความสามารถในการวิเคราะห์ ระดับที่ 5 ความสามารถในการสังเคราะห์ และระดับที่ 6 ความสามารถในการประเมินคุณค่า ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านควบคู่ไปกับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า วิธีการสอนและเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้น ภาพประเภทต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้การอ่านและการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภาพยังช่วยสร้างองค์ความรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรมทำให้ผู้เรียนเห็นภาพประกอบคำอธิบายหรือเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนขึ้น ข้อมูลจากการมองเห็นภาพ

สามารถช่วยเสริม และสร้างความหมายผ่านเรื่องที่อ่านร่วมกับการกระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามที่กระตุ้นความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะผู้เรียนต้องใช้ความคิดร่วมกับความสามารถในการอ่านเพื่อตอบคำถามของผู้สอน (Pettersson, 1989; Carry, 2003) ดังนั้นความสามารถในการอ่านภาพจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นความสามารถในการตีความ และการให้ความหมายจากข้อมูลภาพหรือข้อความ การอ่านภาพประกอบด้วยกลุ่มทักษะหลายด้าน เช่น การใช้ความรู้เดิมที่มี การตั้งคำถาม การวิเคราะห์และคาดเดา การหาข้อเท็จจริง และการจำแนก ทักษะทางการคิดจึงเกิดจากความสามารถในการอ่านภาพและแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก สื่อสารผ่านกระบวนการอ่านหรือพูดนั่นเอง

เรียกได้ว่าความสามารถในการอ่านภาพของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพนั้นมีความสำคัญเท่ากันกับการเรียนบทอ่านโดยทั่วไป ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันกับการเรียนอ่านและเขียน กล่าวคือ ในการใช้กลวิธีการอ่านภาพนั้นผู้เรียนจะต้องถอดรหัส (decode) เป็นการแปลความหมายจากภาพ บทความ หรือสิ่งที่มองเห็นอย่างถูกต้อง ด้วยความเข้าใจและสามารถเชื่อมข้อมูลจากภาพ หรือแปลภาพโดยใช้ภาษาของตนเองก่อนที่จะเข้ารหัส (encode) คือการแปลความหมายจากความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจออกมาด้วยการสร้างภาพ ตลอดจนสร้างเรื่องราวและแสดงภาพเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ (Yenawine, 1997; Zombo, 2009; Sangkom, 2006) กลวิธีการอ่านภาพจึงเป็นกลวิธีที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สมองซีกขวาในการรับรู้ข้อมูลจากภาพเชื่อมโยงกับความสามารถทางภาษาของสมองซีกซ้ายเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเห็นภาพ พร้อมทั้งกระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามที่กระตุ้นความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนต้องใช้ความคิด จินตนาการ และความสามารถในการอ่านภาพเพื่อตอบคำถามของผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mongkolsing (2005) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้แผนที่ความคิดในผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังจากเรียนโดยใช้แผนที่ความคิด ซึ่งแผนที่ทางความคิดทำให้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ เป็นลำดับขั้นตอน ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมเข้า

กับประสบการณ์ใหม่อีกด้วย เช่นเดียวกับ Walsh (2003) ได้ทำการศึกษาความสามารถทางการอ่านภาพผ่านการโต้ตอบของผู้เรียนโดยใช้การอ่านสมุดภาพ 2 เล่มในผู้เรียนชั้นอนุบาลและประถมศึกษาปีที่ 1 โดยคณะผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 (L2) และผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก (L1) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนโต้ตอบผ่านการเข้าใจจากภาพมากกว่าตัวหนังสือ ภาพช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนโต้ตอบและพัฒนาทักษะการอ่านภาพก่อนที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนผ่านการแปลความ การคาดเดาจากข้อมูลใหม่ ความรู้สึก และการประเมินผลแสดงออกมาทางการพูด ส่วนอีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผลของการเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก และผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 พบว่าผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองสามารถเข้าใจและแสดงความคิดเห็นได้จากภาพเช่นเดียวกับผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก

นอกจากการศึกษาข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับการอ่านภาพและกลวิธีการอ่านภาพแล้วนั้น องค์ประกอบของภาพย่อมมีความสำคัญเช่นกัน ผู้สอนจึงควรศึกษาทำความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังเช่น Alberto et al. (2007) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านภาพว่ามีด้วยกัน 3 ส่วน ได้แก่ 1) การคิดจากภาพ คือ ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นและการแปลความคิดจากข้อมูลทุกชนิดให้เป็นภาพ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจได้ 2) การสื่อสารผ่านภาพ คือ การสื่อสารข้อความ ความคิด ผ่านทางสื่อภาพ 3) การเรียนรู้จากภาพ คือ การสร้างความรู้ผ่านการมองเห็นภาพหรือสื่อ เช่น เทคนิคการสอนเสริมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด การสื่อภาพ หรือการตีความจากคำถาม (Bamford, 2003) เช่นเดียวกับ Wright (1989) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเภทของภาพเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ภาพที่ใช้นั้นควรเป็นสื่อสภาพจริง (Authentic) เช่น ภาพศิลปะ โปสเตอร์ภาพ ภาพถ่ายครอบครัว ภาพวาด ภาพการ์ตูนในหนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นโฆษณาสินค้าหรือใบปลิว แผ่นประชาสัมพันธ์ รายการสินค้า ปฏิทินภาพ การ์ดอวยพร โปสเตอร์ด อันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยประสานผู้เรียนเข้ากับกิจกรรมหรือสิ่งที่จะนำเสนอในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นภาพที่ดีควรดึงดูด

ความสนใจ สื่อความหมายได้หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาเรื่องราวจากภาพ หากเป็นภาพชุดหรือภาพต่อเนื่องผู้สอนควรเรียงลำดับภาพจากง่ายไปสู่ภาพที่ซับซ้อน นอกจากนั้นควรคำนึงถึงปัจจัยอื่น เช่น อายุ เพศ ความสนใจ และความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากการอ่านภาพได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวทางแก้ปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งอยู่ในชั้นวิกฤต ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้กลวิธีการอ่านภาพพร้อมกับคำถามตามทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและพัฒนาคิดอย่างมีวิจารณญาณอาจจะเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ไปสู่การแก้ไขปัญหาการอ่านของเยาวชนไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบกับผลการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตร โดยมุ่งตอบคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพสามารถส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้เพียงใด มีความแตกต่างจากผลการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่
2. การสอนกลวิธีการอ่านภาพสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เพียงใด การคิดแต่ละระดับมีการพัฒนาเพียงใด มีความแตกต่างจากการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่

นิยามศัพท์เฉพาะและข้อตกลงการใช้คำ

1. กลวิธีการอ่านภาพ

กระบวนการด้านการอ่านภาพรวมกับการอ่านข้อความตัวอักษรผ่านการกระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากผู้สอนด้วยคำถามอ้างอิงตามทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) 6 ระดับ ทำให้เกิดข้อสังเกต แง่คิด จากภาพที่หลากหลาย อันจะทำให้การสื่อสารถูกต้อง สมบูรณ์มากขึ้น สามารถคิด จำแนก แปรความจากสิ่งที่

เห็นแล้วสื่อสารผ่านการพูดหรือเขียน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพดังนี้ ขั้นก่อนอ่าน ผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและสามารถใช้ความรู้เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่จะอ่าน ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจต่อสิ่งที่จะนำเสนอ ร่วมกับการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมไปถึงการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เห็นร่วมกัน

ในชั้นเรียน ขั้นการอ่าน ผู้เรียนทำกิจกรรมการอ่าน และพยายามทำความเข้าใจกับบทอ่านโดยมีภาพประกอบบทอ่านเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านมากขึ้น จากนั้นทำใบงานที่กำหนด โดยสรุปเนื้อหา ข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการอ่าน เตรียมถ่ายทอดออกมาในรูปของภาพประเภทต่างๆ และเตรียมตอบคำถามเพื่อฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากบทอ่าน และสุดท้ายขั้นหลังการอ่าน เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ถ่ายทอดออกมาด้วยการสร้างภาพ ภาพวาด แผนที่ กราฟ แผนภูมิ ตาราง โครงร่าง หรือเรื่องราว เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ และฝึกการเขียนตอบคำถามการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านใบงานหลังจบกิจกรรมการอ่าน

2. ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ หมายถึง ทักษะการอ่านตามที่กำหนดในจุดประสงค์รายวิชา คือ ผู้เรียนสามารถอ่านจับใจความสำคัญ วิเคราะห์ สรุปความ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน รวมทั้งตระหนักในความสำคัญของการอ่านและมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดอย่างมีเหตุผลจากภาพหรือเนื้อหาที่ได้อ่านจนเกิดความเข้าใจ ผ่านการคิด พิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ นำไปสู่การสรุปและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอ้างอิงถึงทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) 6 ระดับ คือ ระดับ 1) ความรู้ ความจำ ระดับ 2) ความเข้าใจ ระดับ 3) ความสามารถในการนำไปใช้ ระดับ 4) ความสามารถในการวิเคราะห์ ระดับ 5) ความสามารถในการสังเคราะห์ และระดับ 6) ความสามารถในการประเมินคุณค่า

4. การสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตรหมายถึง การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษสู่มาตรฐานสากล โดยใช้เนื้อหาการเรียนจากหนังสือเรียน

บทที่ 11 – 20 เช่นเดียวกับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มทดลอง ใช้ระยะเวลา 2 คาบ คาบละ 50 นาที ต่อ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมเวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านตามคู่มือครูที่มีการฝึกคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณแต่ไม่ได้เน้นการใช้ภาพเป็นพิเศษ

ระเบียบวิธีการวิจัย

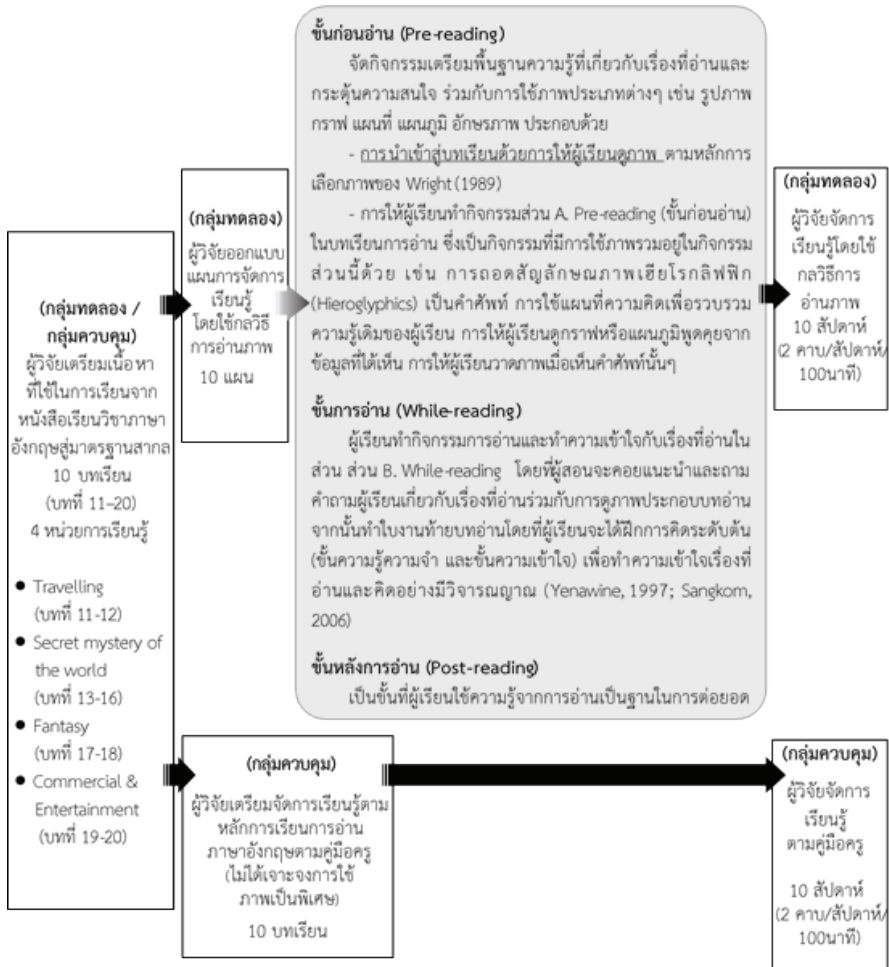
1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษสู่มาตรฐานสากล (อ31222) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ ผู้เรียนที่เรียนด้วยกลวิธีการอ่านภาพ 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน กลุ่มควบคุม คือ ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตร 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ด้วยผลคะแนน O-NET รายวิชาภาษาอังกฤษ (ปีการศึกษา 2559) เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียน โดยเปรียบเทียบค่าการกระจายตัวและค่าเฉลี่ยของคะแนนผู้เรียนทั้งสองห้องเรียน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษใกล้เคียงกันมากที่สุดทั้งสองกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และประเภทที่สอง คือ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษสู่มาตรฐานสากล โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ จำนวน 10 แผน บทเรียนทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยปรับปรุงบทเรียนตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง มีขั้นตอนการออกแบบดังแสดงในแผนภูมิ 1

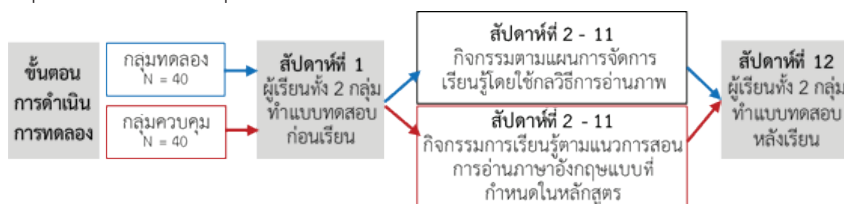
แผนภูมิ 1 ขั้นตอนในการออกแบบบทเรียนและขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนนี้ รวมการวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ด้วยกันในชุดเดียว ประกอบด้วยบทอ่านจำนวน 2 บท และแบบทดสอบอัตนัยบทละ 12 ข้อ ผู้วิจัยออกแบบคำถามโดยยึดตามทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) 6 ระดับ ระดับละ 2 ข้อ โดยคำถามระดับที่ 1 และ 2 (ข้อที่ 1 – 4 ของบทอ่าน) ผู้เรียนจะต้องเขียนตอบคำถามโดยใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัดทักษะการอ่านในขั้นความรู้ ความจำ และขั้นความเข้าใจว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจบทอ่านที่เป็นภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด และคำถามตั้งแต่ระดับที่ 3 ถึง ระดับที่ 6 (ข้อที่ 5 – 12 ของบทอ่าน) ผู้เรียนสามารถตอบคำถามโดยใช้ภาษาไทยได้ เนื่องจากการเป็นทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงไม่ต้องการให้ภาษาเป็นข้อจำกัดการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน แบบทดสอบได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ผู้วิจัยปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าอยู่ในระดับ 1.0 ก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.79

3. การเก็บข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ (แผนภูมิ 2) เริ่มจากสัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน จากนั้นในสัปดาห์ที่ 2 – 11 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพในกลุ่มทดลองและดำเนินการสอนการอ่านภาษาอังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตรในกลุ่มควบคุม หลังจากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบหลังเรียน

แผนภูมิ 2 ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินผลทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยใช้หลักการตรวจสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของ Northridge (2014) ดังนี้ 1) ผู้เรียนสามารถสรุปใจความสำคัญ แยกแยะ จำแนก เรื่องที่อ่านได้ 2) ผู้เรียนสามารถพิจารณาบริบทของเนื้อหาได้ 3) ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่าน มาปรับเป็นแนวคิดทัศนคติของตน แสดงความคิดเห็นเรื่องที่อ่านด้วยภาษาของตนเอง 4) ผู้เรียนสามารถชี้แจงข้อขัดแย้ง สนับสนุนความคิดของตนได้ด้วยเหตุผล 5) ผู้เรียนสามารถสรุปสิ่งต่างๆอย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงเหตุและผลด้วยตรรกะ จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบการทำแบบทดสอบไว้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์ในการตรวจสอบการทำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระดับชั้นความคิด	เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน (ข้อละ)
Bloom		
ข้อสอบอัตนัย บทอ่านละ 12 ข้อ 24 คะแนน (ระดับละ 2 ข้อ) หากผู้เรียนตอบคำถามตรงตามเกณฑ์แต่ละข้อจะได้ 2 คะแนน และถ้าตอบไม่ตรงตามเกณฑ์จะได้ 0 คะแนน		
1. ความรู้ ความจำ	ตอบคำถามถูกต้องตรงตามเรื่องที่อ่าน	2
2. ความเข้าใจ	ตอบคำถามถูกต้องตรงตามเรื่องที่อ่าน	2
3. การนำไปใช้	ระดับที่ 3 – 6 (ผู้เรียนเขียนตอบเป็นภาษาไทยได้)	2
4. การวิเคราะห์	ข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน (1 คะแนน) สรุปใจความสำคัญ แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อเสนอแนะ	2
5. การสังเคราะห์	ข้ออ้าง ตามประเด็น	2
6. การประเมินคุณค่า	ทัศนคติส่วนตัว (1 คะแนน) แสดงความคิดเห็นให้เหตุผลชี้แจงข้อขัดแย้งหรือสนับสนุน	2

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน independent sample t-test และ paired sample t-test ที่ได้จากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ผลการศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของทั้งสองกลุ่ม และนำคะแนนมาเปรียบเทียบหาความแตกต่าง โดยใช้ Paired sample t-test และ Independent sample t-test ปรากฏผลดังตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	แบบทดสอบ ก่อนเรียน		แบบทดสอบ หลังเรียน		Mean Difference	t-values	P-values
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
กลุ่มทดลอง N = 40	19.65 (40.94%)	4.94	39.10 (81.46%)	5.24	19.45 (40.52%)	-20.59	.000**
กลุ่มควบคุม N = 40	22.40 (49.67%)	5.29	29.95 (62.40%)	5.90	7.55 (15.73%)	-8.03	.000**

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการการอ่านภาษาอังกฤษ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพและการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับพัฒนาการ		Difference	t-values	P-values
	$\bar{X}$	S.D.			
กลุ่มทดลอง N = 40	19.45 (40.52%)	5.97	11.95 (24.79%)	8.93	.000**
กลุ่มควบคุม N = 40	7.55 (15.73%)	5.95			

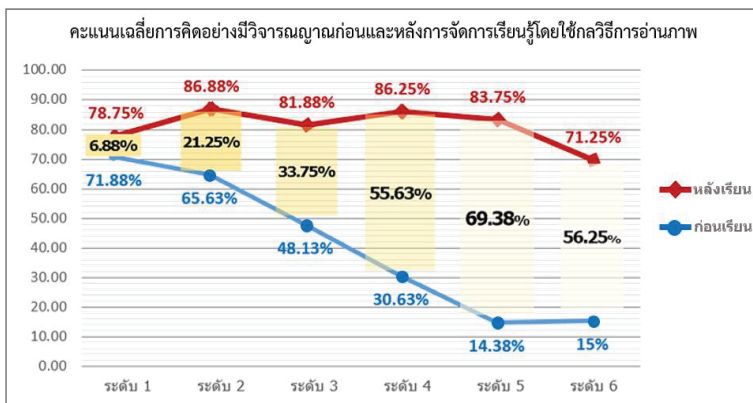
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

ผลจากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มสามารถพัฒนาระดับทักษะการอ่านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($P = .000$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทดลองซึ่งใช้กลวิธีการอ่านภาพสามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่า (ก่อนเรียน $\bar{x} = 19.65$ หลังเรียน $\bar{x} = 39.10$) จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบเพื่อยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้แบบใดสามารถส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ดีกว่ากัน ผลการวิเคราะห์ระดับพัฒนาการของทั้งสองกลุ่มปรากฏดังตาราง 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกลวิธีการอ่านภาพมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม 24.79% ซึ่งอยู่ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่าการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพได้ผลดีกว่าการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตร

2. ผลการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

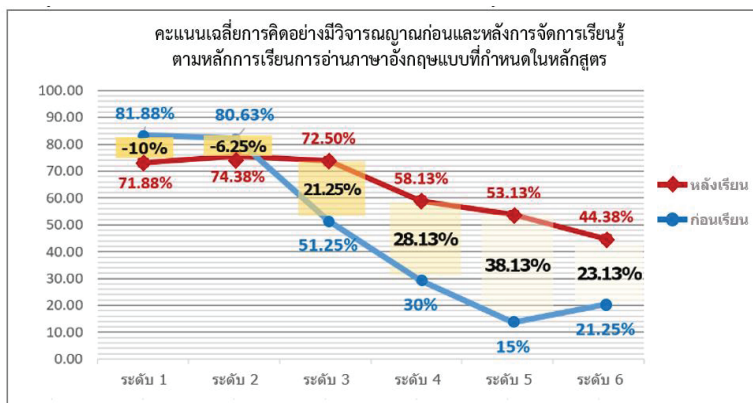
ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) 6 ระดับ ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) ความสามารถในการนำไปใช้ 4) ความสามารถในการวิเคราะห์ 5) ความสามารถในการสังเคราะห์ และ

6) ความสามารถในการประเมินคุณค่า ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณในงานวิจัยครั้งนี้
ปรากฏผลดังแผนภูมิและตารางต่อไปนี้

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

แผนภูมิ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลัง
การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ (กลุ่มทดลอง)

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

แผนภูมิ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการ
เรียนรู้ตามหลักการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตร (กลุ่มควบคุม)

แผนภูมิ 3 แสดงให้เห็นว่าก่อนการทดลอง ผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพมีระดับขั้นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับต้น (ระดับ 1, 2) มากกว่าระดับที่สูงขึ้น (ระดับ 3-6) แต่หลังการทดลองพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($P = .000$) ทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการพัฒนาเป็นอย่างมากในระดับ 3 – 6 และสามารถพัฒนาความสามารถในการสังเคราะห์ได้มากที่สุด (ระดับ 5 = 69.38%) เช่นเดียวกับผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนตามแนวการสอนการอ่านภาษา อังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตร (แผนภูมิ 4) ระดับขั้นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนสูงสุดอยู่ที่ระดับต้น (ระดับ 1, 2) ในขณะที่หลังเรียนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับ 3 – 6 พัฒนาเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการคิดแต่ละระดับ พบว่า ผู้เรียนกลุ่มควบคุมมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับ 3 – 6 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01** ($P = .000$) โดยเฉพาะระดับ 5 ความสามารถในการสังเคราะห์ (38.13%) แม้ว่าจะระดับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับต้น (ระดับ 1, 2) ของผู้เรียนกลุ่มควบคุมนั้นลดลง (ระดับ 1 = -10%, ระดับ 2 = -6.25%) แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการคิดทั้งสองระดับนั้นจัดว่า อยู่ในระดับดี (มากกว่า 70%) ทั้งคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน (ระดับ 1 ก่อนเรียน 81.88%, หลังเรียน 71.88% และระดับ 2 ก่อนเรียน 80.63%, หลังเรียน 74.38%)

เมื่อเปรียบเทียบต่อไปว่าการเรียนแบบใดสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดีกว่ากัน ผลการนำคะแนนพัฒนาการ (Pre-Post differences) ในแต่ละระดับความคิดของผู้เรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่าง
ผู้เรียนที่เรียนด้วยกลวิธีการอ่านภาพและผู้เรียนที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษ
แบบที่กำหนดในหลักสูตร

ระดับการคิด อย่างมี วิจารณญาณ	กลวิธีการอ่านภาพ (กลุ่มทดลอง n=40)		แบบที่กำหนดในหลักสูตร (กลุ่มควบคุม n=40)		t-values	P-values
	ระดับพัฒนาการ	S.D.	ระดับพัฒนาการ	S.D.		
1. ความรู้ความจำ	0.55 (6.88%)	2.22	-0.80 (-10%)	1.49	3.20	.002**
2. ความเข้าใจ	1.70 (21.25%)	2.46	-0.50 (-6.25%)	2.51	3.96	.000**
3. ความสามารถในการ นำไปใช้	2.70 (33.75%)	2.38	1.70 (21.25%)	2.50	1.83	.071
4. ความสามารถในการ วิเคราะห์	4.45 (55.63%)	2.10	2.25 (28.13%)	2.36	4.40	.000**
5. ความสามารถในการ สังเคราะห์	5.55 (69.38%)	2.15	3.05 (38.13%)	2.52	4.78	.000**
6. ความสามารถในการ ประเมินคุณค่า	4.50 (56.25%)	2.30	1.85 (23.13%)	2.28	5.18	.000**
รวมทั้ง 6 ระดับ	19.45 (40.52%)	5.97	7.55 (15.73%)	5.95	8.93	.000**

โดยภาพรวมผลจากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าการเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพสามารถพัฒนาระดับความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($t = 8.93$) และเมื่อพิจารณาระดับย่อยพบว่า กลวิธีการอ่านภาพช่วยพัฒนาการคิดทุกระดับได้สูงกว่ามาก ยกเว้นระดับการนำไปใช้ (ระดับ 3) พบว่า ทั้งสองกลุ่มพัฒนาการคิดได้ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามก็ระดับความรู้ความจำและความเข้าใจ (ระดับ 1, 2) ของกลุ่มควบคุมลดลงเล็กน้อย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับพัฒนาการทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ

จากการศึกษาการใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่า ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (กลุ่มทดลอง $t = -20.59$, กลุ่มควบคุม $t = -8.03$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพพัฒนาเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่า อีกทั้งมีคะแนนระดับพัฒนาการสูงกว่าคะแนนในกลุ่มควบคุมที่เรียนตามหลักการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($t = 8.93$) แม้ว่าการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่กำหนดในหลักสูตรนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการอ่านตามคู่มือครูโดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย และมีภาพประกอบบทเรียนก็ตาม แต่การสอนการอ่านดังกล่าวไม่ได้เน้นการอ่านภาพในขั้นตอนการสอนอ่านเท่าที่ควร ขณะที่กลวิธีการอ่านภาพนั้นออกแบบตามขั้นตอนการสอนอ่าน มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การทบทวนความรู้เดิมด้วยแผนผังความคิด การเล่นเกมคาดเดาคำศัพท์จากภาพ การให้ผู้เรียนจินตนาการจากภาพและคำที่กำหนด การจับคู่หัวข้อกับเนื้อเรื่องในแต่ละย่อหน้า การให้ผู้เรียนจับคู่หรือจับกลุ่มสรุปเนื้อหาเพื่อตอบคำถาม การให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล คาดเดาเหตุการณ์ สร้างองค์ความรู้ต่อยอดจากเนื้อหาที่ได้อ่านและนำเสนอในชั้นเรียน อีกทั้งกิจกรรมเน้นการใช้ภาพทุกขั้นตอนการสอนการอ่าน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการอ่าน ถ่ายทอดผ่านการสร้างภาพประเภทต่าง ๆ โดยใช้ภาษาของตนเอง เป็นการฝึกผู้เรียนให้เข้ารหัส (encode) เพื่อแปลความหมายจากความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจผ่านการสร้างเรื่องราวและแสดงภาพเพื่อสื่อความหมาย อันเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับแนวคิดสมมติฐานเกี่ยวกับตัวป้อนเข้าทางภาษาในด้านการรับรู้ทางภาษาของ Krashen (1982 as cited in Su-ya-ai, 2009) กล่าวว่า ในการเรียนรู้

ภาษาจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับที่สูงกว่าได้นั้นต้องอาศัยบริบทช่วยในการเรียนรู้ ภาพประเภทต่างๆเป็นตัวป้อนเข้าที่สามารถเข้าใจได้ (comprehensible input) ช่วยประสานผู้เรียนเข้ากับกิจกรรมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Yenawine (1997); Sangkom (2006) ที่กล่าวว่า การใช้ภาพพร้อมกับการเรียนการสอนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพประกอบคำอธิบายหรือเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yi and Yi (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบการทำความเข้าใจบทอ่านในกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาอังกฤษต่ำ พบว่า การใช้ภาพประกอบบทอ่านช่วยส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนทั้งบทอ่านระดับง่ายและบทอ่านระดับยาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Walsh (2003); Buaprasertying (2007) พบว่า พัฒนาการทางภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังการเรียนผ่านการอ่านภาพอีกทั้งผู้เรียนสามารถเข้าใจและแสดงความคิดเห็นจากภาพได้อีกด้วย ภาพจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของบทอ่านและความคิดอ่าน รวมทั้งส่งเสริมทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ระดับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ

จากการศึกษาผลของการใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ก่อนเรียนผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงสุดที่ระดับ 1 และต่ำสุดที่ระดับ 6 (1 - 6 ตามลำดับ) คะแนนดังกล่าวค่อนข้างต่ำมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดระดับ 3 - 6 อย่างไรก็ตามการคิดในแต่ละระดับพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดในระดับสูง (ระดับ 3 - 6) ซึ่งพัฒนาเพิ่มขึ้นกว่าการคิดในระดับต้น อาจกล่าวได้ว่า กลวิธีการอ่านภาพช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับสูง (ระดับ 3 - 6) อย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chotwattanachai, Viboonrungsan, and Prachanban (2015); Seenuan, Phonyotin, Sangprateetong, and Tulananda (2018)

พบว่า การใช้คำถามร่วมกับภาพและวิธีการสอนแบบต่างๆ สามารถพัฒนาการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับผู้เรียนที่เรียนตามวิธีการสอนการอ่านที่กำหนดในหลักสูตรมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนพัฒนาเพิ่มขึ้นในการคิดระดับสูง (ระดับ 3 – 6) เช่นกัน ยกเว้นการคิดระดับต้น (ระดับ 1, 2) ซึ่งมีพัฒนาการการคิดหลังเรียนลดลงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบต่อไปว่าการจัดการเรียนรู้แบบใดจะส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดีกว่า ผลจากคะแนนระดับพัฒนาการทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนพัฒนาการของผู้เรียนที่เรียนด้วยกลวิธีการอ่านภาพสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษแบบที่กำหนดในหลักสูตรทุกระดับและแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01** ($t = 8.93$) ยกเว้น ระดับที่ 3 ความสามารถในการนำไปใช้ ซึ่งไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งสองวิธีสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้โดยเฉพาะการใช้กลวิธีการอ่านภาพที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดได้ดีกว่าเล็กน้อย

ทั้งนี้การที่ระดับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นในเกือบทุกระดับอาจเกิดจากผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการด้านการอ่านภาพผ่านการกระตุ้นด้วยคำถาม การตอบคำถามนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและขยายขอบเขตความสนใจทำให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อวินิจฉัย วิเคราะห์ สะท้อนความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับภาพที่ได้อ่านมากขึ้น นอกจากนั้นคำถามถูกออกแบบโดยอ้างอิงจากทฤษฎีระดับขั้นความสามารถทางการคิด Bloom (1956) 6 ระดับ ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะถูกกระตุ้นด้วยคำถามที่อาศัยระดับความรู้ความจำ (ระดับ 1) และความเข้าใจ (ระดับ 2) เป็นฐาน เมื่อผู้เรียนได้อ่านภาพพร้อมกับบทอ่านจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลที่ได้อ่านได้ดี ส่งผลให้สามารถคิดและตอบคำถามในระดับสูงขึ้นไปได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Walsh (2003); Mongkonsing (2005); Su-ya-ai (2009) พบว่า ภาพเป็นส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนโต้ตอบและส่งเสริมความสามารถในการอ่านจากภาพก่อนที่จะ

เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้หรือประสบการณ์ของตนผ่านการแปลความ คาดเดาจากข้อมูลใหม่ ความรู้สึกและการประเมินผลออกมาผ่านการพูดหรือเขียนได้ดีเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลวิธีการอ่านภาพช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดี ดังนั้นผู้สอนจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการสอนเป็นอย่างดี เช่น ศึกษาหลักการเลือกภาพให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วย และความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ศึกษาหลักในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด การเน้นการฝึกทักษะการคิดจากภาพ การสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการอ่าน และผู้สอนควรจัดกิจกรรมการอ่านที่ช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับต้น (ระดับ 1, 2) ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้เรียน เพื่อเป็นฐานสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณระดับสูงให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการทบทวนความรู้เดิมด้วยภาพประเภทต่างๆร่วมกับคำถามกระตุ้นความสนใจในขั้นก่อนอ่าน การให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาร่วมกับการดูภาพประกอบบทอ่านเพื่อตอบคำถามเป็นคู่หรือกลุ่ม การให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ต่อยอดจากเนื้อหาที่ได้อ่านและนำเสนอในชั้นเรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นข้อดีของการใช้ภาพประเภทต่างๆรวมกับการใช้คำถามกระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงควรมีการศึกษาและทดลองใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อพัฒนาทักษะ รายวิชาหรือในผู้เรียนระดับอื่น ๆ รวมทั้งควรศึกษาว่าภาพประเภทใดช่วยส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดีกว่ากัน และควร

เพิ่มเวลาในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษาหรือในระดับชั้นที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีทักษะการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระยะยาวต่อไป

การนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในตำรา หนังสือเรียน อีกทั้งเป็นแนวทางในการ ออกแบบหรือผลิตสื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนไทยต่อไป

References

- Alberto, P. et al (2007). Components of visual literacy: Teaching logos *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 22(4), 234-243.
- Bamford, A. (2003). *The visual literacy white paper*. Australia: Adobe Systems Pty Ltd.
- Bloom, B.S., et al. (1956). *Taxonomy of educational objectives handbook I: Cognitive domain*. New York: David McKay Company, Inc.
- Buaprasertying, P. (2007). *Use of mental imagery strategies to promote English reading comprehension and creative writing ability of English program students*. (Master thesis, Chiang Mai University). [in Thai]
- Carry, D. (2003). Visual literacy: Using images to increase comprehension. Retrieved March 1, 2017, from <https://readingrecovery.org/images/pdfs/Conferences/NC09/>.
- HandoutsChotwattanachai, R., Viboonrungsan, S., & Prachanban, P. (2015). The development of instructional packages through DR-TA teaching strategy to promote concept in English reading for Matthayomsuksa

- 4 students. *Journal of Education Naresuan University*, 135-145.
[in Thai]
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*.
New York: Prentice Hall.
- Mongkonsing, K. (2005). *Use of mind-mapping to enhance English writing skills of Prathom Suksa 5 students*. (Independent Study, Chiang Mai University). [in Thai]
- Northridge, K. (2014). Measure critical thinking skills. Retrieved February 1, 2017, from http://www.ehow.com/how_5864397_measure-critical-thinking-skills.html.
- O-manee, A., & Charumanee, N. (2016). The use of extensive reading activities to develop English reading competency and critical thinking ability. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University Hat Yai*, 8(2), 104-131. [in Thai]
- Pettersson, R. (1989). *Visual for information*. New Jersey Educational Technology Publications.
- Raynolds, A. (1994). *The global learning organization*. New York: Irwin.
- Sangkom, P. (2006). Visual literacy activities and practice. Retrieved March 1, 2017, from www.drsangkom.com. [in Thai]
- Seenuan, T., Phonyotin, P., Sangprateetong, V., and Tulananda, O. (2018). A development of an instructional model to develop early childhood critical thinking through reflective teaching and documentation. *Journal of Education Naresuan University*, 20, 61-74. [in Thai]

- Su-ya-ai, K. (2009). *Using Visual Thinking Techniques to Promote English Reading and Creative Writing Abilities of Undergraduate Students*. (Master thesis, Chiang Mai University). [in Thai]
- Walsh, M. (2003). 'Reading' pictures: what do they reveal? Young children's reading of visual texts. *Reading, 3*, 123-130.
- Wright, A. (1989). *Pictures for language learning*. Cambridge University Press.
- Yenawine, P. (1997). Thoughts on visual literacy. Retrieved March 1, 2017, from <http://vtshome.org/wp-content/uploads/2016/08/12Thoughts-On-Visual-Literacy.pdf>.
- Yi, C. P., & Yi, C. P. (2009). The effects of pictures on the reading comprehension of low- proficiency Taiwanese English foreign language college students: An action research study. *VNU Journal of Science, 25*, 186-198.
- Zambo, D. M. (2009). Using visual literacy to help adolescents understand how images influence their lives. *Teaching exceptional children, 41*(6), 60-67.
- Ennis, R.H. (1985). A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skill. *Education*.

Developing Nonverbal Communication Competence in
Requests and Refusals of Thai University Students:
The Intercultural Interaction Model

การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารผ่านอวัจนภาษาในการขอร้อง
และปฏิเสธแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย:
โมเดลปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม

อุไรวรรณ รัตนพันธ์ หนูนคง¹

Uraiwan Rattanapan Noonkong

อนามัย ดำเนตร²

Anamai Damnet

กาญจนา ชาตตระกูล³

Kanjana Charttrakul

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Ph.D. Candidate, Program of English as an International Language, The Graduate School,
Kasetsart University, Thailand

²ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Ph.D., Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Thailand

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรดุขบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Assistant Professor, Ph.D., Program of English as an International Language, The Graduate
School, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Thailand

Corresponding Author: E-mail: talamod_23@hotmail.com

(Received: 12 June, 2017; Revised: 26 July, 2018; Accepted: 24 October, 2018)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้รายงานผลการศึกษาความสามารถในการสื่อสารอวัจนภาษาในการกล่าวขอร้องและปฏิเสธของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้โมเดลการสอน Intercultural Interaction Model (IIM) และศึกษาการรับรู้ต่อโมเดลการสอนนี้ของผู้เรียน ใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นระเบียบวิธีวิจัย โดยจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลา 45 ชั่วโมง ผสมผสานกิจกรรมพัฒนาความตระหนักทางวัฒนธรรมและการอภิปราย อภิวัจนปฏิบัติศาสตร์คลิปภาพยนตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 45 คน ในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม เก็บข้อมูลโดยการแสดงบทบาทสมมติและแบบสอบถาม เจ้าของภาษาจำนวน 3 คนให้คะแนนการสื่อสารอวัจนภาษาผ่านการสบตา การแสดงสีหน้าและการสัมผัสโดยปรับใช้เกณฑ์ของ Damnet (2008) ใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและใช้การเทคนิคการสรุปในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประเมิน (Marzano, Pickering, & Pollock, 2004) ผลการวิจัยแสดงพัฒนาการในการสื่อสารผ่านการสบตา การแสดงสีหน้าและการสัมผัสของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงผู้เรียนยังมีการรับรู้ต่อวัตรกรรมการสอนในเชิงบวก

คำสำคัญ: การสื่อสารอวัจนภาษา การขอร้อง การปฏิเสธ การตระหนักทางวัฒนธรรม การอภิปรายอภิวัจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

This paper reports the results of an investigation of Thai EFL students' nonverbal communication competence in making requests and refusals after using the Intercultural Interaction Model (IIM), and an examination of the students' perceptions of the IIM were also examined. The teaching sessions lasted for 45 hours and they were conducted through the integration between pragmatic consciousness-raising

activities (PCR) and metapragmatic discussion of movie sequences. Classroom action research was employed. The participants were 45 engineering students at a higher vocational university in Nakhon Pathom. Data were gained from pre- and post-test role-play and a set of questionnaire. Three native raters applied a NVC rating sheet adapted from Damnet (2008) in evaluating the students' use of eye contact, facial expressions, and touching. Means, percentages, and standard deviation were employed to analyze the quantitative data, while the raters' comments were analyzed using a technique of summarizing (Marzano et al., 2004). Findings revealed improvement in the use of the three nonverbal cues and the students appeared to have positive perceptions of the IIM innovative program.

Keywords: Nonverbal communication, requests, refusals, pragmatic consciousness- raising (PCR), metapragmatic discussion

Background of the Study

The introduction of Communicative Language Teaching (CLT) in the late 70s to early 80s has had great influences in several areas of English learning and teaching (Rose & Kasper, 2001). In particular, the promotion of nonverbal communication competence in classroom has been proposed (Hismanoglu & Hismonoglu, 2008; Sandoval & Jara, 2012; Surkamp, 2014). However, the practice has long been neglected in EFL contexts (Buza, 2015; Damnet, 2008; Elfatihi, 2005; Sandoval & Jara, 2012; Surkamp, 2014). This might result from three challenging aspects. Firstly, some nonverbal communication (NVC) is culturally-bound (Elfatihi, 2005;

Hismanoglu & Hismonoglu, 2008). Likewise, no NVC teaching models have been established yet. Finally, commercial course books feature inadequate NVC contents (Carlile, 1993; Perez, 2006). Thus, teaching NVC is challenging for nonnative teachers.

On the contrary, teaching NVC in EFL classroom is not all doom and gloom. Pragmatic consciousness-raising activities (PCR) and metapragmatic discussion may be applicable. The PCR aims to expose learners to the pragmatic aspects of language, both L1 and L2, and provides them with the analytical tool they need to reach their own generalization concerning appropriate language use in a specific context (Rose, 1999). Likewise, metapragmatic discussion of movie sequences, a method employed to develop pragmatic awareness (Center for Advanced Research on Language Acquisition, 2015), might be possible to develop NVC ability as movies are good sources of nonverbal communication (Damnet, 2008; Nigussie, 2015).

Consequently, in order to fulfil the gaps in teaching NVC in Thailand, this study employed a teaching model, namely the Intercultural Interaction model (IIM) to develop Thai students' ability to communicate nonverbally. In addition, the students' perceptions of the innovative program were also examined. The following research questions were set to obtain the intended descriptions of the phenomena.

1. To what extent do students make eye contact, facial expressions, and touch in requests and refusals through the Intercultural Interaction Model?

2. How do students perceive the implementation of the Intercultural Interaction Model in learning nonverbal communication?

Related Literature

1. Nonverbal Communication

Nonverbal communication (NVC) refers to a form of communication other than words, but is closely linked to the verbal elements and cannot be separated (Knapp & Hall, 2007, p. 5). The benefits of NVC in communication include three main areas. Firstly, NVC facilitates interpretation of messages (Hismanoglu & Hismonoglu, 2008; Surkamp, 2014) as the use of nonverbal cues can complete the oral parts of the message (Sandoval & Jara, 2012). Hence, the interpretation of the message is more feasible and mutual understanding between the interactants is also promoted by using nonverbal cues. Secondly, NVC signifies social parameters of interactants (Surbamp, 2014), for example, performing eye contact reflects relationship between people involving in the interaction (Elfatihi, 2005). Finally, NVC prevents misunderstanding, which might occur in intercultural communication (Buza, 2015) as a part of users' strategic competence (Sandoval & Jara, 2012).

NVC consists of various elements. Of all the elements, eye contact, facial expressions, and touching are considered influential in human communication. The first element, eye contact, refers to how people look at each other when communicating. According to Knapp and Hall (2010, p. 358), the functions of eye contact include facilitating social interaction, reflecting relationship between interactants, monitoring feedback, and expressing emotions. Similarly, facial expressions are

associated with any forms of expressions through the face, i.e. eyebrows and mouth. The emotions depicted on the face are very complex (Knapp & Hall, 2010) and pivotal in human communication (Elfatihi, 2005). Facial expressions take significant roles in revealing one's emotional states, providing feedback, and organizing the flow of information (Elfatihi, 2005; Knapp & Hall, 2010). Finally, touching might convey different meanings from one culture to another (Elfatihi, 2005; Knapp & Hall, 2010). As a result, communication breakdowns in intercultural communication are likely to occur from the culture-based interpretation. The functions of touching range from reflecting relationship, eliciting reaction, and reflecting feelings (Knapp & Hall, 2010).

Previous literature on NVC can be categorized into two groups. The first area of studies, which is commonly found in EFL contexts, refers to the studies on teachers and students use of NVC in classroom. The results of these studies confirm significant roles of NVC in the setting, for example, NVC builds good relationship between teachers and students (Elfatihi, 2005), facilitates better teaching and learning outcomes (Barabar & Caganaga, 2015; Surkamp, 2014), as well as promotes learning atmosphere (Sandoval & Jara, 2012). However, only a few studies focused on promoting the students' ability to employ nonverbal cues (Damnet, 2008; Worrawong, Charttrakul, & Damnet, 2017). In particular, Damnet (2008) discovered positive results of developing NVC competence for Thai students by using films and role-play. Similarly, Worrawong, Charttrakul, and Damnet (2017) used project-based activities based on CEFR to promote learners' NVC competence and found more

appropriate performances of NVC. Thus, more studies on promoting NVC competence are necessary, particularly in EFL context where people with different backgrounds interact in English.

2. Nonverbal Communication in Making Requests and Refusals

Nonverbal communication competence is considered essential when people make requests or refusals considering its impacts on both the speakers and the listeners. First of all, requests refer to the act of causing intrusive imposition to the listener (Blum-Kulka & Oshtain, 1984). The requester may be reluctant to express the intention because both the listener and the speaker tend to lose face easily (Blum-Kulka & Oshtain, 1984; Brown & Levinson, 1987). As making requests is face-threatening, speakers across languages put significant effort in minimizing the imposition by employing indirect strategies instead of direct ones, whereas direct strategies are clearer and easier to be interpreted (Center for Advanced Research on Language Acquisition, 2015). Hence, NVC might promote better understanding between interactants. Similarly, refusals refer to disapproval of the others' idea, which also threaten their face (Center for Advanced Research on Language Acquisition, 2015). Refusals can be classified into four subcategories: refusals to requests, invitations, offers, and suggestions (Center for Advanced Research on Language Acquisition, 2015; Ishihara & Cohen, 2010).

Thus, due to the face-threatening characteristic of the two speech acts, appropriate application of nonverbal cues, particularly eye contact, facial expressions, or touching can reduce the directness of the expressions used as nonverbal communication promotes understating of the oral part of the medium (Sandoval & Jara, 2012). In contrast, incongruence between

the two elements can cause problems since NVC can repeat or conflict the verbal messages in interaction (Knapp & Hall, 2010, p. 12). Consequently, promotion of learners' ability to convey requests and refusals nonverbally becomes crucial, especially in the EFL contexts.

3. Developing Nonverbal Communication in English Classroom

As mentioned earlier, promotion of NVC competence might be inadequate in EFL contexts for three reasons. First, interpretation of NVC is based greatly on cultures of the users (Elfatihi, 2005; Hismanoglu & Hismonoglu, 2008). Thus, nonnative teachers might find it challenging to teach NVC while trying to comply with the native norms. Next, the pedagogy for teaching NVC is controversial. Even though efforts have been made, including the mention of NVC ability in CEFR by applying role-play, simulation, or problem-solving activities (English Language Institute: Office of Basic Education and Commission, 2015), in practice more guidance is inevitably necessary (Surkamp, 2014). Finally, the issue concerning teaching materials is also disturbing as commercial materials lack content on NVC (Carlile, 1993; Perez, 2006). Consequently, considerations should be made in selecting the effective teaching pedagogy and the teaching materials.

The Intercultural Interaction Model (IIM) might be a pioneering teaching approach in developing NVC in EFL classroom. The teaching model includes two teaching methods. The first is the pragmatic consciousness-raising method (PCR), which is a traditional pragmatic teaching pedagogy. Learners are exposed to appropriate use of English, both the verbal and nonverbal elements (Rose, 1999). Meanwhile, they

are sensitized to external factors that influence language use as well as the variables that regulate those factors (Ishihara & Cohen, 2010; Rose, 1994). Hence, PCR can promote appropriate use of both expressions and nonverbal cues. The other method applied in the IIM is metapragmatic discussion, which refers to how the teachers and learners explicitly express their ideas about pragmatic use of expressions that they have seen or heard (The University of Texas at Austin, n.d.), NVC in this context. The method has potential in promoting NVC ability, particularly the discussion of movie sequences because learning NVC through movies provides opportunities for learners to expose to NVC in native speaker contexts (Damnet, 2008), while learners are potentially able to gain more understanding of appropriate use of nonverbal cues (Damnet, 2008; Nigussie, 2015; Roell, 2010).

Research Methodology

This study applied classroom action research (Carr & Kemmis, 1986; Seliger & Long, 1983) as the major approach to conducting the research. The method can bring out changes in the teacher and students (Coghlan, 2007; Jones & Eric, 2004). In this context, the researcher took roles as a teacher-researcher. Both qualitative and quantitative approaches were employed for data analysis to assure the validity and reliability of the answers to the research questions (Creswell & Plano Clark, 2011).

1. The Innovative Program

In this study, an innovative teaching program, namely the Intercultural Interaction Model (IIM) was implemented. The innovative class lasted for 15 weeks and pragmatic consciousness-raising activities (PCR) as well as metapragmatic discussion of movie sequences were implemented. Participants were 45 engineering students. The teaching process consisted of three phases: the explicit teaching of native speakers' nonverbal communication, the discussion of four movie sequences featuring requests and refusals, and two sets of the interviews with native speakers of English.

Data Collection

1. Research Instruments

Research instruments were two sets of role-play and a set of questionnaire. Role-play provides realistic communicative data (Gass & Houck, 1999; Kasper & Dahl, 1991), which can illustrate changes in participants' nonverbal communicative performances. Next, the task expands opportunities for Thai students to communicate in English in EFL contexts (Wongsothorn, Hirunburana, & Chinnawong, 2006) as chances in communicating in English outside the classroom are limited. Moreover, role-play can raise awareness of cultural competence, which is an important factor in successful interactions (Donahue & Parsons, 1982) even though it usually takes a lot of time to be implemented (Islam & Islam, 2012; Shapiro & Leopold, 2012). The questionnaire, on the other hand, elicits self-reported data (Griffie, 2012) from students, which was a

crucial source for investigating their perception towards the IIM innovative program. Both of the tools can save both time and money and are easy to be administered (Gillham, 2011).

2. Data Collection

The role-play aimed to investigate the students' nonverbal communication ability. Requests and refusals were paired to make a scenario. This study focused on the ability of students to evaluate two social parameters: social power and social distance (Cohen, 2010; Brown & Levinson, 1987) when communicating non-verbally. Student A took a role as a lecturer (higher status), who turned down a request of Student B (low status) for late registration and requested the student to participate in an interview. However, Student B refused to join the interview. Thus, each student performed both requests and refusals. Three native speakers employed a role-play rating sheet adapted from Damnet (2008). The criteria originally consisted of 8 elements of nonverbal cues with three scales. However, only 3 nonverbal cues eye contact, facial expressions, and touching were included in this study after the researcher initially studied the clips and found that these elements were outstanding. The scale of 1 referred to limited use of the nonverbal cue, while 2 referred to acceptable or appropriate use of the nonverbal cue, and 3 referred to overuse of that nonverbal cue (Appendix A). The raters evaluated 45 recordings of role-play and inter-rater reliability was conducted to assure the agreement among the raters (Landis & Koch, 1997). The method assisted in calculating consistency of the rating scores

by multiple raters (Hallgren, 2012). In this study, the method of percent agreement was conducted (McHugh, 2012), in which the raters were paired and their agreement was examined. The items with agreement were marked with “0,” while those with different scores were with “1.” The result was .70 referring to substantial agreement.

In addition, a set of questionnaire was designed based on Wilhelm & Pei (2008) and Oz (2014). The form included two sections: students’ background information and perceptions of the IIM program. All the items were in five Likert- Scales. Two methods were employed to improve its validity and reliability. First, index of item- objective congruence or IOC was conducted to ensure content validity or correlation between the questions and their objectives. Four experts in ELT were asked to evaluate every item. The items with minimum scores of .75 were acceptable (Turner & Carlson, 2003), while items with lower scores were revised. The other method was reliability test referring to investigation of internal consistency (Coakes, Steed, & Price, 2008). The revised form was distributed to ten engineering students who shared similar characteristics to the respondents in the real study. The results were recorded into SPSS and Cronbach Alpha was calculated through the program. The alpha was .73, which was acceptable (Tavakol & Dennick, 2011).

3. Data Analysis

Both qualitative and quantitative methods were applied for data analysis. Firstly, descriptive statistics, i. e., means, percentages, and standard deviation, were applied in the analysis of the scores from the

three native-raters and the data from the questionnaire. The method was applied because it assisted in identifying and describing pattern of the data (Center for Innovation in Research and Teaching, n.d.), the students' ability to communicate nonverbally and their perceptions of the IIM innovative program in particular. Meanwhile, a summarizing technique was employed in interpreting additional comments of the raters on the students' NVC through role-play. The method allowed the researcher to discover themes of the data (Marzano, Pickering, & Pollock, 2004). The researcher studied the comments and coded the data into three fixed categories: eye contact, facial expressions, and touching and established the main ideas relating to the three focal categories.

Findings

1. Appropriateness of Students' Nonverbal Communication

Table 1. Appropriateness of students' nonverbal communication

Roles	Eye Contact		Facial Expressions		Touching	
	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test
Students	1.75	1.8	1.63	1.63	1.67	1.8
Lecturer	1.7	1.88	1.58	1.8	1.67	1.8

Table 1 demonstrates that the post-test scores were higher than the pre-test in all categories and the scores were closer to the scale of 2, except the post-test facial expressions by a student to a lecturer. Facial expressions to a lower status student achieved the highest advancement,

from 1.58 to 1.80. The second best performances of the students' NVC when making requests and refusals was found in touching. From 1.67 the scores moved up to 1.80 in both roles. This means that the ability was closer to native speakers' norms. Similarly, the mean scores of 1.75 and 1.70 in eye contact climbed to 1.80 and 1.88, respectively. In contrast, the facial expressions to the lecturer barred at 1.63.

In brief, the IIM innovative program had positive impacts on the students' abilities to transfer their requests and refusals as the mean scores were closer to the scale of 2 after the participation, except the facial expressions from a lower status student to an unfamiliar lecturer. Their use of the three nonverbal cues was rated as acceptable or appropriate use of the nonverbal cue with regard to what would be expected to be communicated in the verbal context and the norms of native speakers.

2. The Raters' Reflection on the Students' Nonverbal Communication

2.1 Eye Contact

In the pre-test, eye contact the students used was perceived to be appropriate in two areas. Firstly, according to the raters' native norms, the students made natural eye contact. Meanwhile, the eye contact could reflect confidence of the students. In contrast, limited use of eye contact in some recordings was noticeable. However, in the post-test, the raters realized that it was with improvement, but still with some inappropriate characteristics. To be specific, some improvement in most recordings was observed. In contrast, Rater A still observed inappropriate use of the NVC cue, which needed to be improved.

2.2 Facial Expressions

In the pre-test, two aspects of the appropriate use and the inappropriate use were provided by the native-raters. Concerning the appropriate use, firstly, the students' facial expressions were regarded as natural. At the same time, the facial expressions reflected friendliness. However, the facial expressions were inappropriate in two aspects. One of the unacceptable features was overuse of the NVC cue and inadequate facial expressions in some recordings. Similarly, the findings in the posttest revealed two areas of the raters' reflection. First, some improvement was noticeable, for example, the students made adequate and natural eye contact. In contrast, in some recordings the ability to convey eye contact was still inadequate.

2.3 Touching

According to the pre-test, two areas of the raters' comments on touching were revealed. Overall, the native-raters noticed the naturalness of how the students touched each other, whereas inappropriate touching was found when some students touched themselves in a distracting way. Regarding the post-test, the findings indicated that the students' touching was evaluated to be improved in some areas, but still with some inappropriate practices. The use of touching was seen to be improved, for instance, the touching showed their kindness. On the other hand, the touching was also perceived to be unacceptable, for example, a student touched a lecturer to express his request when it was not necessary.

To conclude, according to the analysis of the raters' comments, two aspects of their reflection were obvious. First, IIM classes might be beneficial to the development of the students' abilities to communicate through eye contact, facial expressions, and touching. At the same time, some limited and unacceptable practices in the use of the three nonverbal cues were still found. Thus, the promotion of nonverbal communication in the IIM innovative program might be necessary.

3. The Students' Perceptions of the IIM Innovative Program

The results through the questionnaire covered six areas of the students' perceptions of the IIM innovative program. They included 1) the teaching and learning activities, 2) the materials, 3) the teacher, 4) the learners, 5) the course evaluation, and 6) the overall advantages. A five point Likert-scale was employed and the interval ranges of the mean scores were calculated and interpreted as illustrated below:

4.51-5.00	means Strongly agree
3.51-4.50	means Agree
2.51-3.50	means Fairly agree
1.51-2.50	means Disagree
1.00-1.50	means Strongly disagree

Table 2. Summary of the students' perceptions of the IIM innovative program

No.	Items	$\bar{X}$	S.D.
1	The teaching activities: PCR activities	4.11	.58
2	The teaching activities: Metapragmatic discussion	3.92	.86
3	The teaching materials	4.18	.70

No.	Items	$\bar{X}$	S.D.
4	The teacher	4.63	.50
5	The learners	3.38	.83
6	The evaluation	3.81	.93
7	The advantages of the IIM innovative program	4.16	.71

Table 2 shows the students' positive perceptions of six elements of the IIM innovative program and the advantages of the program. Regarding the teaching methods, the students agreed that the PCR activities promoted the opportunities to learn nonverbal communication, their use of English in real communication, and confidence in using English ($\bar{X} = 4.11$). Likewise, the students agreed that the metapragmatic discussion activities enhanced their notice of NVC, learning from authentic English communication in requests and refusals, and their motivation.

Similarly, the students agreed that the materials not only were interesting, but also promoted understanding of the lessons and learning achievement ($\bar{X} = 4.18$). Next, the students strongly agreed on the teacher's performance ($\bar{X} = 4.63$), particularly the efforts made in preparing the lessons. In contrast, as learners, the students fairly agreed that the innovative program of IIM could improve their knowledge in making requests and refusals and they were fairly active in asking questions and eager to prepare for class ($\bar{X} = 3.38$). Likewise, they agreed that the evaluation through role-play promoted their confidence ($\bar{X} = 3.81$). Finally, the table indicates that overall the students agreed that the IIM innovative program was advantageous to them ($\bar{X} = 4.16$), particularly in

terms of the awareness of the necessity of using appropriate English relating to the social power of interactants and awareness of nonverbal communication.

Conclusion and Discussion

1. The Intercultural Interaction Model and the Students' Nonverbal Communication Competence

Regarding nonverbal communication, the findings from the quantitative data confirmed the positive impact of IIM on the students' use of the three nonverbal cues. That is to say, the students were capable of using more appropriate eye contact, facial expressions, and touching in transferring requests and refusals after participating in the IIM innovative program (see Table 1). To be specific, the students' use of eye contact, facial expressions, and touching became acceptable or appropriate from being limited before attending the IIM class. In particular, the progress in the use of facial expressions to a lower-status-interactant was the most outstanding, followed by touching and eye contact, respectively.

The findings confirm the favor of students' exposure to appropriate use of both verbal and nonverbal cues in transferring requests and refusals and the promotion of sensitivity of external factors i.e. social power and social distance (Ishihara & Cohen, 2010; Rose, 1994) during the implementation of IIM. This might be because of the two major teaching methods in the IIM innovative program. Firstly, during the PCR phase, after the teacher explicitly taught the strategies and use of

nonverbal cues in making requests and refusals, the students performed an interview with native speakers of English asking them to fill up WDCTs. During the explicit teaching through PPT slides and the interview, the students might have noticed the use of verbal and nonverbal expressions and were aware of the influences of the contextual factors. This is congruent with Schmidt's (1990; 1993; 2010), who proposes that learners must pay attention to or be aware of certain forms so that in the later stage those forms can finally be used as intakes. Secondly, the metapragmatic discussion of movie sequences in the IIM class appeared to be advantageous. It is in line with Damnet (2008) who maintained that learning NVC through movies provides exposition and examples for learners to communicate nonverbally in native speaker contexts, while learners are potentially able to gain more understanding of appropriate use of nonverbal cues (Damnet, 2008; Nigussie, 2015; Roell, 2010).

Although there was some improvement, the raters commented on some students' limited eye contact and facial expressions, and overuse of facial expressions, including inappropriate touching of oneself after participating in the IIM class. This might be because of the transfer of NVC from the students' culture (Kasper & Rose, 2001) as Thais interpret the use of nonverbal cues such as eye contact or facial expressions differently from native speakers, for example, direct eye contact can be viewed as rude or invasive in Thai culture (Cultural Atlas, 2018). Thus, the students might try to be polite by avoiding eye contact, which is different from western culture. The circumstance confirms roles of culture on the students' nonverbal behavior (Knapp & Hall, 2010).

In addition, even though using movie sequences might be beneficial to most students, some of them found this authentic pragmatic resource challenging, since the questionnaire results indicated the students agreed that the movie sequences were interesting and enjoyable, while the ability to improve understanding of the lesson by the material was much smaller.

2. Students' Perceptions of the Intercultural Interaction Model

The other areas of the finding showed that the students perceived the IIM innovative class as beneficial to their learning of communitive English, particularly NVC. This might result from three main features of the IIM innovative program. Firstly, the PCR activities and metatragmatic discussion extended the opportunities for the students to learn NVC and provided them chances to learn and communicate in real situations through the interview with native speakers and the discussion of movie sequences. In addition, the innovative course also boosted their confidence and motivation to use English (see Table 2). This affirms that the methods facilitated learners to notice relationships between verbal and nonverbal communication in making requests and refusals (Ishihara & Cohen, 2010).

Secondly, the teaching materials such as the PPT, the worksheets, and the movie sequences gained the students' interest and resulted in higher achievements (see Table 2, $\bar{x} = 4.18$). The PPT featured authentic research-based information about request and refusal strategies as well as nonverbal communication, which can boost learners' motivation and

learning achievement (Ahmed, 2017). However, the low mean of the students' agreement on the movie sequence requires consideration of applying the material in class, especially for learners with poor English proficiency.

Finally, the students also strongly agreed on the helpful performances of the teacher in the IIM class, especially on the lesson preparations and assignment of tasks (see Table 2, $\bar{x} = 4.63$). This reflected the teacher/ researcher's role as a facilitator, who tried to improve students' learning (Harrison & Killion, 2007; S. & Usha Rani, 2016) by preparing for class and offering clear instructions for task processing.

3. Suggestions for Further Studies

Due to some limitations of this study, three suggestions for further studies are proposed. Firstly, nonnative raters should be recruited as it is necessary not to consider the norms of the British and American raters applied in the judgement of the students' use of nonverbal cues as the only available standard. This is because English is now used among nonnative speakers and the aims of using English are to ensure mutual understanding between speakers and improve interpersonal relationship (McKay, 2003). Thus, relying exclusively on the native norms might be invalid. Secondly, further studies should include other nonverbal cues such as gestures, space, or tone and intonation to raise learners' awareness about how nonverbal norm differs in different cultural contexts. This is because even though use of some nonverbal

cues is universal, some of the cues such as space are culturally specific. Thus, learners need more knowledge about roles of cultural value on NVC.

4. Conclusion

This research report presents an investigation of Thai university students' nonverbal communication competence through an innovative program, namely the Intercultural Interaction Model (IIM). Pragmatic consciousness-raising activities and metapragmatic discussion of movie sequences were employed to enhance the students' NVC competence. In addition, their perceptions of IIM were also examined. The findings indicated improvement in the students' NVC along with their positive perceptions of the innovative program. Based on the results, promoting learners' awareness of NVC through explicit teaching of NVC, interaction with native speakers of English, and including discussion of NVC in movie sequences could be undertaken as an early effort. In addition, regardless of the students' positive perceptions of overall teaching materials, more considerations of using movies in enhancing EFL learners' NVC competence is necessary, particularly for learners with low English proficiency.

Acknowledgement

I would like to extend my heartfelt gratitude to Dr. Anamai Damnet and Asst. Prof. Dr. Kanjana Charttrakul, my principal supervisor and co-supervisor, for their insightful comments that make this study well-rounded. Also, I am very thankful to the National Research Council of Thailand (NRCT) for a graduate scholarship in conducting this research.

References

- Ahmed, S. (2017). Authentic ELT materials in the language classroom: An overview. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 4(2), 181-202.
- Baker, W. (2011). From cultural awareness to intercultural awareness: Culture in ELT. *ELT Journal (Online Version)*, 62-70.
- Barabar, A., & Caganaga, C. K. (2015). Using nonverbal communication in EFL classes. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(10), 136-147.
- Blum-Kulka, S., & Oshtain, E. (1984). Requests and apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). *Applied Linguistics*, 197-213.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buza, M. G. (2015). Syllabus, teaching learners to communicate effectively in the L2 integrating body language in the students. *Lingue Linguaggi* (15), 83-98.
- Byram, M., Gribkova, B., & Starkey, H. (2002). *Developing the intercultural dimension in language teaching: A practical introduction for teachers*. Starbourg: Council of Europe.
- Carlile, B. J. (1993). *A study of cultural differences in nonverbal communication among non-native speakers of English*. Unpublished doctoral dissertation: Northern Arizona University.
- Carr, W., & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical: Education knowledge and action research*. Deaking University Press.

- Center for Advanced Research on Language Acquisition. (2015, January 22). *Descriptions of speech acts*. Retrieved October 23, 2015, from carla.umn.edu: <http://www.carla.umn.edu/speechacts/descriptions.html>.
- Center for Innovation in Research and Teaching. (n.d.). *Analyzing Quantitative Research*. Retrieved November 24, 2018, from www.cirt.gcu.edu:https://cirt.gcu.edu/research/developmentresources/research_ready/quantresearch/analyze_data.
- Coakes, S. J., Steed, L., & Price, J. (2008). *SPSS 15.5: Analysis without Anguish: Version 15.0 for Window*. Australia: National Library of Australia.
- Coghlan, D. (2007). Insider action research and opportunities and challenges. *Management Research News*, Emerald Group Publishing Limited.
- Cohen, A. D. (2010). Approaches to assessing pragmatic ability. In N. Ishihara, & A. D. Cohen, *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet* (pp. 264-285). UK: Pearson Education Limited.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. USA: SAGE.
- Cultural Atlas. (2018). *Thai culture*. (N. Evason, & C. Scroope, Eds.) Retrieved June 20, 2013, from <https://culturalatlas.sbs.com>.
- Damnet, A. A. (2008). *Enhancing acquisition of intercultural nonverbal competence: Thai English as a foreign language learners and the use of contemporary English language films*. Unpublished doctoral dissertation: Victoria University.

- Elfatihi, M. (2005). *The role of nonverbal communication in beginners' EFL classrooms*. Fez: Sidi Mohamed Benabdellah University.
- English Language Institute: Office of Basic Education and Commission. (2015, February 6). *CEFR manual for language teaching*. Retrieved from <http://english.obec.go.th>: <http://english.obec.go.th/english/2013/index.php/en/2012-08-08-10-26-5/74-cefr>.
- Gillham, B. (2011). *Developing a Questionnaire*. New York: Continuum International Publishing Group.
- Griffiee, D. T. (2012). *An introduction to second language research methods: design and data*. USA: TESL-EJ Publications.
- Harrison, C., & Killion, J. (2007, September). Ten roles for teacher leaders. *Educational Leaders*, 1(65), 74-77.
- Hismanoglu, M., & Hismonoglu, S. (2008). The use of body language in foreign language learning and teaching. *Journal of Social Sciences*, (19), 165-178.
- Ishihara, N., & Cohen, A. (2010). Describing speech acts: liking research and pedagogy. In N. Ishihara, & A. Cohen, *Teaching and learning pragmatics where language and culture meet* (pp. 56-96). UK: Pearson Education Limited.
- Ishihara, N., & Cohen, A. D. (2010). *Teaching and learning pragmatics where language and culturel meet*. UK: Pearson Education Limited.
- Jones, D. K., & Eric, R. R. (2004). Daily classroom improvement with action research. *The Agricultural Education Magazine*, 8-9.

- Kasper, G., & Rose, K. R. (2001). Pragmatics in language teaching. In K. R. Rose, & G. Kasper, *Pragmatics in language teaching* (pp. 1-9). Cambridge: Cambridge University Press.
- Knapp, M. L., & Hall, J. A. (2007). *Nonverbal communication in human interaction (7th Ed.)*. USA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Knapp, M. L., & Hall, J. A. (2010). *Nonverbal communication in human interaction(7th edition)*. Boston: Lyn Uhl.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1997). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 159-174.
- Marzano, R. J., Pickering, D. J., & Pollock, J. E. (2004). *Classroom instruction that works: Research-based strategies for increasing student achievement*. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Nigussie, M. (2015). An insight into non-verbal communication for EFL teachers and learners. *International Journal of Innovations in TESOL and Applied Linguistics*, 1(1), 1-10.
- Oz, H. (2014). Teachers' and students' perceptions of interactive whiteboard in the English as a foreign language classroom. *TOJET*, 156-177.
- Perez, I. A. (2006). Enhancement of L2 environment through nonverbal parameters. *International Journal of Learning*, 285-295.
- Roell, C. (2010). Intercultural training with films. *English Teaching Forum*, 2(2010), 2-15.
- Rose, K. R. (1994). Pragmatic consciousness-raising in an EFL context. *Pragmatics and Language Learning*, 5(Monograph Series), 52-63.

- Rose, K. R. (1999). Teachers and students' learning about request in Hong Kong. In E. H. (Ed.), *Culture in second language teaching and learning*. USA: Cambridge University Press.
- Rose, K. R., & Kasper, G. (2001). *Pragmatics in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- S., A., & Usha Rani, K. (2016, December). Roles of teachers in English language teaching (ELT). *International Journal of Educational Science and Research (IJESR)*, 1(7), 1-4.
- Sandoval, K. J., & Jara, R. S. (2012). *The importance of nonverbal communication when teaching English as a foreign language in Chilean schools*. Valdivia, Chile: Universidad Austral de Chile.
- Schmidt, R. (1990). The role of consciousness in second language learning. *Applied Linguistics*, 2(11), 129-158.
- Schmidt, R. (1993). Consciousness, learning, and interlanguage pragmatics. In G. Kasper, & S. Blum-Kulka, *Interlanguage pragmatics (Eds.)* (pp. 21-42). New York: Oxford.
- Schmidt, R. (2010). Attention, awareness, and individual differences in language learning. *Proceedings of CLaSiC 2010*, 721-737.
- Seliger, H. W., & Long, H. M. (1983). *Classroom oriented research in second language acquisition*. Longman Higher Education.
- Surkamp, C. (2014). Non-verbal communication: Why we need it in foreign language teaching and how we can foster it with drama activities. *Scenario*, 2014(2), 12-27.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's Alpha. *Int J Med Educ.*, 2, 53-55.

- The University of Texas at Austin. (n.d.). *Metapragmatic discussion*. Retrieved December 12, 2015, from www.coerll.utexas.edu/https://coerll.utexas.edu/methods/modules/pragmatics/03/meta-pragmatics.php.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 163-171.
- Wilhelm, K. H., & Pei, B. C. (2008). University teachers and students' perceptions of ELT methodologies and their effectiveness. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 79-102.
- Worrawong, K. , Charttrakul, K. , & Damnet, A. (2017) . Promoting intercultural competence of Thai university students through role-play. *Advances in Language and Literary Studies*, 8(6), 37-43.

Storytelling: A Method to Enhance Reading Achievement and Attitudes toward English Reading of Thai Primary School Learners

การเล่านิทาน: การส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการพัฒนา
เจตคติในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยระดับประถมศึกษา

ปณิดา มัณยานนท์¹

Panida Monyanont

ธีรนุช อนุฤทธิ์²

Teeranuch Anurit

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยการเล่านิทานต่อการส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการพัฒนาทัศนคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 26 คน งานวิจัยนี้วัดความสามารถในการอ่านของผู้เรียนโดยใช้คำถามหลังบทอ่านที่สร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Anderson & Krathwohl, 2001) และมีการประเมินเจตคติของผู้เรียนต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบเจตคติก่อนและหลังการ

¹อาจารย์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประเทศไทย

Lecturer, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, Thailand

²อาจารย์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประเทศไทย

Lecturer, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: panida.mon@mfu.ac.th

(Received: 20 December, 2017; Revised: 26 July, 2018; Accepted: 28 August, 2018)

ใช้กิจกรรมการอ่าน ผลการศึกษาพบว่าวิธีดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านที่สะท้อนผ่านการพัฒนาด้านพุทธิพิสัยทั้ง 5 ด้าน คือมีความสามารถด้านความจำมากที่สุด และด้านคิดวิเคราะห์น้อยที่สุด นอกจากนั้นผู้เรียนมีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษดีขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสอนอ่านโดยการเล่านิทานเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการพัฒนาเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา

คำสำคัญ: การเล่านิทาน เจตคติ การอ่านภาษาอังกฤษ

Abstract

This study investigates the impacts of the storytelling teaching method on the enhancement of reading achievement and attitudes of Thai primary school learners toward English reading. The study was conducted with twenty-six fourth-grade students. The gains in reading achievement were assessed through post-reading questions created accordingly to Revised Bloom's Taxonomy (Anderson & Krathwohl, 2001). Additionally, students' attitudes toward English reading were measured twice by an attitude test, prior to and after reading activities. The results revealed that students achieved the five cognitive domains. The students showed the greatest success in the Remembering domain; in contrast, they developed the least in the Analyzing domain. Moreover, The students' attitudes toward English reading noticeably developed. Therefore, it was proven that storytelling was an effective method in promoting reading achievement and positive attitudes of Thai primary school learners toward English reading.

Keywords: Storytelling, attitude, English reading

Introduction

It is said that reading is the easiest way to acquire knowledge at the cheapest price. People have the ability to gain any information they desire through reading; thus, it should be promoted as a favorable habit for people at a very young age in order to support their lifelong learning. Unfortunately, Thais read very little, merely two books per year (Ganghair, 2015). This is far less than people in Thailand's neighboring countries; most Singaporeans finish forty-five books and Vietnamese people read sixty books per year (Saengpassa, 2012). The situation concerning the Thai reading behavior is really worrisome as confirmed by a literary screening test arranged by The Office of Basic Education Commission in 2014. This test established that there were 127,800 third-grade students and 73,290 sixth-grade students who experienced great difficulty reading and approximately thirty percent of them were illiterate (Sopontammarak, 2014). If this problem continues to be ignored, what will happen to the quality of Thailand's human resources?

Also important, as English is the official language of the ASEAN community, it is alarming that Thai students have problems reading not only in the Thai language; but also in the English language (Pawapatcharaudom, 2007). Most ESL/EFL students have problems reading English texts. Limited knowledge of vocabulary and sentence structure is regarded as the main problem as students lack reading exposure (Gunning, 2002). In-class studying is inadequate due to the fact that reading is a time-consuming activity. Consequently, extensive reading should be strongly

promoted. A number of research studies confirmed positive impacts of extensive reading on EFL/ESL learners that it encouraged students to better maintain reading development, improve self-directed reading and enhance students' motivation in reading and learning a target language when students read texts with appropriate levels of difficulty (Lake & Holster, 2014; Mason & Krashen, 1997; Yamashita, 2015).

Extensive reading has been integrated with many other teaching methods in English classes to enhance the reading skills of learners. In the studies of Hazel (2015), Kirchhoff (2015) and Mermelstein (2014), extensive reading was applied with collaborative and communicative language teaching methods such as class discussion and book talk, resulting in students' more contribution to the communicative activities. Once students had knowledge from reading, they put forward their L2 output by communicating from what they understood and actively interacted with classmates; therefore, this mixed method formed students' motivation to read.

Informal settings are one of the reasons why the integration of extensive reading with the communicative teaching method can promote reading motivation. An individual can learn language in both "formal and informal language learning settings" if s/he is intensively engaged with intelligible input (Krashen, 1982). Lightbown and Spada (2001) further explained that the formal setting was where the target language was taught to learners whereas in informal settings learners learned a language in a form of social interaction which provided an authentic source assisting them to obtain the target language without the formal structure of a

traditional four-walled classroom (Bahrani, Sim & Nekoueizadeh, 2014; Smith, 2015).

Currently, informal settings are being highlighted in educational research due to their positive effects on language learning. Many studies supported the significance of informal settings which provided more learning opportunities and encouraged “a wide range of strategies” suitable for a variety of learners resulting in successful learning (Smith, 2015). Therefore, learning in informal settings should be interdisciplinary in order to allow learners to broaden previous knowledge, maintain interests, integrate information to solve problems in innovative ways, and accomplish new comprehension of old knowledge (Anderson, Lucas & Ginns, 2003).

In addition to the positive impacts of informal settings on successful learning, Smith (2015) also suggested that learning in an informal setting enhanced a more positive attitude and motivation towards language learning. Attitude is a factor contributing to language proficiency because learners with positive attitudes have the mindset that makes language learning more or less possible (Gardner, 1985; Ushida, 2005). This is in compliance with prior studies; language learners’ positive attitudes toward language learning can be altered by the anxiety the learners experience in foreign language learning situations (Oroujlou & Vahedi, 2011; Ushida, 2005). It would seem that the friendly atmosphere of an informal setting and a positive attitude toward language learning are interrelated.

According to the previous benefits of language learning in informal settings, this environment should be employed because most learners are familiar with this form of learning from a young age. Storytelling is the very first form of teaching in an informal setting which effectively enhances the audience's emotional intelligence (Bala, 2015; Dujmović, 2006). Hsu (2015) stated that most people had experienced or been exposed to stories more or less since they were young, as children are naturally attracted to stories. Since there was not too much information little education was required to understand; and the variations in the narrator's voice sparked children's interest. Through tales, storytelling conveyed knowledge from generation to generation; simultaneously, values, thoughts, emotions and imaginations were communicated to the audience (Bala, 2015; Green & Brock, 2000; Keshta, 2013). In addition, a previous study presented that storytelling enhanced students' vocabulary and reading skills to the point that they could connect meanings and feelings with words (Mokhtar, Halim & Kamarulzaman, 2011).

Moreover, storytelling created motivation and a low anxiety environment for language learning because a rapport between the instructor and students or among students themselves was created. Interpersonal skills also increased through storytelling as it was a social activity that people did as a group to share experiences, laughter, and feelings (Dujmović, 2006; Speaker, Taylor & Kamen, 2004).

Because of the advantages of storytelling, it has recently been promoted as one of the most essential methods in teaching English to EFL students, especially in young learners. The stories used in storytelling are

regarded as intelligible input that facilitated language learning (Bala, 2015; Craig, 1996; Hsu, 2015). Unfortunately, in the Thai EFL context, there is little research concerning storytelling and informal settings, even though it is effective in improving reading skills. Therefore, with respect to the alarming problem concerning Thai students' reading skills, this study will investigate the impact of storytelling in an informal setting on enhancing the reading achievement and attitudes toward English reading of primary school students.

Research Questions

1. What cognitive domain of Revised Bloom's Taxonomy can the participants achieve by the method of storytelling?
2. What are the participants' attitudes prior to and after the use of the storytelling method?

Methods

Participants

Twenty-six fourth-grade students of Huayploo Pittaya School, Muang District, Chiang Rai Province participated in the present study. The researchers focused on grade-four students due to the fourth-grade level indicator in the 2008 core curriculum that a student should be able to, "[a]nswer questions from listening to or reading sentences, dialogues or simple tales" (Ministry of Education, 2008).

Tools

1. Four Aesop's Fables

Four Aesop's Fables were selected based on two Krashen's hypotheses (1985) – the Input hypothesis and the Affective Filter hypothesis. The Input hypothesis (i+1) proposed that context, linguistic information, world knowledge and previously acquired linguistic competence are the key elements enabling acquirers to understand language. When acquirers learn new language structures, they should build from what they have already acquired in order to move beyond the existing knowledge level.

Another relevant hypothesis is the Affective Filter hypothesis. This hypothesis refers to acquirers' mental blocks in acquiring language. The Affective filter is high when acquirers have anxiety or any feelings that relate to the revelation of weakness. On the other hand, the affective filter is low when acquirers feel that they are potential members of the group, especially when they do not realize that they are learning the second language.

Therefore, according to the two hypotheses of Krashen (1985), Aesop's Fables were selected, for students were already familiar with the stories' in Thai versions. In addition, the difficulty of the fables was examined, using The Oxford Text Checker (Oxford 3000™) to confirm the appropriateness of the texts with the students' levels and to arrange the fables' order from the easiest to the most difficult to create a rapport and comfortable feeling for the students. According to Oxford 3000™, there are three difficulty levels. A typical low intermediate text is close to 100%; a

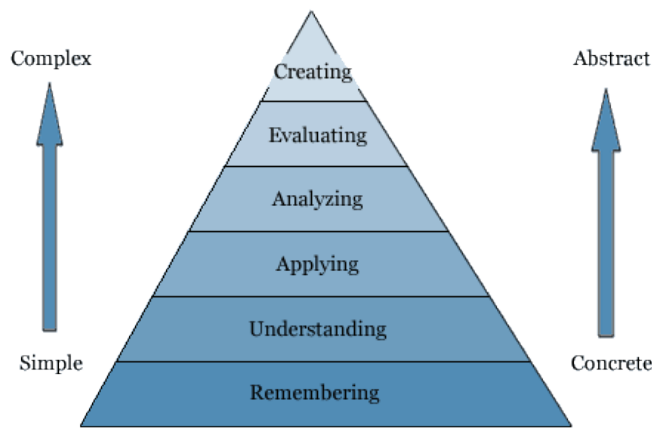
typical high intermediate text is about 90-95%; and a typical advanced text is about 75-90%. Table 1 presents difficulty and order of the fables.

Table 1. The four Aesop’s Fables and their difficulty in Oxford 3000™

Aesop’s Fables	Oxford 3000™ (%)
1) The Fox and the Grapes	99
2) The Dog and the Shadow	97
3) The Ant and the Grasshopper	91
4) The Crow and the Pitcher	88

2. Post-reading Questions

Six post-reading questions were created in accordance with the six categories of Bloom’s Revised Taxonomy: Remembering, Understanding, Applying, Analyzing, Evaluating and Creating, as presented in Picture 1 (Anderson & Krathwohl, 2001). (See the questions in Appendix A)

Picture 1. Bloom’s Revised Taxonomy (Anderson & Krathwohl, 2001)

All post-reading questions were examined by two experts for the content validity called ‘Index of Item-Objective Congruence’ (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977). According to the experts’ suggestions, the questions were revised and tried out with 4 fourth-grade students for checking the post-reading questions’ comprehensibility. Eventually, the 6 questions were utilized in the study (See Appendix A).

3. Attitude Test

An eighteen-statement attitude test was used as a pre-test and post-test before and after the students experienced the storytelling teaching method. In designing the attitude test, the Likert Scale (1932) was applied. Twenty-five statements spanning both positive and negative attitudes toward English reading were created; subsequently, the statements were presented to two experts to examine the content validity or ‘Index of Item-Objective Congruence’ (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977). Due to the experts’ comments, the neutral and off-topic statements were discarded; some items were adjusted to best suit the test’s objectives. Eventually, there were eighteen statements which consisted of nine items reflecting positive attitudes and the other nine items mirroring negative attitudes toward English reading. All statements were in a random sequence. In order to check the test questions’ intelligibility and effectiveness, the test was scrutinized by four fourth-grade students. The questions were then revised with the experts’ suggestions and finally applied in the pre-test and post-test of the current study.

Data Collection and Analysis

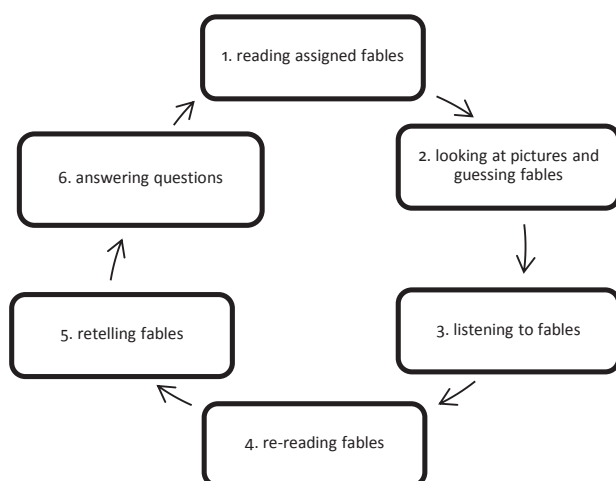
1. The attitude test was conducted with the participants before and after the use of the storytelling teaching method. After the participants completed the attitude tests, the scores for the negative items were calculated in reverse to reflect overall attitude in a single direction (value). A positive attitude was presented by a high overall score while a negative attitude was indicated by a low overall score (McLeod, 2008). The average attitude score of each item was calculated and defined. These values are in Table 2.

Table 2 Meaning of average attitude score

Mean	Meaning
4.50-5.00	Having a very positive attitude toward reading English
3.50-4.49	Having a positive attitude toward reading English
2.50-3.49	Having a neutral attitude toward reading English
1.50-2.49	Having a negative attitude toward reading English
1.00-1.49	Having a very negative attitude toward reading English

2. In the study, 26 students were separated into 8 groups (6 groups of 3 and 2 groups of 4). In order to create a low Affective Filter, each group was supervised by a teacher who was a third-year English major. The small age gap between the teachers and the group members together with a micro-group size created a relaxed atmosphere. According to Krashen's (1985) expectation, a low Affective Filter could encourage and allow them to feel involved with the group and have greater learning potential. In the method (Picture 2), first, the students read assigned fables prior to the meeting with their group for 4 weeks. This is to

promote extensive reading and informal setting method due to the fact that they could read in their leisure time and at their own pace. Second, the students looked at pictures and guess what would happen in the fable. Third, the storytelling method was applied at this step; students listened to the fable recited by the teachers in English in an informal fashion that the students could freely ask questions and react to the story. Subsequently, the students had a short time to re-read the story and then retold the fables in Thai to the teachers in order to display their comprehension. Last, the students answered six post-reading questions in accordance with the cognitive domains of Bloom's Revised Taxonomy (Krathwohl, 2002). Moreover, in this method, students were allowed to answer questions in Thai in order to eliminate the language barrier.

Picture 2. Storytelling process used in the informal setting method of the external reading project

3. For the analysis of post-reading questions, a correct answer received one point; an incomplete or incorrect answer would be marked zero. For example, from “The Crow and the Pitcher”, a question asked, “Do you like the crow or not? Why?” A student received one point for answering, “Yes, I like, for it has attempt.” Her answer was complete for both questions and thus given full credit. A student received zero from his answer, “Don’t like”, because his answer was incomplete and did not answer the question “Why?” The scores in each domain of twenty-six students from the four fables were added up to see the overall picture of the students’ performance in each domain. In addition, by investigating the proportion of the students’ achievement in each domain, the researchers defined those students who were able to give four correct answers (4 points) as very good, three correct answers (3 points) as good, two correct answers (2 points) as average and one correct answer (1 points) as poor.

Results and Discussion

Attitudes toward English Reading

Table 3 illustrates the attitudes toward English reading of the students before and after the implementation of the storytelling in an informal setting method.

Table 3. Students' attitudes toward English reading

Item	Statement	Before			After		
		$\bar{X}$	S.D.	Meaning	$\bar{X}$	SD	Meaning
1.	English reading gives me more knowledge.	4.6	0.6	V.Positive*	4.8	0.4	V.Positive
2.	English reading expands my vocabulary.	4.3	0.9	Positive	4.7	0.6	V.Positive
3.	I understand English texts well.	3.5	0.8	Positive	4	0.8	Positive
4.	English reading is <u>not</u> important for my study.	4.4	1.2	Positive	4.5	1.2	V.Positive
5.	English reading is <u>not</u> beneficial for me.	4.3	1.2	Positive	4.3	1.1	Positive
6.	English reading is a very difficult skill.	2.9	1.1	Neutral	3	1.4	Neutral
7.	I feel happy when I read English.	4.1	0.9	Positive	4.1	0.7	Positive

Item	Statement	Before			After		
		$\bar{X}$	S.D.	Meaning	$\bar{X}$	SD	Meaning
8.	English reading enhances the confidence of my English.	3.9	1.1	Positive	4	0.9	Positive
9.	English reading is boring.	4.3	1	Positive	4.7	0.7	V.Positive
10.	English reading is a good activity for my free time.	4.5	0.7	V.Positive	4.6	0.6	V.Positive
11.	I am confused when I read English.	4.6	0.6	V.Positive	4.7	0.5	V.Positive
12.	I always feel nervous when I read English texts.	2.6	1.1	Neutral	3.1	1.1	Neutral
13.	English reading improves my creativity.	4.3	0.7	Positive	4.7	0.6	V.Positive
14.	I do not like reading English.	4.1	0.9	Positive	4.1	1.3	Positive

Item	Statement	Before			After		
		$\bar{X}$	S.D.	Meaning	$\bar{X}$	SD	Meaning
15.	English reading is useful for my other English skills.	4.3	0.9	Positive	4.6	0.9	V.Positive
16.	English reading is a waste of time.	4.5	1	Positive	4.8	0.5	V.Positive
17.	English reading is useful for my future career(s).	4.7	0.5	V.Positive	5	0	V.Positive
18.	English reading does not help to improve my life.	4.7	0.5	V.Positive	4.8	0.6	V.Positive
Total Average Scores		4.1	0.9	Positive	4.4	0.8	Positive

***Remark:** V. positive stands for Very Positive.

Table 3 shows that both before and after the use of the storytelling method, the students had three levels of attitudes toward English reading – neutral, positive and very positive, but after the use, the overall mean scores increased with some noticeable items.

Firstly, for item 2, “English reading expands my vocabulary”, and item 9, “English reading is boring”, the students showed a change in

attitudes from ‘positive’ to ‘very positive’, from 4.27 to 4.69. This means the students appreciated the benefits of English reading and English reading was not as boring as they felt prior to the activity. Secondly, for item 3, “I understand English texts well”, and item 12, “I always feel nervous when I read English texts”, their attitudes remained at positive and neutral respectively, but the mean change is 0.50. The change expressed in these two items showed that the students felt they were able to understand English texts better and their nervousness from English decreased. In addition, SD in a majority of items decreased, meaning the students had fairly similar attitudes toward English reading. However, some items contradicted this statement, such as items 6, 12, 14, and 18. It could be concluded that the storytelling method increased the students’ attitudes toward English reading, but their attitudes concerning the difficulty, feelings of nervousness and benefits of English reading remained varied.

The results from the attitude survey showed that the students did not have negative or very negative attitudes which possibly meant that for grade-four students, attitudes toward English reading were not really a problem. The problem might actually arise after the primary level when learning activities might not encourage students to have interest in extended reading. This perspective is presented in Kush, Watkins and Brookhart’s (2005) study that for reading experiences at a young age, positive reading attitudes might not display a clear connection to reading success. Nonetheless, if pedagogy cultivates positive attitudes, it greatly

tends to strengthen the connection between positive English reading attitudes and reading achievement.

The researchers found that the storytelling method was an attractive activity to teach English reading. This method kept the students' attention throughout the whole learning process and therefore increases the average attitudes from positive to very positive. The students participated more in a less anxious atmosphere. In addition, the researchers observed that when the students were familiar with the story in their first language before reading in English, they could associate the meaning with their background knowledge without difficulty. This is related to the characteristics of informal settings that support learners to apply what they have already known to create new meaning from the text (Anderson, Lucas & Ginns, 2003; Bahrani, Sim & Nekoueizadeh, 2014). Therefore, it can be concluded that the method of storytelling in an informal setting promotes positive attitudes toward reading English.

Reading Comprehension

Table 4 shows the percentages of the students' reading achievement based on six cognitive domains. Twenty-six participants answered post-reading questions in each domain four times (four fables). The full score for each domain is one hundred and four.

Table 4. Students' reading achievement scores

Cognitive Domain	Score achieved out of 104	%
1. Remembering	103	99.04
2. Understanding	97	93.27
3. Applying	92	88.46
4. Analyzing	80	76.92
5. Evaluating	93	89.42
6. Creating	93	89.42

Table 4 shows that Remembering is the domain in which the students showed the highest achievement, 99.04% while Analyzing was the domain with the lowest achievement, 76.92%.

Table 5. Students' reading achievement rankings

Taxonomy of the Cognitive Domains (Anderson and Krathwohl, 2001)	Students' reading achievement ranking					
	4	3	2	1	0	
	Very Good	Good	Moderate	Poor	Very Poor	
	No. of students	No. of students	No. of students	No. of students	No. of students	%
Remembering	25	96.2	1	3.85	-	-
Understanding	19	73.1	7	26.9	-	-
Applying	16	61.5	8	30.8	2	7.69
Analyzing	10	38.5	10	38.5	4	15.4
Evaluating	19	73.1	4	15.4	2	7.69
Creating	16	61.5	9	34.6	1	3.85

Table 5 showed the students' reading achievement rankings based on the cognitive domains of Bloom's Revised Taxonomy (Anderson & Krathwohl, 2001). The students who were in a Very Good rank gave all correct answers for all fables in a domain. Those in a Good rank answered correctly in three fables. A Moderate level was those who gave two correct answers; and a Poor level was those who had one correct answer.

First of all, for every domain the highest percentage appeared at a Very Good rank. The Remembering and Understanding domains showed similar results as the students' scores demonstrated Very Good (Remembering - 96.15%; Understanding - 73.08%) and Good rankings (Remembering - 3.85%; Understanding - 26.92%).

Second, the Applying and Creating domains showed similar results as the students were ranked as Very Good (61.54% in both Applying and Creating), Good, (Applying - 30.77%; Creating - 34.62%) and Moderate ranks (Applying - 7.69%, Creating - 3.85%). Third, the Evaluating domain showed an interesting result of a high percentage of students, 73.08%, ranked Very Good, and 3.85% ranked as Poor.

Fourth, the Analyzing domain had particularly significant results compared to the other domains. This domain had the lowest percentage of the students ranked as Very Good, 38.46%, and the highest percentage of the students ranked as Poor, 7.69%. It can be concluded that with the storytelling method, the majority of the students were in Very Good and Good rankings in nearly all domains except Analyzing.

As the method of storytelling was implemented, it could be noticed that for the Remembering and Understanding domains, there was a high percentage of the students ranked as Very Good. This revealed that for grade-four students, there were few problems in achieving the low order cognitive domains. This finding is similar to previous studies in that the students could achieve the Remembering domain after a reading activity (Boonnithi & Boonphadung, 2015) and the Understanding domain after the use of a teaching method stressing integration of the four skills and student-centeredness (Chantrachai & Poonsawad (2013).

However, in the Applying and other higher domains, the students' rankings were distributed to Moderate and Poor levels. This result signaled that as the domain got higher, the students showed greater variance in cognitive ability. The Analyzing domain stood out, as the students' rankings were distributed from Very Good to Poor levels. This implies that the students struggled to achieve higher cognitive domains. Moreover, the Analyzing domain demanded the students to have a good command of the Thai language as the questions asked them to analyze the Thai proverb best describing each fable. Hence, this cognitive domain should be the issue that teachers take into consideration to greater develop students' cognitive skills.

Interestingly, the Evaluating domain belonging to the higher cognitive domains presented many students ranked as Very Good and few students as Poor. This finding suggests the students' various abilities as some students failed to give reason(s) which was the key point in the Evaluating domain. It may be that primary students know the answer, but

they might not be frequently exposed to the question ‘why’ nor conditioned to think about reason(s). Therefore, practices and teaching methods that encourage the use of students’ reasoning process should be highlighted in primary education.

Furthermore, there were three noticeable points from their written answers. Firstly, the students were good at drawing an important scene from fables; this related to the Understanding domain. Secondly, to examine the Analyzing domain, the students were asked to identify a Thai proverb best describing the story. Only few students were able to name a Thai proverb related to the story, but many were able to give a moral that explained a concept of the story. Thirdly, one of the problems found during data analysis was the students’ spelling skills, even in their first language; sometimes it failed to convey their understanding of the text. As a result, there was occasional misunderstanding of answers.

Conclusion and Suggestions

This study proves that the teaching method of storytelling in an informal setting can improve the students’ achievement in the cognitive domains of Bloom’s Taxonomy, especially in Remembering, Understanding and Evaluating. The method also enhanced the students’ attitudes toward reading English.

For those who are interested in applying this method, longer periods of method implementation are suggested as students’ reading achievements and attitudes develop over time. Moreover, they should particularly consider the

selection of challenging materials for students (Hsu, 2015) and classroom management in terms of time and noise (Keshta, 2013).

For further research, to emphasize the success of the Analyzing and Evaluating domains, researchers should consider the key characteristics that students are expected to achieve in each domain. Classroom activities highlighting those characteristics can then be created and implemented alongside the storytelling method to completely develop all of the students' cognitive domains.

References

- Anderson, B., Lucas, K. B. & Ginns, I.S. (2003). Theoretical perspectives on learning in an informal setting. *Journal of Research in Science Teaching* , 40(2), 177-199.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy*. New York: Longman.
- Bahrani, T., Sim, T.S., & Nekoueizadeh, M. (2014). Second language acquisition in formal setting. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(8), 1714-1723.
- Bala, E. (2015, April). *Storytelling in EFL classes. Paper presented at 6th International Visible Conference on Educational Studies and Applied Linguistics*. Retrieved from http://www.academia.edu/22125004/6_TH_INTERNATIONAL_VISIBLE_CONFERENCE_ON_EDUCATIONAL_STUDIES_AND_APPLIED_LINGUISTICS_BOOK_of_PROCEEDINGS.

- Boonnithi, N., & Boonphadung, S. (2015). The development of seeking Knowledge skills by promoting reading activities according to Bloom's taxonomy of grade 6 students Saint Dominic School (in Thai). *The 6th Suan Sunandha Rajabhat University Academic Meeting, National and International Conference Report*, 3(6), 274-287.
- Chantrachat, S., & Poonsawad, R. (2013). A study of English reading comprehension abilities based on MIA method for phatomsuksa 4 education students (in Thai). *The 1st Suan Sunandha Rajabhat University National Academic Conference Report – Rattanakosin's Arts and Culture for Thai Local Development* (pp. 549-560).
- Craig, R. R. (1996). Storytelling in the classroom: Some theoretical thoughts. *Storytelling World*, 9, 7-9.
- Dujmović, M. (2006). Storytelling as a method of EFL teaching. *Metodički Obzori*, 1(1), 75-87.
- Ganghair, G. (2015, March 13). *Reading behavior of Thais*. Retrieved from Thai Health Promotion Foundation website: <http://www.thaihealth.or.th/Content/27711E0/A2.html>.
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. London: Edward Arnold.
- Green, M., & Brock, T. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 401-421.
- Gunning, T. (2002). *Assessing and correcting reading and writing difficulties*. Boston: Allyn and Bacon.

- Hazel, C. (2015). Supporting extensive reading in a university where English is used as a second language and a medium of instruction. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 15(1), 234-251.
- Hsu, T. C. (2015). Telling tales: Using storytelling to teach EFL kindergarten students in Taiwan. *International Journal of Research Studies in Education*, 4(4), 13-25.
- Huang, H. L. (2006). The effects of storytelling on EFL young learners' reading comprehension and word recall. *English Teaching and Learning*, 30(3), 51-74.
- Keshta, A. S. (2013). Using storytelling in teaching English in Palestinian schools: Perceptions and difficulties. *Education Journal*, 2, 16-26.
- Kirchhoff, C. (2015). Extensive reading in the EFL classroom: Benefits of a face-to-face collaboration activity. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 15(1), 54-65.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. New York: Prentice Hall.
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. New York: Longman.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into Practice*, 41(4), 212-218.
- Kush, J. C., Watkins, M. W., & Brookhart, S. M. (2005). The temporal-interactive influence of reading achievement and reading attitude. *Educational Research and Evaluation*, 11(1), 29-44.

- Lake, J., & Holster, T. (2014). Developing autonomous self-regulated readers in an extensive reading program. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 5(4), 394-403.
- Lightbown, P. M., & N. Spada, (2001). *How languages are learned*, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.
- Mason, B., & Krashen, S. (1997). Extensive reading in English as a foreign language. *System*, 25(1), 91-102.
- McLeod, S. A. (2008). *Likert scale*. Retrieved from www.simplypsychology.org/likert-scale.html.
- Mermelstein, A. D. (2014). Improving EFL learners' reading levels through extensive reading. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 14(2), 227-242.
- Mokhtar, N. H., Halim, M. F. A., & Kamarulzaman, S. Z. S. (2011). The effectiveness of storytelling in enhancing communicative skills. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 18, 163-169.
- Oroujlou, N., & Vahedi, M. (2011). Motivation, attitude, and language learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 994-1000.
- Pawapatcharandom, R. (2007). *An investigation of Thai students' English language problems and their learning strategies in the international program at Mahidol university*. King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok, Department of Language. Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok.

- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Saengpassa, C. (2012, November 5). *We need to get kids reading, right now*. Retrieved from The Nation website: <http://www.nationmultimedia.com/opinion/.html>.
- Smith, K. L. (2015). Informal learning settings. *Faculty Center for Teaching and Learning*. Retrieved from <http://www.fctl.ucf.edu/TeachingAndLearningResources/informal.php>.
- Sopontammarak, A. (2014, October 29). *Encouraging bookworms; unlock illiterate children*.
- Speaker, K. M., Taylor, D., & Kamen, R. (2004). Storytelling: Enhancing language acquisition in young children. *Education*, 125(1), 3.
- The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. (2008). The Ministry of Education. Retrieved from <http://www.act.ac.th/document/1741.pdf>
- Ushida, E. (2005). The role of students' attitudes and motivation in second language learning in online language courses. *CALICO Journal*, 23(1), 49-78.
- Yamashita, J. (2015). In search of the nature of extensive reading in L2: Cognitive, affective, and pedagogical perspectives. *Reading in a Foreign Language*, 27(1), 168-181.

The Use of Online Paired and Grouped Peer Feedback in
Improving Low Proficiency Students' English Grammatical Ability
การใช้วิธีให้ข้อมูลย้อนกลับแบบจับคู่และกลุ่มผ่านระบบออนไลน์ต่อ
การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียน
ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำ

รศนา กิตติวัฒน์¹

Rotsana Kittiwat

สมฤดี คงพุด²

Somruedee Khongphut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างผู้เรียนแบบจับคู่และกลุ่มผ่านระบบออนไลน์ต่อการพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในการเขียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระดับ

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

M.A. Student, Teaching English as an International Language, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

²ดร. ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Ph.D., Department of Languages and Linguistics, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

Corresponding Author: E-mail: rona.yg8@gmail.com

(Received: 12 June, 2017; Revised: 25 July, 2018; Accepted: 24 October, 2018)

มัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงจากห้องเรียนสภาพจริง จำนวน 2 ห้องเรียน โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 22 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบการเขียนก่อนและหลังเรียนเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความถูกต้องของการใช้ไวยากรณ์เป้าหมายก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบฝึกการเขียนเพื่อสำรวจความถี่ของการให้ข้อมูลย้อนกลับด้านไวยากรณ์เป้าหมาย และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเพื่อศึกษาผลสะท้อนของนักเรียนที่มีต่อการให้ข้อมูลย้อนกลับด้านไวยากรณ์เป้าหมาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า T-test และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจัดกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบคู่ และกลุ่มต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนด้านไวยากรณ์ในภาพรวมทั้งก่อนและหลังเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการให้ข้อมูลย้อนกลับทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าขนาดอิทธิพล (Cohen's *d*) ต่อไวยากรณ์เป้าหมายส่วนใหญ่ในระดับต่ำ ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างผู้เรียนนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการสอนทักษะการเขียน อย่างไรก็ตาม การให้ข้อมูลย้อนกลับจากครูยังคงมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษในระดับต่ำ

คำสำคัญ: ข้อมูลย้อนกลับระหว่างเพื่อนออนไลน์ ความสามารถด้านไวยากรณ์ในงานเขียน
นักเรียนที่มีความสามารถต่ำ ข้อมูลย้อนกลับระหว่างเพื่อนแบบคู่ออนไลน์
ข้อมูลย้อนกลับระหว่างเพื่อนแบบกลุ่มออนไลน์

Abstract

The study aimed to investigate and compare the effects of online paired peer feedback (OPP) and grouped peer feedback (OGP) on Mattayomsuksa 6 students' English grammatical ability in writing. Two intact groups of fifty-four Mattayomsuksa 6 students studying at a

secondary school in Hatyai, Songkhla were purposively selected as participants in this study. They were assigned to two experimental groups, namely, OPP group (n = 22) and OGP group (n = 32). The instruments employed in this study were pre- and post-writing tests, writing tasks and semi-structured interviews. The pre- and post-writing tests were used to obtain the accuracy scores of targeted grammatical points. The writing tasks were employed to reveal the frequency of students' comments on the four grammatical aspects, and the interview data were used to illustrate students' reflections on the targeted grammatical aspects they focused on when giving comments. The quantitative data gathered from the pre- and post-writing tests and the writing tasks were analyzed using descriptive statistics and t-test for means, standard deviation and percentage. The qualitative data collected from semi-structured interviews were analyzed and categorized into themes. The findings showed that neither types of peer feedback showed any significant difference in improving students' overall grammatical ability in writing. However, both types were found to have practical significance to most of the targeted grammatical points at a low level. The findings suggest that peer feedback is beneficial for writing instruction. However, the teacher's feedback is needed for low proficiency students.

Keywords: Online peer feedback, grammatical ability in writing, low proficiency students, online paired peer feedback, online grouped peer feedback

Introduction

English is an international language which is used all over the world as a first, second and foreign language. In Thailand, English has been included in the curriculum as a compulsory foreign language for nearly a century. However, Thai students seem not to be well equipped with English competence and the evidence for this was found in their low scores in a countrywide standardized test -- the Ordinary National Educational Test (ONET). ONET results in 2013, 2014 and 2015 showed that the average English scores of Mattayomsuksa 6 students were 25.35, 23.44 and 24.98, respectively.

Among English communicative skills, writing is considered the most difficult skill for students to acquire, as it involves a complex process and requires syntactic, semantic, rhetorical, and discourse knowledge (Hyland, 2003; Nunan, 1990; Williams, 2004). Among these features, Thais' lack of grammatical knowledge is viewed as an obstacle in achieving good writing (Kaweera & Usaha, 2008; Siengsawang, 2006). Thai students have been found to make various grammatical errors in their writing, particularly in articles, tenses, sentence structure, prepositions and subject-verb agreement (Nonkukhekhong, 2013; Suwangard, 2014; Watcharapunyawong & Usaha, 2013). As McCaskill (1998) emphasized, grammar knowledge is required in a good writer. The lack of grammatical knowledge may lead to misunderstanding the meaning of the text.

In the Thai context, teachers have played a leading role in providing knowledge, error correction and feedback in writing instruction. Students are consequently seen as passive learners who rely mostly on

teacher feedback without questioning what they have received. To encourage students to become less dependent and more active learners in a writing class, teachers can use peer feedback activities.

Peer feedback can be defined as a process in which students provide written and oral comments on a classmates' writing through active engagement over multiple drafts (Hyland & Hyland 2006; Stanley, 2011). Peer feedback can be generally supported by sociocultural theory since writing and learning are a social process in which students take learning as a social activity occurring through interaction with peers (Hansen & Liu, 2005). In Vygotsky's (1978) view of zone of proximal development (ZPD), what a learner needs to be able to learn or do something independently is to get help from an expert or a more knowledgeable person. Typically, the expert or the more knowledgeable person has been perceived to be an adult or a teacher (Wertsch, 1985). However, peers are recently viewed to be simultaneously experts and novices (Swain, Brooks, & Tocalli-Beller, 2002; Swain & Watanabe, 2013).

Peer feedback is found to fit well with Johnson and Johnson's (1998) five basic principles of cooperative learning, namely, positive interdependence, individual accountability, face- to- face promotive interaction, interpersonal and small group skills, and group processing. The first component, positive interdependence, is based on the idea that all members in a team are reliant on each other to achieve a goal and the group success is attributed to contributions from every member. Individual accountability is each learner's belief that learning their material is crucial. Each group member has to be responsible for their own as well as their

group members' learning and makes a contribution to the group. The third component is where peer feedback process occurs the most. In this process, learners are engaged in face-to-face interaction, where they explain, argue, negotiate and link the current material with what they have learned earlier. Next, learners' sufficient social skills are developed through the practice of leadership, trust-building, communication, decision-making and conflict resolution skills. Finally, group processing involves group members establishing group goals, periodically assessing their performance as a team and then identifying what they need to change in order to function more effectively in the future. As peer feedback proceeds, students are expected to first have opportunities to work collaboratively with peers and then to improve their writing abilities individually (Tsay & Braday, 2012).

Additionally, peer feedback is found to help improve students' sense of being good readers, raise writers' awareness of their individual strengths and weaknesses, and encourage a collaborative learning process (Rollinson, 2005; Tsui & Ng, 2000). Students may also more effectively write and revise their writing by incorporating comments from their peers (Mendonca & Johnson, 1994; Rollinson, 2005).

Traditionally, peer feedback is provided through a paper-pencil or face-to-face mode. However, with the increase of technology and the Internet, electronic feedback has become a viable option. Electronic feedback (e-feedback or online feedback) can be defined as feedback in digital written form and sent via the electronic platform. It transfers the concepts of oral response into the electronic space and the online

collaborative platform (Tuzi, 2004; Van der Geest & Remmers, 1994). Thus, the platform for providing peer feedback has shifted from the traditional method, paper-pencil, to computer-mediated communication (CMC) or a social annotation tool (SA) such as Facebook, Wiki, and Google Docs (Hedin, 2012). With the usefulness of social networking tools, students are provided with opportunities to interact with their peers and teachers both in real time (synchronously) and with delay (asynchronously).

The number of students included in peer feedback activities is another issue of interest in an EFL classroom. Many studies have focused on paired peer feedback, often referred to as individual peer feedback, single peer feedback or peer to peer feedback, a process in which a learner gives comments and provides feedback on a peer's writing. These studies found that this type of peer feedback has positive results compared to teacher feedback since it increases interaction between two students and creates a sense of critical readers and writers (Cho & MacArthur, 2010; de Guerrero & Villamil, 1994; Rollinson, 2005; Shehadeh, 2007; Tsui & Ng, 2000). Recently, researchers' interest has shifted from paired peer feedback to grouped peer feedback because of the belief that grouped peer feedback is more effective since it can offer more reliable and valid help to students (Shehadeh, 2007). Peer feedback in a group provides opportunities such as comprehensible input (Krashen, 1982), comprehensible output (Swain, 1985), cooperative language learning (McGroarty, 1989), and particularly "negotiated interaction" (Gass & Selinker, 1994, p. 217). Students need to negotiate the meaning of the context in writing by questioning, explaining and discussing in a group.

Peer feedback is normally conducted in the form of paired peer feedback, and a number of previous studies have focused on this type of feedback. The studies mostly compared peer feedback with other sources of feedback such as teacher feedback and self-feedback in different settings and with the use of a variety of procedures (Caulk, 1994; Cho & MacArthur, 2010; Tsui & Ng, 2000). The findings showed that peer feedback had more positive results than teacher feedback, as it increased interaction between two students and also made students become more critical readers and writers (Cho & MacArthur, 2010; Rollinson, 2005).

Apart from paired peer feedback, some researchers have paid attention to the impact of grouped peer feedback, a process in which students give comments and provide feedback on a peer's writing in a group (Shehadeh, 2007; Yu & Lee, 2014). Shehadeh (2007) proposed that grouped peer feedback is more "reliable and valid" (p.150) than individual feedback since students are likely to give feedback in various ways such as sharing knowledge, discussing different views of the writing, and pointing out missing information. Despite this remark, feedback given by groups of more than two students has received little attention in research (Storch, 2005; Storch & Wigglesworth, 2007; Zhu, 2001). In particular, research that compares paired to grouped feedback on students' writing is even more limited.

Hence, this study aimed to compare the effects of online paired and grouped peer feedback on improving students' grammatical ability in writing using Google Docs as a writing and feedback tool. Four grammatical features, namely, articles, sentence structure, capitalization and subject-

verb agreement, are the targeted language points in this study and they were found to be the ten most frequent grammatical errors of Thai students' writing (Nonkukhekhong, 2013; Watcharapunyawong & Usaha, 2013). However, since the target population were low proficiency students, this study mainly focused on the four grammatical features as discrete points regardless of content and idea development. Writing is thus treated as a platform for students to practice grammatical knowledge.

Research questions

1. Are there any differences between English grammatical ability in writing of Mattayomsuksa 6 students receiving online paired peer feedback and those with grouped peer feedback? If so, what are they?
2. What grammatical aspects do Mattayomsuksa 6 students focus on when giving peer feedback?

Research methodology

Research design and participants

Since this study focused on the effects of paired and grouped peer feedback on grammatical ability improvement, students' grammatical ability before and after participating in peer feedback activity needed to be compared. Consequently, this research adopted a quasi-experimental method with a pre- and post-test design. Two experimental groups were employed: one with online paired peer feedback (OPP) and the other with online grouped peer feedback (OGP). Fifty four students from two intact groups were purposively selected to be the participants in this study. They were enrolled in a fundamental English course at a secondary school in

Hatyai, Songkhla. According to the results of an English achievement test from the previous academic year, all participants had a low level of English proficiency and were inexperienced in using peer feedback. Due to practicality and classroom management, one intact group with 22 students was placed into the OPP group and the other intact group with 32 students was assigned to the OGP group. The participants in the OPP group provided feedback to their partner only. In contrast, the participants in the OGP group provided feedback to their three group members.

Data collection instruments

1. Writing tests

Two writing tests, a pre-test and a post-test, were used to measure students' grammatical ability before and after the treatment in four aspects: articles (ART), subject-verb agreement (SV), sentence structure (SS), and capitalization (CAP). The participants in both experimental groups were assigned to construct a 100-120 word piece of writing under the same topic, "My Best Friend," in both the pre-test and the post-test. The writing test was piloted with 20 Mattayomsuksa 6 students at another high school in Hatyai in order to determine the suitability of the selected topic and time allocation. The pilot study showed that the students were able to write a paragraph based on the given topic within the time allocated (50 minutes).

2. Writing tasks

Both experimental groups were required to complete three descriptive writing tasks in 50 minutes for each topic using Google Docs. The participants were asked to write a 100-120 word paragraph for each task relating to their current learning tasks. To avoid possible interventions

such as help from other people outside class, the participants were not allowed to write out of class. After writing the first draft of each task, the students were asked to provide feedback to their partner or group members within 50 minutes. Then they were required to revise their draft in the next class and submit the final draft at the end of class. In total, the process of writing one task lasted about three periods of 50 minutes. The same procedure was employed in the second and third writing tasks.

3. Semi-structured interviews

Semi-structured interviews were used to investigate the students' reflections on the four targeted grammatical aspects they focused on when giving peer feedback. Six students from each group were selected to be interviewees for each writing task. The interviews were conducted in Thai in order to obtain as much information as possible without any language barriers after the students finished each of the three writing tasks but before post-test writing. The sessions took approximately 10 to 20 minutes per interviewee.

Data collection procedure

The data for this study were collected over a period of 16 weeks. One researcher was the sole teacher of the course. The overall research procedure consisted of three following phases: 1) pre-treatment process, 2) treatment process, and 3) post-treatment process as shown in Figure 1.

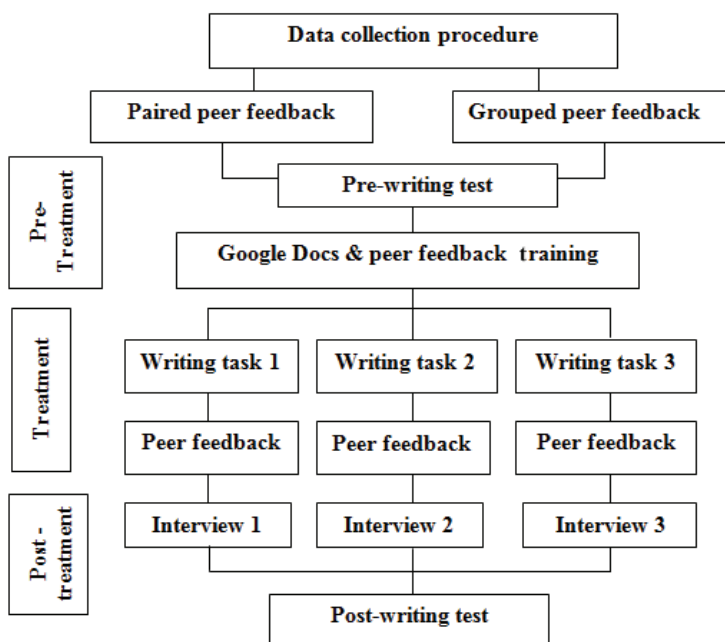

Figure1: Data collection procedure

In the pre-treatment process, the participants in both groups were asked to take the pre-test. Then they were trained to use Google Docs and to provide feedback on their peers' online writing. In the treatment process, the participants were required to complete the three writing tasks, two drafts each, and participate in peer feedback activities. After submitting each writing task, six students from each group who made the most and the least changes were selected to be interviewed. In the post-treatment process, the participants needed to take the post writing test.

Data analysis

1. Pre- and post-test

To examine the effects of the two types of treatment on learners' use of the four targeted grammatical structures, the frequency of the correct use of the targeted grammatical structures was calculated by means of obligatory occasion analysis (Pica, 1984). Obligatory occasion analysis is a method for examining how accurately students used specific grammatical features. To calculate the grammatical accuracy scores, each targeted grammatical aspect was identified separately. The number of chances where a certain target aspect was required to form a correct sentence in the context was considered an obligatory occasion. The number of correct use of specific grammatical aspects in the context was considered as the number of correct suppliance. The number of overuse of the target aspect shown in the context was considered non-obligatory context. An accuracy score was then calculated for each student by dividing the total number of correctly supplied specific aspect by the total number of obligatory occasions and overuse and then expressed as percentage as illustrated in the following formula.

$$\frac{\text{n correct suppliance in context}}{\text{n obligatory context + n suppliance in non obligatory contexts}}$$

The frequency of the correct use of the four grammatical structures was coded and counted by two coders who were non-native English teachers with more than four years of English teaching experience. The calculated inter-coder reliability (Cohen's Kappa) was 0.83 for the pre-test and 0.9 for the post-test. Then to compare the differences between

the accuracy scores of the pre- and post-tests of each group, the data were analyzed using t-test.

2. Writing tasks

The comments students gave to their peers' writing in each task were calculated and analyzed using descriptive statistics for percentage.

3. Semi-structured interview

The interview data were analyzed and categorized into themes according to grammatical aspects the students focused on.

Findings

1. Accuracy scores of the pre- and post-tests

The data gathered from the pre- and post-tests revealed that the overall accuracy scores of the post-test of both groups were not statistically significantly different from those in the pre-test as shown in Table 1.

Table 1. The accuracy scores of the pre- and post-tests within group

		Pre-test (%)		Post-test (%)		t	Sig. (2-tailed)
Target		M	S.D.	M	S.D.		
OPP	Art	47.4	24.4	45.2	32.3	-0.32	0.75
	SV	48.1	15.5	61.1	20.6	2.54*	0.019
	SS	92	17.4	85.6	15	-1.23	0.234
	Cap	84	15.2	87.3	20.4	0.61	0.549
	overall	67.9	11.1	69.8	14.9	0.53	0.604
OGP	Art	29.2	34.4	27.2	33.5	-0.25	0.801

Target	Pre-test (%)		Post-test (%)		t	Sig. (2-tailed)
	M	S.D.	M	S.D.		
SV	61.3	15.5	67.8	22.7	1.63	0.112
SS	87.5	13.4	92.1	9.49	1.89	0.068
Cap	85.9	12.1	91.2	7.43	2.34*	0.026
overall	66	10.7	69.6	10	1.59	0.122

* $p < .05$; ** $p < .01$

Table 1 indicates that students' overall scores in the OPP group did not reach statistical significance when comparing the pre-test ($M = 67.87$, $S.D. = 11.07$) and the post-test ($M = 69.81$, $S.D. = 14.92$). When considering each aspect of language points, the difference in the aspect of subject-verb agreement between the pre-test ($M = 48.14$, $S.D. = 17.40$) and the post-test ($M = 61.09$, $S.D. = 20.63$) was found to be statistically significant ($t_{(21)} = 2.54$, $p < 0.5$). OGP students' overall scores showed no statistically significant difference in the pre-test ($M = 65.95$, $S.D. = 10.72$) and the post-test ($M = 69.57$, $S.D. = 10.01$). Considering each type of grammatical aspects in the OGP, the difference of the accuracy scores of capitalization between the pre-test ($M = 85.85$, $S.D. = 12.13$) and the post-test ($M = 91.17$, $S.D. = 7.43$) was found to be significantly different ($t_{(31)} = 2.34$, $p < .05$).

When comparing the scores gained from the pre-test to post-test between the two groups, the results revealed no significant difference between them as illustrated in Table 2. It can be said that improvement

in the students' grammatical ability did not differ. Further, Cohen's effect size value in most aspects suggested a low practical significance (Art, ES = 0.12; SV, ES = 0.12; Cap, ES = 0.12).

Table 2. The gained scores of the writing tests between two groups

Aspects	OPP (n=22)		OGP(n=32)		t	Sig. (2-tailed)	Cohen's <i>d</i> (ES)
	M	S.D.	M	S.D.			
Art	1.95	1	2.06	0.84	0.42	0.68	0.12
SV	2.36	0.95	2.25	0.98	-0.4	0.67	0.12
SS	1.91	1.02	2.22	0.94	1.15	0.26	0.32
Cap	2.18	1.01	2.06	1.01	-0.4	0.67	0.12
Overall	2.1	1	2.3	1	0.8	0.42	0.22

2. Student's comments on the four grammatical aspects in the writing tasks

Data collected from the three writing tasks revealed that the number of students' comments on the four grammatical aspects varied across the three tasks as illustrated in Figure 2.

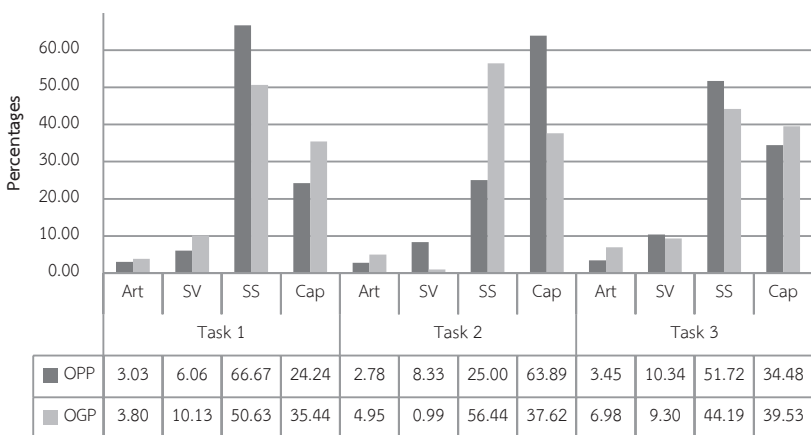

Figure 2. Frequency of students' comments on the four grammatical aspects across the three tasks

Figure 2 showed that in all writing tasks the aspects that students in both groups made the most comments about were sentence structure and capitalization, and the aspects with the least comments were subject-verb agreement and articles.

3. Semi structured interviews

The interview data showed students' reflections on the four targeted grammatical aspects. Overall, the students from both groups reported that they did not focus on articles and subject-verb agreement when giving comments on their peer writing due to their limited knowledge of such grammatical aspects as shown in the following comment:

3.1 Students' reflections on articles

“I think my English grammatical knowledge was not sufficient, especially on articles to provide feedback on my friend's writing so I chose not to comment on this aspect in order not to make my friend's writing get worse.”

(St3OPP, personal communication, January 6, 2017)

As exemplified in the comment below, some students revealed that they did not have enough knowledge about articles, so they avoided giving feedback on this aspect.

“I do not have enough knowledge about articles and I don't know where to look so I did not give any comments on this aspect.”

(St7OGP, personal communication, March 2, 2017)

3.2 Students' reflections on subject verb agreement

Some students stated that they were not certain of what they know about subject-verb agreement so they rarely gave comments on this aspect.

“ I was not sure if what I know about subject- verb agreement was right or wrong, so I did not frequently give comments on this aspect on my partners' writing.”

(St2OPP, personal communication, January 6, 2017)

3.3 Students' reflections on capitalization

Interestingly, students in both groups claimed that they were confident when giving feedback about capitalization.

“My English is not good and I do not really know about articles so I mainly focused on capitalization which I think I know well.”

(St9OGP, personal communication, February 10, 2017)

“When giving comments, I firstly focused on capitalization because I think it is easy to see. I am confident that my comments on capitalization were correct.”

(St20OPP, personal communication, January 6, 2017)

3.4 Students' reflections on sentence structure

One student reported that a number of the comments on sentence structures received from a peer made him capable of making comments on this aspect in his peer writing.

“I gave many comments on sentence structure because one of my partners gave me many comments on this aspect on my writing. I think those comments made me now know how to write correctly on sentence structure and then I think I am good at this aspect so I provided many comments about this aspect on my other partners' writing.”

(St1OGP, personal communication, February 16, 2017)

3.5 Students' reflections on other points

Some students revealed that they did not interact with only their partners; they communicated with their friends who were sitting around them to ask for help when they had difficulty in providing feedback.

“ Sometimes, I asked A or B who were not my partners to help me look at and read through my partners' writing because I did not understand and was not sure that my comments were correct.”

(St8OPP, personal communication, February 16, 2017)

Though numerous students in both groups reported that they thought peer feedback was useful in their writing, they stated that if it was possible, they would like to receive feedback from both peer and teacher.

“ I thought comments from my peers were useful but I thought if there were comments from a teacher included, it would be better since the teacher was more knowledgeable.”

(St21OPP, personal communication, January 6, 2017)

“ I thought peer feedback was useful but if it was possible, I would like to receive comments from a teacher after receiving from peers.”

(St1OGP, personal communication, February 16, 2017)

Discussion

The findings of this study revealed that even though the OPP and the OGP did not significantly improve the students' overall grammatical ability in writing, both could help students improve their use of grammatical aspects, and the practical effects of improvement were revealed to range from small to medium. Interestingly, the students from both groups were found not to be able to improve the use of article which has been found to be one of the aspects that is difficult for EFL learners (or even advanced learners) to master (Barret & Chen, 2011; Crompton, 2011; Ellis, Sheen, Murakami & Takashima, 2008). This difficulty may be caused by their first language interference, especially for Asian learners whose mother tongue does not have the article system (Barret & Chen, 2011; Crompton, 2011; Ellis, Sheen, Murakami & Takashima, 2008). For Thai learners, the fact that the Thai language has no articles coming before nouns may explain Thais' neglect of this grammatical aspect in both writing and speaking (Bennui, 2008; Likitrattanaporn, 2001).

Even though training on the aspect of articles was provided, the students did not appear to improve in their ability to use articles. One explanation could be their low level of English proficiency. A similar finding was found in Kamimura's (2006) study investigating the effectiveness of peer feedback on high and low proficiency learners' language improvement. Kamimura found that even though both high and low proficiency learners improved in overall quality of writing in the post-test, some low proficiency learners seemed unable to use the knowledge they had obtained through peer feedback training adequately in the post-test due to their limited English ability.

The interview data in the current study also indicated that students' low proficiency might be one of the factors influencing their limited improvement. Most of the students from both groups viewed their English grammatical ability as being so insufficient that they could not provide constructive feedback on their peers' writing. A similar finding was reported in Cheng and Warren (2005) who found that half of the 27 Hong Kong undergraduate student interviewees saw themselves as being unqualified to review their peers' tasks because of their limited English proficiency, leading to their avoidance of providing feedback. Even though the students in this study were trained for over six hours on how to provide feedback on the four targeted grammatical aspects, their self-efficacy seemed to be a barrier in improving their ability. It may be possible that this barrier makes low proficiency level students unable to provide constructive feedback to their peers and unlikely to benefit from the same proficiency level peers. Additionally, the students reported that comments from teachers were still necessary for them because they viewed the teacher as more knowledgeable. Similar findings were observed in Nelson and Carson's (1998) interview of four L2 university students. The findings showed that students preferred teacher comments to peer comments so they incorporated teacher comments in their revisions more frequently than peers'. The current study's finding can be explained by Vygotskys' (1978) view of "ZPD" in that what was significant for learning was the process that an expert or a more knowledgeable person would help students from not being able to learn without others' help to being able to learn independently. It is possible that some low proficiency students

in the current study need assistance from a more knowledgeable person who is a teacher rather than a novice who is a peer who has the same proficiency level to improve their grammatical knowledge ability.

When comparing the two types of peer feedback activities, the findings illustrated that there was no significant difference between them, suggesting the number of reviewers in peer feedback activities did not affect the degree of improvement of grammatical ability in writing. This suggests that providing feedback via individual peer or multiple peers does not affect the results. In fact, the matter that positively affects students' grammatical ability in the current study could be the interaction between students while participating in peer feedback activities. As Swain and Lapkin (2002) proposed when participating in peer feedback, students could serve as both experts and novices. They benefit from the interactions through their discussions, sharing ideas and critiques. The interview data support this claim. Some students in the study reported that when they had difficulty providing feedback to their partners, they would seek help from friends sitting next to them. These findings can be explained by a sociocultural theory which asserts that students first achieve a new function with the aid of another person and then internalize this function so that they can perform it without any help (Vygotsky, 1978). Furthermore, one of the students in the OGP group reported that he learned by receiving comments from peers and tried to pass what he learned onto other peers. Additionally, all the students claimed they thought peer feedback on their drafts was useful because their peers helped them correct their errors in writing. When students participated in

peer feedback, they interacted with each other. The interaction did not happen just between them and partners; instead, they asked for help, negotiated the meaning of comments and discussed writing issues with other peers. It is conceivable that the interactions between students play an essential role in helping students improve their grammatical ability in writing. This finding seems to support earlier findings that peer feedback is useful (Caulk, 1994; Cho & MacArthur, 2010; Rollinson, 2005; Tsui & Ng, 2000), and that students can effectively revise their writing by incorporating their peers' comments (Caulk, 1994; Rollinson, 2005).

Unfortunately, the participants' sample size in this study was rather small, limiting the researchers' ability to firmly conclude the effects of both types of feedback on students' improvement in the four targeted grammatical aspects. It is possible that if a larger sample size had been used in this study, the results could have been strongly confirmed.

Conclusion and pedagogical implications

Based on the findings, it can be concluded that the mode of peer feedback, either in pair or in group, does not affect the improvement of students' grammatical ability. Both types of peer feedback appear to be able to help students improve grammatical ability in some areas. These findings have pedagogical implications. Firstly, peer feedback should be considered as an essential component to encourage students to become active learners in writing instruction. Secondly, since low proficiency students had great difficulty providing feedback to their peers, teacher feedback should be combined with peer feedback in order to provide

feedback on some difficult grammatical aspects, especially in the use of articles. Additionally, teachers should be concerned with how to increase students' confidence in demonstrating their English knowledge because confidence seems to be an obstacle for EFL students participating in peer feedback activities.

Recommendations

Due to the small sample size in this study, generalization of the findings is problematic. Therefore, the effects of the two types of peer feedback need to be further investigated using a larger sample. Additionally, a longitudinal study should be conducted so as to investigate whether the students can succeed in improving their grammatical ability if they have a longer training period. Data collected across two consecutive semesters or longer time may reveal more valid results of what aspects of grammatical ability students can develop. Students can have more chances to practice writing and give feedback on certain grammatical points, which can possibly help them improve their grammatical ability. To also develop students' overall writing ability, other features contributing to good writing such as content and idea development can be emphasized.

Since the current study mainly focused on using the quantitative approach, further research should adopt a qualitative approach in order to gain more insight in the findings. Textual analysis of students' writing and comments from peers can possibly show the relation between

feedback on certain points and its effect on the grammatical aspects which students are able to improve.

References

- Barrett, N. E., & Chen, L. M. (2011). English article errors in Taiwanese college students' EFL writing. *Computational Linguistics and Chinese Language Processing*, 16(3-4), 1-20.
- Bennui, P. (2016). A study of L1 interference in the writing of Thai EFL students. *Malaysian Journal of ELT Research*, 4(1), 31.
- Caulk, N. (1994). Comparing teacher and student responses to written work. *TESOL Quarterly*, 28(1), 181-188.
- Cheng, W., & Warren, M. (2005). Peer assessment of language proficiency. *Language Testing*, 22(1), 93-121.
- Cho, K., & MacArthur, C. (2010). Student revision with peer and expert reviewing. *Learning and Instruction*, 20(4), 328-338.
- Crompton, P. (2011). Article errors in the English writing of advanced L1 Arabic learners: The role of transfer. *Asian EFL Journal*, 50(1), 4-35.
- De Guerrero, M. C., & Villamil, O. S. (1994). Social - cognitive dimensions of interaction in L2 peer revision. *The Modern Language Journal*, 78(4), 484-496.
- Ellis, R., Sheen, Y., Murakami, M., & Takashima, H. (2008). The effects of focused and unfocused written corrective feedback in an English as a foreign language context. *System*, 36(3), 353-371.
- Hansen, J., & Liu, J. (2005). Guiding principles for effective peer response. *ELT Journal*, 59, 31-38.

- Hedin, B. (2012). Peer feedback in academic writing using Google Docs. *Proceedings of LTHs 7:e Pedagogiska Inspirationskonferens*. Retrieved from https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2012/12_Hedin.pdf.
- Hyland, K. (2003). *Second language writing*. New York: Cambridge University Press.
- Hyland, K. & Hyland, F. (eds.) (2006a). *Feedback in second language writing: Contexts and issues*. New York: Cambridge University Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1987). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Kamimura, T. (2006). Effects of peer feedback on EFL student writers at different levels of English proficiency: A Japanese context. *TESL Canada Journal*, 23(2), 12-39.
- Kaweera, C., & Usaha, S. (2008). The impact of different types of teacher written feedback on EFL university students' writing. *KKU Research Journal*, 8(2), 83-94.
- Likitrattanaporn, W. (2002). *An analysis of English grammatical errors of third year students majoring in Accounting and Marketing, Faculty of Social Sciences, Srinakarinwirot University year 2000*. Master of Arts Thesis, Srinakarinwirot University.
- Mendoça, C. & K. Johnson (1994). Peer review negotiations: Revision activities in ESL writing instruction. *TESOL Quarterly*, 28(4), 745-768.
- Nonkukhetkhong, K. (2013). Grammar error analysis of the first year English major students, Udon Thani Rajabhat University. *Proceedings of the Asian Conference on Language Learning 2013*. (pp. 117-126).

- Osaka: The International Academic Forum.
- Nunan, D. (1999). *Second language teaching and learning*. Boston: Heinle & Heinle.
- Rollinson, P. (2005). Using peer feedback in the ESL writing class. *ELT Journal*, 59(1), 23-30.
- Shehadeh, A. (2007). The effect of group and individual peer feedback on student writing in an EFL Gulf context. In C. Coombe & L. Barlow (Eds.), *Language teacher research in the Middle East* (pp. 147-160). Virginia, USA: TESOL.
- Siengsawang, P. (2006). *An investigation of needs and opinions of the academic writing in the MA/ ESP Program at Kasetsart University*. Master of Art Thesis in English for Specific Purposes, Kasetsart University.
- Stanley, G. (2011). Approaches to process writing. Retrieved July 4, 2011., from <http://www.teachingenglish.org.uk/think/articles/approaches-process-writing>.
- Storch, N. (2005). Collaborative writing: Product, process and students' reflections. *Journal of Second Language Writing*, 14(3), 153-173.
- Storch, N., & Wigglesworth, G. (2007). Writing tasks: Comparing individual and collaborative writing. In M. P. Garcí'a Mayo (Ed.), *Investigating tasks in formal language learning* (pp. 157- 177) . London: Multilingual Matters.
- Suwangard, N.(2014) Grammatical error correction and retention in EFL students: A case study of EFL students in Thailand. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 19(12), 51-58.

- Swain, M., Brooks, L., & Tocalli-Beller, A. (2002). Peer-peer dialogue as a means of second language learning. *Annual Review of Applied Linguistics*, 22, 171-185.
- Swain, M., & Lapkin, S. (2002). Talking it through: Two French immersion learners' response to reformulation. *International Journal of Educational Research*, 37(3), 285-304.
- Swain, M., & Watanabe, Y. (2013). Language: Collaborative dialogue as a source of second language learning. In C. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics* (pp. 1-8). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Tsay, M., & Brady, M. (2012). A case study of cooperative learning and communication pedagogy: Does working in teams make a difference? *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 10(2), 78-89.
- Tsui, A. B., & Ng, M. (2000). Do secondary L2 writers benefit from peer comments? *Journal of Second Language Writing*, 9(2), 147-170.
- Tuzi, F. (2004). The impact of e-feedback on the revisions of L2 writers in an academic writing course. *Computers and Composition*, 21(2), 217-235.
- Van der Geest, T., & Remmers, T. (1994). The computer as means of communication for peer- review groups. *Computers and Composition*, 11(3), 237-250.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Watcharapunyawong, S., & Usaha, S. (2013). Thai EFL students' writing errors in different text types: The interference of the first language. *English Language Teaching*, 6(1), 67.

- Wertsch, J. V. (1991a). A sociocultural approach to socially shared cognition. In L. B. Resnick, J. M. Levine, & S. D. Teasley (Eds.), *Perspectives on socially shared cognition* (pp. 85– 100) . Washington, DC: American Psychological Association.
- Williams, J., & Cui, G. (2005). *Teaching writing in second and foreign language classrooms*. New York: McGraw-Hill.
- Yu, S., & Lee, I. (2015). Understanding EFL students' participation in group peer feedback of L2 writing: A case study from an activity theory perspective. *Language Teaching Research*, 19(5), 572-593.
- Yu, S., & Lee, I. (2016). Understanding the role of learners with low English language proficiency in peer feedback of second language writing. *TESOL Quarterly*, 50(2), 483–494.
- Zhu, W. (2001). Interaction and feedback in mixed peer response groups. *Journal of Second Language Writing*, 10(4), 251-276.

การสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ ในจังหวัดปัตตานี:
พลวัตตามสภาวะการณ์ปัจจุบัน
Succession of a Ritual Li Mont Display in Pattani:
Alterations Resulted from Present Situations

ประสิทธิ์ รัตนมณี¹
Prasit Rattanamanee

Abstract

The research entitled “Succession of a Ritual Li Mont Display in Pattani: Alterations Resulted from Present Situations” aimed to study ritual practices and cultural inheritance of the show at the present time. The data was collected by observation, interviews and group meetings. The findings were presented using descriptive analysis approach.

Li Mont is performed to cure a family member that has been seriously sick and immedicable. It is an annual performance due to a vital commitment between the Li Mont spirit and its successor and to make a vow to the Li Mont ancestor for the better life of having luck and success.

¹นักวิจัย สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย
Researcher Princess Galyani Vadhana Institute of Cultural Studies Prince Of Songkla University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: prasit.rat@psu.ac.th

(Received: 17 October, 2017; Revised: 16 January, 2018; Accepted: 21 August, 2018)

There are 5 members and 5 musical instruments in a Li Mont troupe. The show takes 3 days and 2 nights which is normally held in the 6th, 7th, 9th and 11th months by lunar system. The ceremony of the show are in order of Kao-rong, Phum-rong, Krab-krue, Wienwai, Berg-rong, Gard-rong, Tang-borimad, Invitation of the Li Mont spirits, Om-num dancing, Ancestor showering, Tee-ma-young, Mrab offering to the ancestor, and taking the ancestor's leave.

To inherit the Li Mont show, not everyone can do but only for the heir with the same bloodline to the Li Mont ancestor called “same grandparents”. The practices have been inherited since the age of an ancestor and will be continued by their generations. This is as to be grateful to the ancestor and representative of worship. Besides, the performance provides a number of advantages to family members, particularly building strength and unity. Also, it is a great chance for family gathering to discuss their problems and share both their sadness and happiness, and hence mental treatment of family members as they do believe that the Li Mont spirits are behind their success and are guarding, supporting and blessing them in every day of lives.

Keywords: Succession, ritual, Li Mont, Pattani

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิมนตรในจังหวัดปัตตานี: พลวัตตามสภาพการณ์ปัจจุบัน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาขั้นตอนพิธีกรรม และบริบทสังคมทางวัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตรในจังหวัดปัตตานี เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์นายโรง จำนวน 3 คน ลูกคู่ จำนวน 10 คน รำวงทรง จำนวน 10 คน

คณะเจ้าภาพ จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้เข้าร่วมจำนวน 20 คน และประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

คำว่า ลิมินตร์ บางท้องถิ่นเรียกว่า โตะคริม นายมนตรี โนราทับใหญ่ ส่วนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่า “ลิมินตร์” หรือ “นายลิมินตร์” พิธีกรรมการเล่นลิมินตร์มีส่วนคล้ายคลึงกับโนราโรงครูที่มีการเข้าทรง เพื่อบูชาครูหมอดายาย กรณีที่มีคนเจ็บไข้ได้ป่วย เรื้อรัง เน่าเปื่อย หรือ เสียสติ ชาวพุทธเชื่อว่าการเจ็บป่วยนั้น เกิดจากการลงโทษของตายายที่ล่วงลับไปแล้ว เรียกว่า “ตายายผีเรียก” พิธีกรรมการเล่นลิมินตร์ของครอบครัวชาวพุทธ มีสาเหตุมาจากสมาชิกในครอบครัวมีอาการเจ็บป่วย รักษาอย่างไรไม่อาจหายขาด การยกโรงเล่นลิมินตร์ประจำปีตามพันธสัญญาระหว่าง ลูกหลานกับตายายลิมินตร์ และบนบานต่อตายายลิมินตร์เพื่อให้เกิดโชคลาภ

คณะลิมินตร์มีสมาชิกจำนวน 5 คน มีเครื่องดนตรี คือ ทับ 5 ใบ จะเล่นช่วง เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 และเดือน 11 ใช้เวลาเล่น 2 คืน กับ 3 วัน ตามลำดับขั้นตอน พิธีกรรมการเล่น ลิมินตร์ คือ พิธีเข้าโรง พิธีไหว้ภูมิเจ้าที่ หรือพิธีไหว้ภูมิโรง พิธีกราบครู พิธีกรรมการเวียนแว่น (ก่ายาน) พิธีเบิกโรง พิธีทักครูหรือทักโรง พิธีตั้งบอริมัด พิธีการเชื้อเชิญตายายลิมินตร์ พิธีรำเวียนอมน้ำ พิธีอาบน้ำและสละหัวตายาย พิธีตีมะยัง พิธีถวายหมรับตายาย และพิธีส่งตายาย

วัฒนธรรมสืบทอดการเล่นลิมินตร์ ต้องสืบเชื้อสายและสายเลือดมาจากตายาย ลิมินตร์ตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้ลูกหลานแสดงการกตัญญู การเคารพบูชา ทำให้สถาบัน ครอบครัวมีความเข้มแข็ง สามัคคี มีความสัมพันธ์ด้วยระบบเครือญาติอย่างเหนียวแน่น บรรดาญาติพี่น้องเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมเหมือนได้กลับมาอยู่ใกล้ชิดกับบรรพบุรุษ มีโอกาสได้สอบถามและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสมาชิกในครอบครัว เป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ลูกหลานมีความรู้สึกปลอดภัยและประสบโชคลาภในการดำเนินชีวิต โดยมีตายายลิมินตร์คอยช่วยเหลืออยู่เบื้องหลังความสำเร็จ

การเล่นลิมินต์จึงมีผลทางจิตใจต่อ “ครอบครัวที่มีตายายลิมินตร์” ต้องมีการสืบทอด เชื้อสายทางวัฒนธรรมจากรุ่นตายายสู่รุ่นพ่อแม่ สู่รุ่นลูกหลาน เหลน

ต่อเรื่อยไปจนใครไม่สามารถตอบคำถามการสืบทอดทางวัฒนธรรมตายายลิมนตร์ได้
ทราบได้วัฒนธรรมการสืบทอดถูกทอดทิ้ง สมาชิกใหม่ในครอบครัวคนใดคนหนึ่ง ต้องมี
อาการเจ็บป่วยโดยไร้สาเหตุ ดังนั้นชุมชนกับการพึ่งพาพิธีกรรม ลิมนตร์ก็คงอยู่คู่กันไป

คำสำคัญ: การสืบทอด พิธีกรรม ลิมนตร์ จังหวัดปัตตานี

บทนำ

จังหวัดปัตตานี เป็นแหล่งศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติอาศัย
อยู่ร่วมกัน ทั้งเชื้อชาติไทย มลายู จีน อาหรับ เปอร์เซีย อินเดีย โดยมีวัฒนธรรมเป็น
เครื่องบูรณาการแห่งการผสมผสานของนานาวัฒนธรรม อันเป็นบ่อเกิดของประเพณีที่มี
ความจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ศิลปะการแสดงพื้นบ้านจัดได้ว่าเป็น
ส่วนหนึ่งของประเพณีด้านข้อมูลทางคติชนของท้องถิ่น ที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์
ของชุมชนออกมาเพื่อให้สังคมอื่นได้เรียนรู้เข้าใจ ดังที่ Noothong (1999, p. 370)
กล่าวว่า “การละเล่นพื้นเมืองของภาคใต้เด่นที่การสื่อความคิดและรู้สึกด้วยภาษาที่ขับ
ร้องบทกลอน เน้นที่ลำนำและจังหวะ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการละเล่น ส่วนมากจึง
เป็นเครื่องตีไม้เน้นเครื่องตีตีสีเหมือนภาคอื่น ๆ ศิลปะการออกทำร้ายรำก็มีจังหวะ
เฉียบขาด ฉับไว” เช่นเดียวการเล่นลิมนตร์จัดอยู่ในประเภทการแสดงพื้นบ้านแบบพิธีกรรม
เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบวงสรวงผีสวนเทวดา ผ่อนคลายอารมณ์ สนุกสนาน มีความเชื่อว่า
ดนตรีเป็นสื่อในการติดต่อกับอำนาจเร้นลับได้ ดังที่ Pathaew (1997, p. 89) กล่าวว่า
“การบรรเลงเครื่องดนตรีเป็นสื่อสัญลักษณ์การสื่อสารติดต่อกับวิญญาณและอำนาจเร้นลับได้
ซึ่งเป็นโครงสร้างพิธีกรรมทางสังคมของชาวบ้าน มักจะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน
อยู่ในความเชื่อที่เกี่ยวข้องกันทั้งโครงสร้างของวัฒนธรรม”

คำว่า ลิมนตร์ มีคำเรียกแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไป บางท้องถิ่นเรียกว่า
โต๊ะคริม นายมนตร์ โนราทับใหญ่ ส่วนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่า “ลิมนตร์”
หรือ “นายลิมนตร์” “เป็นพิธีกรรมการเล่นพื้นบ้านประเภทดนตรี หรือใช้การ
บรรเลงดนตรีเป็นหลัก แต่ผสมผสานการท่องบทสวดมนต์ และอื่น ๆ ประกอบเพื่อ

รักษาโรคภัยไข้เจ็บให้หาย หรือเรียกว่าใช้เครื่องดนตรีรักษาคนไข้เหมือนพิธีกรรมการเล่น “ตือรี” ของชาวไทยเชื้อสายมลายู” Chumpengpan (2005, p. 253) นอกจากนั้น พิธีกรรมการเล่นลิมนตร์มีส่วนคล้ายคลึงกับโนราโรงครูที่มีการเข้าทรงเพื่อบูชาครูหมอตายาย กรณีมีคนเจ็บไข้ได้ป่วย เรื้อรัง เน่าเปื่อย หรือเสียชีวิตเป็นบ้าในชุมชน ชาวบ้านเชื่อว่าการป่วยนั้นเกิดจากการลงโทษของตายายที่ล่วงลับไปแล้ว เรียกว่า “ตายายผีเรียก” เกิดความไม่พอใจลูกหลานที่ได้กระทำความผิดชนบธรรมเนียม ประเพณี หรือสมาชิกครอบครัวผู้เจ็บป่วย เคยมีตายายลิมนตร์แต่ลูกหลานไม่ได้สืบทอดในการรับลิมนตร์มาเล่นที่บ้าน ตายายจึงลงโทษ “เชื่อกันว่าผู้ถูกลงโทษดังกล่าวจะเกิดอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เน่าเปื่อยหรืออาจเป็นบ้า ถ้านำผู้ป่วยไปรักษาโรงพยาบาลอาการจะทรุดหนักยิ่งขึ้นและรักษาไม่หาย จะหายได้ก็ต่อเมื่อรับลิมนตร์มาแสดง เพื่อเป็นการบูชาครูหมอตายาย ตามปกติพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์จะไม่แสดงในโอกาสอื่น นอกจากการเล่นเพื่อบูชา แก้วบนและเซ่นไหว้บรรพบุรุษ” Chumpengpan (2005, p. 253)

การเล่นลิมนตร์จึงมีผลทางจิตใจต่อ “ครอบครัวที่มีตายายลิมนตร์” จำต้องมีการสืบทอดเชื้อสายทางวัฒนธรรมจากรุ่นตายาย สู่รุ่นพ่อแม่ สู่รุ่นลูกหลาน เหลน ต่อเรื่อยไปจนใครไม่สามารถตอบคำถามการสืบทอดทางวัฒนธรรมตายายลิมนตร์ได้ ถึงแม้บางครั้งครอบครัวคิดว่า “การสืบทอดตายายลิมนตร์ให้สิ้นสุดเพียงรุ่นนี้” เพราะไม่ต้องการให้ลูกหลานสืบทอดวัฒนธรรมตายายลิมนตร์อีกต่อไป แต่ไม่สามารถจะกระทำได้ トラบได้วัฒนธรรมการสืบทอดถูกทอดทิ้ง สมาชิกใหม่ในครอบครัวคนใดคนหนึ่งต้องเจ็บป่วยโดยไร้สาเหตุ ดังนั้นชุมชนกับการพึ่งพาพิธีกรรมลิมนตร์ก็คงอยู่คู่กันไป

พิธีกรรมการเล่นลิมนตร์แถบลุ่มน้ำตานี ได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีชาวพุทธผู้มีเชื้อสายตายายลิมนตร์ได้ยกโรงเล่นลิมนตร์ขึ้นมาเพื่อรักษาพันธสัญญาระหว่างตายายกับลูกหลาน ด้วยการรับลิมนตร์มาเล่นแต่ละปีหลายหมู่บ้านด้วยกัน จึงมีหลายคณะก่อตั้งขึ้นมา โดยเฉพาะลิมนตร์คณะ “นายนิพล พุฒยอด” คณะ “นายเฉลิม แก้วพิมพ์” และคณะนายเหลิม นวลเพชร ทั้งหมดเป็นตระกูลเชื้อสายลิมนตร์ที่ได้จัดตั้งคณะขึ้นมามาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบเชื้อสายจากรุ่นสู่รุ่น

เป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งมาถึงลูกหลาน คือ นายโรงลิมนตร์ในปัจจุบัน ผู้เป็นทายาทที่สืบเชื้อสายลิมนตร์ใหญ่ต่อจากบรรพบุรุษ รับแสดงลิมนตร์ตามโอกาสที่ชาวบ้านต้องการ แต่สิ่งหนึ่งในการแสดงเจตนารมณ์ คือ ข้อพันธสัญญาใจกับบรรพบุรุษ คือ พิธีกรรมการแสดงลิมนตร์ประจำปี เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และความหมายซ่อนเร้นอยู่มากมายในพิธีกรรมลิมนตร์ขึ้นอยู่กับการขนานในเรื่อนั้น ๆ โดยรับคณะลิมนตร์มาทำพิธีแก้บน ไปตามบริบททางด้านความเชื่อ พิธีกรรม และรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ ในชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาขั้นตอนพิธีกรรม และบริบทสังคมทางวัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ในจังหวัดปัตตานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการวิจัยซึ่งจะช่วยกำหนดกรอบแนวคิดประกอบการศึกษาค้นคว้า เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม ที่ได้สะท้อนวิถีคิดแต่ละพื้นที่ภายในโรงลิมนตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์คณะ “นายนิพล พุดยอด” ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งพลา อำเภอกอโคโพธิ์ จังหวัดปัตตานี คณะนายเฉลิม แก้วพิมพ์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 147/40 หมู่ที่ 6 ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และคณะนายเฉลิม นวลเพชร ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 4/2 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าเรือ อำเภอกอโคโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยใช้เวลาทำความเข้าใจพิธีกรรมในการสัมภาษณ์เส้นทางการเป็นนายโรง การจัดตั้งคณะ ประสพการณ์การแสดงและขั้นตอนพิธีกรรมลิมนตร์ เพื่อจะได้ข้อมูลเบื้องต้นในการทำความเข้าใจพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนั้นเหล่าช่างทรงและลูกคู่จะเป็นลูกหลานเครือญาติ แม้บางคนจะมีถิ่นอาศัยอยู่ต่างอำเภอแต่ได้ร่วมแสดงกันมาตั้งแต่ต้น

จึงมีโอกาสดำเนินการค้นคว้าและสัมภาษณ์ เจาะลึกประเด็นเรื่องการแต่งกาย ร่างทรง และเครื่องดนตรี ซึ่งนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ หัวข้อใดที่ยังไม่ชัดเจนสามารถเข้าไปสัมภาษณ์เจาะลึกประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก จากความคุ้นเคย สนับสนุน จนกระทั่งช่วงเวลาเก็บข้อมูลพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ จะแสดงช่วงเดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 และเดือน 11

ผู้วิจัยต้องวางแผนล่วงหน้าในการออกแบบสัมภาษณ์ เครื่องอัดเสียง กล้องถ่ายภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่จากตารางการเล่นแต่ละเดือนในรอบปีประมาณ 5 - 10 ครั้ง ผู้วิจัยพยายามเลือกพื้นที่ให้ครอบคลุมจังหวัดปัตตานี แต่ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบ มีความเสี่ยงการเกิดอันตราย เพราะครอบครัวที่ยังสืบทอดการเล่นลิมนตร์ จะอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ลำบากในการเดินทาง ผู้วิจัยมีการนัดหมาย ข้อตกลงกับหัวหน้าคณะอย่างดีในการเก็บข้อมูลภาคสนามแต่ละพื้นที่ ร่วมเดินทางพร้อมกันคล้ายกับเป็นลูกคู่คณะลิมนตร์ในการช่วยเหลือจัดพิธีกรรมในโรงลิมนตร์ ช่วงการแสดงจะมีการบันทึกภาพ สังเกตการณ์ และผู้วิจัยจะต้องนอนค้างคืนภายในโรงลิมนตร์ จึงสะดวกในการสัมภาษณ์เจาะลึกบางประเด็นกับคณะเจ้าภาพ ร่างทรง และผู้เข้าร่วมในพิธีกรรม และสังเกตทุกขั้นตอนของพิธีกรรม โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมตลอดช่วงเวลาการเล่น 2 คืน 3 วันกับคณะลิมนตร์ 3 ครั้ง คือ ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตำบลทุ่งคลา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และตำบลกล่อ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ต้องมีความชัดเจน และถูกต้อง เพื่อนำมาสู่ปฏิบัติการจริงที่ได้ผล ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับชุมชนและฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ดังนั้นในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ผู้วิจัยจึงใช้หลายวิธีประกอบกัน เช่น นำข้อมูลเอกสารมาใช้เป็นความรู้เบื้องต้นประกอบการค้นคว้าตามขอบเขตเนื้อหา ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อยมาถอดความสรุปสาระตามประเด็น และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาการสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์กับพลวัตตามสภาพการณ์ปัจจุบันของชุมชนชาวพุทธในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คำว่า ลิมนตร์ มีคำเรียกชื่อแตกต่างกันไปบ้างตามท้องถิ่น บางชุมชน เรียกว่าลิมนตร์บ้าง นายมนตร์บ้าง บางชุมชนเรียกว่า โต๊ะคริม โนราทับใหญ่ บางชุมชนเรียกว่า ตายายผีลง ตายายผีเรียก การแสดงลิมนตร์มีหลายสาเหตุ เช่น 1) สมาชิกในครอบครัวมีอาการเจ็บป่วย ใช้วิธีการรักษาอย่างไร ไม่อาจให้ลูกหลานผู้ถูกตายายลงโทษให้หายขาดได้ วิธีแก้ คือ การยกโรงเล่นพิธีกรรมลิมนตร์ 2) การยกโรงลิมนตร์เล่นประจำปี ตามพันธสัญญาระหว่างลูกหลานกับตายายลิมนตร์ประจำตระกูล 3) พันธสัญญาจากการบนบานต่อตายายลิมนตร์ประจำตระกูล เช่น การบนบานเพื่อให้เกิดโชคลาภ การบนบานให้ลูกหลานสอบทำงานรับราชการ และการบนบานเรื่องอื่น ๆ ตามความประสงค์ของลูกหลาน ถ้าประสบความสำเร็จดังตั้งความหวังไว้ ต้องยกโรงลิมนตร์เล่นเพื่อแก้บน

ฤดูกาลเล่นลิมนตร์ มีช่วงเวลาเหมือนกับการเล่นโนราโรงครู คือ ช่วงเดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 และเดือน 11 สำหรับเดือน 8 และ เดือน 10 นั้นจะไม่นิยมยกโรงลิมนตร์ เพราะ เดือน 8 เป็นเดือนเริ่มต้นแห่งเทศกาลเข้าพรรษา จึงไม่เหมาะยกโรงลิมนตร์ ส่วนเดือน 10 เป็นเดือนทำบุญชิงเปรต ซึ่งยมบาลปล่อยเหล่าบรรดาญาติที่อยู่ ในภพภูมิต่าง ๆ กลับมาเยี่ยมลูกหลาน การยกโรงลิมนตร์ขึ้นมา ก่อให้เกิดปัญหาการเชื่อ เชิญตายายประจำร่างทรง จะมีบรรดาวิญญาณเร่ร่อนเหล่านี้เข้ามาแทรกแซง หรือเข้ามาสิงในร่างของร่างทรงได้ เป็นปัญหาการควบคุมของหัวหน้าคณะลิมนตร์ หรือ ลิมนตร์ใหญ่

คณะผู้เล่นลิมนตร์ในอดีตมีจำนวน 7 คน คือ หัวหน้าคณะ 1 คน ลูกคู่ 4 คน ร่างทรง 1 คน และพี่เลี้ยงร่างทรง 1 คน รวม 7 คน ปัจจุบันคณะลิมนตร์มีเพียง 5 คน เท่ากับจำนวนเครื่องดนตรี คือ ทับ คือ 1) ครูขวา คือ หัวหน้าคณะหรือลิมนตร์ใหญ่ มีหน้าที่ต้องขับร้องนำบทกลอน 2) ครูซ้าย คือ รองหัวหน้าคณะ มีหน้าที่เป็นผู้รับ - ตอบ

บทกลอนจากครูชา 3) ครูกลาง คือ ผู้ที่นั่งตรงเสาดั้ง มีหน้าที่เป็นผู้นำช่วงพิธีกรรมการ
รำรำ 4) ลูกคู่อีก 2 คน โดยคณะลิมนตร์ทุกคนร้องรับบทกลอนและบรรเลงเพลงทับ

ขั้นตอนพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์

พิธีเข้าโรง ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ต้องเข้าโรงทางทิศเหนือ ตอนเย็นวันแรกของ
การเล่น หรือช่วง “เวลาณกุ่มรัง” หัวหน้าคณะเข้าโรงพิธีคนแรก เพื่อทำพิธีกรรม
เรียกว่า “การทักโรง” คือ การบริการรณคณปกป้องกันสิ่งต่ง ๆ และทักทยสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ประจ่ำโรง เป็นการขออนุญาตเข้าในโรงพิธี จากนั้นบรรดลูกคู่เดินตามเข้าไปยังโรงพิธี

พิธีไหว้ภูมิเจ้าที่ หรือ พิธีไหว้ภูมิโรง เปรียบเหมือนอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี
มาช่วยเป็นพยานและช่วยให้การเล่นลิมนตร์ดำเนินไปโดยสะดวก อย่าให้สิ่งไม่ดีเข้ามา
รบกวน กำหนดการไหว้ไว้ 2 แบบ คือ การไหว้ภูมิเจ้าที่บ้าน เป็นพิธีกรรมความเชื่อใน
เรื่องศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง คือ ทวด ผู้ทำหน้าที่รักษาพื้นที่บริเวณบ้าน และลูกหลานให้อยู่เย็น
เป็นสุข และ การไหว้ภูมิโรง เป็นการอ้อนวอน บวงสรวงให้สิทธิ์ศักดิ์ทั้งหลยทั่วสากลโลก
มาเป็นพยานและช่วยป้องกันภัยอันตราย ช่วยเบิกทางให้การเล่นลิมนตร์ในครั้งนี
อย่าให้สิ่งชั่วร้ายใด ๆ เข้ามาแทรกแซง และขัดขวางในช่วงเวลาพิธีกรรมการเล่น

พิธีกราบครู หรือการทำพิธี “ไหว้ครูลิมนตร์” หัวหน้าคณะเริ่มพิธีกรรม
บริการรณคณ ตั้งจิตอธิษฐาน เพื่อบอกเล่าต่อตยาลิมนตร์ได้เข้ามาร่วมพิธีกรรม
และช่วยคุ้มครองป้องกันให้คณะลิมนตร์รอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง

พิธีกรรมการเวียนว่น (ก่ายาน) การใช้คว้นเป็นสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม
เรียกว่า “คว้นตยาย” บรรดาคณะเจ้าภาพ คณะลิมนตร์ และบรรดาร่างทรง นั่งล้อม
เป็นวงกลมในโรงพิธี จับกะลาก่ายานด้วยมือข้างซ้าย ใช้มือขวาพัดคว้นที่ฟุ้งขึ้นมาจาก
ก่ายานให้พัดเข้าไปในโรงพิธีกรรม 3 ครั้ง และส่งเวียนต่อ ๆ กันไป เพื่อเป็นสัญลักษณ์
การส่งสัญญาณให้ตยายได้รับรู้ และลงมาประทับทรงได้โดยเร็ว

พิธีเบิกโรง คือ การเชื้อเชิญบรรดาคูและตยาลิมนตร์ทั้งหลย ได้รับรู้เพื่อ
ได้เดินทางมาร่วมชุมนุมในโรงพิธี หัวหน้าคณะทำพิธีเบิกปากทับ บริการรณคณเสก
หมากพลูและใช้คว้นเทียนรณรอบหน้าทับ 3 ครั้ง จากนั้น ชัดหมากพลูเข้าท้ายทับ เริ่มตีทับ

เป็นจังหวะ 3 ครั้ง เพื่อใช้เสียงจากการตีเบิกปากทับสะกดตายายลิมนตร์ได้ลงมายังโรงพิธี จากนั้นบรรดาลูกคู่จะเริ่มตีทับของตนเองเรียงตามลำดับไปจนครบหมดทุกคน

พิธีกาศครูหรือกาศโรง

พิธีกาศครู คำว่า ครู คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วสากลโลกที่คณะลิมนตร์ให้ความเคารพนับถือ บูชา เป็นผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่จะดลบันดาลช่วยเหลือและลงโทษต่อมนุษย์ และ ครูตายาย ลิมนตร์ เรียกว่า ครูต้น ผู้มีชื่อเสียงตามตำนานการเล่นลิมนตร์ เช่น ตาหลวงศรีทอง ตาหลวงชัย ตาหมอเทพ เป็นต้น เพื่อเชิญครูเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นประธานการรับรู้การเล่นลิมนตร์

พิธีกาศโรง คือ การขับร้องบทกลอนระลึกถึงบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตายาย บิดามารดา ของบรรดาคณะลิมนตร์ ร่างทรง และเจ้าภาพ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษตายายของผู้มีเชื้อสายลิมนตร์ทุกคน การขับร้องบทกลอนได้กล่าวถึงบรรพบุรุษตามฐานะความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ลูกหลาน แต่ละเชื้อสาย จะได้ระลึกถึงและจดจำบรรพบุรุษของตนเองได้ ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และสมัครสมานกลมเกลียวเหนียวแน่นในบรรดาหมู่เครือญาติแต่ละตระกูล

พิธีตั้งบอริมัด คือ การขับบทกลอนบอกกล่าวเรื่องราวตำนานการเกิดลิมนตร์พรรณนาถึงเรื่องราวประวัติที่เกิดขึ้นในตำนาน ซึ่งเป็นมูลเหตุให้มีการเล่นลิมนตร์ตั้งแต่การปลูกสร้าง โรงมดที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการเล่น และการเกิดเครื่องดนตรีคือ ทับ

การเชื้อเชิญตายายลิมนตร์ เพื่อเปิดโลกวิญญานกับโลกมนุษย์ได้พบกัน ผู้อยู่ในโลกวิญญาน คือ ตายายลิมนตร์ และผู้อยู่ในโลกมนุษย์ คือ ลูกหลานผู้มีเชื้อสายเหล่าก่อนที่ผูกพันกันทางสายเลือดทั้งฝ่ายบิดาและฝ่ายมารดา ดังนั้น การยกโรงลิมนตร์แต่ละครั้งมีการเชื้อเชิญตายาย 2 แบบ ดังนี้

การเชื้อเชิญตายายลิมนตร์ลงมาประทับทรงเก่า หมายถึง ร่างทรงทั้งฝ่ายบิดาและมารดาของเจ้าภาพ ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสืบทอดร่างทรงประจำตระกูลมีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นร่างทรงมาแล้ว การเชื้อเชิญแต่ละครั้งเพียงหัวหน้าคณะลิมนตร์ขับร้องบทกลอนตามพิธีกรรม ตายายลงมาประทับทรงได้โดยเร็ว

การซื้อหาทรงใหม่ หรือ หาที่นั่งตายาย หมายถึง ทรงเก่าประจำตระกูล ได้เสียชีวิต หรือ ชราภาพมากแล้ว ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นร่างทรงต่อไปได้ ต้องซื้อหาทรงใหม่ให้กับตายาย โดยคัดเลือกลูกหลานมีความเหมาะสมก็คนก็ได้เพื่อแต่งตั้งขึ้นไปในโรงพิธี คณะลิมนตร์จะซื้อหาที่นั่งตายายลิมนตร์ประจำตระกูล การซื้อแต่ละครั้งต้องใช้เวลาสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของ ตายายในการเลือกลูกหลานเพื่อลงมาประทับทรง

พิธีรำเวียนอมน้ำ คือ พิธีการสร้างความผูกพัน สนุกสนานระหว่างตายายกับลูกหลาน ด้วยการรำเวียนอมน้ำ คล้ายกับรำวงแบบไทย ๆ เพราะการซื้อเชิญตายายมาแล้ว ต้องให้ตายายมีความประทับใจ ได้สนุกสนาน เมื่อตายายกลับไปสถิตตามภพภูมิสถานของตนเองได้มีความสุข ที่มองเห็นลูกหลานมีความสุขสนุกสนาน สามัคคีปรองดอง

พิธีอาบน้ำและสระหัวตายาย หลังจากพิธีรำเวียนอมน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งทรงใหม่และทรงเก่าเข้าร่วมพิธีชำระร่างกายและสระหัวตายาย ชำระล้างสิ่งสกปรกที่เป็นมลทินทั้งหลายให้หมดไป และเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูของลูกหลานในการร่วมกันอาบน้ำและสระหัวให้กับตายาย คล้ายคลึงกับพิธีกรรมรดน้ำดำหัวช่วงเทศกาลปีใหม่

พิธีตีมะยัง คือ ใช้ยังหมากอ่อนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมดั้งเดิม เป็นพิธีการรักษา โดยเฉพาะอาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก หรืออาการผิปกติทางร่างกายของลูกหลาน โดยผ่านทางพิธีกรรม

พิธีถวาย หมูรับ ตายาย คำว่า หมูรับ คือเครื่องเซ่นสังเวย ลูกหลานจัดเตรียมไว้เป็นชุด ๆ ตามจำนวนตายาย อาทิเช่น ร่างทรง 1 คน มีตายายประจำร่างทรง 10 คน ลูกหลานจะต้องจัดหมูรับ 10 ชุดด้วยกัน เว้นแต่ว่า เจ้าภาพกับตายายได้ตกลงร่วมกันว่า ตายาย 10 คนในร่างทรง 1 คน จัดเครื่องเซ่นเพียง 1 หมูรับ เพราะตายายเซ่นสังเวยร่วมกัน

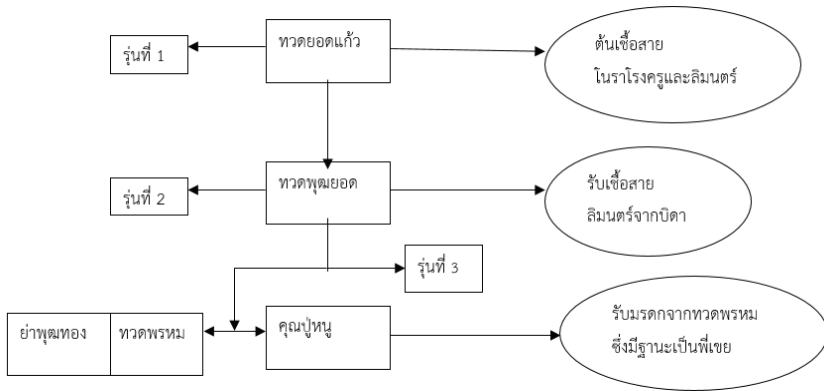
พิธีกรรมการส่งตายาย คือ วิญญาณตายายเหล่านี้ คณะลิมนตร์และเจ้าภาพต้องการเชิญให้มาร่วมพิธีตามพันธะสัญญาระหว่างเจ้าภาพกับตายายลิมนตร์เมื่อการเล่นเสร็จสิ้น ต้องทำพิธีส่งตายายเหล่านี้กลับไปสู่ภพภูมิเดิม

โดยทั่วไป เจ้าภาพได้ยกโรงลิมนตร์ขึ้นในหมู่บ้านห่างไกลจากตัวอำเภอ คอนข้างทูลกระันคาร ตลอดช่วงการเล่น คณะลิมนตร์ต้องนอนภายในโรงพิธีกรรม

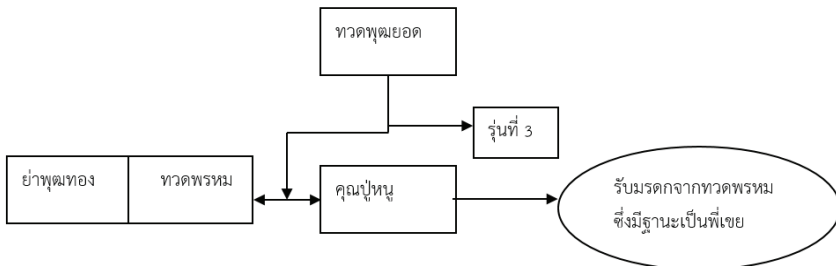
ซึ่งเป็นทีโล่ง เสี่ยงต่ออันตรายสำหรับผู้ที่ไม่หวังดี แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การเล่นลิมนตร์ ทุกครั้ง ชุมชนได้ตั้งด่านและตรวจผู้เข้าออกตลอดเวลา มีการผลัดเปลี่ยนเฝ้าเวรยาม ตลอดทั้งคืน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการของชุมชนเพื่อรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีในท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ และการลงพื้นที่แต่ละครั้งมีความเสี่ยง ต่ออันตรายช่วงเวลาเดินทางกลับ เพราะการกำหนดสิ้นสุดการเล่นลิมนตร์ตามช่วงเวลา ไม่นั่นนอน บางครั้งสิ้นสุดใกล้สว่าง บางครั้งสิ้นสุดตอนหัวค่ำ ขึ้นอยู่กับหลายเหตุปัจจัย หลังจากเสร็จพิธีลาโรง คณะลิมนตร์ไม่สามารถเข้าพักในโรงพิธีได้อีก จึงต้องกลับบ้าน ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ แต่ทุกคนยังมั่นใจว่า ตายายลิมนตร์ จะช่วยติดตาม ช่วยเหลือให้ทุกคนได้เดินทางด้วยความปลอดภัย ผู้วิจัยมองเห็นสภาวะการณ์การเล่น ลิมนตร์แถบสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีสถานการณ์ความไม่สงบเข้ามาเป็นตัวแปร สำคัญในอนาคต โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการเดินทางที่ทำให้คณะลิมนตร์ ไม่สามารถ รับการเล่นได้ และลูกหลานจะไม่ค่อยยินยอมให้บรรดาญาติ ๆ ของตนร่วมไปเล่นกับ คณะลิมนตร์ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

วัฒนธรรมการสืบทอด การเล่นลิมนตร์ในอดีตแถบสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ มีบทบาทต่อชุมชนเป็นอย่างมาก มีหลายพื้นที่ของชุมชนชาวพุทธได้สืบทอด วัฒนธรรมการเล่นลิมนตร์ มีคณะลิมนตร์ก่อตั้งขึ้นมาหลายคณะด้วยกัน จึงกลายเป็น วัฒนธรรมการสืบทอดติดต่อกันมาร้อยปี เพื่อประกอบพิธีกรรมตามความต้องการ ของผู้มีเชื้อสายลิมนตร์ โดยเฉพาะลิมนตร์ทั้ง 3 คณะ คือ คณะนายนิพล พุฒยอด คณะนายเฉลิม แก้วพิมพ์ และคณะนายเฉลิม นวลเพชร ถือว่าเป็นคณะที่ได้รับการ สืบทอดการเล่นลิมนตร์ตามเชื้อสายดั้งเดิม ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับ ยกตัวอย่าง วัฒนธรรมการสืบทอดคณะลิมนตร์เชื้อสายตระกูล “พุฒยอด”

แผนผังการสืบทอด: ต้นตระกูลการเล่นลิมนตร์รุ่นที่ 1-3

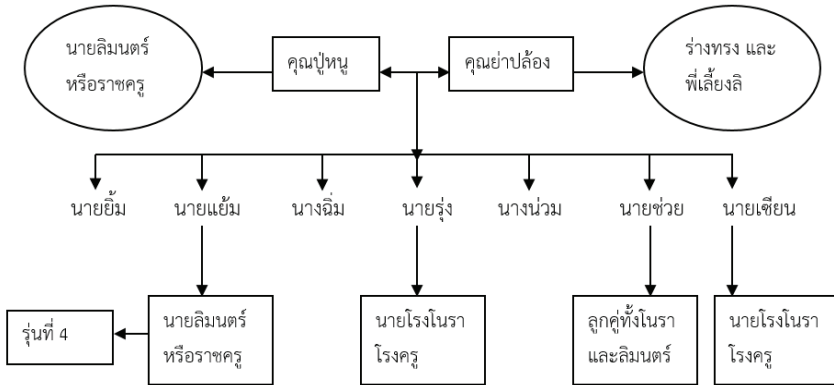

วัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตร์รุ่นที่ 1-3 จุดกำเนิดตายายลิมนตร์และนายลิมนตร์ของตระกูล “พุ่มยอด” นั้น ได้สืบทอดเชื้อสายการเล่นลิมนตร์อย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันร่วมเวลา 200 ปี

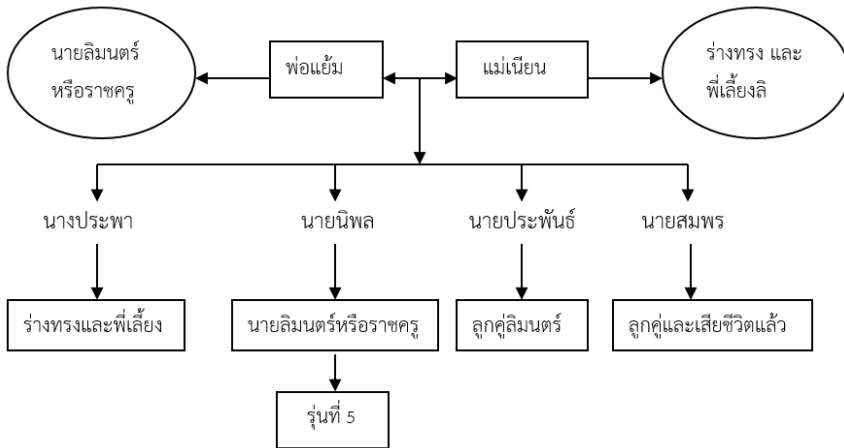
ผู้สืบทอดวัฒนธรรมรุ่นที่ 3 คือ คุณปู่หนู เป็นลูกชายของ “ทวดพุ่มยอด” เป็นบรรพบุรุษถัดมาได้สืบทอดการเล่นลิมนตร์ ตามธรรมเนียมปฏิบัติการเล่นลิมนตร์ จะสืบทอดทางสายเลือด คือ จากพ่อมาสู่ลูก ถือว่ามีเชื้อสายตายายเดียวกันถึงกระนั้น เมื่อบุตรธิดาไม่สามารถสืบทอดการเล่นลิมนตร์ได้ ต้องแสวงหาผู้เหมาะสมจากบรรดาญาติและเครือญาติ

แผนผังการสืบทอด : การเล่นเกมดนตรีตระกูล “พุดยอด” รุ่นที่ 4

ผู้สืบทอดวัฒนธรรม รุ่นที่ 4 คือ คุณพ่อแยม พุดยอด ลูกชายคนที่ 2 ของคุณปู่หนูกับคุณย่าปล้อง ได้รับการการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ คือ ได้รับ “ทับครู” จากผู้เป็นบิดา (คุณปู่หนู) การแสดงลิมนตร์ในยุคนี้ ถือว่าเป็นยุคแห่งความรุ่งเรือง ได้รับความนิยมจากครอบครัวเชื้อสาย ลิมนตร์เป็นอย่างมาก เพราะคุณพ่อแยมเป็นผู้มีความรู้ เชี่ยวชาญทั้งด้านพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ หมอพิธีกรรมท้องถิ่น หมอไสยศาสตร์ และการสกละขันธ์ คุณพ่อแยม จึงเป็นที่พึ่งพาทางด้านจิตใจ ต่อชุมชนในการช่วยเหลือบำบัดเปาโรคภัยไข้เจ็บ และการถูกเสน่ห์ ด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติที่มีอยู่ในยุคนั้น และคุณพ่อแยมได้รับความเชื่อถือ ในการแก้สิ่งเหล่านี้ ดังนั้น คุณพ่อแยม มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับ เคารพ ได้รับการกล่าวขานเป็นอย่างมาก เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง มีบารมีอย่างกว้างขวาง มิใช่เพียงแต่จังหวัดปัตตานี แต่จะเป็นที่รู้จักกันไปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียง

แผนผังการสืบทอด : การเล่นเกมดนตรีตระกูล “พุดยอด” รุ่นที่ 5

ผู้สืบทอดวัฒนธรรม รุ่นที่ 5 คือ นายนิพล พุดยอด เป็นลูกคนที่ 2 ของ คุณพ่อแยมกับคุณย่าเนียน มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ผู้หญิง 1 คน และผู้ชาย 3 คน สังเกตว่า ลูกหลานทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้เข้าสู่การสืบทอดเชื้อสายทั้งทายาลิมนตร์และโนราโรงครู โดยลูกผู้หญิงทำหน้าที่ ร่างทรงและ พี่เลี้ยง ส่วนลูกผู้ชายรับหน้าที่สืบทอดต่อจากผู้เป็นบิดา และลูกคู่การเล่นลิมนตร์ ต่อมานายนิพล พุดยอด ได้เสียชีวิตลง นายประพันธ์ พุดยอด ในฐานะน้องชายได้รับช่วงเป็นหัวหน้าคณะลิมนตร์ตระกูล “พุดยอด” มาจนถึงปัจจุบัน

การสืบทอดทางวัฒนธรรมร่างทรง ถือว่ามีบทบาทสำคัญในการเล่นลิมนตร์แต่ละครั้ง เป็นตัวแทนทายาลิมนตร์ประจำตระกูลของครอบครัวผู้ที่มีเชื้อสาย “ร่างทรงต้องมีคุณสมบัติเด่นเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือลักษณะเด่นรวมอยู่หลายอย่าง เช่น สุขภาพแข็งแรง รักษาศีลอย่างสม่ำเสมอ มีลายเส้นมือที่เป็นลักษณะประตู่ผี มีสภาพจิตใจอ่อนสามารถสื่อสารกับโลกแห่งวิญญาณได้” Kaewphim (Interview, 21 July, 2011) การเป็นร่างทรงได้นั้น มีการสืบทอดทางเชื้อสาย มิใช่ใครเข้ามาเป็นก็ได้ ร่างทรงจะมีทั้งลูกหลานผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงทำหน้าที่ร่างทรงและ

ที่เลี้ยงร่างทรง การเลือกผู้สืบทอดร่างทรงนั้น มีหลักเริ่มต้นการคัดเลือกจากราชครูหรือนายลิมนตร์ ดูลักษณะลายมือ “การคัดเลือกร่างทรงในเบื้องต้น นายลิมนตร์หรือราชครูเป็นผู้เลือก แต่บางครั้งตายายไม่ยอมประทับทรงก็มี ดังกรณีตัวอย่างคุณแม่เนียนเป็นร่างทรงเก่าได้สิ้นชีวิตช่วงแรกมีการคัดเลือกลูกหลานเพื่อเชื้อหาที่นั่งร่างทรง แต่ลูกหลานที่ได้รับคัดเลือก ตายายลิมนตร์ไม่ยอมลงมาประทับทรง บางครั้งการเป็นตัวแทนร่างทรง ลูกหลานมีอาจล่วงรู้ได้ว่า ตนเองได้รับการสืบทอดร่างทรง” Puthyod (Interview, 4 June, 2011)

ร่างทรงลิมนตร์กับร่างทรงโนราโรงครุมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แตกต่างกันเฉพาะเชื้อสายการสืบทอดทางวัฒนธรรม เชื้อสายลิมนตร์เรียกว่า “ตายายลิมนตร์” ส่วนเชื้อสายโนราโรงครุ เรียกว่า “ครูหมอนโนราห์” ร่างทรงเปรียบเทียบเหมือนตัวแทนของบรรพบุรุษ ลูกหลานคนใดถูกเลือกให้เป็นร่างทรงจากตายายลิมนตร์หรือครูหมอนโนราห์แล้วต้องทำหน้าที่และปฏิบัติตนในการสืบทอดการเป็นร่างทรงของ “ตระกูล” จากการสังเกตการณ์ในพื้นที่และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบรรดาลูกหลานในการทำหน้าที่ร่างทรงของตระกูล ทั้งที่เป็นร่างทรงเก่า ร่างทรงใหม่ มีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย วัยรุ่นและ ผู้ใหญ่

ปัจจุบัน วัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตร์มีอัตราส่วนลดลงและมีบทบาทต่อชุมชนน้อยลง สาเหตุปัจจัยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ยังมีครอบครัวเชื้อสายลิมนตร์ที่ได้รับการสืบทอดติดต่อกันมา และลูกหลานไม่อาจหยุดการสืบทอดได้ ยังมีความประสงค์รับคณะลิมนตร์ไปทำการเล่นแก้บน โดยคณะลิมนตร์ทั้ง 3 คณะ คือ คณะนายนิพล พุดยอด คณะนายเฉลิม แก้วพิมพ์ และคณะนายเหลิม นวลเพชร ถือว่าเป็นคณะที่ได้รับการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ตามเชื้อสายดั้งเดิม ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสืบทอดพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ในจังหวัดปัตตานีกับพลวัตตามสภาวการณ์ปัจจุบัน ทำให้มองเห็นพิธีกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กรณีที่ลูกหลานวัยหนุ่มสาว หรือสมาชิกครอบครัวที่มีสุขภาพ

ร่างกายแข็งแรง ได้เจ็บป่วยโดยไร้สาเหตุ ชาวบ้านเชื่อว่ามียางสิ่งอยู่เบื้องหลังสาเหตุของปัญหา จึงเกิดสัญลักษณ์พิธีกรรมเพื่อสื่อสารกับสิ่งเหล่านี้ ได้รับรู้ด้วยการบนบานจนได้ล่วงรู้สาเหตุของปัญหาอันเกิดจากความผูกพันระหว่างบรรพบุรุษผู้เป็นตายาย ลีมนตร์กับลูกหลาน ดังที่ Jittam and Pongpaiboon (1999, p. 2828) กล่าวว่า โต๊ะครีมนายมนตร์ และลีมนตร์ เป็นการแสดงบูชาครูหมอตายาย เพื่อให้เข้าทรงเมื่อมีคนเจ็บไข้ได้ป่วย และเชื่อว่าการป่วยนั้นเกิดจากตายายที่ล่วงลับไปแล้วมาทำโทษ หรือตายายของ โต๊ะครีมนายมนตร์ ที่เรียกว่า “ตายายผีเรียก” มาให้โทษ เชื่อกันว่าผู้ที่ถูกโทษดังกล่าวจะเกิดอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เน่าเปื่อย หรืออาจเป็นบ้า ถ้านำผู้ป่วยไปรักษาที่โรงพยาบาลอาการจะทรุดหนักยิ่งขึ้นและรักษาไม่หาย จะหายได้ก็ต่อเมื่อรับโต๊ะครีมนายมนตร์มาเล่นเท่านั้น” ดังนั้น ในโรงพิธีกรรมการเล่นลีมนตร์ กำหนดบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ตามรูปแบบขั้นตอนของพิธีกรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องการเจ็บป่วย โรคภัยไข้เจ็บ และภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดขึ้นมาด้วยสาเหตุจากสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ตามที่ Noonin (2003, p. 31) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องนี้ไว้ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ในการอภิปรายได้ 2 สาเหตุด้วยกัน คือ

1. ความเจ็บป่วยเกิดจากพลังอำนาจเหนือธรรมชาติหรือผี เป็นความเชื่อที่มีรากฐานจากฮินดู โดยเชื่อว่าคนเป็นสิ่งหนึ่งในธรรมชาติที่ถูกสร้างขึ้นมา และทุกสิ่งในธรรมชาติล้วนมีพลังอำนาจ “ผี” หรือ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” คอยปกป้องรักษาอยู่

2. ความเจ็บป่วยเกิดจากโชคเคราะห์หรือกรรม จากอิทธิพลของศาสนาพุทธที่เชื่อเรื่อง บุญกรรม เป็นตัวกำหนดที่สำคัญและเป็นของคู่กับตัว โดยมีผลสืบเนื่องข้ามภพข้ามชาติ จากอดีตสู่ปัจจุบัน และสืบเนื่องถึงอนาคต ต้องอาศัยผู้ที่ติดต่อกับที่มาของพลังอำนาจนั้นได้ เช่น พระสงฆ์ หรือผู้อาวุโส ด้วยการประกอบพิธีกรรม เช่น การสะเดาะเคราะห์ การตักบาตรบูชาเทวดา การรดน้ำมนต์ หรือการขอขมาในการรักษาไข้

ส่วนแนวความคิดของชาวบ้านที่มีเชื้อสายลีมนตร์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อทั้งในเรื่องผี วิญญาณ และสิ่งศักดิ์ที่อยู่เหนือพลังอำนาจของมนุษย์ตามหลักคิดของ

ศาสนาฮินดู ถ้ามองตามทัศนะบนพื้นฐานหลักคำสอนทางศาสนาพุทธในเรื่องของธาตุ 4 ชาวบ้านผู้มีเชื้อสายลิมนตร์เชื่อว่า ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ประกอบขึ้นมาเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์สิ้นอายุขัยไป ธาตุทั้ง 3 คือ ดิน น้ำ ไฟ จะสูญสลายไปเป็นกองขี้เถ้าไม่มีผลการสืบเนื่องต่อของวิญญาน แต่จะมีธาตุลม เปรียบเหมือนกับ “วิญญาน” จะมีผลเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษ บนฐานคิดว่า ธาตุลมหรือวิญญานบรรพบุรุษที่มีเชื้อสายลิมนตร์ แม้สิ้นอายุขัยไป ยังสามารถรับรู้ผลการกระทำเกี่ยวกับการเล่นลิมนตร์ โดยไม่ยอมไปเกิดยังภพภูมิอื่น ๆ ได้ส่งสัญญาณด้วยพลังอำนาจของวิญญานมาสู่ลูกหลานที่มีเจตนาไม่คิดจะสืบทอดการเล่นลิมนตร์ จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมการเล่นลิมนตร์สืบทอดติดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันร่วมเวลาหลายร้อยปี

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบขั้นตอนพิธีกรรมและการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ ถ้ามองตามแนวทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม ซึ่งมีนักคิด 3 ท่านที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย คือ Bronislaw Malinowski, Radcliff – Brown และ Emile Durkheim เกี่ยวกับพิธีกรรมและการสืบทอดการเล่นลิมนตร์

Bronislaw Malinowski (pp. 1884 – 1942, as cited in Wansiri (2007, p. 98)) อธิบายว่า การศึกษาสังคมในแนวทฤษฎีโครงสร้างว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน ซึ่งจะต้องได้รับการตอบสนองจากสังคม แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ (basic biological and psychological) การตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคม (instrumental) และความต้องการเชิงสัญลักษณ์ (symbolic needs) ถ้ามองตามแนวคิดกับจุดเริ่มต้นการเล่นลิมนตร์ คือ ความต้องการทางด้านจิตใจมากกว่าความต้องการทางด้านร่างกาย เพื่อตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่สัมพันธ์กันระหว่าง คณะลิมนตร์ เป็นผู้ทำหน้าที่คล้ายองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจต่อคณะเจ้าภาพที่มีระบบความเชื่อและต้องสยบยอมต่อวิญญานบรรพบุรุษ และบุตรหลานผู้ทำหน้าที่สืบทอดการเป็นร่างทรงวิญญานของบรรพบุรุษ เพื่อสื่อสารการรับรู้การติดต่อระหว่างโลกมนุษย์กับโลกวิญญาน โดยคณะลิมนตร์เปลี่ยนเหมือนองค์กรหนึ่ง ที่ทำหน้าที่สื่อกลาง

ให้สมาชิกในสังคมที่มีความต้องการทางด้านจิตใจประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การเล่น
ลิมินต์จึงเป็นความต้องการเชิงสัญลักษณ์ (symbolic needs) ตามระบบไสยศาสตร์
และศาสนาขึ้นมาแทนที่เพื่ออธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น และเพื่อช่วยให้มนุษย์มีความ
เข้าใจและมีความรู้สึกปลอดภัย เพราะการเล่นลิมินต์ เป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อว่า
พลังอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งคุณและโทษ การเจ็บป่วยและสาเหตุแห่งทุกข์ภัยเกิดขึ้น
ต่อสมาชิกในครอบครัว มาจากการให้โทษอันเกิดจากพลังอำนาจแห่งวิญญาณบรรพบุรุษ
การแก้ไขปัญหโดยลูกหลานต้องแสดงถึงการเคารพบูชา การขอขมาการบนบาน และ
ความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษอันเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ การเชื่อมต่อที่สื่อสาร
ผ่านทางพิธีกรรม เพื่อการบนบอมนม สยบยอม วิญญาณบรรพบุรุษจะได้ช่วยดูแล
ปกป้อง รักษา และดลบันดาลให้ได้ตามความสมประสงค์

Rad cliff – Brown (pp. 1881 - 1955, as cited in Santasombat (1989, p. 29))
อธิบายว่า โครงสร้างของสังคมมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานแล้ว ยังมีโครงสร้างหน้าที่
คือ ดูจากพฤติกรรมต่าง ๆ ว่ามีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและรักษาความ
สมดุลของสังคมได้อย่างไรบ้าง เช่น พิธีกรรม ความเชื่อ เป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนา
ซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม พิธีกรรมช่วย
เสริมสร้าง “อารมณ์ร่วม” (collective emotions) และพิธีกรรมมีหน้าที่หลักในการ
ช่วยบำรุงรักษาความสามัคคี กลมเกลียว ระหว่างสมาชิกสังคมให้อยู่ในกรอบของ
จารีตประเพณี

รูปแบบพิธีกรรมการเล่นลิมินต์เป็นโครงสร้างหน้าที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการ
สืบทอดตาม กรอบของจารีตที่มีผลต่อครอบครัวที่มีระบบความเชื่อการสืบทอดการเล่น
ลิมินต์ ถ้าไม่ปฏิบัติตามกรอบของจารีตจะได้รับการลงโทษ ถ้าปฏิบัติตามกรอบของ
จารีตจะได้รับผลตอบแทนจากบรรพบุรุษ และการเล่นลิมินต์ช่วยเสริมสร้าง
“อารมณ์ร่วม” (collective emotions) คือ ความกตัญญู ความสามัคคี และการสืบ
เชื้อสายสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติเอาไว้อย่างเหนียวแน่น โดยมองว่า เทือกเถาเหล่ากอ
จากต้นกำเนิด คือ บรรพบุรุษจนกระทั่งมาสู่ชนชั้นลูกหลาน เหลน และสืบเนื่องต่อไป

อย่างไม่มีที่สิ้นสุดนั้นมาจากเงื่อนไขเดียวกัน เพียงแต่เส้นใยได้คลี่คลายออกไป ถ้าไม่ได้นำเส้นใยของเชือกมาร้อยมัดรวมกันแล้ว ความคงทน ความแข็งแรงของเส้นใย จะเปราะบางลงเรื่อย ๆ การนำเส้นใยของเชือกมามัดรวมกันเพื่อความแข็งแรง กลมเกลียว และคงทนต่อไปนั้น เหมือนการ “สร้างอารมณ์ร่วม” รวมเหล่าบรรดาเถือกเถาเหล่ากอเดียวกัน โดยใช้บรรพบุรุษ คือ ตายายลิมนตร์ อันเป็นต้นกำเนิดของวงศ์ตระกูลเป็นจุดศูนย์กลางในการรวมเหล่าบรรดาเชื้อสายตระกูลสายเดียวกันอย่างมีขนาดสาย ทำให้วงศ์สายตระกูลมีความแข็งแรง กลมเกลียว สืบเชื้อสายต่อไปได้

Emile Durkheim (pp. 1858 - 1917, as cited in Wansiri (2007, p. 98)) อธิบายว่า แนวคิดและทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม ต้องศึกษาพฤติกรรมของคน ในสังคมในรูปแบบบูรณาการ (integration) ซึ่งจะต้องศึกษาหน้าที่ของโครงสร้าง ทุก ๆ โครงสร้างให้สัมพันธ์กันจึงจะเข้าใจสังคมหนึ่ง ๆ ได้ ถ้าหากโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่งทรุดโทรมหรือเสื่อมสลาย โครงสร้างนั้นก็ทำหน้าที่ไม่ได้ดี จะมีผลกระทบไปถึงโครงสร้างอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ สุดท้ายจะทำให้สังคมนั้นเสื่อมทราม หรือล่มสลายไป แต่ในความเป็นจริงแล้วสังคมจะไม่เคยล่มสลาย มันมีวิธีการปรับ ของมันเองได้ กล่าวคือ เมื่อโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งของสังคมเกิดเสื่อมทรามลงและ ทำงานล้มเหลวหรือบกพร่องไป สังคมจะหยุดชะงักระยะหนึ่ง และมีการเยียวยารักษา หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้ทำหน้าที่ได้ดีดังเดิมเสียก่อน สังคมจะก้าวต่อไป สังคมจะมีการขับปรับเปลี่ยนโครงสร้างที่บกพร่องเสมอสังคมจึงไม่ตาย แต่อาจเกิดอาการชะงัก กันไปชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อนจะก้าวเดินต่อไป (dynamics) ของสังคม หรือที่เรียกว่า “การเคลื่อนไหวที่สมดุล” (moving equilibrium)

ถ้ามองตามแนวคิดของ Emile Durkheim การเล่นลิมนตร์มีโครงสร้างความต้องการของมนุษย์ตามพฤติกรรมของคนในสังคมในรูปแบบบูรณาการ (integration) จะยึดโยงเกี่ยวกับตัวละครหลัก 3 อย่าง คือ คณะลิมนตร์ ร่างทรงและเจ้าภาพ เป็นผู้ทำหน้าที่สืบทอดการเล่นลิมนตร์จากอดีต สู่ปัจจุบัน โดยยึดโยงกับการเปลี่ยนแปลงตาม ระบบโครงสร้างทางสังคม แม้พิธีกรรมเริ่มลดบทบาทสำคัญต่อชุมชน แต่ยังคงมีความ

เข้มแข็งตามระบบสถาบันครอบครัว เครือญาติ จึงทำให้ขั้นตอนพิธีกรรม และ วัฒนธรรมการสืบทอดได้รับผลกระทบ ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง บูรณาการให้ เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามา ถ้ามองตามหลักแนวความคิดของ Emile Durkheim ว่าด้วยเรื่อง “การเคลื่อนไหวที่สมดุล” สามารถนำมาอภิปรายผล เส้นทางการเล่นลิมนตร์จากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตได้ เพราะคณะลิมนตร์ มีขั้นตอนพิธีกรรมการปรับเปลี่ยนเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาตามโครงสร้างการ เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกมาสู่การปรับเปลี่ยนการเล่นลิมนตร์แบบ “บูรณาการ” เพื่อให้เกิด “ความสมดุล”

ดังตัวอย่างเช่น การกำหนดช่วงพิธีกรรมการเล่น มีการเปลี่ยนแปลงช่วงเวลา ตามโครงสร้างของสถาบันครอบครัวเป็นหลัก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้าน อาชีพเกษตรกรรมไปสู่อาชีพราชการและลูกจ้าง ลูกหลานไม่ค่อยมีเวลามากพอใน การร่วมพิธีกรรมการเล่นลิมนตร์ การปรับเปลี่ยนขั้นตอนการเล่นให้ระยะเวลาสั้นลง เช่น การขับร้องบทกลอน การเชื้อเชิญตายายหลายคนพร้อมกัน เพื่อไม่ต้องเสียเวลา ส่วนการเชื้อหาตายายประจำร่างทรงใหม่ เชื้อเชิญตายายให้ครบ 3 คน หยุดการ เชื้อเชิญ ผิดกับในอดีตที่ต้องเชื้อเชิญจนกว่าไม่มีตายายลงมาประทับทรง ปัจจุบัน จำนวนตายายมีจำนวนน้อยลง เพราะร่างทรงที่มีจำนวนตายายมากมีความลำบาก ยุ่งยากในเรื่องของเวลาการเชื้อเชิญ ช่วงเวลาการเล่นลิมนตร์จึงถูกกำหนดไว้อย่าง แน่นนอนประมาณ 3 วัน กับ 2 คืน ซึ่งเป็นความสมดุลระหว่าง “พิธีกรรม” กับ “การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถาบันครอบครัว” โดยเชื่อมโยงกับค่าใช้จ่าย เพราะ ยกโรงลิมนตร์ขึ้นมาแต่ละครั้ง ต้องคำนึงถึงฐานะทางการเงินเป็นสำคัญ ลูกหลานมี การต้อรอง ผ่อนผันกับตายายออกไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีความพร้อมด้านการเงิน การสืบทอดตามธรรมเนียมปฏิบัติจะกำหนดช่วงเวลาการยกโรงลิมนตร์แน่นอนไม่ได้ บางครอบครัวใช้เวลา 5 ปี 10 ปี 20 ปี มีการยกโยงลิมนตร์เล่นขึ้นมาหนึ่งครั้ง นอกจากเกิดโชคลาภจากการบนบานและมีฐานะทางด้านอาชีพมั่นคง สามารถยก โรงลิมนตร์เล่นได้ตามพันธสัญญา

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม การยกโรงลิมนตร์ขึ้นมาแต่ละครั้งในปัจจุบัน รวมค่าใช้จ่ายประมาณ 80,000 – 100,000 บาทต่อครั้ง กลายเป็นปัญหาสำคัญอันดับแรก ลูกหลานจึงมีการต่อรองกับตายายลิมนตร์ค่อนข้างสูง เช่น การขนบ้านให้เกิดโซคลาก การขยายช่วงเวลาการยกโรงให้ยาวนานยิ่งขึ้น การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมการยกโรงลิมนตร์มาเป็นการพิธีกรรมการเซ่นไหว้ตายายลิมนตร์ประจำปี ภายในเดือน 6 และเดือน 9 แทน แม้จะเป็นเพียงพิธีกรรมเล็ก ๆ เฉพาะหมู่เครือญาติ โดยไม่มีการยกโรง เพื่อแสดงออกถึงการเคารพ บูชา และเซ่นไหว้ตายาย เมื่อตายายมีความพอใจและไม่ส่งสัญญาณการลงโทษลูกหลานให้มียาการเจ็บป่วย เพื่อให้ยกโรงลิมนตร์ขึ้นมา พิธีกรรมการเซ่นไหว้ประจำปีจะเป็นที่ยอมรับและดำเนินการต่อไป จะเป็นสาเหตุแห่งการบูรณาการ ที่มีผลต่อการยกโรงลิมนตร์มีจำนวนน้อยลง ตามหลักแนวคิด “การเคลื่อนไหวที่สมดุล” ของ Emile Durkheim มองว่า “สังคมจะมีการขยับปรับเปลี่ยนโครงสร้างที่บกพร่องเสมอสังคมจึงไม่ตาย แต่อาจเกิดอาการชะงักงันไปชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อนจะก้าวเดินต่อไป (dynamics) ของสังคม หรือที่เรียกว่า “การเคลื่อนไหวที่สมดุล”

ดังนั้น วัฒนธรรมการสืบทอดการเล่นลิมนตร์ในยุคสมัยใหม่และแนวโน้มในอนาคตนั้นจะดำเนินไปสู่การบูรณาการกับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะรายละเอียดพิธีกรรมการเล่น ส่วนการสืบทอดนั้นไม่ว่าจะเป็น คณะลิมนตร์และช่างทรง แม้ชุมชนภายนอกมองเป็นเรื่องล้าสมัย ไม่เข้ากับยุคสังคมปัจจุบันที่เน้นศิลปะการแสดงสมัยใหม่ มองเรื่องการสื่อสารทางจิตวิญญาณเป็นเรื่องไร้เหตุผล แต่สำหรับตระกูลที่มีเชื้อสายยังมีการสืบทอดทางสายเลือดอย่างเข้มข้น และชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธี ยังมีความเชื่อว่า ตายายลิมนตร์ มาประทับร่างทรงจริง ทำให้ลูกหลานเข้ามาหาตายายถือว่าเป็นบรรพบุรุษของตนเอง มีความรู้สึกซาบซึ้ง ตื้นตันใจ โอบกอดระหว่างลูกหลานกับตายาย ทำให้ทุกคนเคารพและเชื่อฟังสิ่งที่ตายายสั่งสอน ส่วนความรู้สึกของช่างทรงจะเป็นแบบครึ่งหลับครึ่งตื่น ไม่สามารถบังคับตัวเองได้บางช่วงขณะ การแสดงอัตลักษณ์ช่วงขณะการเข้าทรงจะแสดงออกมาตาม ลักษณะนิสัยเบี่ยงลึกตามความรู้สึก

ของร่างทรง หรือ ตามอัตลักษณ์ของตายายลิมนตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ล่วงรู้ได้เฉพาะผู้ที่ผ่านประสบการณ์จริง การศึกษาวิจัยไม่ใช่เป็นเพียงการพิสูจน์หาความจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในพิธีกรรม แต่ศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้รู้และทำความเข้าใจในกรอบของพิธีกรรมที่ชุมชนได้ร่วมสร้างขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนพิธีกรรมที่ละเอียดอ่อน แต่เป็นระบบทุกขั้นตอน ทำให้การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากบรรดาลูกหลานรุ่นสู่รุ่น มายาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดความผูกพัน สามัคคีของสถาบันครอบครัว สร้างความบันเทิง สนุกสนาน การศึกษาเยียวยาให้กับชุมชน ดังนั้น การเล่นลิมนตร์ในจังหวัดปัตตานี ยังคงดำเนินการสืบทอดทางวัฒนธรรมอยู่ต่อไป มิได้สูญหายไปจากชุมชน แต่มีการปรับตัวไปตามโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามากระทบ

ข้อเสนอแนะ

1. ศิลปะการเล่นลิมนตร์มีพิธีกรรมและขั้นตอนคล้ายคลึงกับโนราโรงครูของชาวพุทธ และคล้ายคลึงกับศิลปะการเล่นพื้นบ้านมะตือรีและมะโย่งของมุสลิมลายู จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวพุทธและมุสลิมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ศิลปะการแสดงพื้นบ้านมีแนวโน้มจะสูญหายจากชุมชนในอนาคตควรทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบบริเวณลุ่มแม่น้ำตานี ลุ่มแม่น้ำตาปี ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและประเทศมาเลเซีย
3. นายโรง ร่างทรง ลูกคู่ ล้วนเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมและศิลปะด้านดนตรีพื้นบ้าน หน่วยงานราชการ ควรส่งเสริมให้ปราชญ์ท้องถิ่นเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดงในสถานการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

References

- Chumpengpan, P. (2005), *Southern culture*, Bangkok: Suriyasan.
- Jittam, P. and Pongpailoon, S. (1999), *Limont encyclopeddia of Thai culture, Southern 6*, p. 2828, Bangkok: Amarin Printing. [In Thai]
- Kaewphim, C. (2011, 21 July). Personal Interview. [In Thai]
- Noonin, N. (2003), *Belief, health and folk wisdom, memorail arts and cultures*, University affairs. 5th, Nakornsrihammarat: Walailak university. [In Thai]
- Noothong, U (1999), *Encyclopedia of Thai Culture, Southern: 1*, p 370, Bangkok: Amarin Printing. [In Thai]
- Patkaew, C. (1997), “*Nora today and in the future*” *contributed articles on culture and traditional custom of Southern Thailand Teetadwatthanatam*, Bangkok: Amarin printing. [In Thai]
- Puthyod, N. (2011, 4 June) Personal Interview. [In Thai]
- Santasombat, Y. (1989), *Human and Culture*. Bangkok: Thammasat University. [In Thai]
- Wansiri, N. (2007), *Social and cultural anthropology*, Bangkok: Tanapress. [In Thai]

Development of the Pi Nora for Conservation According to Theories of the Creative Economy

การพัฒนาปีโนราเพื่อการอนุรักษ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

สรัญ เพชรรักษ์¹

Saran Petcharak

ปรารภ แก้วเศษ²

Prarop Kaewset

อัญชลี จันทาโก³

Anchalee Jantapo

บทคัดย่อ

ปีโนราเป็นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงโนรา ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของประเทศไทย มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากดนตรีของภูมิภาคอื่น ๆ อย่างชัดเจน ปีโนราเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีเรื่องราวแวดล้อมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวใต้ที่น่าสนใจ แต่การสืบทอดปีโนราสู่คนรุ่นปัจจุบันมีน้อยจนเสี่ยงที่จะเกิดการสูญหาย ทั้งที่สามารถใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาพัฒนาเพื่อสร้างเป็น

¹ดร. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

Ph.D., Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University, Thailand

²ดร. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

Ph.D., Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University, Thailand

³ดร. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

Ph.D., Faculty of Cultural Science. Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: spetcharak270@yahoo.com

(Received: 12 June, 2017; Revised: 26 July, 2018; Accepted: 24 October, 2018)

ผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาปี่โนราเพื่อการอนุรักษ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมาย 3 ประการ คือ 1) ศึกษาอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของปี่โนรา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการอนุรักษ์พัฒนาปี่โนรา และ 3) สร้างแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อสืบทอดปี่โนราตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ของปี่โนราคือ เป็นเครื่องดนตรีที่มีความเป็นมาสัมพันธ์กับบริบทด้านความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ และความศรัทธาในพุทธศาสนา ปี่โนรามีบทบาทต่อสังคมคือสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมเดียวกัน และระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) แต่ตอนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ 3) ในด้านแนวทางการพัฒนาปี่โนราตามแนวความคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาจากผลิตภัณฑ์ 21 ชนิด ซึ่งเป็นผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการได้ข้อค้นพบ 5 แนวทาง

คำสำคัญ: การอนุรักษ์ การพัฒนา การสืบทอด ปี่โนรา เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The pi nora is a wind instrument used to accompany traditional nora performances in Southern Thailand. Despite some similarities to other musical forms in Southeast Asia, this particular genre of music is different from the music in other regions of the world and the instruments reflect the local environment and the lifestyle and culture of the Southern Thai people. However, there is very little inheritance of pi nora playing methods from the older generations to the new, which is putting the continued development of the instrument at risk. The creative economy is one way to add value to the instrument and generate new

economic and social benefits of inheritance. Therefore, this qualitative investigation was set up to conserve and develop pi nora. The three research objectives were 1) to explore the identity and traditional knowledge concerning the pi nora, 2) to study the current conditions and problems with inheritance and development of the pi nora and 3) to create a conservation and development model for the inheritance of the pi nora according to the principles of creative economy. Data was collected from 63 purposively selected individuals. Results show that 1) the pi nora is an instrument whose origin is closely related to spiritual beliefs, Brahmanism and Buddhist faith. The instrument helps build relationships between people in society and between humans and religion; Nevertheless, 2) there is an inheritance crisis that must be addressed; 3) in terms of the method for development of the pi nora according to the principles of the creative economy, the researchers synthesised development methods of new products and determined 5 suitable steps.

Keywords: Conservation, creative economy, development, inheritance, pi nora

Introduction

Southern Thailand is a region that is particularly suited to creative economic research because it is an area with the oldest continuous cultural history in Southeast Asia (McCloud, 2018), and there is a stable and continuously developed cultural identity. One of the most prominent features of Southern Thai culture is a combination of traditional music and performing arts. Pongpaiboon (1997) argued that the physical geography of Southern Thailand (intense heat caused by

proximity to the equator and strong winds caused by proximity to the ocean) is reflected in the temperament of its people, who are resilient and decisive. These characteristics are abundant in the local culture, especially the dance postures and strong, rhythmic music. There are two particularly famous forms of Southern Thai musical performance art, which are nang talung and nora (Nootong, 1993). Nora was inherited in Southern Thailand from the thalassocratic city-state Srivijaya in the thirteenth century (Naksen, 1996). The lead instrument in the nora performance is the pi, a traditional wind instrument similar to the oboe. The importance of the pi is in its ability to reflect the postures of the dancers, which adds to the aesthetics and emotions of each performance.

Previous academic studies concerning nora performances have focused primarily on the dancers. Where research has considered the music, it has mostly been about the content and form of the music, rather than individual instruments. This necessarily means that the value of the individual instruments has been reduced, at least in the public eye. This is especially true for the pi, which plays a crucial and central role in the entire nora performance. Pongpaiboon (1997) argued that the most important part of Southern Thai music is the ‘rhythmic cement’ that holds the performance together. He further explained that while percussion instruments had been reasonably well inherited, the pi had not been so fortunate. Evidence for this is the lack of new pi music in traditional nora performances and part of the solution may be the creative economy.

The creative economy is a term popularised by scholar John Howkins in 2001 to highlight the economic importance of more

imaginative ‘industries’, rather than the traditional resources of land, money and the workforce (Howkins, 2002). Many of these ‘industries’ had been present in society for hundreds, if not thousands of years, but the term really gained popularity with the development of the internet and the realisation that they held the potential for large-scale employment opportunities. The creative economy does not describe a sector of the economy, rather a collection of activities that depend of the creative talent of individuals. The concept has been wholeheartedly embraced in Thailand, particularly by the tourism sector, where souvenir manufacturers use new innovations to popularise traditional cultural items for use in modern society. This has also been driven by the government emphasis on cultural heritage and intellectual property as rich economic resources (Newbigin, Rosello & Wright, 2010). This recent trend has seen transformation of traditional Thai products through the OTOP (One Tambon One Product) scheme and has revitalised Thai cottage industries, including basketry, pottery and silk. It is hoped that similar techniques and vision can be applied to musical instruments to help conserve the pi nora.

The pi is clearly an important instrument for traditional Thai culture, made clear by artistic representations of the pi in temple murals, such as the Rama IV era carvings on the ceiling of Matchaminawat Temple, Songkhla Province. However, its place in the creative economy of Thailand has not yet been developed. This investigation into the role and inheritance of the instrument is thus crucial to maintaining traditional culture and is also consistent with a national Thai drive to use

cultural heritage as a mechanism for developing the country. It is also a way to help preserve a cultural form that is declining (Office of the National Economic and Social Development Board, 2003).

Research Objectives

This is a qualitative investigation with three research objectives:

1. to study the identity and traditional knowledge concerning the pi nora
2. to study the current conditions and problems with inheritance and development of the pi nora
3. to create a conservation and development model for the inheritance of the pi nora according to the principles of the creative economy

Research Methodology

This is a qualitative investigation that analyses documents and field research. The research area for field investigation was purposively selected as three Southern Thai provinces, namely Pattalung, Nakorn Sri Thammarat and Songkhla. These locations were chosen because they are in the Songkhla Lake Basin, which is considered the origin of nora performing arts and has a continuous history of the pi nora being used to accompany nora performances. In addition, the Songkhla Lake Basin is home to a number of famous national pi nora musicians.

The research population was composed of people in the Songkhla Lake Basin area and the research sample was purposively selected from these individuals. The sample was divided into three groups. The first group, key informants, was the group of individuals who

provided most detailed in-depth information and was composed of one pi teacher in each province and one local academic of culture from each province. There was a set of three criteria for selection of the teachers: 1) they were recognised national musicians; 2) they were acknowledged as experts by the local society (through invitations to lecture on their subject at local institutions or through invitations to judge local music competitions); 3) they were recommended by members of the research population as experts in the pi nora. There was also a set of three criteria for selection of the academics: 1) they were current or former directors of provincial culture centres or educational institutions that taught the pi nora; 2) they were nora teachers or pi nora teachers in academic institutions; 3) they were recommended by members of the research population as experts in the pi nora. The casual informant group of 15 individuals was composed of two pi players from each province, two pi creators from each province and one nora ensemble leader from each province. The general informant group was composed of audience members at nora performances; the number of individuals was unspecified.

Data was collected in the field by participant and non-participant observation, structured and unstructured interviews, focus-group discussion and a workshop. Secondary data was collected from related documents, music recordings and Internet sites. All collected data was validated by means of investigator, methodological and data triangulation. Any anomalous data was highlighted and the results were re-recorded in the field. The data was then collated into categories according to the three research aims and analysed by analytic induction

and typological analysis according to the qualitative research principles of Supang Jantavanit (2003). The data was also compared to documents and previous studies on adaptation of Thai products within the creative economy. There have been numerous domestic studies of the OTOP programme and how traditional cultural knowledge has been transformed by creative economic principles (Tuamsuk, Phabu & Vongprasert, 2013). These success stories range from weaving (Prempre, Chantachon & Wannajun, 2014) to pottery (Wanichakorn, 2013), dance (Kasempholkoon, 2011) to culinary arts (Pangkesorn, 2013), and have helped conserve local arts. These accomplishments in knowledge management were used as the basis for a successful model of pi nora conservation. The results are presented here as a descriptive analysis.

Results

The identity and traditional knowledge concerning pi nora

The researchers examined academic literature and conducted informal interviews with general, casual and key informants to determine the identity and traditional knowledge concerning pi nora. The results found that pi nora is a form of reed oboe local to Southern Thailand that is used to play traditional nora and nang talung performances, for both ceremonies and entertainment. There has been continuous development of the instrument, which has resulted in different sizes of the instrument. Interviews with pi players in the research area showed that there are two popular sizes of instrument: 42 centimetres in length and 39 centimetres in length. These measurements have been found to best suit modern music. The sound of the

instrument varies in each province but the importance of the instrument does not change, especially in ceremonial nora performances, where, according to local audiences, the pi cannot be omitted.

Local residents revealed that originally, the instrument was carved from woods growing in the local area but now over the years there has been greater experimentation and more durable woods are used. Originally, the pi was either homemade or commissioned at local woodworkers. Thus, there was no standardization of the creative process and it could take any time up to two months. Now, there are specialist artisans creating the instruments, using modern machinery and techniques. Interviews with the artisans suggested that one instrument can take as little as three hours to make. Nowadays the instruments are more ornately decorated than in the past and there are grooves carved into the shaft of the instrument to prevent slipping. Sound testing is the last step in the creation process and the finger-holes are created at specific intervals.

During interviews, pi players highlighted three factors that determine their playing level: their skill at vibrating their lips, their dedication to practice and their song selection. Contemporary music can be adapted for the pi and musicians must learn how to make their music relevant to modern audiences. Often, networks are established to exchange ideas, share techniques and develop the music in teams. Networks are especially important as the sound generated by pi players varies due to the techniques of the individual and regional peculiarities.

The current conditions and problems with inheritance and development of the pi nora

From participant and non-participant observations, as well as in-depth interviews with key informants, the researchers were able to determine the current conditions and problems with inheritance and development of the pi nora. Nora in the local area is sponsored and supported by local institutions, but the specific skill of pi playing is not directly promoted, which has led to its decline. For example, in Pattalung nora performing arts are well-supported by the provincial culture office and other provincial administrative organisations. However, primary education in this important local heritage is limited to workshops on national holidays. In the provincial arts college, even though there is a faculty of music, there is no specific faculty for traditional and local music and no course for the pi nora. In schools, pi nora playing is left to the music department and is restricted to topics on traditional music. Students may learn instruments that interest them. This is insufficient for the continued development and inheritance of the pi nora. In addition, pi instruments are only created at the request of individual musicians. In terms of widening the appeal of the pi nora, there is little creativity. While other aspects of the nora performance have been adapted as local souvenirs, especially the costumes, the pi nora is still produced in the original form. The situation is strikingly similar in Nakorn Sri Thammarat and Songkhla, although there is more systematic inheritance in the Nakorn Sri Thammarat Performing Arts College. However, this is more driven by the

presence of skilled individuals than institutional interest. Overall, there is a lack of skilled pi nora musicians in all three of the provinces studied.

From interviews in all three of the provinces, it was clear that the pi nora is only played for nora and nang talung performances. There has been no development of the instrument outside traditional spheres. Part of the reason for a lack of more frequent performances is that professional pi nora musicians must work as teachers to supplement their income and make a decent living. This is of course caused by the lack of available work as a professional musician, but it also prevents development of more performance opportunities as players must fulfil educational commitments.

In summary, the major problems with the pi nora in the three Southern Thai provinces are a limited target audience, limited realisation of its cultural and economic value, lack of resources and lack of inheritance in modern society. There is also an insufficient curriculum for the pi nora in educational establishments from primary to tertiary education and a shortage of pi players and teachers.

Conservation and development model for the inheritance of the pi nora according to the principles of the creative economy

Following the results of in-depth interviews and observations, the researchers synthesised a conservation and development model for the inheritance of the pi nora according to the principles of the creative economy in five different aspects. This was then presented back to key and casual informants for comment and adjustment during focus-group discussions. The model was then tested with members of the general

public at the “Workshop for Conservation and Development of the Pi Nora according to the Principles of the Creative Economy”. The workshop was held on 10th January 2016 at Patthalung Dramatics College. The respondents approved the model at the workshop. The five aspects of the model were:

1. Change - change the materials used to create the pi nora from traditional materials to materials that are more suited to modern society and that have been proven to add benefit to the sound, appearance and durability of the instrument.

2. Addition - add components to the pi nora instrument to increase the interest and aesthetic appeal of the instrument, developing it as an economic product.

3. Reduction - reduce the size of the traditional pi nora to make the instrument unique and more relevant to modern society.

4. Combination - combine the characteristics of the pi nora with other everyday items to increase the value and realisation of the importance of the instrument.

5. Creation of inheritance media - create varied media to assist in the learning process of the pi nora, including video and audio compact disks, with accompanying literature.

From observation, interviews and focus-group discussions, it was determined that the potential for the pi nora in the creative economy has been untapped. While other products have been transformed by the government driven “one tambon, one product (OTOP)” souvenir scheme, such as traditional fabric used in nora productions, the pi nora has been overlooked. With the help

of local experts, the researchers created a selection of products suitable for transmitting the identity of Southern Thai nora and adding economic and cultural value to the pi nora (Figure 1; Figure 2).

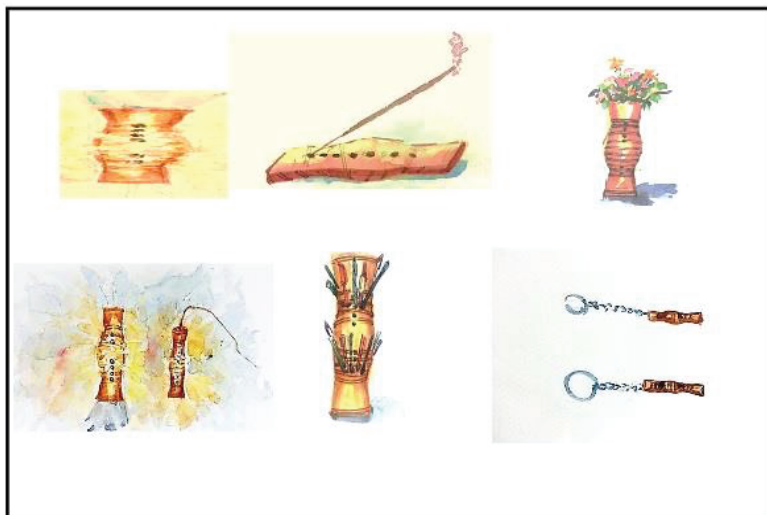

Figure 1 Sketches of product suggestions for transformation of the pi nora as OTOP

Source: Petcharak, 2018

Figure 1 Sketches of product suggestions for transformation of the pi nora as OTOP souvenir (from top left): oil lamp, incense holder, vase, lamp, pencil holder, keyring.

Figure 2 Sketches of product suggestions for transformation
of the pi nora as OTOP

Source: Petcharak, 2018

Figure 2. Sketches of product suggestions for transformation of the pi nora as OTOP souvenir (from top left): fridge magnets, pamphlet, clock, t-shirts, ornament, music box, branding suggestion.

Discussion

The similar characteristics of the pi nora in the three different provinces studied is a classic example of cultural diffusion. This is in agreement with the findings of Kottawut Pornhomali (2009), which showed that the pi nora shares similar characteristics to the pi of Central Thailand and Cambodia, as well as the salai of Northeastern Thailand. According to Somsak Srisantisuk's work on independent invention and parallel evolution, this would be further proof that cultural diffusion is an obstacle to the unique success of independent inventions and the concept of parallel evolution because when a society comes into contact with another culture it will either adopt, assimilate or alter that particular culture (Srisantisuk, 2001). If geographical and political factors allow for two cultures to meet, such as around the Songkhla Lake Basin, those cultures will align (Pongpaiboon, 1997).

The traditional knowledge concerning the creation of the pi nora shares three key features with the cultural ecology theory of Julian Steward (1955). Firstly, production depends on the surrounding local environment, as (at least initially) the instruments were carved from locally grown woods. Secondly, culture has become a tool for people to adapt to the local environment. Thirdly, culture and the local environment are interconnected and have a mutual effect upon one another. This is most obvious in the development of machinery to ease the creation process and local planting of more durable and suitable woods.

In a similar fashion to the idea of culture as personality espoused by American anthropologist Ruth Benedict (1934), the culture

of pi nora players is a reflection of the great players that have come to embody the artform. There is a set of national characteristics and a pattern of culture that derive from the model personalities that teach the skill to the new generations. This is why the pi nora, although developing similar characteristics to the pi in other regions, has a ‘dialect’ specific to the Southern provinces of Thailand and different ‘accents’ depending on the teachers in that area.

The current conditions of the pi nora in the three Southern provinces are symbolic of the institutions that allow for the continuation of the art, namely teachers and educational establishments. In addition, the pi nora has been allowed to continue in spite of weak inheritance measures due to its non-material relationship with local society. As a central component of a performing art used in religious ceremonies, the pi nora has a spiritual significance that adds to its durability. While the religious practices remain in society, there will always be a need for their components. Even if the inheritance of the pi nora has been neglected in terms of its entertainment value, it has endured through links to intangible culture (Santisombat, 2004). This is similar to the case of traditional woven fabrics in Thailand before their reinvention as souvenirs for tourists (Makhunton, Chantachon & Phothibat, 2014). Indeed, the results of the workshop indicate that there was greater realisation of the importance of the pi nora among members of the general public from the souvenirs than there would have been from a live musical performance.

The product suggestions made in light of the research findings were based on informant suggestions and the guidelines of the United Nations Conference for Trade and Development and the Thai Office of the National Social and Economic Development Board, which suggest development in two areas, media and product creation. They are intended for the Cultural Product of Thailand (CPOT) programme, which is an initiative by the Thai Ministry of Culture to develop local culture throughout the country in line with the government policy of promoting traditional knowledge to boost the local economy (Kaewbangan, 2009). As has been proven with the success of other facets of traditional knowledge in embracing the creative economy, whole communities can be transformed by creative economic principles (Prempre, Chantachon & Wannajun, 2014; Tuamsuk, Phabu & Vongprasert, 2013; Wanichakorn, 2013). Moreover, there is huge national economic importance in imaginative ‘industries’, such as Thai music (Howkins, 2002). With all sectors striving towards the same goal of simultaneous cultural conservation and economic prosperity, Thailand is an example of how various agencies can construct a national creative tourism movement in a country, “especially in the light of the Tourism Authority of Thailand branding campaign to stimulate creative tourism to the destination” (Wattanacharoensil & Schuckert, 2016: p.1045). It is hoped that implementation of some of the proposals made in this investigation will see the pi nora become a more integral part of the national consciousness, whilst also stimulating local prosperity.

Suggestions

Following the results of this investigation, the researchers wish to make a number of suggestions.

Suggestions for practical implementation of research results

1. This investigation provides suggestions for pi nora creators, who can use the ideas to develop their own products for the creative economy and increase their own earning potential from pi creation. Some examples of specific products that could be developed are oil lamps, incense holders, vases, lamps, pencil holders and keyrings.

2. Souvenir stalls can increase their own stake in the musical souvenir market by supporting the development of creative economic products based on the pi nora culture. They can make deals with local artisans to stock and sell their goods.

3. Related government institutions should support the development of the pi nora creative economy because it directly benefits the CPOT and OTOP programmes to use traditional knowledge to add value to the Thai economy. The most tangible form of support would be additional funding, although if that is not possible a product-awareness and marketing campaign would significantly boost the market for local artisans.

Suggestions for further investigation

1. Further research should consider the standardization of the pi nora in Southern Thailand. Although it is important to maintain the unique characteristics of local players, it is equally important to create

standardized learning, playing and creation models to ensure that the music of the pi nora has the best possible chance of being successfully inherited by younger generations.

2. There should be further investigation into the history of the pi nora and its development throughout Southeast Asia.

3. There should be multidisciplinary research into the optimum shape and style of the pi nora for modern music.

4. There should be future investigation into the creation of the pi nora from other materials, such as clay and resin.

References

Benedict, R. (1934). *Patterns of culture*. Boston, MA: Houghton Mifflin.

Jantavanit, S. (2003). *Data collection method in qualitative research*.

Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Kaewbangan, W. (2009). *Method of conservation and development of bamboo machinery in Nakhon Ratchasima Province*.

Maharakham: Maharakham University Press. [in Thai]

Howkins, J. (2002). *The creative economy: How people make money from ideas*. London: Penguin.

Kasempholkoon, A. (2011). Creative Ramayana for the value adding of Thai products and tourism: A study of creative folklore. *Lokaratna*, 4(1), pp.1-12. [in Thai]

Makhunton, S., Chantachon, S., and Phothibat, P. (2014). Integration of the local wisdom of natural-dyed mud-treated silk in Thailand for

- creative economy. In *Advanced Materials Research*, 860(1) , pp. 2695-2699. [in Thai]
- McCloud, D. G. (2018). *Southeast Asia: Tradition and modernity in the contemporary world*. London: Routledge.
- Naksen, S. (1996) . *Nora: Ramkhamprai-Yieblokmanao*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Newbigin, J., Rosselló, P., & Wright, S. (2010). *The creative economy: An introductory guide*. London: British Council.
- Nootong, U. (1993). *Nora*. Srinakharinwirot University: Srinakharinwirot University Press. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2003). *Ninth national economic and social development plan*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. [in Thai]
- Pangkesorn, A. (2013). Thai arts & creativity: The new identity for Thai Foods Catering. *Veridian e-Journal International Humanities, Social Sciences and Arts*, 6(6), pp. 31-55.
- Pongpaiboon, S. (1997). Traditional knowledge of the Southern Thai people [in Thai]. *Southern Thai Studies* 4(3), pp. 21-41.
- Pornhomali, K. (2009). *Strategies for playing pi nora of Kru Amnat Nuniat* [in Thai]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prempre, A., Chantachon, S., & Wannajun, S. (2014). The integration of traditional knowledge in the design and development of mudmee, praewa and yok tong silk products for enhancing

- community economy. *Indian Journal of Traditional Knowledge* 13(2), pp. 305-12
- Santisombat, Y. (2004). *Ecotourism: Diverse cultures and natural resource management*. Chiang Mai: Withindeeshine. [in Thai]
- Srisantisuk, S. (2001). *A study of society and culture: Concepts, philosophies and theories*. Khon Kaen: Khon Kaen University. [in Thai]
- Steward, J. (1955). *Theory of culture change: The methodology of multilinear evolution*. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- Tuamsuk, K., Phabu, T. & Vongprasert, C. (2013) Knowledge management model of community business: Thai OTOP champions, *Journal of Knowledge Management*, 17(3), pp.363-378. [in Thai]
- Wanichakorn, A. (2013). The development of pottery souvenir product to value creation at Koh Kret, Nonthaburi. *Fine Arts Journal*, 17(2), pp.134-143. [in Thai]
- Wattanacharoensil, W., & Schuckert, M. (2016). Reviewing Thailand's master plans and policies: Implications for creative tourism?. *Current Issues in Tourism*, 19(10), pp.1045-1070. [in Thai]

การฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีในภาวะวิกฤตของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนใน
พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

Revitalizing the Crisis Music Culture of the Moken
in Surin Archipelago National Park, Pang-nga

เรวดี อึ้งโพธิ์¹

Rewadee Ungpho

นันธิดา จันทรางศุ²

Nantida Chandransu

Abstract

This study was conducted with the following objectives 1) to develop a knowledge set of music culture of the Moken in Surin Archipelago National Park, Pang-nga and to create awareness of the need to preserve it among the Moken youth, and 2) to propose participative plans for network partnership to revitalize, preserve, and sustainably build Moken music as culture capital. The study combined

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Assistant Professor, Ph.D., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University, Thailand

²ดร. หลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
Ph.D., Cultural Studies Program, Research Institute for Languages and Cultures
of Asia, Mahidol University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: rawadee.u@psu.ac.th

(Received: 31 January, 2019; Revised: 26 July, 2019; Accepted: 24 October, 2019)

ethnomusicological approaches, including ethnographic fieldwork and in-depth interviews with 5 key informants along with related literature and active research methods between researcher (s), the Moken community, volunteers, and network partnerships focussing on crisis music culture revitalization. The results were: 1) the knowledge set was developed of the music of the Moken for the purposes of revitalization including a knowledge set of Moken music culture and a knowledge set of Kating instruments, involving nine emerging young Moken musicians, 2) Guidelines and measures for fostering participation which include searching for representatives from the community and network partnership, determining the goals and roles of participants, feedback and post-study reflection, and disseminating the results among other Sea Gypsy groups. Suggestions on how to revitalize music culture include an emphasis placed on youth participation as they are vital to the maintenance of the tradition. The mechanism of participation can be further developed to sustainably build the music-culture capital of the Moken in terms of both policy and praxis.

Keywords: Moken, Moken music, cultural restoration, youth and community participation

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และสร้างความตระหนักในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีกับเยาวชนมอแกน

และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคเครือข่ายในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีมอแกนอย่างยั่งยืน โดยผสมผสานวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาดนตรี ได้แก่ การเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน ควบคู่การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย ชาวมอแกน เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร และภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีในภาวะวิกฤต ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีมอแกนเพื่อการฟื้นฟู ได้แก่ ชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีมอแกนและชุดความรู้ด้านเครื่องดนตรีก่าตึง นอกจากนี้ยังเกิดเยาวชนนักดนตรีมอแกนรุ่นใหม่จำนวน 9 คน 2) แนวทางและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การค้นหาตัวแทนชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้าร่วมกระบวนการฟื้นฟู 2) การกำหนดเป้าหมายการมีส่วนร่วมและบทบาทผู้เข้าร่วม 3) การศึกษาผลสะท้อนกลับและการทบทวนหลังปฏิบัติงาน และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของกระบวนการฟื้นฟูและสืบทอดดนตรีมอแกนกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลกลุ่มอื่น ๆ ข้อเสนอแนะด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรี ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพราะเป็นบุคคลสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมต่อไป ควรพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีของชาวมอแกนอย่างยั่งยืนทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย

คำสำคัญ: มอแกน วัฒนธรรมดนตรีมอแกน การฟื้นฟูวัฒนธรรม กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน

บทนำ

ชาวเล (sea gypsies) กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน (Moken) และมอแกลน (Moklen) อาศัยอยู่ในจังหวัดแถบฝั่งอันดามันทางภาคใต้ตอนบน ได้แก่ พังงา ภูเก็ต ระนอง มีวัฒนธรรมดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่ม ชาวเลกลุ่มมอแกลนมีถิ่นอาศัยกระจ่ายอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพังงา ได้แก่ อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า และอำเภอท้ายเหมือง สถานการณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มนี้ยังมีผู้สืบทอดมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มอยู่เสมอและต่อเนื่อง (Ungpho, 2015, pp. 41 - 43) ในขณะที่ชาวเลกลุ่มมอแกนซึ่งมีลักษณะทางวัฒนธรรมดนตรีใกล้เคียงกันกับกลุ่มมอแกลนกำลังเผชิญภาวะวิกฤตการสูญหายจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปในหลายกรณี เช่น มอแกนที่เกาะเหลา จังหวัดระนอง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เขตเมือง วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการดำรงชีวิตใหม่ เช่นเดียวกับกลุ่มมอแกนในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ถึงแม้เป็นชุมชนในพื้นที่ห่างไกลจากแผ่นดิน แต่ชุมชนตั้งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และข้อจำกัดของการอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติซึ่งมีผลกระทบทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมเช่นกัน ไม่เพียงเท่านั้น ผลกระทบการพัฒนาและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การติดต่อสื่อสารกับคนนอกวัฒนธรรม (etic) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วิถีคิด ของมอแกนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้เติบโตมาอย่างคนรุ่นพ่อแม่และปู่ย่าตายาย การสืบทอดทักษะทางวัฒนธรรม ความตระหนัก และการให้คุณค่าในอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มตนเป็นสิ่งที่ต้องทบทวนและท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมมาสู่ชุมชนและคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมของกลุ่มหลายอย่างผูกติดกับคนรุ่นเก่าและผู้สูงอายุโดยไม่มีการถ่ายทอดหรือส่งต่อให้คนรุ่นใหม่ ด้วยพื้นฐานการดำรงชีวิตในอดีตที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ จึงไม่มีการบันทึกเรื่องราวของตนเองไว้ ส่งผลให้เป็นการยากต่อการสืบสาวไปถึงรากเหง้าและวัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างแท้จริง และเมื่อมีการตั้งถิ่นถาวรแล้วก็จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (Tepthai & Yama-chiaw, 1985, p. 54) วิถีวัฒนธรรมของกลุ่มจึงค่อย ๆ

สูญหาย ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน วิธีการจับปลา การสร้างที่อยู่อาศัย ค่านิยม ความเชื่อ พิธีกรรม รวมทั้งวัฒนธรรมดนตรีด้วย แต่อย่างไรก็ตามชุมชนมอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ยังคงปรากฏวัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมอยู่กับกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มหนึ่งจึงเป็นพื้นที่ที่ควรได้รับการฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน

มอแกนใช้ดนตรีในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญประจำปี คือ พิธี “เหนเอ็นหล่อง” หรือพิธีฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ ตามความเชื่อดั้งเดิมแบบวิญญานนิยม (animism) “เสาหล่อง เสาหลักแห่งจิตวิญญานบรรพชน” มอแกนถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องคุ้มครองกลุ่มของตนให้อยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัยจากอันตรายทั้งจากโรคภัยไข้เจ็บ จากอุบัติเหตุทางธรรมชาติและทางทะเล โดยจัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านฤดูแล้งเข้าสู่ฤดูฝน (Narumon, Na Pomphet, Thaewchaturat Father and Banthaothuk. 2006, pp. 4 - 23) โดยมีชาวมอแกนจากเกาะต่าง ๆ มาเข้าร่วมพิธีกันอย่างคึกคัก ถือว่าเป็นการรวมญาติ โดยมีโต๊ะหม่อหรือ ออลอง บุติ เป็นผู้ประกอบพิธีและสื่อสารกับวิญญานที่อยู่เหนือธรรมชาติ โดยใช้ดนตรีประกอบพิธี สวดเชิญบรรพบุรุษสร้างบรรยากาศให้เกิดความครึกครื้นในพิธี นอกจากดนตรีประกอบ พิธีกรรมแล้ว ดนตรียังมีบทบาทในวิถีชีวิตมอแกนเพื่อให้เกิดความรื่นเริงใน ชีวิตประจำวันหรือใช้ในงานเลี้ยงฉลองต่าง ๆ อีกด้วย มอแกนที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ถือเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ยังพอหลงเหลือวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้มากที่สุด (Ungpho & Chandransu, 2019, p. 2)

วัฒนธรรมดนตรีที่ยังหลงเหลืออยู่ได้แก่ บทเพลง การขับร้อง และการตีกลอง ประกอบการเต้นรำ บทเพลงส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน การเดินทางเรื่องราวของหญิงชาย และเรื่องราวที่พบเจอในชีวิตประจำวันเป็นหลัก บทเพลงจึงเป็นสิ่งที่บอกเล่าวิถีชีวิตดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันหมู่บ้านมอแกนเหลือนักดนตรีคนสำคัญเพียง 3 คนเท่านั้นที่ยังสามารถร้องเล่นเพลงมอแกนได้สมบูรณ์ที่สุดในขณะที่คณะวิจัยเริ่มสำรวจข้อมูลและพัฒนาโครงการวิจัยเมื่อช่วงต้นปี 2559 ร่วมกับผู้นำชุมชน ได้แก่ บาบ (ซึ่งเป็นคำเรียกนำหน้าผู้ชายที่มีอายุ) จิเป็น กล้าทะเล (ตีกลอง-

ร้องเพลง) บาบตาด กล้าทะเล (ตีกลอง-ร้องเพลง) และบูม (ซึ่งเป็นคำเรียกหน้าผู้หญิงที่มีอายุ) สะไบ กล้าทะเล (นักร้อง) ส่วนเครื่องดนตรีสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคือ “กาตัง” ไม่มีใครสามารถเล่นได้แล้วในปัจจุบัน

การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามเงื่อนไขบริบทปัจจุบันทำให้มอแกนรุ่นใหม่ไม่ได้ตระหนักถึงอนาคตทางวัฒนธรรมดนตรีของตนเองเท่าที่ควร ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่อาจทำให้อนาคตของวัฒนธรรมดนตรีของมอแกนสูญหายไปในที่สุด (ผู้วิจัย) เมื่อสูญเสียชาวมอแกนรุ่นผู้ใหญ่ที่สามารถเล่นดนตรี ประดิษฐ์เครื่องดนตรี และร้องเพลงได้ ปัจจุบันยังไม่มีมอแกนรุ่นใหม่ที่สามารถร้องรำทำเพลงมอแกนแบบดั้งเดิมได้ ไม่มีมอแกนรุ่นใหม่ที่สามารถเล่นดนตรีและทำเครื่องดนตรีของตนเองได้ ถือได้ว่าเป็น “ภาวะวิกฤตทางวัฒนธรรม” อันหมายถึงการสูญหายและสูญเสียทั้งความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การลดทอนคุณค่าและความภูมิใจในชาติพันธุ์ การสูญเสียอัตลักษณ์ของกลุ่ม และการส่งต่อวัฒนธรรมไปยังมอแกนรุ่นต่อ ๆ อีกด้วย จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีให้กับชุมชน (Craft, 2007, p. 1) โดยเน้นการส่งเสริมศักยภาพทางความสามารถในการเก็บรักษาไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมดนตรีให้เกิดขึ้นกับมอแกนรุ่นใหม่ผ่านการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางดนตรี ความตระหนักในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรี เพื่อให้กลุ่มเยาวชนมอแกนที่เข้าร่วมโครงการสามารถเป็นตัวแทนในการรักษาส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และสร้างความตระหนักในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีกับเยาวชนมอแกน
2. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีมอแกนอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาและทำกิจกรรมในพื้นที่หมู่บ้านมอแกน อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ เนื่องจากยังเป็นพื้นที่ที่มีชาวมอแกนที่สามารถร้องรำทำเพลงได้ โดยเฉพาะการร้องเพลง ตีกลอง และเต้นรำ อีกประการหนึ่งมอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์ ยังดำเนินพิธีกรรมเฉพาะของตนเองและใช้ดนตรีในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการถ่ายทอดหรือสืบทอดไปยังมอแกนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยมอแกน ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คณะผู้วิจัยพิจารณาว่า เพื่อต่อการจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูและต่อยอดสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีมอแกนได้ในอนาคต

พื้นที่และผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

หมู่บ้านมอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ประเทศไทย จำนวน 82 หลังคาเรือน ประชากรจำนวน 350 คน เด็กและเยาวชนอายุ 0 - 25 ปี จำนวน 192 คน (ข้อมูลปี 2561)

เยาวชนมอแกนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 4 คน และจากการคัดเลือกโดยแกนนำหมู่บ้านและคณะผู้วิจัยอีกจำนวน 5 คน รวม 9 คน เป็นเยาวชน อายุช่วงอายุระหว่าง 7 - 20 ปี

ชาวมอแกน 4 คน ได้แก่ นักดนตรี 2 คน นักร้อง 1 คน อาสาสมัครสร้างเครื่องดนตรี 1 คน

อาสาสมัครโครงการวิจัย 1 คน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ได้แก่ ตัวแทนครู จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอแกน ศูนย์การเรียนรู้นอกโรงเรียน ตัวแทนบริษัทอันดามันดิสคอฟเวอร์รี่ส์จำกัด, กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจากจากพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มอุรักลาไวย์ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ กลุ่มอุรักลาไวย์ จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ กลุ่มบ้านแหลมตึกแก

เกาะสีหัง และแหลมทลาคเหนือ บ้านสะปำ หาดราไวย์ นักวิชาการท้องถิ่น และ
เครือข่ายวิชาการ ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาดนตรี (ethnomusicology)
ผสมผสานกับแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
Research: PAR) มาออกแบบปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการสูญหายของวัฒนธรรม
ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างนักวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
(stakeholders) ที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ เยาวชนมอแกน มอแกนที่มีความสนใจร่วม
ฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมดนตรี อาสาสมัคร และภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนวัฒนธรรม
ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยเน้นการมีส่วนร่วม (participation approach) ในทุก
ขั้นตอน (Wilcox, 1999) และให้ความสำคัญกับเยาวชนมอแกนในการเป็นหุ้นส่วน
(engagement) สำคัญในการปฏิบัติการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินงานก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
โดยใช้แนวทางมานุษยวิทยาดนตรี ได้แก่ การทำงานสนาม (field work) ในการเก็บ
ข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีและบริบทที่เกี่ยวข้อง การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant
observation) ในกิจกรรมทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก
ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษา
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีมอแกนเพื่อ
นำไปพัฒนาชุดความรู้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรี

สร้างความตระหนัก และการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนมอแกนในกระบวนการวิจัยในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างคณะวิจัย เยาวชนมอแกน มอแกน อาสาสมัคร และภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่เข้าร่วมกระบวนการฟื้นฟู โดยเน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนเสร็จสิ้นกระบวนการ เพื่อนำไปสู่การจัดกระบวนการฟื้นฟูที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีโดยพัฒนาทักษะทางดนตรี สร้างความตระหนัก และการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนมอแกน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การทบทวนองค์ความรู้ที่มีในงานวิจัยเดิมกับผู้รู้ทางดนตรีเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี เนื้อหา ภาษาของบทเพลง ทำนองและจังหวะ
- 2) การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนรู้และฝึกซ้อมดนตรี โดยการวางแผนดำเนินโครงการร่วมกับอาสาสมัครและตัวแทนชุมชน และ 3) การติดตามผล

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานหลังปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการต่อยอดความรู้ การทำงานร่วมกับ ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผล (sharing finding) จากกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีมอแกน การจัดประชุมเสวนาเพื่อขยายผลและสื่อสารส่งต่อความรู้ วัฒนธรรมดนตรีมอแกน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อ 1) ถ่ายทอดความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีมอแกนให้กับเครือข่าย 2) เพื่อสร้างความตระหนักและการให้คุณค่าการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและคนนอกวัฒนธรรม และ 3) เพื่อหาแนวทางการฟื้นฟู อนุรักษ์ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มมอแกนเพื่อความยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษา

การฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ผู้วิจัยสรุปผลการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) ชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีมอแกนเพื่อการฟื้นฟูและเยาวชนนักดนตรีมอแกนรุ่นใหม่จำนวน 9 คน

2) แนวทางและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนเพื่อการฟื้นฟู

1.1 ชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนที่เกิดจากกระบวนการฟื้นฟู

กระบวนการพัฒนาชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรี สร้างความตระหนัก และการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนมอแกนนั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านกระบวนการถ่ายทอดของชาวมอแกนที่ไม่สามารถถ่ายทอดให้กับเยาวชนได้โดยตรง และข้อจำกัดด้านทักษะภาษาดั้งเดิมในเนื้อเพลงของเยาวชน ตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินงานที่กำหนดไว้ 1 ปี คณะผู้วิจัย ชาวมอแกน และเยาวชนมอแกนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ได้เลือกเพลงร้องจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงจิจุมปูเตียก เพลงดุยง และเพลงอ้ายบูมอ้ายباب มาเป็นเพลงหลักในการดำเนินงาน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการบันทึกภาพและเสียงจากต้นเสียงจริงเพื่อนำมาถอดโน้ต (music transcription) ทั้งทำนองและจังหวะด้วยโปรแกรมพิมพ์โน้ตสากล (sibelius) เป็นเสียงประดิษฐ์ และนำมาถอดเนื้อร้องหรือถ่ายเสียงตามหลักภาษาไทยร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและเยาวชนมอแกน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบซึ่งกันและกันและให้ได้คำที่ถูกต้องที่สุด และนำโน้ตเพลงที่ได้มาใช้เพื่อการศึกษาของคณะผู้วิจัยและจัดทำเป็นไฟล์เสียงโดยแปลงไฟล์เป็นหลายลักษณะ เช่น สกุล MP4 เป็นสกุล MP3 เพื่อใช้เป็นตัวต้นแบบในการขับร้องในกระบวนการเรียนรู้และฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรีของเยาวชนมอแกน เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานในปีที่ 1 เยาวชนสามารถร้องและเล่นเพลงของตนเองได้ 2 เพลง ดังนี้

ตัวอย่างเพลงจิจุมปูเตียก คณะผู้วิจัยถ่ายเสียงตามหลักภาษาไทย

“ยาตีแปนาจิจุมปูเตียก ยาตีแปนา ตีลาโง ตีปูเตียก โอแนบาบ ตีแน
โอ ดาตีลาโอปือาย ตีแงมบูม ตีลาเกาตะเอางานัง ตีแงมบูม ตีลาเกา

ตะเอาปูตู คิดแนบะแงนตแปตอก แม้คิดแนบะอานตแม้คัมเบาะ
มอยนามาวลอเลาะวี่ป้อย เบาะอนนามาวบาป้อย ซีลาโอ ดีป้อย
อูยลาเกา ตีลานียาปัตแนตองลาตีบายะ อูยลาเกา บาตีลานินาตจีจุม
ปูเตียกยายาบ ซะแนมมอยลา”

ตัวอย่างการถอดโน้ตเพลงจีจุมปูเตียก

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a vocal line (melody) and a rhythmic accompaniment line (rhythm). The lyrics are written below the notes.

Measures 1-4:

Measures 1-4: โย่ง เบ๊ คอ โย่ง คอ โย่ง เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 5-8:

Measures 5-8: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 9-12:

Measures 9-12: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 13-16:

Measures 13-16: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 17-20:

Measures 17-20: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 21-24:

Measures 21-24: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 25-28:

Measures 25-28: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 29-32:

Measures 29-32: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 33-36:

Measures 33-36: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 37-40:

Measures 37-40: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 41-44:

Measures 41-44: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 45-48:

Measures 45-48: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 49-52:

Measures 49-52: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 53-56:

Measures 53-56: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 57-60:

Measures 57-60: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 61-64:

Measures 61-64: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 65-68:

Measures 65-68: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 69-72:

Measures 69-72: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 73-76:

Measures 73-76: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 77-80:

Measures 77-80: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 81-84:

Measures 81-84: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 85-88:

Measures 85-88: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 89-92:

Measures 89-92: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 93-96:

Measures 93-96: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

Measures 97-100:

Measures 97-100: คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ เบ๊ คอ

ตัวอย่างเพลงอ้ายบูมอ้ายباب คณะผู้วิจัยถ่ายเสียงตามหลักภาษาไทย

“โอ...باب บูมแมกาว บูมแมซาน บาบแนโอ นีกะแนบู้ด นีกะแกมัน
..(วู้) มะออนแงตัน แงบาบ... มะออนลูซิก ดีแห่งباب บับแนโอแนต
องแลงา ออกังแงบูมแกและแงบูม..(วู้) ดาลันแนโบด แน นี ลัมแกกะ
แน นี โอแกباب แน ออ เดกะแมตอง บา นะ เกะแมจะงานัดบานะ
ก็จะก็อบะะ ต้องาม่อน ดือแมตองแนะเบาะงามอน บาบแต่โอ
บะแนเม้นแนฮงแนแซง..(วู้) ...”

ตัวอย่างการถอดโน้ตเพลงอ้ายบูมอ้ายباب

นักร้อง

จำวนนา

4

8

12

16

โอ...باب บูมแมกาว บูมแมซาน บาบแนโอ นีกะแนบู้ด นีกะแกมัน
..(วู้) มะออนแงตัน แงบาบ... มะออนลูซิก ดีแห่งباب บับแนโอแนต
องแลงา ออกังแงบูมแกและแงบูม..(วู้) ดาลันแนโบด แน นี ลัมแกกะ
แน นี โอแกباب แน ออ เดกะแมตอง บา นะ เกะแมจะงานัดบานะ
ก็จะก็อบะะ ต้องาม่อน ดือแมตองแนะเบาะงามอน บาบแต่โอ
บะแนเม้นแนฮงแนแซง..(วู้) ...”

อย่างไรก็ตาม การถอดเพลงทั้งหมด มีการตรวจสอบความถูกต้องโดยมอแกนรุ่นใหญ่ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเพลงพร้อมร้องและเล่นดนตรีกับเยาวชนมอแกนหลายครั้งเมื่อปรับแก้ให้ได้บทเพลงที่ถูกต้องที่สุด เมื่อเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ถูกต้องแล้ว จึงบันทึกแก้ไขเพื่อนำไฟล์เสียงและโน้ตเพลงไปใช้คู่กันระหว่างคู่มือที่อยู่ในรูปแบบเอกสาร และไฟล์เสียงเพื่อการฝึกซ้อม ภายใต้การดูแลของอาสาสมัครที่คณะผู้วิจัยมอบหมายในการดำเนินกิจกรรม

1.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรี สร้างความตระหนัก และการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรี

กระบวนการสร้างความตระหนักนั้น คณะผู้วิจัยใช้วิธีการให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอนได้แก่ 1) การทบทวนองค์ความรู้ที่มีในงานวิจัยเดิมกับผู้รู้ทางดนตรีเพื่อร่วมกับพัฒนาชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีกับคณะผู้วิจัย 2) การดำเนินกระบวนการเรียนรู้และฝึกซ้อมดนตรีด้วยตนเอง ได้แก่ การพัฒนาทักษะดนตรีและการเต้นรำโดยรับการถ่ายทอดจากนักดนตรีคนสำคัญของมอแกน การถ่ายทอดกันเองระหว่างเพื่อนสู่เพื่อน การพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดตารางการฝึกซ้อมโดยใช้ไฟล์เสียงที่โครงการวิจัยพัฒนาขึ้น และ 3) การติดตามประเมินผลโดยมอบหมายให้อาสาสมัครในพื้นที่ติดตามการซ้อมตามแผนที่ร่วมกันกำหนด และผู้วิจัยเข้าประเมินเป็นระยะตามแผนงานวิจัย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลจากกระบวนการฟื้นฟูและสืบทอดดนตรีมอแกนซึ่งเป็นเวทีในการประเมินความสามารถด้านดนตรีแบบบูรณาการ ได้แก่ 1) การแสดงความสามารถทางดนตรีของกลุ่ม 2) การเล่าและอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองกับคนนอกวัฒนธรรม 3) การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีของตนกับคนนอกวัฒนธรรม ในการวิจัยนี้เยาวชนมอแกนได้ถ่ายทอดทักษะทางดนตรีกับนักศึกษาปริญญาตรีคณะวิเทศศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เกิดเยาวชนนักดนตรีมอแกนรุ่นใหม่จำนวน 9 คน ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรี จากกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดโครงการ ได้แก่ การร่วมแสดงในกิจกรรมของชุมชน

การแสดงเพื่อการท่องเที่ยว และการแสดงเพื่อนำเสนออัตลักษณ์ผ่านกิจกรรมของสถาบันการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้จากการเข้ามามีส่วนร่วมของโครงการ เยาวชนเกิดความตระหนักในการรักษามรดกวัฒนธรรมดนตรีของตนเองโดยสะท้อนผ่านตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

ถ้าบุมสะไบไม่อยู่ พวกหนูจะร้องเพลงเอง บุมสะไบร้องให้ดูพวกหนูก็จะได้ร้องเป็น ก็รู้สึกดีที่ร้องได้...อยากให้มอแกนเป็นอย่างเดิม...อยากให้รุ่นใหม่อนุรักษ์เพลงมอแกนเอาไว้ด้วย อนุรักษ์ไว้เป็นเพลงมอแกนที่ลูกหลานจะได้ ฟังต่อ...ก็จะอนุรักษ์ไว้ວວດນັກທ່ອ່ງເຫິວ..จะได้รู้วານີ คือเพลงมอแกน และอยากให้ลูกหลานได้ฟังเพลงมอแกนที่ปู่ย่าตายายร้องเอาไว้...

จากบทสนทนา ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนรู้สึกถึงคุณค่าของบทเพลงของตนเอง ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมของตนเอง รู้ถึงวิธีการสืบทอด ผ่านคำว่า “อนุรักษ์” เพื่อคนรุ่นหลัง โดยรักษาวัฒนธรรมผ่านตนเองและชาวมอแกน และเกิดความภาคภูมิใจผ่านบทเพลงมอแกน ต้องการ “ວວດ” ให้คนนอกให้เห็นความเป็นมอแกน อันจะจุดเด่นของวัฒนธรรมตนเองต่อไป

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีมอแกนอย่างยั่งยืน โดยสรุปแนวทางและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและผลผลิต ดังนี้

2.1 การค้นหาตัวแทนชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้าร่วมกระบวนการฟื้นฟู การค้นหาตัวแทนเยาวชนมอแกนจากการแนะนำของผู้นำชุมชน การพูดคุยกับกลุ่มเยาวชนเพื่อหาความเป็นไปได้ในการทำงานร่วมกัน โดยเยาวชนเหล่านี้เลือกทำกิจกรรมดนตรีด้วยความสมัครใจ ประกอบด้วยเยาวชนชาย 3 คน อาสาตีระฆังนา และเยาวชนหญิง 6 คน อาสาเป็นคนร้องเพลง สำหรับการค้นหาเครือข่ายเพื่อร่วมให้ข้อมูลและแนวทางในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีมอแกน ใช้หลักการ

ระดมความคิดจากเครือข่ายที่หลากหลายทั้งในระดับของข้อมูลที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม และระดับการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ได้แก่ ตัวแทนครูจาก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอแกน ศูนย์การเรียนรู้นอกโรงเรียน ตัวแทนบริษัทอันดามันดีสคอปเวอร์ซิตี จำกัด กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจากจากพื้นที่อื่น ๆ นักวิชาการท้องถิ่น และเครือข่ายวิชาการ

2.2. การกำหนดเป้าหมายการมีส่วนร่วมจากโจทย์วิจัย (from research objective) และการกำหนดบทบาทของผู้เข้าร่วมการดำเนินงาน เดิมผู้วิจัยมีโจทย์ในการวิจัยเป็นโครงสร้างคร่าว ๆ ไว้ และเมื่อได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเริ่มกระบวนการ การกำหนดเป้าหมายและกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิจัยจึงเปลี่ยนไปเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 กลุ่มวิจัย ได้แก่ คณะวิจัย ทำหน้าที่ให้ข้อมูลของโครงการและชี้แจงเป้าหมายในการทำงานร่วมกับผู้เข้าร่วมโครงการ นักวิจัยทำหน้าที่แนะนำหนุนเสริมการทํากิจกรรมของเด็กและผู้เข้าร่วมโครงการในลักษณะของการช่วยเหลือ ช่วยคิดและเป็นพี่เลี้ยง (coaching) และการเสริมสร้างพลัง (empowerment) เพื่อให้เด็กและตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการพัฒนาชุดความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรี และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มตน และมีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองได้

2.2.2 กลุ่มตัวแทนเยาวชนมอแกน ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญที่ต้องสร้างให้มีลักษณะเป็นหุ้นส่วน (children's engagement) ของการฟื้นฟูและสืบทอดดนตรีมอแกนให้เกิดในชุมชน ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงให้น้ำหนักไปที่เยาวชนเพราะถือเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงและเป็นกำลังสำคัญในการฟื้นฟูวัฒนธรรมของกลุ่มในอนาคต กิจกรรมต่าง ๆ จึงดำเนินไปเพื่อให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การค้นหาเพื่อนที่จะมาเป็นกลุ่มตัวแทนทำงาน

ร่วมกับทีมวิจัย (find partners/form team/recruiting young Moken representatives) การวางแผนและเลือกทำกิจกรรม การเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู และการสะท้อนและ ทบทวนการทำงานไปจนถึงกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลจากกระบวนการฟื้นฟูและ สืบทอดดนตรีมอแกนที่เกิดขึ้น

2.2.3 ตัวแทนมอแกนรุ่นกลาง มอแกนรุ่นใหญ่ และอาสาสมัคร ทำหน้าที่ หนุนเสริมนักวิจัย เนื่องจากการคัดเลือกอาสาสมัคร เลือกจากบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับ ชุมชน และมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับนักวิจัยมาก่อน โดยนักวิจัยได้คัดเลือกและ ให้คำแนะนำวิธีการทำงานร่วมกัน (selection and training of volunteers) ได้แก่ การตรวจสอบความรู้ การนัดหมายและติดตามเยาวชน การประเมินความสามารถของ เยาวชนและการปรับปรุงพัฒนาทักษะทางดนตรี รวมทั้งมีบทบาทในการกำกับติดตาม (monitoring) การทำกิจกรรมของเยาวชน และในส่วนของชาวมอแกนรุ่นกลางและมอ แกนรุ่นใหญ่จะทำหน้าที่คอยตรวจสอบข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีร่วมกับนักวิจัยและมี บทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนาชุดความรู้โดยถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีให้กับ นักวิจัยและเยาวชนมอแกน

กลุ่มภาคีเครือข่าย หนุนเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระหว่างดำเนินการวิจัย และหลังกระบวนการฟื้นฟูหนุนเสริมการทำงานของนักวิจัย เยาวชน และชุมชน มีบทบาทต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการขยายพื้นที่ทาง วัฒนธรรมให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ 1) การสื่อสารชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีของ ชาวมอแกนไปยังเครือข่ายวิชาการ เช่น การแลกเปลี่ยนประเด็นการทำงานด้านการ ฟื้นฟูวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตจากการถอดบทเรียนการทำงานของโครงการ การให้ ความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีกับนักศึกษาหลักสูตรการท่องเที่ยว 2) การหาแนวทาง พัฒนาศักยภาพชุมชนและให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวเองจากรากฐานทางวัฒนธรรม (ดำเนินการอยู่แล้วในส่วนของชุมชนกับกลุ่มบริษัทอานามันดิสคอปเวอร์ส์จำกัดทั้งนี้ ผลผลิตจากโครงการได้นำเสนอการแสดงวัฒนธรรมดนตรีต่อนักท่องเที่ยวในการดำเนินงาน ท่องเที่ยวลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือ CBT - Community-Based Tourism

3) การบูรณาการชุดความรู้ของชุมชนสู่หลักสูตรสำหรับชนกลุ่มน้อยของรัฐ (อยู่ระหว่างหารือเพื่อดำเนินการในระยะต่อไป)

2.3 การศึกษาผลสะท้อนกลับและการทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมาจากการประเมินด้วยวิธีการถอดบทเรียนโครงการและระดมความคิดเห็น สรุปได้ว่า การดำเนินงานอยู่ในระยะการเริ่มต้นของการฟื้นฟูวัฒนธรรม และในโครงการระยะต่อไปควรพัฒนาเพื่อให้อยู่ในระดับการหนุนเสริมการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง เช่น การขับเคลื่อนการอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม การต่อยอดสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลจากกระบวนการฟื้นฟูและสืบทอดดนตรีมอแกน (sharing finding) กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลกลุ่มอื่น ๆ พบว่า ปัญหาด้านวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงของชาวเลอุรักลาโว้ยกับกลุ่มมอแกนซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน พบข้อมูลว่าวัฒนธรรมดนตรีอยู่ในภาวะใกล้การสูญหายเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ชาวเลในแต่ละพื้นที่มีวิธีการแก้ปัญหาทางด้านวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงแตกต่างกันไปตามบริบทเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

2.4.1 ชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ย เกาะลันตา มีการฟื้นฟูภาษาเป็นพื้นฐาน โดยให้ครูการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้ดูแลกิจกรรมการฟื้นฟูดนตรีและการแสดง แต่ยังคงขาดเรื่องการฟื้นฟูเครื่องดนตรี

2.4.2 ชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ย บ้านแหลมตึกแก จังหวัดภูเก็ต มีการฟื้นฟูการร้องและเต้นร่อนเงิงอุรักลาโว้ย โดยมีนางจั่ว ประโมังกิจ ศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับรางวัลนักอนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น สาขาดนตรีและนาฏศิลป์ ประจำปี พ.ศ. 2535 เป็นหลักในการดำเนินการถ่ายทอด แต่กลุ่มยังขาดเรื่องการฟื้นฟูเครื่องดนตรีเช่นเดียวกับมอแกนที่เกาะสุรินทร์

2.4.3 ชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ย หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต มีอาสาสมัครซึ่งเป็นบุคคลภายนอก อาจารย์อภิรักษ์ โตวรรณเกษม เข้ามาช่วยเรื่องกระบวนการฟื้นฟู

โดยใช้วัฒนธรรมดนตรีที่มีความใกล้เคียงกันเป็นสิ่งดึงดูดให้เยาวชนเข้ามาร่วมเล่นดนตรี
อย่างไรก็ตามในกลุ่มนี้ยังขาดการฟื้นฟูเครื่องดนตรีเช่นกัน

ทั้งนี้ คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านวัฒนธรรม เสนอให้มีการ
แก้ปัญหาจากภายในกลุ่มวัฒนธรรมด้วยความเป็นธรรมชาติ เช่น พยายามให้ดนตรี
กลับมาอยู่ในชีวิตประจำวันของชุมชน การเปิดพื้นที่ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์โดยการ
พัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมต่อยอดสู่รูปแบบใหม่ ๆ เพื่อการนำเสนอวัฒนธรรมอย่างสมดุล
กับคนนอกวัฒนธรรม รวมทั้งการนำเข้าสู่ระบบการศึกษาและทำให้เกิดคุณค่าอัน
นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าเพื่อความยั่งยืน

อภิปรายผล

ประเด็นในการอภิปรายผลการดำเนินงานโครงการ ผู้วิจัยนำเสนอการ
อภิปรายตามผลการดำเนินงานวิจัย อันเป็นข้อค้นพบและการอธิบายเกี่ยวกับ
กระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งที่บรรลุวัตถุประสงค์และไม่
บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในบางประการจากข้อจำกัดในการปฏิบัติงานจริง
ซึ่งนำเสนอผ่านประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลชุดวัฒนธรรมดนตรีมอแกนเพื่อการฟื้นฟู

จากสถานการณ์ดนตรีมอแกนที่ในปัจจุบันมีการร้องเล่นได้เฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่
และไม่มี การสืบทอดในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ ลักษณะของเพลงมอแกนเป็นเพลงร้อง
ที่สามารถคิดเนื้อร้องใหม่ได้ตามจินตนาการ หรือบางเพลงอาจมีการจำต่อ ๆ กันมาและ
สอดแทรกด้วยจินตนาการของตนเองในการร้องหรือการแสดงแต่ละครั้ง ซึ่งเป็น
อุปสรรคในการรื้อฟื้น จดจำ และการถ่ายทอดหรือการส่งต่อเพลงให้คนรุ่นหลัง ไม่เพียง
เท่านั้นยังมีข้อจำกัดทางด้านภาษามอแกน ข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อมใหม่ วิถีชีวิตใหม่
ของเยาวชนที่ไม่เหมือนคนรุ่นเก่า ภาษาหรือคำศัพท์บางคำเยาวชนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจ
อย่างไรก็ตามมอแกนรุ่นใหม่มีความสามารถเขียนและอ่านภาษาไทยได้ซึ่งแตกต่างจาก
มอแกนรุ่นเก่า ความสามารถนี้จึงเป็นโอกาสในการฟื้นฟูอย่างหนึ่งที่สามารถใช้

ภาษาไทยช่วยบันทึกคำร้องจากคนรุ่นเก่าได้ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการบันทึกเสียงเข้ามาเป็นตัวช่วยในการทำงานเพื่อความเข้าใจร่วมกันทั้งคนในและคนนอกวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม การบันทึกในส่วนของบทเพลงและการถ่ายทำวีดิทัศน์การเล่นเครื่องดนตรีและการเต้นรำ คณะผู้วิจัยนำมาบันทึกโน้ต (transcription) ในส่วนของการบันทึกคำร้อง เนื่องจากมอแกนไม่มีภาษาเขียน จึงใช้ตัวอักษรไทยในการถ่ายเสียงและบันทึก ทำให้พบว่า การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลในลักษณะดังกล่าว มีประโยชน์ในการเป็นเครื่องมือช่วยจำและเป็นสื่อกลางในการดำเนินกิจกรรมการฝึกซ้อมและการฝึกหัดดนตรีระหว่างนักวิจัยและเยาวชนมอแกนเท่านั้นแต่ ไม่สามารถเก็บเป็นหลักฐานที่แน่ชัดสำหรับการเป็นข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีได้ในส่วนของเนื้อเพลง เนื่องจากการบันทึกคำร้องเยาวชนมอแกนจดบันทึกจากความทรงจำและความเข้าใจด้านภาษาทั้งภาษามอแกนและภาษาไทยซึ่งมีข้อจำกัดมาก จึงมีความคลาดเคลื่อนทั้งวรรณยุกต์และตัวอักษร เมื่อถอดคำแล้วไม่ตรงกับที่นักวิจัยถอดคำหรือแปลงเสียงจากภาษามอแกนเป็นภาษาไทย และในส่วนของการโน้ตเพลงที่ได้จากโครงการเหมาะสมกับการเรียนรู้และการตีความในฐานะนักมานุษยวิทยาที่ถือเป็นของคนนอกวัฒนธรรม (etic/outsider) เพื่อการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น

จากประเด็นดังกล่าว การจัดเก็บเสียงโดยการจัดทำไฟล์เสียงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีและการจัดทำฐานข้อมูลในอนาคตเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนผ่านบทเพลงที่เป็นเสียงจริงของแต่ละรุ่นของมอแกนด้วย รวมทั้งความหลากหลายที่เกิดขึ้นกับการดนตรี

ในเชิงกระบวนการถ่ายทอด การต่อเพลงระหว่างกันในชุมชนที่มีข้อจำกัดของการถ่ายทอดจากรุ่นผู้ใหญ่สู่รุ่นเยาวชน การมีไฟล์เสียงสามารถนำมาเปิดฟังในเครื่องเล่นเพลงหรือโทรศัพท์มือถือได้ เพราะในปัจจุบันเยาวชนมอแกนจะมีโทรศัพท์ใช้ทุกคน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สุดเพราะการต่อเพลงแบบตัวต่อตัวไม่สามารถทำได้โดยง่าย การบันทึกเสียงในปัจจุบันเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิม

ด้วยตัวเองในอนาคตสำหรับเยาวชนมอแกนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในสถานการณ์ปัจจุบัน

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูวัฒนธรรมดนตรี เพื่อการทักษะดนตรี การสร้างความตระหนักในความภูมิใจและการเห็นคุณค่าในกลุ่มวัฒนธรรมของตน เป็นความท้าทายในการทำงานฟื้นฟู อนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์

การสร้าง ความตระหนักในความภูมิใจและการเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเองเป็นเรื่องแรก ๆ และมีความสำคัญมากในงานฟื้นฟูวัฒนธรรม ดังนั้น การออกแบบการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่ควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นหลัก ในกรณีงานวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า บริบทแวดล้อมของชุมชนมอแกนในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ทำให้เยาวชนมอแกนต้องปะทะสังสรรค์กับคนนอกอย่างสม่ำเสมอและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความสูญเสียตัวตนและอัตลักษณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่เปลี่ยนไปจากคนรุ่นเดิม อันเนื่องมาจากวิถีการใช้ชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่น่าเป็นห่วงและส่งผลกระทบต่อความต้องการในการสืบสานวัฒนธรรมอย่างมีนัย

ดังนั้น นักวิจัยต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือให้เกิดกระบวนการทบทวนตัวตน การชี้ให้เห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่ม โดยสร้างความตระหนักที่ว่า “การรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้นั้นหมายถึงการรักษารากเหง้า ความหมายทางอัตลักษณ์ และความสำคัญของกลุ่มของตน” เมื่ออัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มดำรงอยู่จะมีประโยชน์อย่างไรต่อการรับรองของการ มีอยู่ของกลุ่มตนและชุมชน ซึ่งควรดำเนินการสร้างความตระหนักสอดแทรกไปในทุก ๆ กิจกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสุดกระบวนการ อันจะหมายถึงความยั่งยืนในการริเริ่มดำเนินการฟื้นฟูได้ ด้วยตัวเองในอนาคต (Initiating action) การวิจัยในครั้งนี้เยาวชนเริ่มรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนแล้ว ดังนั้นการสร้าง ความตระหนักในความภูมิใจและการเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง อาจนำไปสู่ระดับการเป็นผู้นำและสามารถดำเนินการได้เองในอนาคต อีกทั้งด้วยพื้นฐานการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมี

ความสัมพันธ์แบบเครือญาติได้เป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงด้านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวเลเป็นไปอย่างไม่รวดเร็วนัก (Srisuksai, 2002) สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นสิ่งที่ยึดโยงคนรุ่นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ และเยาวชนเข้าไว้ด้วยกันเพื่อร่วมรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มเอาไว้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงานสู่การปฏิบัติ

1. เสนอให้มีการถอดบทเรียนงานวิจัยที่ดำเนินการในลักษณะการฟื้นฟูอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างการทำงานในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะในพื้นที่วิกฤตใกล้สูญหายทางวัฒนธรรม รวมทั้งการศึกษารวบรวมผลงานวิจัยในลักษณะนี้ทั้งในและต่างประเทศเพื่อสังเคราะห์ตัวแบบการจัดการ (intervention) ในการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานในลักษณะนี้ในอนาคตได้สะดวกและมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจนขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในอนาคต

2. เสนอให้มีการฟื้นฟูการบรรเลงเครื่องดนตรีเก่าตั้งอย่างจริงจัง ให้ขามอแกนสามารถเล่นเครื่องดนตรีของตนเอง และนำเสนอให้คนนอกวัฒนธรรมได้ยินเสียงเครื่องดนตรีของขามอแกน ซึ่งจะเป็นการสร้างคุณค่าให้กับวัฒนธรรมดนตรีมอแกนได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาภาคีการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมดนตรีของขามอแกนอย่างยั่งยืน

1. เสนอให้มีการนำชุดความรู้วัฒนธรรมดนตรีเชื่อมต่อกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาว มอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพังงา และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

2. เสนอให้มีการต่อยอดการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ และการได้รับการหนุนเสริมจากเครือข่ายในการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมของกลุ่มมอแกนต่อคนกลุ่มต่าง ๆ

เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน และมอแกนเองก็จะได้เห็นคุณค่าของการมีอยู่ในวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มตน เช่น การสนับสนุนการแสดงในสถานที่ต่าง ๆ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนต่างกลุ่ม ต่างชาติพันธุ์ ต่างวัฒนธรรม เป็นต้น การสนับสนุนพื้นที่และกิจกรรมทางจิตวิญญาณ พิธีกรรมประจำปีของกลุ่มมอแกน เป็นต้น

3. เสนอให้มีการหาแนวทางการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งทางคุณค่าและนำไปสู่มูลค่าได้ในอนาคต โดยการเชื่อมต่อความรู้ ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กับภาคส่วนต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

1. เสนอให้มีการศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ “พลวัตของกลุ่มชาติพันธุ์ พลวัตของวัฒนธรรมดนตรี” ของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการรับรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมทั้งคนในและคนนอกวัฒนธรรม เนื่องจากปัจจุบัน “วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมดั้งเดิม” มีการเปลี่ยนแปลง บิดเบี้ยวไปมาก ควรมีการศึกษาในมุมมอง เช่น กระบวนการโลกาภิวัตน์ (globalization) วัฒนธรรมลูกผสม (cultural hybridization) และวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) ให้กว้างขวางเพื่อแยกให้เห็นของใหม่ของเก่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) หรือการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (assimilation) เป็นต้น เพื่อการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและไม่เข้าใจผิดว่าวัฒนธรรมที่เห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบันของบางกลุ่มเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมแต่คือการพลวัตของวัฒนธรรม เช่น กรณีหน่วยงานของรัฐใช้วัฒนธรรมดนตรีและการแสดงบางกลุ่มเป็นตัวแทนวัฒนธรรมชุมชนและกล่าวอ้างว่าเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มหรือชุมชนนั้น ๆ เป็นต้น

2. เสนอให้มีการขยายผลจากโครงการในลักษณะการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยนำชุดความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีพัฒนาไปสู่การใช้เนื้อหา (content) หรือการปฏิบัติ เช่น การพัฒนาเรื่องปฏิบัติการทางดนตรีกำลังพัฒนา/ต่อยอดผลจากโครงการไปสู่การแสดงดนตรีและการเต้นรำและนำไปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism development

strategies) และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (community-based Tourism) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าภาพการจัดการท่องเที่ยว (host management)

References

- Arunothai, N., Na Pomphet, P., Thaewchaturat Father, A., and Banthaothuk, C. (2006). *Way of life of the Moken*. Bangkok: Andaman pilot project, Social Research Institute, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Craft, G. (2007). *Participatory Action Research: Involving "All the Players" in Evaluation and Change*. Retrieved January 28, 2019, from <http://www.grantcraft.org/guides/participatory-action-research>.
- Hart, R. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship, Innocenti Essays No. 4*, Florence: UNICEF.
- Srisuksai, Y. (2002). Socio-economic and cultural changes: A case study of Sanga- Ou Sea Gypsies at Ko Lanta, Krabi Province. Thesis: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Tansupol, A. (2016). Cultural ecology: The Key to sustainable development. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 12(1), 211.
- Tepthai, K. and Yama-chiaw, W. (1985). Chow-lea. *Rusamilae Journal*, 8 (2), 54-63. [in Thai]
- Ungpho, R. (2015). *Sea Gypsies Ceremony Music in Andaman Coast of Upper Southern Thailand*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Ungpho, R. and Chandrausu, N. (2018, July 23-24). Lost in spirituality: Participatory methods for engaging local children in the revival of Sea Gypsy Song. In Sumittra Suraratdecha (Chair), *Third International Conference on Documentary Linguistics- Asian*

Perspectives. Organized by Research Institute for Languages and Cultures of Asia (RILCA).

Ungpho, R. and Chandransu, N. (2019). *Moken and the revival: Music learning management for sustainable preservation of the community's cultural heritage*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
[in Thai]

Wilcox, D. (1999). *A to Z of Participation*. Joseph Rowntree Foundation.

วยาคติต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี:
ผลจากแบบวัด The Fraboni Scale of Ageism (FSA)[©]
Ageism of Working-Age in Chon Buri Province: Results of
the Fraboni Scale of Ageism (FSA)[©]

เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ¹
Tienkaew Liemsuwan

Abstract

The objective of this study was to measure the ageism level or negative attitudes toward older people of the working-age population aged 20 to 59 in Chon Buri Province. The number of samples was 200, which were sampled by the quota sampling. The ageism instrument was the Farboni Scale of Ageism (FSA) by Maryann Farboni. These data were analyzed using the descriptive statistics.

The results showed that the average level of ageism of the working-age population in Chon Buri Province was 66.61 points (S.D. = 8.11 points). The lowest score was 38 points and the highest score was 86 points. Moreover, 86% of the working-age population had a moderate level of ageism and 14% had a low level of ageism.

Keywords: Ageism, elderly, working-age, Chon Buri Province

¹อาจารย์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย

Lecturer, Graduate School of Public Administration, Burapha University, Chon Buri, Thailand

Corresponding Author: E-mail: tienkaew@go.buu.ac.th

(Received: 30 October, 2017; Revised: 15 August, 2018; Accepted: 3 December, 2018)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับวัยาคติหรือทัศนคติทางลบต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 59 ปี ในจังหวัดชลบุรี โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดโควตาตามสัดส่วนของกลุ่มอายุประชากรวัยทำงานจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้วัดวัยาคติ คือ Farboni Scale of Ageism (FSA) ของ Maryann Farboni และใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่าประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีมีคะแนนระดับวัยาคติโดยเฉลี่ยเท่ากับ 66.61 คะแนน (S.D. = 8.11 คะแนน) โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 38 คะแนน คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 86 คะแนน โดยร้อยละ 86 มีระดับวัยาคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 14 มีระดับวัยาคติอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีวัยทำงานที่มีวัยาคติระดับสูงเลย

คำสำคัญ: วัยาคติ ผู้สูงอายุ วัยทำงาน จังหวัดชลบุรี

บทนำ

การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2547 - 2548 ปัจจุบันข้อมูลมิติเตอร์ประเทศไทยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ระบุจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 10,842,216 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 65,352,915 คน หรือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.59 ของประชากรทั้งหมด (Institute for Population and Social Research, 2016) ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายลดลงอย่างรวดเร็ว (Sabelli, Patel, Carlson-Sabelli, Konecki & Sugerman, 2003, p. 767) จากภาวะเปลี่ยนผ่านทางประชากร (demographic transition) จนก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยส่งผลให้เกิดภาวะการเคลื่อนตัวของมุมมองของสังคมต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไปตั้งแต่ระดับจุลภาคถึงระดับมหภาค โดยนโยบายของรัฐเดิมเน้นการให้ความช่วยเหลือหรือการจัดบริการสาธารณะ

แก่ผู้สูงอายุในฐานะผู้ซึ่งอ่อนแอหรือกลุ่มที่ถูกทอดทิ้งจนกลายเป็นภาระของสังคม ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สังคมไทยให้ความสำคัญและใช้มุมมองใหม่ในการพิจารณาผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่รัฐต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสร้างความตระหนักในประเด็นผู้สูงอายุในสังคมมากขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์การสหประชาชาติ (Jitapunkul & Wivatvanit, 2009 cited in Liemsuwan, 2015)

สำหรับมุมมองในระดับสังคม การดูแลผู้สูงอายุซึ่งหมายถึงการดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายของตนเอง ยังคงเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมไทยที่ยึดโยงกับหลักความกตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณ หรือการเคารพผู้อาวุโส ตามหลักคำสอนของทั้งศาสนาพุทธ อิสลาม และหลักการของลัทธิขงจื้อ เป็นตัวกำกับส่งผลให้คนในสังคมยังคงให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในตัวผู้สูงอายุ สะท้อนชัดจากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ พ.ศ. 2554 พบว่าสังคมไทยยังคงมองว่าผู้สูงอายุคือกลุ่มที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับการปฏิบัติที่ดีจากคนในสังคม (National Statistical Office, 2011) อย่างไรก็ตามในสังคมเราสามารถพบเห็นมุมมองอีกด้านหนึ่ง และมักเป็นภาพที่ถูกฉายซ้ำผ่านสื่อมวลชน คือ ภาพของผู้สูงอายุในฐานะของกลุ่มที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างลำบาก ยากจน และกลายเป็นภาระพึ่งพิงหน่วยงานภาครัฐ หรือได้รับการปกป้องคุ้มครองจากคนในครอบครัวหรือสังคม (Supawan & Kanchanakijisakul, 2014, p. 97) จนทำให้ผู้สูงอายุถูกทำให้กลายเป็น “ประชากรชายขอบ” (Vajanasara & Archavanitkul, 2012) ส่งผลให้เกิดมุมมองด้านลบหรือการมองว่าผู้สูงอายุ คือ “ภาระของสังคม” เกิดขึ้นในสังคมสอดคล้องกับ กระบวนทัศน์ชีววิทยาการแพทย์ (biomedical gerontologist) ซึ่งมองความเป็นผู้สูงอายุผ่านกระบวนการทางชีววิทยานับมุมมองด้านมิติของความแก่ชราที่ให้ความสำคัญกับร่างกายในฐานะเป็นองคาพยพทางชีววิทยา (biological body) ดังนั้นภาพที่เห็นภายใต้ร่างกายของผู้สูงอายุจึงเต็มไปด้วยภาวะความเจ็บป่วย ความเสื่อมโทรม จนกระทั่งกลายเป็นผู้ป่วยที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตปกติได้ (Taweessit, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุมาก (Anthea, 2002) การใช้มุมมองแบบดังกล่าวมานำมาซึ่งการกีดกันเรื่อง

อายุ (age discrimination) หรือการมีอคติหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุ Prasartkul, Chuanwan & Thianlai (2012) ได้บัญญัติคำว่า “วัยาคติ” มาจาก วัย (วัย) + อคติ มีความหมายตรงกับคำว่า ageism ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นคำที่ Robert Neil Butler นักจิตแพทย์เชี่ยวชาญเรื่องผู้สูงอายุ และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยการชราภาพแห่งชาติ คนแรกบัญญัติขึ้นในปี 1969 เป็นคำที่อธิบายถึงการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างภาพเหมารวม การเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบุคคลอันเนื่องจากอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้สูงอายุ วัยสูงอายุ และกระบวนการชราภาพ (Melia, 2014) และงานวิจัยชิ้นนี้เองได้ยึดถือเอาคำว่า “วัยาคติ” เป็นคำที่แสดงนัยของชุดความเชื่อ การสร้างภาพเหมารวมเชิงลบหรือการมีอคติ หรือทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุรวมทั้งการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเนื่องจากวัยหรืออายุ ตามแนวคิดของ Butler ตัวอย่างวัยาคติของคนทั่วไปต่อผู้สูงอายุ เช่น การมองเห็นว่าประชากรสูงอายุไม่เป็นผู้ผลิต แก่เกินที่จะเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ เป็นภาระที่ต้องพึ่งพากลุ่มคนวัยทำงาน ต้องพึ่งสวัสดิการของรัฐ เป็นวัยที่เชื่องช้า งุ่มง่าม ชี้หลังขี้ลม เป็นต้น

ทั้งนี้หากมองที่กล่าวมาข้างต้นถูกทำให้กลายเป็นเรื่องปกติ และเป็นวิธีคิดที่แพร่หลายในสังคม ย่อมส่งผลให้คนในสังคมจะยิ่งมองเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงานที่เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่หลักที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุ ประกอบกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) คือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (Prasartkul, 2017) หรือการที่ประชากรวัยทำงานจำเป็นต้องรับภาระการเกื้อหนุนผู้สูงอายุที่สูงขึ้น สถานการณ์เช่นนี้มีโอกาสทำให้คนในสังคมมีวัยาคติเพิ่มสูงขึ้น แม้แต่ในสังคมตะวันตกเองผลการสำรวจเกี่ยวกับวัยาคติของมหาวิทยาลัย Duke พบว่าบ่อยครั้งที่ผู้สูงอายุมักตกเป็นเหยื่อของความมีอคติเนื่องจากอายุ โดยผลการศึกษพบว่าร้อยละ 58 ของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามเคยถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุเป็นเรื่องตลกขบขัน และร้อยละ 31 ของผู้สูงอายุถูกละเลยเพิกเฉยหรือไม่ดำเนินการใด ๆ อันเนื่องจากอายุ (Plamore, 2001) ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมหรือการยอมรับตนเองของผู้สูงอายุส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

ของผู้สูงอายุ ยืนยันได้จากผลการศึกษาของ International Federation on Aging (IFA) ที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะดีขึ้นเมื่อผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือได้รับการยอมรับจากสังคมหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาระยะยาวของ Levy, Slade, Kunkel & Kasl (2002) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลคนที่มียายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป พบว่าคนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับอายุเชิงบวกจะมีอายุมากกว่าคนที่มีการรับรู้เชิงลบ 7.5 ปี

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าประเด็นเรื่องของวัยาคติหรือทัศนคติต่อคุณค่าของผู้สูงอายุหรือต่อตัวผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและควรได้รับความสนใจอย่างเร่งด่วน เพราะในอนาคตอันใกล้หากสังคมไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์หรือสังคมที่วัยทำงานต้องเกื้อหนุนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวจะมีโอกาสทวีความรุนแรง ดังนั้นการมีภาพที่สะท้อนความเข้าใจต่อผู้สูงอายุของคนในสังคมจะเป็นช่องทางหนึ่งของกระบวนการค้นหาแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย หรือ การหาแนวทาง/วิธีการปลูกจิตสำนึกที่ดีและเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติแห่งวัย และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นกลุ่มคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม หรือเปลี่ยนจาก “ภาระ” เป็น “พลัง” ในสังคมแห่งผู้สูงวัยต่อไป ซึ่งในบทความฉบับนี้ได้พยายามที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดวัยาคติต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย จึงเกิดคำถามการวิจัย “วัยทำงานซึ่งเป็นวัยที่ถูกสังคมคาดหวังให้เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุมีวัยาคติต่อผู้สูงอายุในระดับใด” โดยเลือกพื้นที่จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมมีวัยทำงานจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามารวมกันเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้งานชิ้นนี้สะท้อนภาพของผู้สูงวัยในมุมมองของผู้อ่อนวัยกว่า

สำหรับเครื่องมือวัดวัยาคติในการศึกษารั้งนี้ ได้นำแบบวัด Fraboni Scale of Ageism-FSA Fraboni ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นโดย Fraboni, Salstson & Hughes (1990) ภายใต้แนวคิดของ Butler (Melia, 2014, p. 52) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตใช้เครื่องมือดังกล่าวเรียบร้อยแล้วทางอีเมล การใช้แบบวัดชุดดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับการวัดวัยาคติต่อผู้สูงอายุของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีที่ต้องการเห็นภาพที่สะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติ การเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหรือการสร้าง

ภาพเหมารวมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ วัยสูงอายุ และกระบวนการชราภาพ สำหรับผลของการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือชุดดังกล่าว พบว่า ได้มีการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือต้นฉบับด้วยการทดสอบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) พบว่า ค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.86 และผลจากการนำเครื่องมือชุดดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาอื่น ๆ พบว่าค่าความสอดคล้องภายในมีค่าไม่แตกต่างไปจากต้นฉบับ ตัวอย่างเช่น การนำเครื่องมือ FSA ไปใช้ศึกษาวยาคติในสังคมตุรกี พบว่า มีค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.74 ในการศึกษาในาร่อง และเมื่อได้มีการศึกษาจริง พบว่าค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือได้ว่ามีค่าความสอดคล้องภายในในระดับสูง (Kutlu et al., 2012, cited in Melia, 2014)

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับวยาคติต่อผู้สูงอายุของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี ผลจากแบบวัด Farboni Scale of Ageism (FSA)

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัยทำงาน หมายถึง กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-59 ปี ในจังหวัดชลบุรี
วยาคติ หมายถึง การประเมินระดับการมีอคติ ทศนคติเชิงลบของคนวัยทำงานต่อผู้สูงอายุ ตลอดจนการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเนื่องด้วยการมีอายุที่สูงขึ้น ครอบคลุม 3 องค์ประกอบ คือ การดูหมิ่น (antilocution) การเลือกปฏิบัติ (discrimination) และการหลีกเลี่ยง (avoidance) (Farboni, Salstston & Hughes, 1990)

วิธีการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 20-59 ปี เป็นกลุ่มอายุในวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 87,4032 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ระดับบุคคล ในการศึกษาค้นครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดโควตา (quota sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มอายุของวัยทำงานของจังหวัดชลบุรี ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างสอดคล้องกับข้อเสนอของ Sudman (1976 cited in Israel, 1992) ที่แนะนำว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยควรมีจำนวน 20-50 ตัวอย่าง

ตาราง 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

กลุ่มอายุ	จำนวนประชากร	สัดส่วนประชากรจังหวัดชลบุรี ¹ (%)	กลุ่มตัวอย่าง	
			สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง (%) (ความแตกต่างจากสัดส่วนประชากรจริงกับกลุ่มตัวอย่าง)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้จริง
20-29 ปี	207,419	23.73	26.00 (+2.27)	52
30-39 ปี	251,765	28.81	33.50 (+4.69)	67
40-49 ปี	240,103	27.47	22.50 (-4.97)	45
50-59 ปี	174,745	19.99	18.00 (-1.99)	36
รวม	874,032	100.00	100.00	200

หมายเหตุ: ¹คำนวณจากจำนวนประชากรแยกรายอายุ จังหวัดชลบุรี เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 ของระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบแบบสอบถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบวัดวัยาคติต่อผู้สูงอายุ (Fraboni Scale of Ageism: FSA) ของ Maryann Fraboni ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 29 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การดูหมิ่น (antilocution) จำนวน 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติ (discrimination) จำนวน 9 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 การหลีกเลี่ยง (avoidance) จำนวน 9 ข้อ ซึ่งจากข้อคำถามทั้งหมดมีข้อคำถามเชิงบวกทั้งสิ้น 6 ข้อ คือ ข้อ 8 14 21 22 23 และ 24 ส่วนที่เหลือเป็นข้อคำถามเชิงลบหรือการมีวัยาคติต่อผู้สูงอายุ โดยมีการกำหนดการให้คะแนน ดังต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น		คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	4
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	3	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	4	1

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตรวจสอบความตรง (validity) ของข้อคำถามภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเมื่อปรับแก้ตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญได้นำไปทดลองใช้กับวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability) เมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยค่า Cronbach' s Alpha Coefficient พบว่า แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบวัดวัยาคติ ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 โดยองค์ประกอบที่ 1 การดูหมิ่น (antilocution) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติ (discrimination) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70 และองค์ประกอบที่ 3 การหลีกเลี่ยง

(avoidance) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76 ซึ่งถือได้ว่าสามารถนำไปใช้จริงได้ (Tavakol & Dennick, 2011)

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้กับวัยทำงานที่มีอายุ 20-59 ปี ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ที่ยินดีตอบแบบสอบถามให้ครบตามโควตาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะไม่ให้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างจากสัดส่วนกลุ่มอายุของประชากรจริงเกิน $\pm 5\%$ (ตาราง 1) โดยใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 7 วัน (วันที่ 25 - 31 พฤษภาคม 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามและการประเมินผลวยาคติรายข้อใช้สถิติพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ และค่ามัธยฐาน การวิเคราะห์คะแนนการประเมินผลวยาคติในภาพรวมใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์การแปลความวยาคติมีช่วงคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 29 – 116 คะแนน แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ (Fraboni, Salstston & Hughes, 1990)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
29- 58 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับต่ำ (low level of ageism)
59-88 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับปานกลาง (moderate level of ageism)
89-116 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับสูง (higher level of ageism)

ผลการวิจัย

คุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน พบว่าร้อยละ 60.00 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 37.89 ปี โดยมีกลุ่มอายุ 30 - 39 ปี มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มอายุ 20 - 29 ปี 40 - 49 ปี และ 50 - 59 ปี ตามลำดับ

(ร้อยละ 33.50 26.00 22.50 และ 18.00 ตามลำดับ) และครึ่งยังมีสถานภาพโสด และร้อยละ 45.50 มีสถานภาพสมรส สำหรับระดับการศึกษาสูงสุดพบว่ามากกว่าร้อยละ 62.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท ปวช./ปวส./อนุปริญญา มัธยมศึกษา และ ประถมศึกษา (ป.1-ป.6) ตามลำดับ (ร้อยละ 13.50 13.00 7.50 และ 3.50 ตามลำดับ) ส่วนข้อมูลครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าร้อยละ 27.50 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน มีเพียงร้อยละ 12.00 เท่านั้นที่อาศัยอยู่คนเดียว เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 73.50 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย และมีเพียงร้อยละ 10.00 ที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยมากกว่า 1 คน (ตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนและกลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน (n=200)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	กลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน			รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
	ต่ำกว่า 15 ปี	15-59 ปี	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	
ไม่มี	125 (62.50)	2 (1.00)	147 (73.50)	-
1 คน	47 (23.50)	30 (15.00)	34 (17.00)	24 (12.00)
2 คน	24 (12.00)	64 (32.00)	16 (8.00)	36 (18.00)
3 คน	4 (2.00)	47 (23.50)	2 (1.00)	33 (16.50)
4 คน	-	37 (18.50)	-	52 (26.00)
มากกว่า 4 คน	-	20 (10.00)	1 (0.50)	55 (27.50)

วยาคติของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี

ผลการวัดวยาคติโดยใช้แบบวัดของ Fraboni scale of ageism ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 29 – 116 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.61 คะแนน (SD = 8.11 คะแนน) จากการประเมินระดับวยาคติของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี พบว่ามีคะแนนต่ำสุด 38 คะแนน และ

คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 86 คะแนน เมื่อวิเคราะห์ระดับวัยคาดิพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.00) มีระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.00 มีระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับต่ำ แต่ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับวัยคาดิระดับสูงเลย (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุ (n=200)

ระดับวัยคาดิ	จำนวน	ร้อยละ	MIN	MAX	$\bar{x}$	SD
วัยคาดิระดับต่ำ (low level of ageism)	28	14.00	38	58	53.36	4.93
วัยคาดิระดับปานกลาง (moderate level of ageism)	172	86.00	59	86	68.76	6.26
วัยคาดิระดับสูง (higher level of ageism)	-	-	-	-	-	-
$\bar{x}$ = 66.61 คะแนน S.D. = 8.11 คะแนน Min = 38 คะแนน Max = 86 คะแนน Sk = -0.28 K = 0.52						

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของวัยคาดิทั้ง 3 องค์ประกอบ พบว่าวัยคาดิด้านการดูหมิ่น (antilocution)

องค์ประกอบด้านการดูหมิ่น เป็นลักษณะการใช้วาจาให้ร้าย เสียดสี หมิ่นประมาท การพูดลับหลัง เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีถึง 5 ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับข้อความที่แสดงถึงการมีอคติหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุ คือ “ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อยที่เป็นคนตระหนี่และสะสมเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้” “ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อย

มักจะไม่สนใจหาเพื่อนใหม่ และมักจะยังคบหาอยู่กับเพื่อนกลุ่มเดิม ๆ” “ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะติดอยู่กับอดีตที่ผ่านมาแล้ว” “ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีชีวิตอนามัย/สุขภาพอนามัยที่ไม่ดีนัก” และ “ผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนวัยอื่น” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกอายุคดีด้าน antilocution

วยาคติต่อผู้สูงอายุ (antilocution)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การฆ่าตัวตายของวัยรุ่น เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามากกว่า การฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุ	55 (27.50)	78 (39.00)	51 (25.50)	16 (8.00)
3. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ เป็นคนตระหนี่และสะสม เงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้	5 (2.50)	20 (10.00)	118 (59.00)	57 (28.50)
4. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะไม่สนใจหาเพื่อนใหม่ และมักจะยังคบหาอยู่กับ เพื่อนกลุ่มเดิม ๆ	7 (3.50)	37 (18.50)	122 (61.00)	34 (17.00)
5. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะติดอยู่กับอดีตที่ผ่าน มาแล้ว	13 (6.50)	76 (38.00)	92 (46.00)	19 (9.50)
9. เราไม่ควรคาดหวังว่า ผู้สูงอายุจะพูดคุยเรื่อง น่าสนใจมีสาระและละเอียด ซับซ้อนได้	10 (5.00)	42 (21.00)	106 (53.00)	42 (21.00)

วยาคติต่อผู้สูงอายุ (antilocution)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
16. รัฐไม่ควรตอบใบอนุญาตขับขี่ รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ให้กับผู้สูงอายุ	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
25. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมี ชีวอนามัย/การดูแลสุขภาพ อนามัยที่ไม่ดีนัก	15 (7.50)	79 (39.50)	92 (46.00)	14 (7.00)
27. การที่ผู้สูงอายุมักจะเล่า เรื่องเดิม ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เป็นเรื่องที่น่ารำคาญ	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
28. ผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนวัยอื่น	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
29. ความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากนัก	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)

วยาคติด้านการเลือกปฏิบัติ (discrimination)

องค์ประกอบด้านการเลือกปฏิบัติ เป็นลักษณะของการกีดกัน การแบ่งแยก จนนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ พบว่ามีเพียง 2 ข้อคำถาม ที่ผู้ตอบมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับข้อความ ที่แสดงถึงการมีวยาคติ ได้แก่ “ควรจะมีการจัดตั้งชมรมพิเศษที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ตามระดับความสามารถของผู้สูงอายุ” และ “เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ ของผู้สูงอายุในทุกวันนี้ เป็นเรื่องน่าเศร้า” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกอายุคดีด้าน discrimination

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (Discrimination)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. ควรจะมีการจัดตั้งชมรม พิเศษที่มีอุปการคุณอำนวย ความสะดวก ตามระดับ ความสามารถของ ผู้สูงอายุ	5 (2.50)	20 (10.00)	118 (59.00)	57 (28.50)
8. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิ และเสรีภาพเช่นเดียวกับ คนวัยอื่น ๆ*	7 (3.50)	37 (18.50)	122 (61.00)	34 (17.00)
17. แท้จริงแล้วผู้สูงอายุไม่ได้ ต้องการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกอะไรมากมาย ภายในชุมชน	13 (6.50)	76 (38.00)	92 (46.00)	19 (9.50)
18. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ควร ได้รับความไว้วางใจให้ เลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	10 (5.00)	42 (21.00)	106 (53.00)	42 (21.00)
20. เป็นเรื่องที่ดีมาก ถ้า ผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ในที่ ซึ่งไม่เป็นการรบกวนคน อื่น ๆ	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
21. การได้อยู่กับผู้สูงอายุเป็น เรื่องสนุก*	5 (2.50)	64 (32.00)	107 (53.50)	24 (12.00)

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (Discrimination)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
22. เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหา ชีวิตต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ในทุกวันนี้ เป็นเรื่องน่า เศร้า*	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
23. ผู้สูงอายุควรได้รับการ สนับสนุนให้แสดงความ คิดเห็นทางการเมือง*	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
24. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นคน ที่น่าสนใจและมีความเป็น ปัจเจกชน (เป็นตัวของตัวเอง)*	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)

หมายเหตุ: *คำถามเชิงบวก

วยาคติด้านหลีกเลี่ยง (avoidance)

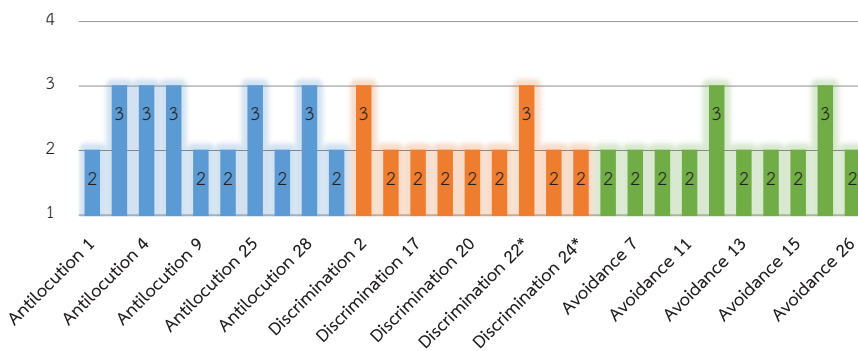
องค์ประกอบด้านหลีกเลี่ยง เป็นลักษณะของการหลีกเลี่ยงพบปะ พูดคุย หรือ ไม่ต้องการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีเพียง 2 ข้อ คำถามที่ผู้ตอบมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับ ข้อความที่แสดงถึงการมีอคติต่อผู้สูงอายุ คือ “ผู้สูงอายุควรรู้สึกยินดีที่ได้เข้าสังคมของ คนวัยหนุ่มสาว” และ “ผู้สูงอายุจะมีความสุขมากที่สุด เมื่อได้อยู่ร่วมกับคนที่อยู่ในวัย เดียวกัน” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกภาคีด้าน avoidance

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (avoidance)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6. เมื่อเจอกับผู้สูงอายุมักจะ หลบสายตาไม่กล้ามองหน้า	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
7. ไม่ชอบเวลาที่ผู้สูงอายุ เข้ามาคุยด้วย	73 (36.50)	109 (54.50)	18 (9.00)	-
10. เป็นเรื่องปกติที่การอยู่ร่วมกับ ผู้สูงอายุทำให้รู้สึกหงุดหงิด	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
11. ผู้สูงอายุควรจะคบเพื่อน วัยเดียวกัน	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
12. ผู้สูงอายุควรรู้สึกยินดี ที่ได้เข้าสังคมของคนวัย หนุ่มสาว	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)
13. แม้ว่าจะได้รับเชิญให้เข้า ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ จะ เลือกไม่เข้าร่วมมากกว่า	40 (20.00)	114 (57.00)	41 (20.50)	5 (2.50)
14. ผู้สูงอายุอาจจะมีความคิด สร้างสรรค์ที่ดีได้*	13 (6.50)	47 (23.50)	117 (58.50)	23 (11.50)
15. ไม่ต้องการใช้เวลาอยู่กับ ผู้สูงอายุมากนัก	43 (21.50)	113 (56.50)	42 (21.00)	2 (1.00)
19. ผู้สูงอายุจะมีความสุขมาก ที่สุด เมื่อได้อยู่ร่วมกับคน ที่อยู่ในวัยเดียวกัน	5 (2.50)	15 (7.50)	123 (61.50)	57 (28.50)

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (avoidance)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
26. ไม่ค่อยชอบที่จะอาศัยอยู่ ร่วมกับผู้สูงอายุ	52 (26.00)	113 (56.50)	31 (15.50)	4 (2.00)

หมายเหตุ: *คำถามเชิงบวก

ภาพประกอบ 1 ค่ามัธยฐานของข้อมูลรายการทัศนคติต่อผู้สูงอายุจำแนกรายข้อ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีมีระดับวาทคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลางหรืออาจกล่าวได้ว่าประชากรวัยทำงานแม้ว่าจะไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบแต่ผู้สูงอายุมากนักแต่ก็ไม่ได้มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากวิถีคิดของคนในสังคมมักมองผู้สูงอายุผ่านภาพแห่งการเหมารวม (stereotype) โรคภัยไข้เจ็บที่นับวันจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ควรพักผ่อนและได้รับการดูแลรักษา ไม่ควรอยู่ในระบบเศรษฐกิจไม่มีประโยชน์ต่อสังคมในด้านการเป็นผู้ผลิต เป็นผู้ไร้ความสามารถ ความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้ฐานคิดชีววิทยาการแพทย์ (biological gerontologist paradigms) (Supawan & Kanchanakijisakul, 2014) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Melia & Choowattanapakorn (2016) ซึ่งได้ศึกษาวาทคติในกลุ่ม

พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในประเทศอินโดนีเซีย (มีอายุอยู่ในช่วง 26-48 ปี) และมีลักษณะเช่นเดียวกันกับสังคมตะวันตกที่พบว่าผู้สูงอายุมีประสบการณ์หรือประสบกับเหตุการณ์ที่แสดงถึงความมีวาทิตของคนอื่นๆ ต่อผู้สูงอายุ เช่น ผลการศึกษาของ Palmore (2001) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ ปรากฏว่าผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 77 มีรายงานว่าเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเกิดวาทิตกับตนเองอย่างน้อย 1 ครั้งหรือมากกว่า

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาครั้งนี้ยังไม่พบว่ามิวทำงานคนใดที่มีระดับวาทิตอยู่ในระดับสูง เพราะลักษณะของสังคมตะวันออกที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ไม่ว่าจะเป็นคำสอนของศาสนาพุทธ อิสลาม และหลักการของลัทธิขงจื้อ ทำให้สังคมยังคงให้ความสำคัญและคุณค่ากับผู้สูงอายุ ตลอดจนให้ความเคารพนับถือและยกย่องต่อผู้สูงอายุอยู่ แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลทำให้มองผู้สูงอายุในเชิงลบมากขึ้น หรือมีบางส่วนที่คลายความเคารพนับถือผู้สูงอายุไป (Sung & Kim, 2003; Cheung, Chan & Lee, 1999 cited in Tangchonlatip et al., 2011) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Tangchonlatip et al. (2011) ที่พบว่าวัยทำงานและวัยนักเรียนยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุทั้งช่วงวัยต้นและวัยปลาย แต่จะมีมุมมองที่ดีต่อผู้สูงอายุวัยต้นมากกว่า นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลการศึกษาบางประเด็นสอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติต่อผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2550 และ 2554 ที่บ่งชี้ว่าประชาชนร้อยละ 60.1 และ ร้อยละ 52.5 ที่เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุมักเป็นคนขี้บ่น ซึ่งใกล้เคียงกับความคิดเห็นของประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีที่ร้อยละ 42 เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนวัยอื่น ส่วนประเด็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือผลการศึกษาปี 2554 พบว่าประชาชนร้อยละ 89.5 เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่สังคมควรให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษ (National Statistical Office, 2007; National Statistical Office, 20011) แต่วัยทำงานในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 78.00 กลับเห็นด้วยว่าผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับคนวัยอื่น ๆ ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะวิธีคิดเกี่ยวกับการให้การดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่จะหมายถึง การดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ซึ่งเป็นความตั้งใจและมีเป้าหมายเชิงบวก แต่บางครั้งก็ยิ่ง แสดงให้เห็นความอิหลักอิเลื่อจนทำให้เกิดภาพผู้สูงอายุจะต้องพึ่งพาคนอื่นเพื่อการมีชีวิตอยู่ต่อไป หรือจะต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษกว่ากลุ่มผู้สูงอายุเนื่องจาก ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เคยทำคุณประโยชน์ให้กับตนเองหรือสังคม แทนการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในฐานะบุคคลซึ่งยังคงเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตรงจุดนี้เองที่ อาจทำให้เรามองเห็นความคิดด้านลบต่อผู้อายุ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาแสดงอย่างชัดเจนว่าประเด็นวาทคติในกลุ่มคนวัยทำงานมีทั้ง ในลักษณะของการดูหมิ่น ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้วาจาเสียดสี หมิ่นประมาท การเลือกปฏิบัติหรือการกีดกัน การแบ่งแยก การหลีกหนีหรือการหลีกเลี่ยงไม่ต้องการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย โดยสะท้อนภาพของผู้สูงอายุว่าเป็นลักษณะของผู้อ่อนแอ น่าสงสาร ร่างกายเต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บที่เพิ่มขึ้นตามอายุ จนสังคมต้องรับเป็นภาระ ดังนั้นผู้สูงอายุควรพักผ่อนและได้รับการดูแลรักษา และไม่สามารถอยู่ในฐานะผู้ผลิตในระบบเศรษฐกิจได้อีกต่อไป อีกทั้งคนส่วนใหญ่ในวิถีคิดของสังคมไทยมักจะมองผู้สูงอายุ ผ่านภาพแห่งการเหมารวม ดังนั้น สถาบันสังคมไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันสื่อสารมวลชน ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถาบันมี หน้าที่ปรับเปลี่ยนชุดกลากระบวนกรการดำเนินชีวิตในสังคม ควรเร่งที่จะส่งเสริมการ สร้างสรรค์ภาพลักษณ์และส่งเสริมการรับรู้ภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่เหมาะสม คือ ภาพที่ให้ความเสมอภาคแก่คนทุกคน ไม่ว่าจะเพศ วัยใด หรือไม่ว่าจะอยู่ในสถานะทาง เศรษฐกิจสังคมโดยอ้อมมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

สำหรับการศึกษาในประเด็นวัยาคติหรือทัศนคติต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย ถือว่าได้ยังมีอยู่จำนวนไม่มากนัก ทั้งที่วิถีคิด วิถีปฏิบัติ ต่อผู้สูงอายุของสังคมไทยเต็มไปด้วยสิ่งที่แฝงไว้ซึ่งความมีอคติทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ ดังนั้น ควรมีการศึกษาประเด็นวัยาคติในประชากรกลุ่มต่าง ๆ เช่น เด็ก บุคลากรภาครัฐ โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีศึกษาเพื่อค้นหาเครื่องมือหรือวิธีการในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับคนในแต่ละช่วงวัย

References

- Anthea, T. (2002). The social implications of an aging population. *Mechanisms of Aging and Development*. 123(7): 729-735.
- Fraboni, M., Saltstone, R., & Hughes, S. (1990). The Fraboni Scale of Ageism (FSA): An attempt at a more precise measure of ageism. *Canadian Journal on Aging*. 9(01): 56-66.
- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2016). *Thailandometer*. (2016, August 18). Retrieved from <http://www.thailandometers.mahidol.ac.th/>. [in Thai]
- Israel, G. D. (1992). *Determining Sample Size*. Program Evaluation and Organizational Development, IFAS, University of Florida. PEOD-6. November.
- Levy, B. R., Slade, M. D., Kunkel, S. R., & Kasl, S. V. (2002). Longevity increased by positive self-perceptions of aging. *Journal of Personality and Social Psychology*. 83(2): 261-270.
- Liemsuwan, T. (2558). *Proposed alternatives for elderly welfare relevant to the needs and social conditions of communities in Chon Buri Province*. (Unpublished doctoral dissertation), Kasetsart University Kasersat, Thailand. [in Thai]

- Melia, S. (2014). *The relationship between nurses' characteristics, ageism, perception of older people care and nursing practice for hospitalized older people.* (Unpublished Master' s thesis) , Chulalongkorn University, Thailand.
- Melia, S. and Choowattanapakorn, T. (2016). The relationship between nurses' characteristics, ageism, perception of older people's care and nursing practice in hospitalized older people. *Journal Health Research.* 30(2): 109-114.
- National Statistical Office. (2007). *Public opinion survey on knowledge and attitudes toward the Elderly, 2007.* Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- National Statistical Office. (2011). *Public opinion survey on knowledge and attitudes toward the elderly, 2011.* Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- Palmore, E. (2001). The ageism survey: first Findings. *The Gerontologist.* 41(5), 572-575.
- Prasartkul, P. (2017). *Situation of the Thai elderly 2016.* Nakhon Pathom: Printery Co.,Ltd. [in Thai]
- Prasartkul, P., Chuanwan, S. & Thianlai, K. (2012). Elderly: Inner people to be marginalised. In Vajanasara, K. & Archavanitkul, K. (Eds) . *Population and social 2012: Mariginalised population and social justice in Thai society.* (Pages 105-124). Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Sabelli, H., Patel,M., Carlson-Sabelli, L., Konecki, J. J., & Sugerman, N. A. (2003). Aging and social systems. *Kybernetes.* 32(5-6), 767-777.

- Sung, Kyu – taik and Han Sung Kim. Elderly respect among young adults: Exploration of behavioral forms in Korea. *Ageing International*. 28(3), 279 – 294.
- Supawan, S & Kanchanakisakul, C. (2014). The social construction of the elderly representations. *Journal of Social Sciences Naresuan University*. 10(1), 93-136. [in Thai]
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's Alpha. *International Journal of Medical Education*. 2, 53-55.
- Tangchonlatip, K., Vapattanawong, P. Chamchan, C., Kanungsukkasem, U., Panee Vong – Ek, P., & Punpuing, S. (2011). Value of Thai elderly: Perspectives from two generations. In Taweessit, S. & Boonyamanond, S. (Eds.). *Population and social 2011: Value of the elderly from the eyes of Thai society*. (Pages 29-61) Journal of Institute for Population and Social Research, Mahidol University No. 372. Nakorn Pathom: Institute for Population and Social Research. [in Thai]
- Taweessit, S. (2011). Editorial Note: A Paradigm shift for researching the elderly. In Taweessit, S. & Boonyamanond, S. (Eds.). *Population and social 2011: Value of the elderly from the eyes of Thai Society*. (Pages 1-11). Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Vajanasara, K. & Archavanitkul, K. (2012). *Population and social 2012: marginalised population and social justice in Thai society*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]

การสร้างเสริมสุขภาพสังคมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลสะलग
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

The Social Health Promotion of Elderly in Saluang
Subdistrict Administrative Organization, Mae Rim District,
Chiang Mai Province

สามารถ ใจเตี้ย¹

Samart Jaitae

กานต์ชัยญา แก้วแดง²

Kanchunya Kaewdang

อ้อมหทัย ดีแท้³

Aomhatai Deethae

Abstract

The purpose of this research was to study the social health promotion and synthesize guidelines for social health promotion of elderly. The number of sample size was 236 households and 27

¹รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
Associate Professor, Ph.D., Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

²อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
Lecture, Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

³อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
Lecture, Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: samartcmru@gmail.com

(Received: 22 May, 2018; Revised: 12 September, 2018; Accepted: 22 April, 2019)

stakeholders in the area of Saluang Subdistrict Administrative Organization, Mae Rim District, Chiang Mai Province. A questionnaire was used as a quantitative instrument to collect data. In-depth semi-structure interview and focus group discussion were used as a qualitative instrument to collect data. Data were analyzed by descriptive statistics and content analysis. The results indicated that the physical, mental and social health were at the high level ($\bar{x} = 2.71 \pm 0.47$, 2.63 ± 0.94 and 2.34 ± 0.60 , respectively). The stakeholders has made recommendations for the social health promotion of elderly by raising adolescents' awareness of the value of elderly creating activities for the development of second occupation.

Keyword: Social health promotion, elderly, Saluang Subdistrict Administrative Organization

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการสร้างเสริมสุขภาพสังคมและสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างสุขภาพสังคมในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะลง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 236 คน รวบรวมและผู้ใช้มีส่วนได้เสีย จำนวน 27 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับการสร้างเสริมสุขภาพทางสังคมผู้สูงอายุมีระดับภาวะสุขภาพทางสังคมด้านกายภาพ จิตใจ และสังคมโดยรวมเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 2.71 \pm 0.47$, 2.63 ± 0.94 และ 2.34 ± 0.60 ตามลำดับ) ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้เสียเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุใน

ชุมชนโดยการสร้างทัศนคติของคนหนุ่มสาวให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุและพัฒนา
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การสร้างเสริมสุขภาพสังคม ผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลสะลง

บทนำ

ประชากรโลกทั้งหมด 7,100 ล้านคน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 12 (WHO, 2014) ส่วนแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า อัตราของประชากรผู้สูงอายุไทยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2553 มีสัดส่วนผู้สูงอายุ อยู่ที่ร้อยละ 10.7 ของประชากรรวมและ ในปี 2555 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.8 ของประชากรรวม ปี 2558 มีสัดส่วนของประชากร ผู้สูงอายุ ร้อยละ 16 และคาดการณ์ว่าในปี 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเกินกว่า ร้อยละ 20 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2015; Kanjanajita, 2014) นั้นหมายถึงว่าประเทศไทยได้เป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลสะลงที่มีเขต ความรับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน มีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 670 คน (Salung Nok Sub-District Health Promoting Hospital, 2014) การเข้าสู่กระบวนการสูงอายยังส่งผลต่อ การแบกรับภาระของกลุ่มวัยทำงานต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับกระบวนการ เข้าสู่วัยสูงอายุทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและสังคมสูงขึ้น ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปทางเสื่อมมากขึ้นโดยมีปัจจัย เช่น พันธุกรรมโรคหรือความเจ็บป่วย สิ่งแวดล้อมหรือการดำรงชีวิต (Sukolpuk and Boonchuaythanasit, 2018, p. 53) รวมถึงการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังทั้งกลุ่มโรคระบบ หัวใจและหลอดเลือด กลุ่มโรคเบาหวาน กลุ่มโรคเมะเร็ง และกลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ เรื้อรัง (Songsraboorn, 2016, p. 135) ด้านจิตใจเมื่อถึงวัยเกษียณอายุไม่ได้ทำงานทำให้ ผู้สูงอายุรู้สึกเหงา ไม่ภาคภูมิใจเหมือนเป็นภาระกับลูกหลานอาจรู้สึกน้อยใจ ซึมเศร้า ในประเทศอังกฤษพบประชากรผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 10 - 15 (Anderson,

2011, p. 13) เช่นเดียวกับประเทศแคนาดาที่พบความสัมพันธ์ของอาการป่วยกับปัญหาสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรคเบาหวานสูงอายุ (Claire and Norbert, 2015, p. 1) ส่วนด้านสังคมผู้สูงอายุต้องเผชิญกับเปลี่ยนแปลงด้านสังคม (sociological change) ที่เกิดจากวิถีการดำรงชีวิตประจำวันทั้งภาระหน้าที่และบทบาทต่าง ๆ ทางสังคมลดน้อยลง ความยากลำบากในการปรับตัว และการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก (Sarmiento, Rego and Monteiro, 2016, p. 360) ในส่วนของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีความเห็นว่าการดูแลสุขภาพเป็นเรื่องของตนเองที่จะต้องคงไว้เพื่อสุขภาพดี วิธีการดูแลสุขภาพตนเองที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ การไปตรวจสุขภาพตามแพทย์นัด เมื่อเจ็บป่วยเบื้องต้นรีบรักษาและหลีกเลี่ยงสาเหตุที่จะทำให้เจ็บป่วยและพยายามทำใจ ให้สบายไม่เครียด ปล่อยวางทำงานบ้าน ไปวัดทำบุญเพื่อการพึ่งตนเองทางสุขภาพ (Manorath, Kamfong, Waengnork and Nitirat, 2016, p. 98) ซึ่งการดูแลสุขภาพแต่ละรายมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตัวผู้สูงอายุ และในชุมชนยังมีบทบาทในการดูแลสุขภาพ แม้จะยังมีส่วนร่วมน้อยยกเว้นในกลุ่มของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ที่มีแนวทางการดูแลสุขภาพวัยที่ชัดเจน (Liemsuwan and Taimongkolkul, 2016, p. 249)

ลักษณะชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงงเป็นชุมชนชนบทที่อาศัยร่วมกันเป็นกลุ่มเครือญาติภายใต้แบบแผนพื้นบ้านล้านนาที่ยังคงปัจจัยการดำรงชีวิตประจำวันทั้งการประกอบอาชีพ การแสวงหาอาหาร และกฎเกณฑ์ในชุมชนที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ในด้านภาวะสุขภาพชุมชนพบว่า ประชาชนต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงด้านภาวะสุขภาพชุมชนทั้งการปนเปื้อนของสารเคมีการเกษตรในสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ รวมถึงการสูญเสียสุขภาพะด้านจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่นที่แสดงถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนกับแหล่งธรรมชาติ ทั้งความสามัคคีในชุมชนน้อยลง ประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เคยปฏิบัติมาในอดีตลดลงโดยเฉพาะการผลิตข้าว รวมถึงความเห็นอกเห็นใจของคนในชุมชนน้อยลง ขาดจิตสำนึกในการคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น เห็นแก่ตัวและเกิดความโลภมากขึ้น (Suksritong, 2017, p. 166)

ในส่วนของผู้สูงอายุมีการประกอบกิจกรรมตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาร่วมกับพิธีกรรมพื้นบ้านล้านนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพสังคมในชุมชนโดยเฉพาะพิธีกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิตและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน กิจกรรมเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่มีการสืบทอดตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษภายใต้แนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนทุกคนต้องเข้าร่วมและถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับลูกหลานและการใช้ชีวิตอย่างปกติสุขซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขสุขภาพสังคมได้ระดับหนึ่ง (Salung Nok Sub-District Health Promoting Hospital, 2014) ทั้งนี้ สุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องร่วมกันหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นกระบวนการการเพิ่มสมรรถนะให้บุคคลสามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพ และเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพดีขึ้น รวมถึงเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บุคคลเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมและพัฒนาสุขภาพของตนเอง การส่งเสริมสุขภาพในแต่ละบริบทพื้นที่ควรที่จะเชื่อมโยงมิติสุขภาพและองค์ประกอบอื่นของการดำรงชีวิต ดังนั้นการผสมผสานแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพสังคมซึ่งประกอบด้วยด้านกายภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคมที่เชื่อมกันเป็นวัฏจักรและเป็นปัจจัยกำหนดภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุภายใต้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางกายภาพและสังคมในชุมชนแบบก้าวกระโดดจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีแนวปฏิบัติที่จะก่อเกิดการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างเหมาะสมและการปรับตัวระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้และปฏิบัติตนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพสังคมที่เน้นความสุขในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวและชุมชนอันจะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุด้านกายภาพ ด้านจิตใจและด้านสังคม

2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การศึกษาเชิงสำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 – กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ดังนี้

1. การศึกษาเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเลียง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ การคำนวณขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง (Cochran, 1997, p. 98) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 236 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในระดับหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่บ้าน (ร้อยละ 30) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก การคัดเลือกครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านมาศึกษาผู้วิจัยใช้ตารางสุ่ม (Random number table) ตามสัดส่วนของจำนวนหลังคาเรือนแต่ละหมู่บ้าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เลขที่บ้าน 4 ครัวเรือนแรกมาสุ่มตัวอย่างก่อนแล้วจึงเก็บข้อมูลจากเลขที่บ้านที่เรียงลำดับแล้วเว้น 4 หลังคาเรือนในแต่ละหมู่บ้านจนครบจำนวนตามสัดส่วน ครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกผู้สูงอายุเป็นผู้เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งนี้ถ้าไม่พบผู้วิจัยได้เข้าเก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้งและถ้าไม่พบเป็นครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้เปลี่ยนเป็นหลังคาเรือนถัดไป

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาจากกรอบแนวคิดสุขภาพสังคม (Phra Paisal Visalo, 2008) ประกอบด้วย

1.2.1 แบบสอบถามการสร้างเสริมสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุ มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อคำถามปลายปิดและปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 ระดับการเสริมสร้างสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุ 3 ด้าน จำนวน 26 ข้อ ได้แก่ ด้านกายภาพเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย การอุปโภคบริโภคของผู้สูงอายุ จำนวน 10 ข้อ ด้านจิตใจเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สำนึกส่วนร่วม ในหมู่บ้านที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ จำนวน 8 ข้อ และด้านสังคมเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ปัญหาหาเสพติด ในชุมชน และข้อเสนอแนะ ในด้านของภาวะสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุ จำนวน 8 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นประเภท มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย และมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1 – 3 คะแนน ส่วนการแปลผล ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดช่วงระดับภาวะสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ น้อย ปานกลาง มาก โดยค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.67 หมายถึง ผู้สูงอายุมีสุขภาพสังคมระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.68 – 2.32 หมายถึง ผู้สูงอายุมีสุขภาพสังคมระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.33 – 3.00 หมายถึง ผู้สูงอายุมีสุขภาพสังคมระดับมาก ทั้งนี้เครื่องมือการวิจัยนี้มีค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Item - Objective Congruence Index: IOC) อยู่ระหว่าง 0.37 – 1.00 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 - 1.00 จำนวน 26 ข้อ ส่วนค่าความเชื่อมั่นทำการเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหา Alpha Coefficient (Cronbach, 1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการอบรม ชี้แจงรายละเอียดของข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูล เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไป ในทางเดียวกัน ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลสุขภาพทางสังคมเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง โดยทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน และตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลสะลง จำนวน 2 คน

2.2 การสนทนากลุ่มใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน คัดเลือกจากความสนใจประกอบด้วยตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานด้านสาธารณสุข จำนวน 2 คน และตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 2 คน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างใช้เวลาการสัมภาษณ์ประมาณ คนละ 1 ชั่วโมง ส่วนการสนทนากลุ่มดำเนินการ จำนวน 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

2.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสุขภาพสังคม และการสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมในผู้สูงอายุใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Matthew and Michael, 1994)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.4 มีอายุเฉลี่ย 69.89 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 65.7 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.3 ไม่ได้ศึกษาทางธรรม ร้อยละ 93.6 ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 2,569.07 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,635.17 บาทต่อเดือน ผู้สูงอายุมีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนเฉลี่ย เท่ากับ 61.31 ปี

มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.26 คน เมื่อมีการเจ็บป่วยจะใช้บริการจากโรงพยาบาลร้อยละ 81.80 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ร้อยละ 47.5 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เชื่อว่ายาแผนปัจจุบันทำให้หายจากการเจ็บป่วย ร้อยละ 94.9 ผู้สูงอายุมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ร้อยละ 82.2 มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ร้อยละ 72.9 ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ครั้ง ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานเป็นผู้จัดให้ เฉลี่ยเท่ากับ 1.61 ครั้งในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ผู้สูงอายุ มีการเข้าวัดเพื่อทำบุญ เฉลี่ยเท่ากับ 6.80 ครั้งในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ส่วนที่ 2 ระดับการสร้างเสริมสุขภาพสังคมผู้สูงอายุ

สุขภาพสังคมโดยเฉลี่ย พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับสุขภาพสังคมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.56 ± 0.67) โดยสุขภาพสังคมด้านกายภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.71 ± 0.47) ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.63 ± 0.94) และด้านสังคมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.34 ± 0.60)

ตาราง 1 แสดงระดับสุขภาพสังคมผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (จำนวน / N = 236)

สุขภาพสังคมผู้สูงอายุ	Mean	S.D.	ระดับสุขภาพสังคม
ด้านกายภาพ	2.71	0.47	มาก
ด้านจิตใจ	2.63	0.94	มาก
ด้านสังคม	2.34	0.6	มาก
รวมเฉลี่ย	2.56	0.67	มาก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสุขภาพสังคมผู้สูงอายุ ยังสรุปได้ว่า ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงในปัจจุบันมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ทั้งคนพื้นเมืองและคนพื้นที่สูงอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการผสมผสานของวิถีการดำรงชีวิต

โดยเฉพาะรูปแบบของวัฒนธรรมการอยู่อาศัย การเกษตร และโครงสร้างทางประชากร ที่ทั้งคนพื้นเมืองและคนพื้นที่สูงมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพสังคมด้านกายภาพทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะถนนที่ใช้ในการคมนาคมในหมู่บ้านและสภาพบ้านเรือนในพื้นที่สูง การจัดหาน้ำอุปโภค บริโภคที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน

ในส่วนของวิถีชีวิตในสังคม พบว่า จากการที่คนหนุ่มสาวละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมมุ่งสู่การแสวงหางานทำในเขตเมืองเชียงใหม่ บางคนละทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่เพียงลำพัง บางคนสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุทั้งการเลี้ยงดูเด็กเล็กที่เป็นหลานของตนเอง การกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อช่วยบุตรในการผ่อนชำระค่าบ้าน ค่ารถ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลจากผู้สูงอายุที่เห็นว่าคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าสภาพจิตใจ ไม่ขยันทำงานและเห็นแก่ตัว

ส่วนที่ 3 แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมในผู้สูงอายุ

การสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม พบว่า การเสริมสร้างสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งด้านกายภาพ จิตใจและสังคม ควรนำกฎเกณฑ์ชุมชน ความเชื่อ และทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมสร้างแนวทางกิจกรรมการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. การสร้างทัศนคติของคนหนุ่มสาวให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ทั้งนี้วิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงจากการที่คนหนุ่มสาวละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมมุ่งสู่การแสวงหางานทำในเขตเมืองเชียงใหม่ บางคนละทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่เพียงลำพัง บางคนสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุทั้งการเลี้ยงดูเด็กเล็กที่เป็นหลานของตนเอง การกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อช่วยบุตรในการผ่อนชำระค่าบ้าน ค่ารถ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ผู้สูงอายุยังให้ความเห็นว่าคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าสภาพจิตใจ ไม่ขยันทำงาน เห็นแก่ตัว

2. การพัฒนาอาชีพเสริม ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการเกษตร ทั้งนี้ในปัจจุบันมีผู้สูงอายุบางส่วนเข้ารับการอบรมการฝึกอาชีพแต่ไม่มีตลาดที่แน่นอนในการขายสินค้า แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่ยังมีการผลิตผ้าพื้นเมืองและการนำผักที่ปลูกไว้จำหน่ายในโอกาสที่หน่วยงานในพื้นที่จัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องการแนวทางการปฏิบัติด้านการสร้างเสริมสุขภาพสังคมที่ผสมผสานองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนวดคลายเส้น การพัฒนาแหล่งพักผ่อนจิตใจ (วัดและพื้นที่ทางความเชื่อ) การพัฒนาสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการและการลดความเครียดในผู้สูงอายุ รวมถึงการปลูกและการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านและการให้ผู้สูงอายุนำสินค้าการเกษตรมาจำหน่าย กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริเวณลานเอนกประสงค์วัดประกาศธรรม

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุมีระดับภาวะสุขภาพสังคมด้านกายภาพ จิตใจและสังคมโดยรวมเฉลี่ยในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่าในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงกายภาพที่มีการพัฒนาด้านการคมนาคม และระบบสาธารณสุขโรคที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่สะดวกมากขึ้น ในส่วนของจิตใจผู้สูงอายุต้องเผชิญกับภาวะความอยากได้ อยากมีวัตถุสิ่งของซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าจิตใจของลูกหลาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมที่ผู้คนมีความหลากหลายของการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อการแสวงหารายได้ ที่เพิ่มขึ้นถึงแม้จะไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลสะลงงที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ทำให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพสังคม เศรษฐกิจและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แนวโน้มพื้นที่เขตเมือง

จะมีขนาดขยายใหญ่ขึ้นรุดล้ำเข้าไปในพื้นที่เขตชนบท นอกจากนี้การเข้าถึงสวัสดิการชุมชนและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เมื่อผู้สูงอายุเผชิญปัญหายังไม่สามารถเข้าถึงได้มากนักประกอบกับชุมชนบางแห่งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงเป็นพื้นที่สูง การเข้าถึงเพื่อการช่วยเหลือด้านต่างจะมีความยากลำบากในช่วงฤดูฝน รวมถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์อาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเห็นต่างในการช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชีวิตประจำวันที่ลดลงของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพที่ว่าพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพนั้นเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางด้านสุขภาพในวิถีชีวิตประจำวันจนเป็นกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และผสมผสานให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตบุคคล ซึ่งจะมีผลให้บุคคลเกิดการกระตุ้นตนเองอย่างเต็มที่เพื่อคงไว้หรือยกระดับภาวะสุขภาพของตนเอง (Sim, Kerse, Naccarella and Long, 2000, p. 345)

ส่วนแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กิ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มได้สะท้อนปัญหาการเข้าถึงสวัสดิการและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม รายได้และการเข้าถึงการบริการสุขภาพเมื่อผู้สูงอายุเผชิญปัญหายังไม่สามารถเข้าถึงได้มากนักประกอบกับชุมชนบางแห่งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลงเป็นพื้นที่สูงการเข้าถึงเพื่อการช่วยเหลือด้านต่างจะมีความยากลำบากในช่วงฤดูฝน รวมถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์อาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเห็นต่างในการช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลงพุง อำเภอตอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส รองลงมา คือ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการศึกษา ตามลำดับ (Piradang, Tawacharee and Kawehanam, 2014, p. 146) เช่นเดียวกับผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่

การดูแลผู้สูงอายุทางด้านการสัมพันธ์ทางสังคมควรให้ความสำคัญกับการเอาใจใส่ดูแลจาก คนในครอบครัวมากที่สุด (Klaodee, Naksuwan and Sukmaitree, 2017, p. 31)

อย่างไรก็ตามแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพสังคมให้กับผู้สูงอายุต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสะलग โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสะलग และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และประชาชนในชุมชนและที่สำคัญ คือ สมาชิกในครอบครัวต้องสนับสนุนและสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเอง รวมถึงสร้างความรู้สึถึงการมีพลังอำนาจในตนเองที่สามารถควบคุมผลลัพธ์ทางสุขภาพได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับสุขภาพสังคมของผู้สูงอายุถึงแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในชุมชนโดยเฉพาะโครงสร้างประชากรและการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและแสวงหาแนวทางเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว

1.2 ผู้สูงอายุได้สะท้อนความความต้องการแนวทางในการเสริมสร้างภาวะสุขภาพสังคมในพื้นที่โดยเฉพาะการสร้างเสริมกิจกรรมในครอบครัวและชุมชนภายใต้แบบแผนภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาด้านสุขภาพ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการสำรวจและสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนหรือหน่วยงานจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชุมชนทั้งด้านประชากรด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสังคมทั้งด้านกายภาพ จิตใจและสังคมของผู้สูงอายุ

2.2 พัฒนาแนวทางการเสริมพลังอำนาจชุมชนทั้งกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องการสร้างเสริมสุขภาพสังคม การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและผู้สูงอายุต้นแบบเพื่อให้เกิดแนวทางการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพสังคมในผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยนี้ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่สนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2559 (วช. 59) ผู้นำชุมชน ประชาชน หมอพื้นบ้าน เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขและด้านวัฒนธรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลวงที่ได้ให้ข้อมูลและประสานงานการเก็บข้อมูลการวิจัยจนเกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยดี

References

- Anderson, A.N. (2011). Treating depression in old age: The reasons to be positive. *Age and Aging*. 30, 13 - 7.
- Claire, S. & Norbert, S. (2015). The Relationship between diabetes and mental health conditions in an aging population. *Canadian Journal of Diabetes*. 40(1), 1 - 4.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques*. 3d ed. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal structure of tests. *Psychometrika*. 16, 297 - 334.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. (2015). *Situation of the Thai elderly*. Retrieved May, 2, 2018 from: File:///C:/Users/sm/Downloads/Elderly2015-Thai-Final.pdf. [in Thai]
- Kanjanajita, M. (2014). *Thailand Policy Situation for Elderly*. Retrieved April, 23, 2018 from: <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/vol34-no4/96-cat-popdev-vol34-No4/203-2014-04-11-07-40-50.html>. [in Thai]

- Klaodee, J., Naksuwan, S., & Sukmaitree, J. (2017). Factors affecting the life quality of the elderly in Nakhon Si Thammarat Province, *Ratchaphruek Journal*. 15(1), 27 – 32. [in Thai]
- Liemsuwan, T., & Traimongkolkul, P. (2016). State of health and care among the dependent elderly in Khok Khinon Sub-district, Chon Buri Province, *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus*. 8(2), 247 -270.
- Manorath, P., Kamfong, K., Waengnork, W., & Nitirat, P. (2016). Self-health care of the Buddhist elderly in suburban area: A case study Ban Na-Plong, Tambon Tha-Sao, Amphur Muang, Uttaradit Province. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*. 8(2), 96-111. [in Thai]
- Matthew, MB., & Michael, AH. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2 nd ed). California: SAGE Publications Inc.
- Phra Paisal Visalo. (2009). Holistic Health and Social Health. Retrieved May, 2, 2016 from:<http://www.visalo.org/article/healthsukapabkabOngRuam.htm>. [in Thai]
- Piradang, S., Tawacharee, Y., & Kawehanam, K. (2014). The social welfare needs of the elderly in the area of Dong Phayung Sub-District Administrative Organization, Don Chan District, Kalasin Province. *Journal of Political Science and Law Kalasin Rajabhat University*. 3(1), 133 -148. [in Thai]
- Salung Nok Sub- District Health Promoting Hospital. (2014). *Community Health Data*. Mimeograph. [in Thai]

- Sarmento, E., Rego, A. & Monteiro, M.J. (2016). Social determinants of health in the elderly and bioethics .*Int. J. of Adv. Res.* 4(12), 354-365.
- Sim, J., Kerse, NM., Naccarella, L. & Long, H. (2000). Health promotion and older people: the role of the general practitioner in Australia in promoting healthy ageing. *Australian and New Zealand Journal of Public Health.* 24(4), 356-359.
- Songsraboon, R. (2016). Factors affecting therapy of the non-communicable diseases (NCDs) according to Buddhism. *Silpakorn University Journal.* 36(3), 134 -143. [in Thai]
- Sukolpuk M., & Boonchuaythanasi, K. (2017). Health dimension of active ageing: A systematic review. *Journal of Health Science Research.* 11, 53-63. [in Thai]
- Suksritong, N. (2017). Lana local wisdom for health promotion of elderly in Saluang Subdistrict Administrative Organization, Mae Rim District, Chiang Mai Province. *Christian University of Thailand Journal.* 23(2), 164 -173. [in Thai]
- World Health Organization. (2014). *Ageing*. Retrieved May, 20, 2018 from <http://www.who.int/topics/ageing/en/>.

กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน: ความเป็นชายขอบกับการสร้างพื้นที่ทางสังคม
ภายใต้รัฐชาติไทย

Moken Ethnic Groups: The Marginalization and
Construction of Social Space under Thai Nation – State

ปรีวัฒน์ ช่างคิด¹

Pariwat Changkid

สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์²

Somrak Chaisingkananont

Abstract

This article aimed to explain the construction of social space of the Moken ethnic groups in Koh Lao, Koh Chang and Koh Phayam, Ranong province of Thailand. Using field research Method, data were collected by observations and in-depth interviews with 15 persons of Moken ethnic groups, 5 related persons and document research. The data were classified according to the issues, decoded, interpreted and presented by means of description. It was found that although the Moken ethnic groups were

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณูปบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

Ph.D Candidate, Asian Studies, Walailak University, Thailand

²ดร. สาขาวิชาเอเชียศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

Ph.D, Asian Studies, Walailak University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: changkid.p@gmail.com

(Received: 3 June, 2018; Revised: 15 August, 2018; Accepted: 11 February, 2019)

marginalized, they did not accept that status and attempted to get Thai citizenship in various ways through everyday life. This article reflects that, Most moken ethnic groups are not recognized as both legal and social citizens. They have no access to public services, thus creating a social space to get more recognition.

Keywords: Social space, Moken ethnic groups, Thai citizens

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการสร้างพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน ที่อาศัยอยู่บริเวณเกาะเหลา เกาะช้าง และเกาะพยาม จังหวัดระนอง โดยใช้การวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน จำนวน 15 คน ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นศึกษา ถอดรหัส ตีความปรากฏการณ์ นำเสนอโดยวิธีการพรรณนา พบว่า แม้กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนอยู่ในสถานะความเป็นชายขอบ แต่พวกเขาก็ไม่ได้ยอมรับในสถานะดังกล่าว และพยายามต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิความเป็นพลเมืองไทยด้วยวิธีการต่าง ๆ ผ่านชีวิตประจำวัน บทความนี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการยอมรับในฐานะพลเมืองไทยทั้งทางกฎหมายและทางสังคม พวกเขาเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะที่จำเป็น จึงพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับมากขึ้น

คำสำคัญ: พื้นที่ทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์มอแกน พลเมืองไทย

บทนำ

แผนที่อันแสดงถึงอาณาบริเวณทางภูมิรัฐศาสตร์ถูกสร้างขึ้นภายใต้แนวคิดรัฐชาติสมัยใหม่ที่ขีด (กำหนด) เส้นพรมแดนอย่างแนบแน่นชัดเจนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ละเลยความเป็นพรมแดนเชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและอื่น ๆ นิยามของคำว่า

“ประชาชน” (people) “ชาติ” (nation) “กลุ่ม” (group) “ชาติพันธุ์” (ethnicity) “สัญชาติ” (nationality) และ “ชนกลุ่มน้อย” (minority) ทั้งหมดนี้จึงเต็มไปด้วยข้อถกเถียง ปัญหาเชื้อชาติ ศาสนา และลัทธิชาตินิยมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อผลกระทบของสันติภาพและเสถียรภาพระหว่างประเทศ การยึดถือพรมแดนที่อาณานิคมสร้างขึ้นโดยไม่คำนึงถึงภูมิศาสตร์ประชากรหรือภูมิศาสตร์เชื้อชาติยังคงเป็นปัญหาถึงปัจจุบัน (Minahan, 2016, pp. xii - xix) วาทกรรมรัฐชาติสมัยใหม่ได้รับแรงผลักดันจากลัทธิชาตินิยมในศตวรรษที่สิบเก้า ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มตกอยู่ในสถานะไร้สัญชาติ Blitz and Lynch (2009, pp. 9 - 10) ตั้งข้อสังเกตว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการไร้สัญชาติคือ วิธีที่รัฐกำหนดคุณลักษณะของพลเมืองในรัฐ การโยกย้ายถิ่นฐานในอดีต สภาพภูมิอากาศ การเคลื่อนย้ายที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม และที่น่าเป็นห่วงคือการไม่จดทะเบียนเด็กแรกเกิดซึ่งเกิดขึ้นในประชากรกลุ่มที่อ่อนแอ

สัญชาติ (nationality) กับ ความเป็นพลเมือง (citizenship) มีนัยของความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ สัญชาติเป็นแนวคิดที่ใช้แยกความแตกต่างระหว่างรัฐชาติจากรัฐใดรัฐหนึ่ง ขณะที่ความเป็นพลเมืองมีความหมายแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทางกฎหมายระหว่างบุคคลกับอำนาจอธิปไตยของรัฐหนึ่ง ๆ ความเป็นพลเมืองมีนัยถึงความสัมพันธ์ที่เป็นทางการระหว่างปัจเจกชนกับรัฐและมักเกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ ความเป็นพลเมืองจึงเป็นแนวคิดที่หนักแน่นกว่าสัญชาติเพราะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนประเภทต่าง ๆ ได้ อีกแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่าสัญชาติเป็นแนวคิดที่แคบกว่าพลเมือง แต่บางภาษา เช่น เยอรมันหรือโปแลนด์ใช้ความหมายเหมือนกัน (Maatsch, 2011, pp. 4 - 5) ปัจจุบันรัฐชาติให้ความหมายและจัดการปกครองกลุ่มคนภายในรัฐแตกต่างกัน แม้กลุ่มคนเหล่านั้นได้สิทธิความเป็นพลเมืองตามกฎหมายแต่ในทางปฏิบัติยังมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่มีความแปลกแยกทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ดังปรากฏให้เห็นผ่านนโยบายต่าง ๆ ของแต่ละรัฐชาติ ทำให้เกิดภาวะไร้รัฐ/ไร้สัญชาติของคนบางกลุ่มขึ้น ดังเช่น กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในทะเลอันดามัน

นักวิชาการที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลฝั่งอันดามันของไทยมาอย่างยาวนาน และมีผลงานต่อเนื่องอย่าง Arunotai (2006, p. 12) จำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองของรัฐไทยไว้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ 1) ชาวเลอุรักลาไวย์ 2) ชาวเลมอแกลน และ 3) ชาวเลมอแกน โดยกลุ่มชาวเลอุรักลาไวย์และมอแกลนอาศัยอยู่บริเวณจังหวัดพังงา ภูเก็ต กระบี่ ลงไปจนถึงจังหวัดสตูล ส่วนกลุ่มชาวเลมอแกนพบบริเวณหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ตลอดถึงบริเวณเกาะเหลา เกาะช้าง และเกาะพยามจังหวัดระนอง เขตจังหวัดระนองมอแกนมีจำนวนโดยประมาณ 85 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 350 คน และจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีค่านิยมในการมีครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อย เริ่มมีครอบครัวตั้งแต่อายุประมาณ 13 - 14 ปี ส่งผลให้ชุมชนมอแกนมีเด็กและเยาวชนสัดส่วนเกินกว่าครึ่ง มอแกนมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่ไม่มีภาษาเขียน ปัจจุบันวัยผู้ใหญ่ฟังและพูดภาษาไทยได้แต่สำเนียงไม่ชัด ขณะที่เด็กรุ่นใหม่ที่เข้าศึกษาในระบบโรงเรียนสามารถฟังและพูดภาษาไทยได้คล่อง แต่บางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาโดยเฉพาะผู้ชายเพราะต้องออกเรือซึ่งเป็นอาชีพเดียวที่มอแกนทำอยู่จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามด้วยประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และประวัติศาสตร์การก่อร่างสร้างรัฐสมัยใหม่นั้น ส่งผลให้มอแกนตกอยู่ในสถานภาพของ “คนชายขอบ”

ความเป็นชายขอบสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชาติพันธุ์วรรณา การเมือง หรือแม้กระทั่งความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะ ซึ่งมีผลทำให้ก่อรูปของความเป็นชายขอบขึ้นมา (Political Construction of Marginality) แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ารัฐเป็นตัวแสดงสำคัญ ดังนั้น การทำความเข้าใจความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน บทความนี้ยังให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนชายขอบกับรัฐ ซึ่งถือเป็นที่มาของความเป็นชายขอบที่มอแกนต้องประสบ และพวกเขาก็ไม่ได้ยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lom-on (2014, p. 95) ที่กล่าวว่าความเป็นชายขอบที่เกิดขึ้นไม่ได้หมายถึง

“ยอมจำนน” เสมอไป แต่ยังสามารถก่อให้เกิดการปรับตัว ดีความ และได้ตอบสนองสถานการณ์ที่พวกเขากำลังเผชิญหน้า ในรูปแบบต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน

บทความฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งทำความเข้าใจกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในบริบทของความเป็นชายขอบที่เกิดจากรัฐชาติจินตนาสู่ความพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชน Lefebvre (1991, 33 as cited in Kumpetch, 2012, p. 11) แบ่งพื้นที่ทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การปฏิบัติการของพื้นที่ (spatial practice) 2) ภาพตัวแทนของพื้นที่ (representation of space) และ 3) พื้นที่แห่งภาพตัวแทน (representation space) การพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มคนที่มีลักษณะเฉพาะหรือกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะรองของสังคมปรากฏรูปแบบที่หลากหลาย การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวไทยทรงดำจังหวัดชุมพรเกิดจากวัฒนธรรมรากฐานของความเชื่อโดยมีวัดเป็นพื้นที่ผสมผสานความเชื่อทำให้ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ภายใต้พื้นที่ของพุทธศาสนานั้นเอง (Thongkaew, 2018) การสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนไทยอีสานพลัดถิ่นประกอบด้วย การสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านชมรมชาวอีสานในล้านนโดยการก่อตั้งชมรมคนอีสานในเชียงรายได้ผ่านการสื่อสารมวลชนผ่านนักจัดรายการวิทยุในพื้นที่ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือสารบันเทิง และการสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านการท่องเที่ยวประเพณีบุญบั้งไฟ (ntasena, Hongsuwan & Wannakit, 2018, pp. 67 - 82) ในอีกมุมมองของการสร้างพื้นที่ทางสังคมในกระบวนการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วย 1) การสร้างการรวมตัวของกลุ่มคนในชุมชน 2) การขยายพื้นที่เครือข่ายชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายระหว่างพื้นที่ และ 4) การสร้างพื้นที่เคลื่อนไหวระหว่างลุ่มน้ำ (Yuenyong & Rak Phonlamueang, 2017)

บทความนี้นิยามการสร้างพื้นที่ทางสังคมภายใต้รัฐชาติไทยของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนหมายถึง การทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มให้คนทั่วไปรับรู้ในฐานะเป็นพลเมืองไทยผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ประกอบสร้าง (constructionist approach) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้

แนวคิดที่ว่าด้วย มายาคติของ Roland Barthes คือระบบของการสร้างความหมายซึ่ง มายาคติเป็นส่วนหนึ่งของสัญวิทยาหรือศาสตร์ว่าด้วยสัญญาณ (Charoensin-o-larn, 2012, p. 132) สำหรับการสร้างพื้นที่ทางสังคมอาจนำไปสู่การยอมรับในอัตลักษณ์ของกลุ่มมอแกนจนนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน ดังเช่น อัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ที่ถูกผลิตซ้ำจนได้รับการยอมรับและกลายเป็นสินค้าวัฒนธรรม (Kittitornsakul, 2017, pp. 238 - 258)

การทำความเข้าใจกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในพื้นที่จังหวัดระนองเนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีชุมชนมอแกนตั้งอยู่เป็นชุมชนใหญ่และมีถึง 3 เกาะ ทั้งเกาะช้าง เกาะพยาม และเกาะเหลา ทั้งหมดล้วนตั้งอยู่บริเวณแนวพรมแดนรัฐชาติระหว่างไทยกับเมียนมา ข้อมูลในระดับพื้นที่พบว่ายังมีการติดต่อและย้ายถิ่นข้ามรัฐชาติอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยซึ่งการเลือกตั้งถิ่นฐานในไทยถือว่าพวกเขาเลือกที่จะเป็นพลเมืองไทย โดยเฉพาะได้กรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตในไทยพวกเขาควรได้รับสัญชาติไทยแต่สภาพความเป็นจริงพวกเขายังไร้สถานะทางทะเบียน (บัตรขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์) ส่งผลให้เป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะรองและขาดโอกาสทางสังคมอีกนานับประการ รวมถึงถูกแสวงหาผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมจากคนบางกลุ่ม

บทความนำเสนอประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) มายาคติของรัฐชาติ (ไทย) กับการทำให้มอแกนกลายเป็นชายขอบ 2) การเข้าไม่ถึงสิทธิบริการสาธารณะตามกฎหมาย: บทสะท้อนความเป็นชายขอบของมอแกน 3) มอแกนกับการประกอบสร้างความเป็นพุทธ 4) มอแกนกับการนำเสนอตัวตนผ่านภาพลักษณ์ “ยิปซีทะเล” 5) มอแกนกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองไทย และ 6) โครงการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติให้กับกลุ่มมอแกนหรือชาวเล บทความนี้แสดงให้เห็นว่าแม้มอแกนจะถูกทำให้กลายเป็นชายขอบแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะยอมรับและจำนนเสมอไปกลับตรงกันข้ามพวกเขาก็พยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้ตนเองมีความหมายด้วยเหมือนกัน

วัตถุประสงค์

เพื่ออธิบายการสร้างพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณ
เกาะเหลา เกาะช้าง และเกาะพยาม จังหวัดระนองในบริบทของความเป็นชายขอบ

วิธีการศึกษา

บทความนี้กำหนดพื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนซึ่งอาศัยอยู่
บริเวณเกาะเหลา เกาะช้าง เกาะพยาม จังหวัดระนอง เขตการปกครองของรัฐไทย
โดยใช้การวิจัยภาคสนาม (field research) ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง
(purposive sampling) จากกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนที่อาศัยอยู่ประจำในเขตจังหวัด
ระนอง และอยู่ระหว่างการขึ้นทะเบียนขอสัญชาติไทย จำนวน 15 คน และผู้เกี่ยวข้อง
อีก 5 คน เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบ
ไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเอกสาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อยกระดับข้อเท็จจริง
เป็นมโนทัศน์ ด้วยการทำให้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลายและมีความหมายมากพอที่จะ
บอกได้ว่าปรากฏการณ์ที่เรารับรู้มันหมายถึงอะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อให้ข้อมูลมี
ความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การศึกษาค้นคว้านี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล โดยอาศัย
หลักการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูล (data triangulation) เพื่อ
พิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งต่าง ๆ มีความถูกต้องและสอดคล้องกันหรือไม่
อย่างไร จากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนา

ผลการศึกษา

1. รัฐชาติกับการทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนกลายเป็นชายขอบ การกำเนิดรัฐ
ชาติตามแนวทางของภูมิรัฐศาสตร์สมัยใหม่ในยุคหลังอาณานิคมเป็นช่วงเดียวกับการ
เกิดขึ้นของสิ่งที่เรียกว่า “พรมแดน” (border) ตามรัฐชาติแบบใหม่ที่จะต้องมี
องค์ประกอบครบทั้ง 4 ประการ คือ ประชาชน ดินแดนที่แน่นอน รัฐบาลและอำนาจ
อธิปไตย วาทกรรมว่าด้วยรัฐชาติของไทยก็เช่นเดียวกันให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ

ของรัฐ โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ว่าด้วยประชาชนที่รัฐเข้าครอบครองดินแดนแต่ไม่รับเอาผู้คนเหล่านั้นมาเป็นพลเมืองของรัฐเพียงเพราะเขาเหล่านั้นมีความต่างหรือด้วยเหตุผลใดก็ตามในกรณีของมอแกนซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลฝั่งทะเลอันดามันมีวิถีชีวิตเดินทางเร่ร่อน โดยมีได้เป็นพลเมืองรัฐใดมาตั้งแต่อดีตถือเป็นอัตลักษณ์ของผู้คนกลุ่มนี้ที่อาศัยท่องเที่ยวทะเลในการดำรงชีวิต แต่ด้วยข้อจำกัดเพราะการสร้างพรมแดนรัฐชาติสมัยใหม่โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้วิถีชีวิตดังกล่าวที่มีมาแต่อดีตกลับทำให้เกิดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายถิ่นตามวิถีชีวิตแบบเดิม จึงเกิดการตั้งถิ่นที่อาศัยอย่างถาวร โดยพบตั้งแต่บริเวณหมู่เกาะมะริดในประเทศเมียนมาเรื่อยมาจนถึงบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ตลอดถึงมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของรัฐที่ว่าด้วยสัญชาติไทย Kan Chana Chittra Sai Sunthon (2007, p. 4) อธิบายว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 เป็น กฎหมายสัญชาติที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของไทย สัญชาติไทยอาจเกิดขึ้นใน 5 สถานการณ์ กล่าวคือ 1) การได้สัญชาติไทยของบุตรของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีสัญชาติไทย 2) การได้สัญชาติไทยของบุตรของมารดาซึ่งมีสัญชาติไทย 3) การได้สัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในประเทศไทย 4) การได้สัญชาติไทยของหญิงที่สมรสตามกฎหมายกับชายสัญชาติไทย และ 5) การได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติเป็นไทย โดยให้ข้อสังเกตว่าคนต่างด้าวที่มีสิทธิเรียกร้องขอสัญชาติไทยก็คือคนต่างด้าวที่มีความกลมกลืนกับสังคมไทยหรือมีศักยภาพที่ชัดเจนกว่าย่อมจะต้องมีความกลมกลืนกับสังคมไทยอย่างแน่นอน

เมื่อพิจารณามอแกนซึ่งถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกทำให้กลายเป็นชายขอบนั้นเกิดจากตกร่องทางทะเบียนราษฎรและไม่ได้รับสัญชาติไทย เนื่องจากวิถีชีวิตที่เร่ร่อนมีแหล่งพักพิงไม่แน่นอน ประกอบกับภาษา วัฒนธรรม ที่รัฐไทยอาจไม่ยอมรับว่าคนกลุ่มนี้คือคนไทย การจ้งนับของเจ้าหน้าที่ในขณะนั้น รวมถึงความไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ดังการให้สัมภาษณ์

“เมื่อก่อนเดินทางไปเกาะย่านเชือก (เมียนมา) ไปเกาะสุรินทร์ (ไทย) สบายใกล้ไปกลับข้าวยังไม่บูด และไปบ่อยไปหาเพื่อ ไปหาปลา ก็

แล้วแต่อยากจะไป ไม่ค่อยได้ขึ้นบนฝั่ง ไม่รู้เขาต้องให้ทำบัตรประชาชน พอเดี๋ยวนี้ไปขอลำบากแล้ว ต้องพิสูจน์หลายอย่าง เดี๋ยวนี้เนะเดินทางลำบากในทะเลมีเรือใหญ่วิ่งมา เรือเราเล็กนี่จะลัมเลยนะ ยิ่งไปฝั่งเมียนมาเขากถามหาบัตร เราไม่มีบอกว่าเป็นมอแกน เขารู้ว่าเราเป็นมอแกนใช้ไหมเขาให้ไปแต่เขาตรวจมาก นานด้วย ยิ่งเด็กหนุ่ม ๆ ไม่ค่อยกล้าเพราะพวกนี้หน้าตาไม่เหมือนมอแกนแล้ว”

(Pramong Kit, 2017, October 5, Personal Interview)

อีกทั้งความจำเป็นที่ต้องมีสัญชาติในยุคแรก ๆ อาจไม่เข้มข้นนัก ต่างจากในปัจจุบันที่สัญชาติมีความหมายโดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อรับบริการสาธารณะจากภาครัฐหรือแม้กระทั่งการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมซึ่งจำเป็นต้องเข้าไปในเมืองก็อยู่ในความยากลำบาก บ่อยครั้งที่ถูกมองเป็นอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มอแกนไม่มีบัตรใช้ไหม เข้าไปในเมืองตำรวจหาว่าเป็นพม่า เพราะพูดไทยไม่ชัดเมื่อก่อนจะต้องวิ่งไปยืนยันว่าเป็นมอแกน หลัง ๆ ฉันให้จดเบอร์โทรฉันไว้ทุกคน พอเจอตำรวจก็ให้โทรมาหาแล้วฉันคุยกับตำรวจเองว่าเป็นมอแกน ไม่ใช่พม่า...” (Chaemphit, 2017,

September 20, Personal Interview)

จะเห็นได้ว่าความต่างที่มอแกนมีอยู่ถูกมายาคติของชาติที่ว่าด้วย “พลเมือง” (citizen) เปียดขับให้เขาเป็นคนขายขอบซึ่งเป็นระบบและกระบวนการที่รัฐชาติไทยสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ของความเป็นไทยให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับมายาคติของบาร์ตส์ซึ่งมองว่ามายาคติไม่ใช่วัตถุ สิ่งของ ความคิด แต่เป็นระบบ ระเบียบและรูปแบบวิธีการสร้างความหมายแบบหนึ่งที่ขึ้นกับเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์เฉพาะชุดหนึ่ง มีขีดจำกัดของการใช้และมีกระบวนการทำให้เกิดการยอมรับในสังคม (Charoensin-olarn, 2012, p. 131)

2. การเข้าถึงสิทธิบริการสาธารณะตามกฎหมาย: บทสะท้อนความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน บริการสาธารณะที่รัฐทั้งระดับท้องถิ่นและส่วนกลางถือเป็นสิทธิที่พลเมืองทั่วไปเข้าถึงได้เพราะบริการสาธารณะก็คือการให้บริการหรือการดำเนินงานของภาครัฐและหรือภาคเอกชนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ รวมถึงหน่วยงานรูปแบบอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนรวมถึงความมั่นคงในชาติ ดังที่ Sriram (2014, pp. 1 - 5) ให้ความหมายของการบริการสาธารณะไว้ว่า การบริหารและดำเนินการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทั่วไป โดยการบริการสาธารณะจะเป็นไปในลักษณะของการมีองค์กรหรือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทำหน้าที่ปฏิบัติการรับใช้อำนวยความสะดวก แก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการในด้านหรือเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในกรณีของมอแกนการเข้าถึงสิทธิบริการสาธารณะตามกฎหมายถือเป็นประเด็นที่มอแกนเรียกร้องอยู่เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาในทางปฏิบัติคนกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงสิทธิดังกล่าว กรณีที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีคือ การเข้าถึงสิทธิรักษาพยาบาลที่มอแกนควรได้รับในฐานะพลเมืองไทย

บทสะท้อนที่สำคัญ เช่น กรณีของนายเอ (นามสมมุติ) วัย 25 ปี หนุ่มชาวมอแกนที่ออกเรือรับจ้างดำน้ำหาปลิงทะเลแต่เกิดอาการที่เรียกว่า “น้ำหนึบ” ซึ่งสาเหตุเกิดจากการดำน้ำในระดับที่ลึกเกินกว่าที่ร่างกายจะรับได้ ส่งผลให้ร่างกายช่วงล่างขยับไม่ได้ จำเป็นต้องรักษาโดยด่วนซึ่งโรงพยาบาลระนองไม่สามารถรักษาได้จำเป็นต้องส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต แต่ค่าใช้จ่ายสูงมาก (ประมาณ 50,000 – 100,000 บาท) และครอบครัวของนายเอก็ไม่มีค่าใช้จ่ายจึงจำเป็นต้องนอนรักษาตามอาการที่โรงพยาบาลระนอง และโรงพยาบาลระนองให้กลับไปรักษาตัวที่บ้าน หลังจากกลับไปรักษาที่บ้านประมาณ 7 วัน อาการไม่ทุเลาจึงมีผู้ใจบุญให้การช่วยเหลือส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต เมื่อถึงโรงพยาบาลวชิระภูเก็ตหมอผู้ดูแลแจ้งว่ากรณีเกิดเหตุการณ์น้ำหนึบต้องเข้ารับการรักษาภายใน 4 ชั่วโมงจึงจะมีโอกาสหายเป็นปกติแต่กรณีดังกล่าวนานเกินไป ส่งผลให้เซลล์ในร่างกายบริเวณที่ได้รับบาดเจ็บตายและไม่

สามารถฟื้นฟูได้ หลังจากนั้นจึงกลับมารักษาตัวที่บ้านเนื่องจากไม่มีค่ารักษาพยาบาล และเสียชีวิตเพราะติดเชื้อหลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน เหตุการณ์นี้นางปี (นามสมมุติ) ภรรยาผู้เสียชีวิตกล่าวด้วยเสียงสั่นคลอว่า

“...พม่าเข้ามาอยู่บ้านเรายังใช้สิทธิเข้าโรงพยาบาลได้ในฐานะ
แรงงานต่างชาติ แต่เราคนไทยแท้ ๆ กลับไม่มีบัตรอะไรเลย
บัตรทองก็ไม่มี ต้องจ่ายเองทั้งหมด แล้วจะเอาตังค์ที่ไหน...”

(Pramong Kit, 2017, December 2, Personal Interview)

เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่ามอแกนยังไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะ
ที่มีคุณภาพได้ โดยเฉพาะการรักษาพยาบาลแม้พวกเขาได้รับสิทธิรักษาพยาบาลตาม
มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 23 มีนาคม 2553 ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพวกเขาต้องเผชิญกับ
ความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ในสิทธิของตนเองรวมถึงความแตกต่างในด้านภาษา รูปลักษณ์ภายนอก
ประกอบกับข้อจำกัดของสถานพยาบาล ทำให้พวกเขาไม่ได้รับบริการที่ควรจะเป็น

อีกครั้งสะท้อนให้เห็นการถูกแสวงหาผลประโยชน์จากบุคลากรในหน่วยงาน
ของรัฐ โดยผู้เขียนได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการทำกิจกรรมร่วมกับมอแกน
สามารถสัมผัสได้ถึงความรู้สึกเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม และการแสวงหาผลประโยชน์
จากมอแกนโดยรัฐ ซึ่งผู้เขียนพามอแกนไปเรียนรู้ทางสังคมในต่างจังหวัด ระหว่างวันที่
2 – 4 กรกฎาคม 2561 เพื่อสร้างโอกาสให้มอแกนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ทาง
สังคม กำหนดออกเดินทางในวันที่ 2 เวลา 06.00 น. แต่ต้องเลื่อนเวลาการเดินทาง
ออกไป เนื่องจากเอกสารขออนุญาตออกนอกเขตจังหวัดของมอแกนที่ไม่มีบัตร
ประจำตัวประชาชนยังไม่ได้ลงนามอนุมัติ ทั้งนี้ ได้ยื่นเอกสารขอเดินทางออกนอก
จังหวัดตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง จากงานด้านความมั่นคงที่ทำการปกครองในพื้นที่ ตั้งแต่
วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2561 ในช่วงเช้าวันที่ 2 ผู้เขียนไปสอบถามเจ้าหน้าที่ได้
ความว่าปลัดผู้รับผิดชอบยังไม่เซ็นลงนาม และบอกว่าให้รอ ผู้เขียนจึงรออีกประมาณ
10 นาที ผู้หญิงคนดังกล่าวเดินมาบอกว่า “เดี๋ยวถ้าปลัดไม่มาจะให้ปลัดอีกคนเซ็นให้”

และเธอก็เดินเข้าออกหลายรอบ จนเวลาประมาณ 09.00 น. ผู้เขียนจึงกลับและโทรประสานให้ มอแกนไปรอรับเอง และประมาณ 09.15 น. จึงได้รับหนังสืออนุญาตออกนอกเขตจังหวัด โดยได้รับแจ้งจากมอแกนว่าต้องจ่ายเพิ่มอีก 500 บาท จากปกติจ่าย 100 บาทต่อคน ผู้เขียนจึงขูดูใบเสร็จรับเงินแต่ได้รับคำตอบว่าไม่มี และต้องจ่ายทุกครั้งที่มีมอแกนขออนอกนอกจังหวัด

“อาจารย์รู้ไหมเมื่อไหร่ก็ไม่ตอนอาจารย์ไปเขายังไม่เซ็นให้ เพราะรู้ว่าเป็นอาจารย์ พอฉันไปเขารู้กัน เพราะทำเป็นประจำ อาจารย์รู้ไหมปกติวันนี้ต้องจ่ายเพิ่ม 1,000 บาท แต่วันนี้เขาลดให้ และเป็นแบบนี้ทุกครั้งที่ฉันพามอแกนมาขออนุญาตออกนอกจังหวัด”

(Chaemphit, 2018, July 2, Personal Interview)

จากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน แสดงให้เห็นว่าการที่มีมอแกนอยู่ภายใต้รัฐชาติในฐานะ ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนเกิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมจากกลุ่มคนดังกล่าว และตัวอย่างนี้คงเป็นเพียงหนึ่งตัวอย่างที่มีมอแกนเผชิญกับข้อจำกัดของการดำรงอยู่ภายใต้รัฐชาติ ความจริงใจของหน่วยงานภาครัฐจากระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการที่จะแก้ปัญหา มีหรือไม่อย่างไร

ทั้งสองกรณีที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายขอบของมอแกนที่ต้องเผชิญกับการอยู่ภายใต้รัฐไทยและเหตุการณ์นี้เป็นเพียงหนึ่งในหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับในฐานะพลเมืองไทย รวมถึงการถูกแสวงหาผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม

3. กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนกับการประกอบสร้างความเป็นพุทธ เดิมมอแกนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมยังไม่ปรากฏให้เห็นมากนัก มีเพียงแต่การเข้าร่วมพิธีลอยเรือกับมอแกนในพื้นที่อื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะร่วมพิธีลอยเรือกับมอแกนเกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา หรือร่วมที่จังหวัดภูเก็ต ขณะที่ความเชื่อหลังความตายของมอแกนเมื่อมีสมาชิกคนใดเสียชีวิตก็จะดีใจด้วยการเปิดเพลงเต้นกันอย่าง

สนุกสนานเพราะเชื่อว่าความตายถือเป็นเรื่องธรรมดา การตายก็คือการไปสบายจะไม่มี การเศร้าใด ๆ

หลังเหตุการณ์สึนามิมอแกนได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเมอร์ซีในด้านต่าง ๆ เช่น การเปิดศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน การสนับสนุนและให้ทุนเด็กที่เรียนจบชั้น ประถมศึกษามาเรียนระดับที่สูงขึ้นในโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองระนอง โดยจัดที่พักและสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเท่าที่เด็กจะเรียนได้ รวมถึงการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของมอแกน ขณะเดียวกันก็สร้างโบสถ์คริสในชุมชนมอแกน และพยายามเผยแพร่ศาสนาผ่านการทำกิจกรรมในชุมชนแต่ผู้คนในชุมชนไม่ยอมรับ ดังที่เล่าให้ฟังว่า

“...เมื่อก่อนเคยมีโบสถ์คริสตรงนี้ เราไม่เอาศาสนาคริสต์เพราะตั้งแต่มี โบสถ์มีคนตายมากในชุมชน ตายแบบแปลก ๆ เราไม่เอาเราไม่เอา...”

(Pramong Kit, 2017, September 27, Personal Interview)

แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีความพยายามในการเผยแพร่ศาสนาคริสต์แต่ชาวมอแกน ก็ปฏิเสธแต่เขากลับต้องการวัด วัดที่มีพระ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราอยากได้วัด ไม่ต้องสร้างอย่างอื่นให้เรา เราสร้างเองก็ได้แต่หา พระให้เรานะ ถ้าตายไปอยากให้พระสวด...”

(Pramong Kit, 2017, September 27, Personal Interview)

หลังจากนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทหารในพื้นที่และผู้นำในชุมชนโดยเฉพาะคุณนวนนิตย์ แจ่มพิศ ซึ่งเป็นทั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปากน้ำท่าเรือซึ่งรับผิดชอบพื้นที่นี้โดยตรง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือมอแกนมาโดยตลอดและถือเป็นที่พักของมอแกน โดยเฉพาะมอแกนที่อาศัยอยู่เกาะเหลา ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อหาวัสดุ มาสร้างวัด (ซึ่งเป็นเพียงที่พักสงฆ์) ตามความประสงค์ของชาวมอแกน มีการนำพระพุทธรูป มาวางไว้เพื่อไว้กราบไหว้ บูชา และนิมนต์พระจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีมาประกอบพิธี

ทำบุญเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน และชาวมอแกนก็พึงพอใจกับที่פקสงฆ์ที่สร้างขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาที่มอแกนสร้างวัดรวมถึงจัดหาพระพุทธรูปมาบูชาและต้องการประกอบพิธีกรรมของศาสนาพุทธ เกิดจากการที่มอแกนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะการค้าซึ่งมอแกนต้องมาขายสินค้าให้กับพ่อค้า แม้ค้าในตลาดเมืองระนอง ซึ่งส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธและมอแกนเองก็มักจะร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธด้วย เช่น งานบวช งานศพ งานบุญเดือนสิบ เป็นต้น ซึ่งอาจรับรู้และซึมซับความเป็นพุทธ อีกทั้งเป็นการสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อให้เห็นถึงความเป็น “พวกเดียวกัน” กับคนไทยทั่วไป ที่นับถือศาสนาพุทธที่พวกเขามักมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันด้วย

4. กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนกับการนำเสนอตัวตนผ่านภาพลักษณ์ “ยิปซีทะเล” ชาวมอแกนประกอบอาชีพเพียงอาชีพเดียวคือ การทำประมง เดิมเป็นการทำประมง ไม่มีความซับซ้อนมาก เช่น การวางอวนปู หรือการเลี้ยงปลาในกระชัง เนื่องจากทรัพยากรมีมากแต่ปัจจุบันการทำประมงของชาวมอแกนเริ่มเปลี่ยนไปเพื่อปรับตัวในการประกอบอาชีพโดยผู้หญิงจะอยู่บ้านเลี้ยงลูกและหาหอยริมฝั่งบางครั้งรอบครัวมีเรือเองจะออกเรือบริเวณรอบ ๆ เกาะ เข้ามาก็จะช่วยเก็บกุ้ง ปู ที่ได้จากการวางอวนรอบครัวที่มีลักษณะนี้มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เนื่องจากรายได้ที่ไม่มั่นคงของครอบครัว จึงไม่สามารถซื้อเรือมาเป็นของตัวเอง ผู้ขายออกเรือเป็นลูกจ้างของนายทุนโดยการออกเรือแต่ละครั้งใช้เวลา 7 - 15 วัน หรือมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ไป อย่างไรก็ตาม การประกอบอาชีพของชาวมอแกนอยู่ในสถานะที่เลือกไม่ได้ เนื่องจากวัยแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน การขึ้นมารับจ้างบนฝั่งและการทำงานในสถานประกอบการจึงไม่มีใครรับเข้าทำงานเพราะมอแกนมีเพียงบัตรที่ขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์ (บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2548) ดังการให้สัมภาษณ์

“...ขนาดหนูจบม. 3 ไปสมัครงานที่โรงงานส่งอาหารทะเลแช่แข็งเขา บอกว่าถ้าไม่มีบัตรประชาชนเขาไม่รับ เพราะไม่อยากทำเอกสารกับทางราชการ เขาบอกตอนนี้แรงงานจังหวัดตรวจเข้ม ขนาดพี่ที่จับ

ปวส. สาขาการท่องเที่ยวเขายังไม่รับเลย” (Pramong Kit, 2018, July 5, Personal Interview)

การหาเลี้ยงชีพจึงยังต้องพึ่งทะเลต่อไปและถือเป็นอาชีพที่พวกเขาถนัดด้วย อย่างไรก็ตาม มอแกนเองก็ไม่ได้หยุดนิ่งกลับพยายามนำเสนอสิ่งที่ตนเองถนัดผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะความสามารถด้านการดำน้ำ มอแกนดำน้ำได้ลึกและนานเนื่องจากวิถีชีวิตที่อยู่กับทะเลตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นทัศนคติซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนมอแกนเกาะเหลากล่าวว่า

“...เรื่องการดำน้ำเด็กที่นี่ถนัด เกิดมาก็เจอทะเลเลยเล่นน้ำทะเลลงทะเลถือเป็นเรื่องปกติของเด็กที่นี่ คนที่มาจะข้างนอกมักจะมองว่าปล่อยให้เด็กเล็ก ๆ 2 – 3 ขวบ เล่นน้ำได้ไงที่เป็นเรื่องปกติพอโตหน่อยก็ออกไปไกลขึ้นก็อยู่แบบนี้เนี่ยเด็กรุ่นนี้ (ประมาณ 10 ปี) ลองให้เขาดำน้ำดูคนนอกคิดว่าลงไปตายใต้ทะเลแล้วเขาดำได้นานนายทุนเลยชอบ จ้างออกเรือเพราะจะลงไปดำปลิงได้ลึก...”

(Phongphithak, 2017, September 27, Personal Interview)

จนทำให้ผู้คนจากภายนอกนำภาพและเรื่องราวการดำน้ำและการใช้ชีวิตในทะเลของมอแกนไปเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ จนโด่งดัง ทั้งในและต่างประเทศ และทุกครั้งที่มีการนำผู้คนจากภายนอกมาเยี่ยมที่ชุมชนส่วนใหญ่มอแกนก็จะนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต ประวัติความเป็นมาและสถานภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประเด็นที่เป็นข้อเรียกร้องผ่านสื่อและบุคคลที่เข้ามาคือ ความเป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ซึ่งหมายถึงการเรียกร้องขอสัญชาติไทย

5. กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองไทย ขณะที่ชาวเลอุรักลาไวก์และมอแกนได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่สังคมสมัยใหม่ก่อนและเป็นพลเมืองไทยอย่างสมบูรณ์ ได้รับบัตรประจำตัวประชาชนไทยรวมถึงใช้สิทธิความเป็นพลเมืองได้อย่างบุคคลทั่วไป แต่กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนส่วนใหญ่กลับยังไม่มีสถานะทางทะเบียน สืบเนื่องจากวิถีชีวิตที่ไม่ยึดติดกับถิ่นที่อยู่ อาศัยบนเรือใช้ชีวิตอยู่

ในทะเลเป็นหลัก เร่ร่อนไปตามสภาพภูมิศาสตร์และภูมิอากาศตามฤดูกาล เมื่อถึงฤดูมรสุมจึงจะขึ้นฝั่งและสร้างที่อยู่แบบชั่วคราวเพียงเพื่อให้หลบแดดหลบฝนตามชายฝั่ง รวมถึงเกาะต่าง ๆ ที่สามารถ หลบลมหลบฝนได้ และเมื่อผ่านฤดูมรสุมก็กลับไปใช้ชีวิตในทะเลต่อไปจึงไม่มีหลักแหล่งของการอยู่อาศัยบนฝั่งให้เห็นเป็นชุมชนอย่างชัดเจน จนกระทั่งหลังเหตุการณ์สึนามิปี พ.ศ. 2547 กลุ่มชาวเลมอแกนจึงตั้งถิ่นที่อยู่แบบถาวรบริเวณหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เกาะเหลา เกาะช้างและเกาะพยามของจังหวัดระนอง รวมถึงมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนภายนอกมากขึ้นส่งผลให้วิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนไป โดยมอแกนหันมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับรัฐอย่างต่อเนื่อง เช่น การร่วมกิจกรรมปลูกป่าโครงการผืนป่าอาเซียน ประจำปี 2560 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชการที่ 9 โดยหน่วยเฉพาะกิจทหารราบที่ 24 ร่วมกับสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 10 (เมืองระนอง) เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560 เป็นกิจกรรมที่ประชาชน จากทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ปลูกป่าชายเลนตามแนวชายแดนซึ่งมอแกนก็เข้าร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารถึงความเป็นพลเมืองไทยของมอแกน

หนึ่งในการเคลื่อนไหวของมอแกนที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ การเรียกร้องติดตามนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล สืบเนื่องจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิทำให้กลุ่มชาวเลทั้งมอแกน มอแกลนและอุรักลาไวย์ที่ทำมาหากินและอาศัยอยู่ในแถบชายฝั่งอันดามันได้รับความเดือดร้อนจากการบุกรุกของนายทุน โดยจับจองกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผลักกลุ่มชาวเลออกนอกพื้นที่ ทำให้ชาวเลส่วนใหญ่ไร้ที่อยู่ขาดเครื่องมือทำกินและที่สำคัญ คือ ปัญหาการไร้สัญชาติที่ทำให้ชาวเลไม่สามารถรักษาวิถีชีวิตและคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลขึ้น ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรมที่ 33/2552 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 และเมื่อ 2 มิถุนายน 2553 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลใน 2 มาตรการ คือ 1) มาตรการระยะสั้น ระยะเวลา 6 - 12 เดือน โดยเน้นการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การช่วยเหลือด้านสาธารณสุข

การแก้ปัญหาสัญชาติ การส่งเสริมการศึกษา การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ การส่งเสริมภาษาวัฒนธรรมท้องถิ่น การสนับสนุนและส่งเสริมสื่อพื้นบ้านของชาวเล การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายชาวเลอย่างเป็นรูปธรรม 2) มาตรการฟื้นฟูระยะยาว ระยะเวลา 1 - 3 ปี เน้นเรื่องกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะจำเพาะ สำหรับจังหวัดระนองมีคำสั่งจังหวัดระนองที่ 524/2552 เรื่องคณะกรรมการปฏิบัติงานระดับจังหวัดเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ลงวันที่ 30 เมษายน 2552 และนโยบายดังกล่าวไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้มอแกนซึ่งมีแกนนำคนสำคัญ คือ คุณเนาวนิตย์ แจ่มพิศ เรียกร้องให้ดำเนินการอย่างจริงจังจนในที่สุดจังหวัดระนองประชุมคณะทำงานดังกล่าว เพื่อติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุมพลับพลึงธาร อาคารศาลากลางจังหวัดระนอง โดยที่ประชุมมอแกนเสนอประเด็นความเดือดร้อน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) บัตรประชาชนซึ่งได้ยื่นขอไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับ 2) ขาดแคลนเครื่องมือประกอบอาชีพประมง เช่น เรือ อวน เชือก ฟัน ตะกั่ว ฯลฯ 3) เรื่องที่ดินบริเวณเกาะเหลามีผู้อ้างสิทธิ์ครอบครอง (นส. 3) เข้ามาจัดการในพื้นที่ส่งผลให้กระทบต่อการดำเนินชีวิตโดยปกติสุขของชาวมอแกน 4) การติดตั้งและวิธีใช้เครื่องกรองน้ำซึ่งปัจจุบันมีเครื่องกรองน้ำอยู่แล้วแต่ไม่สามารถใช้งานได้เนื่องจากไม่มีความรู้ในการใช้เครื่องกรองน้ำ และ 5) ขอบปรับปรุงท่าเทียบเรือให้มีความสมบูรณ์และใหญ่กว่าเดิมซึ่งปัจจุบันท่าเทียบเรือมีสภาพชำรุดอย่างมากทำให้ประชาชนประสบความเดือดร้อนในการขึ้น - ลงเรือ

จะเห็นได้ว่ามอแกนจะเป็นกลุ่มคนชายขอบแต่พวกเขาก็ไม่ได้หยุดนิ่งยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันกลับเห็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิอันพึงมีพึงได้ในฐานะประชาชนไทยแม้พวกเขายังไม่ได้รับสัญชาติไทยก็ตาม

6. โครงการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติให้กับกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน การที่มอแกนอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยซึ่งมีกฎหมายสำหรับการปกครองพลเมือง รวมถึงการให้สิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เช่น การเข้ารับบริการจาก

โรงพยาบาลของรัฐ การประกอบอาชีพที่ถูกจำกัดให้ใช้แรงงานภาคนอกระบบได้เพียงอย่างเดียวกลับเป็นอุปสรรคของการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก จึงมีการเรียกร้องของชาวไทยมาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่มีความใกล้ชิดกับประเทศเมียนมาและมอแกนเองยังมีปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนกับมอแกนในประเทศเมียนมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกฎหมายเกี่ยวกับการให้สัญชาติของชาวไทย มีขั้นตอนที่ต้องพิสูจน์การอาศัยอยู่ การเกิด ภายใต้รัฐไทยซึ่งจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานและพยานบุคคล รวมถึงการรับรองสถานะเบื้องต้นโดยผู้นำชุมชน รวมถึงพยานอื่นที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นบุคคลที่เกิดภายใต้รัฐไทย ความยากลำบากจึงเกิดขึ้นเพราะเดิมมอแกนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอกมากนัก และใช้ภาษาของตนเอง ซึ่งมีเพียงภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน หลักฐานที่กฎหมายไทยต้องการเพื่อพิสูจน์สัญชาติจึงหาได้ยากมาก ดังคำกล่าวของปลัดอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง กล่าวว่

“...ผมเป็นปลัดฝ่ายทะเบียนที่ติดตามและเก็บข้อมูลกลุ่มชาวเลมอแกนในจังหวัดระนองมาเกือบ 10 ปี เนื่องจากมอแกนอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองระนองทั้งหมด ปัญหาของชาวมอแกนประการหนึ่งคือ ไม่มีหลักฐานพยานบุคคลที่รับรองได้ว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ก็ไม่รับรองให้ เพราะเดิมทีมอแกนไม่ได้อยู่กับที่ โครงการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการเรียกร้องของหลายฝ่ายทั้งมอแกนเอง รวมถึงภาคประชาสังคม ประกอบกับความกังวลเรื่องความมั่นคง เพราะระนองอยู่ใกล้กับประเทศเพื่อนบ้านมาก ทางส่วนกลางจึงลงมาช่วยเก็บข้อมูล และเป็นการผ่อนปรนการให้สัญชาติ แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่มาขึ้นทะเบียนจะได้ นะครับ...”

(Khong Khelai, 2017, October 28, Personal Interview)

อย่างไรก็ตาม ความต้องการเป็นพลเมืองไทยเพิ่มขึ้นในความหมายนี้คือการขึ้นทะเบียนสำหรับผู้ที่ยังอยู่ในสถานะไร้รัฐ การได้รับสัญชาติไทยสำหรับผู้ที่ยังไม่มี

สถานะทางทะเบียน (บัตรประชาชนขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์) และรวมถึงได้รับการยอมรับทางสังคม เพราะแม้ได้รับสัญชาติไทยแล้วยังอยู่ในสถานะรอง สำหรับกลุ่มมอแกนที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยหลายฝ่ายต้องการจัดระบบด้วย การขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2548 (บัตรประชาชนขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์) ตั้งแต่หลังเหตุการณ์สึนามิ ปี พ.ศ. 2547 ทำให้การพิสูจน์ดังกล่าวเกิดอุปสรรค ขณะที่ประชากรของกลุ่มมอแกนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และรวดเร็วหลายฝ่ายจึงให้ความสนใจและพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้ได้สัญชาติไทย จึงเกิดโครงการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติให้กับกลุ่มมอแกนหรือชาวเล โดยสำนักทะเบียนอำเภอเมืองระนอง ร่วมกับสำนักทะเบียนกลางและภาคประชาชนในพื้นที่ โดยมีการรับขึ้นทะเบียนเพื่อพิสูจน์สัญชาติ ระหว่างวันที่ 15 – 20 กันยายน 2559 หนึ่งในแกนนำภาคประชาสังคมผู้ขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดกิจกรรมนี้ขึ้นกล่าวว่า

“...รู้สึกภูมิใจที่สามารถผลักดันให้มีกิจกรรมนี้เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่กับมอแกนและต่อสู้เพื่อพวกเขาตลอด ประกอบกับตนเองเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปากน้ำท่าเรือ (สท.) ซึ่งเป็นพื้นที่ตนเองรับผิดชอบด้วยและเป็นผู้ที่รับดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจของมูลเบื้องต้นของมอแกน ซึ่งถือว่าเป็นงานที่หนักมากแต่ก็ยังยืนยันที่จะช่วยต่อไป เพราะที่ผ่านมาก็ได้ช่วยเหลือมอแกนมาโดยตลอดเป็นเหมือนญาติกัน มีปัญหาอะไรช่วยได้ก็จะช่วย...”

(Chaemphit, 2017, September 20, Personal Interview)

โครงการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติให้กับกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนเป็นเพียงนโยบายหนึ่งของภาครัฐที่พยายามให้สิทธิความเป็นพลเมืองตามกฎหมายด้วยการให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดระนอง แต่ด้วยขั้นตอนที่ต้องดำเนินการอย่างละเอียดรอบคอบ ดังนั้น การขึ้นทะเบียนตามโครงการนี้ยังไม่สามารถ

ออกบัตรประจำตัวประชาชนไทยให้กับมอแกนที่ขึ้นทะเบียนได้ทั้งหมด สะท้อนให้เห็น ปัญหาที่ซับซ้อนของความเป็นพลเมืองไทยของกลุ่มมอแกนในยุคหลังสมัยใหม่

สรุป

กลุ่มชาติพันธุ์มอแกนได้รับความสนใจในฐานะเป็นกลุ่มคนชายขอบ นับตั้งแต่ เหตุการณ์สี่น้าเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 สืบเนื่องจากการสร้างชุมชนและการอาศัยอยู่ เป็นหลักแหล่งในพื้นที่ต่าง ๆ แถบชายฝั่งทะเลอันดามันแต่กลับถูกสังคมไม่ยอมรับเพียง เพราะความต่างทางภาษาและวัฒนธรรม โดยรัฐถือว่าเป็นตัวละครหลักที่มอบความต่าง ให้กับมอแกนด้วยการไม่ให้สัญชาติไทย เพียงขึ้นทะเบียนบุคคลที่ไม่มีสถานะทาง ทะเบียนราษฎร ไม่มีสัญชาติและยังไม่ได้รับการให้สัญชาติไทย แต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวเท่านั้น (บัตรขึ้นต้นด้วยเลข 0) อย่างไรก็ตาม มอแกนเองก็ไม่ได้หยุดนิ่งยอมรับในสิ่งที่รัฐและสังคมมอบให้ แต่กลับพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อต่อรอง สร้างความหมายให้กับตนเอง ดังเห็นได้จาก ความพยายามสร้างวัดเพื่อแสดงออกถึงความเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongkaew (2017) การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวไทยทรงดำจังหวัดชุมพร พบว่า ชาวไทยทรงดำใช้ศาสนาพุทธและใช้วัดสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างตัวตนของความเป็นไทยทรงดำให้คนทั่วไปยอมรับ หรือการติดตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล เมื่อปี 2552 จนนำไปสู่การประชุมเพื่อทบทวนการให้ความช่วยเหลือ และการเคลื่อนไหวเรียกร้องสัญชาติไทยจนรัฐให้ความสำคัญและจัดให้มีการลงทะเบียนเพื่อพิสูจน์สัญชาติไทย แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวและช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมของมอแกน ภาวะเช่นนี้สอดคล้องกับ Santasombat (2015, pp. 60 - 61) ระบุว่าภายใต้บังคับการของเสรีนิยมใหม่ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างดิ้นรนแสวงหาความหมายของชีวิต แต่มันเป็นการดิ้นรนภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นแรงบีบคั้นของเวลาและพื้นที่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ปัจจุบันการโต้ตอบยังไม่ปรากฏความรุนแรง แต่ด้วยสภาพสังคมเสรีนิยมใหม่ที่มีความซับซ้อนในอนาคตรัฐอาจรับมือหรือก้าวไม่ทัน หากไม่พยายามทำความเข้าใจ

เข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น การหาแนวทางให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มสรรพกำลังน่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมที่สุด โดยเฉพาะการให้สัญชาติไทย และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน ดังกรณีความสามารถในการดำน้ำและการใช้ชีวิตในทะเลเพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้จากท่องเที่ยว เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ที่ถูกผลิตซ้ำจนได้รับการยอมรับและกลายเป็นสินค้าวัฒนธรรม นำไปสู่การเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจนถึงปัจจุบัน (Kittitornsakul, 2017, pp. 238 - 258) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนและคงเป็นส่วนหนึ่งที่จะสลายความเป็นชายขอบได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเภททุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับผู้มีศักยภาพเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2559 สัญญาเลขที่ 13/2559 และทุนสนับสนุนการวิจัยสัญญาเลขที่ 14/2562

References

- Arunotai, N. (2006). *Civil society and community strength in the context of marginalized group: The case of sea nomads in Thailand*. Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Blitz, B. K. & Maureen Lynch. (2009). *Statelessness and the Benefits of citizenship: A comparative study*. UK : Oxford Brookes University.
- Charoensin-o-larn, C. (2012). *Semiology structuralism poststructural with study political science*. Bangkok: Vibhasa. [in Thai]
- Intasena, A., Hongsuwan, P. & Wannakit, N. (2018). Tales and the Creation of a social network of the Isan displaced persons. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 12(34), 67-82. [in Thai]

- Kan Chana Chittra Sai Sunthon, P. (2007, June 25). *Nationality Act*. Retrieved from file:///C:/Users/Administrator/Downloads/451.pdf/. [in Thai]
- Kittitornsakul, K. (2017). Chinese investors and the identity rebuilding of Chiang Mai in 1950s. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*. 9(2), 238 - 258. [in Thai]
- Kumpetch, J. (2012). *Urban space and everyday life in Soi Cowboy*. Bangkok : Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Maatsch, A. (2011). *Ethnic citizenship regimes: Europeanization, post-war migration*. London: Saffron House.
- Minahan, J. (2016). *Encyclopedia of stateless nations : Ethnic and national groups around the world*. California : Greenwood.
- Lom-on, T. (2014). Khamu Rim Kong: Marginality and social space construction. *Journal of Social Science*. 28(2), 93 - 114.
- Ranong Provincial Administration Office. (2016). *Agenda of the provincial committee for rehabilitation of the Chao Lon lifestyle*. Ranong: Ranong Provincial Administration Office. [in Thai]
- Sriram, N. (2014). *Academic instruction document sets out public service of local government units 1-7*. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Santasombat, Y. (2015). *Ethnicity under the mastermind neoliberalism*. in Duangwises, N., Saisamphan, P. & Chaisingkananont, S. (2015). *Ethnicity under power: Sounds of ethnicity in the neoliberalism*. (p. 43 - 61). Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). [in Thai]

- Thongkaew, K. (2018). The capacity building of Tai Song Dam ethnic community in Chumphon Province. *Journal of Inthanin Thaksin San.* 12(3), 9-31. [in Thai]
- Yuenyong, p. and Rak Phonlamueang, C. (2017). An analysis of the learning process of new social movement in the Mekong River basin watershed natural resource Management. *Journal of Kharusat.* 43(4), 45 - 62. [in Thai]

ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่
ถนนหน้าสถานีอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
People's Needs for Community Development in Hat Yai
Community Housing, Na-sathanee Road,
Hat Yai District, Songkhla Province

วิริดา วงศ์จันทร์¹

Wirida Wongchan

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์²

Pornchai Likhitthamarot

Abstract

The purposes of this study were to investigate the levels of people's needs for community development in Hat Yai community housing, Na-sathanee Road, Hat Yai District, Songkhla Province and to compare people's needs for community development in Hat Yai

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

MPA Student, Public Administration, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

Corresponding Author: E-mail: pornchai.l@psu.ac.th

(Received: 4 June, 2018; Revised: 26 July, 2018; Accepted: 24 January, 2019)

community housing, Na-sathanee Road, Hat Yai District, Songkhla Province according to their personal factors. The research samples were 352 people selected by stratified random sampling and simple random sampling method in Hat Yai community housing, Na-sathanee Road, Hat Yai District, Songkhla Province. The statistical package was employed to analyze the data in percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The result showed that 1) the people's needs for community development in Hat Yai community housing, Na-sathanee Road, Hat Yai District, Songkhla Province were at the highest level. When considered by item, it was found that the social development, the environmental development, and infrastructure development was also at the highest level while economic development was at the high level. 2) The people with different gender factors were significantly different in their needs for community development at the level of .05 while religion, age, educational, occupation, domicile, residence period were not different in the people's needs for community development.

Keywords: Needs, community development, Hat Yai community housing

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 352 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก 2) เพศต่างกัน มีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิสำเนา และระยะเวลาที่อาศัยแตกต่างกัน มีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความต้องการ พัฒนาชุมชน ชุมชนเคหะขนาดใหญ่

บทนำ

ความต้องการเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งอยู่ระหว่างสถานการณ์ ปัจจุบันกับสถานการณ์ที่ต้องการอยากจะได้ อยากจะเป็น หรือควรจะมี ควรจะเป็นแล้ว เกิดการแสวงหา เพื่อจัดความอยากและความต้องการนั้น ความต้องการจะเป็น แรงจูงใจให้เกิดการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของบุคคล (Cherdchaiphum, 2003, p. 9) นอกจากนั้นความต้องการยังหมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือประสงค์ (Dictionary of the Royal Institute B.E. 2554, 2013, p. 43)

การพัฒนาชุมชนเป็นการรวมตัวของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และประชาชนที่อาศัย ในพื้นที่หนึ่งมารวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกันให้มีการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนสภาพ หรือปรับปรุงให้ต่างจากเดิม เช่น ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม เป็นต้น (Puntasen, 1998, p. 1) นอกจากนั้นการพัฒนาชุมชนยังเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งใดสิ่ง หนึ่งให้ดีขึ้นทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการ

และดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง (Polsri, 2004, p. 6) ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะนอกจากจะให้ออกาสแก่คนในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนตามสภาพปัญหา ความต้องการที่แท้จริงแล้ว ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น (Intaramanon, 2018, p. 1)

มนุษย์จำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยเพื่อปกป้องร่างกายจากฝน ลม หรือสัตว์ร้ายต่าง ๆ ที่จะมาทำอันตรายต่อมนุษย์เอง ที่อยู่อาศัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมาต้องมีเพื่อเป็นที่พักผ่อนหรืออาศัยอยู่เป็นประจำของตนเองหรือครอบครัว ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนรัฐบาลได้จัดตั้งการเคหะแห่งชาติขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีเคหะให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งจัดให้มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้อยู่อาศัย ทำนุบำรุง ปรับปรุง และพัฒนาผู้อยู่อาศัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนที่ประสงค์จะมีเคหะของตนเอง หรือผู้ที่ประสงค์จะร่วมดำเนินกิจกรรมกับการเคหะแห่งชาติในการจัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนเช่า เช่าซื้อ หรือซื้อ และประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ การก่อสร้าง อาคารหรือจัดหาที่ดิน การปรับปรุง รื้อ หรือย้ายแหล่งเสื่อมโทรม เพื่อให้มีสภาพการอยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่ดีขึ้น (National Housing Authority, 2017) ดังนั้นการเคหะแห่งชาติจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง จึงทำให้ประชาชนมีความต้องการเข้ามาอยู่อาศัยในการเคหะแห่งชาติเป็นจำนวนเพิ่มขึ้น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นชุมชนเมืองที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดสงขลา มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาการอพยพของประชาชนเข้าสู่เมืองหาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งผู้อพยพส่วนใหญ่อพยพมาจากพื้นที่อื่น ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ที่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้น้อยต้องการที่จะมีบ้านเป็นของตนเองหรือต้องการเช่าอาศัยในราคาไม่แพง (Social Welfare Division, Hatyai City Municipality, 2017) ปัจจุบันในอำเภอหาดใหญ่มีชุมชนเคหะ

การเคหะแห่งชาติ จำนวน 10 โครงการได้แก่ โครงการการเคหะชุมชนระยะ 1, 2, 3, 4, 6, 7, โครงการเคหะชุมชนขนาดใหญ่ 2 ระยะ 1, 2, โครงการเคหะชุมชนขนาดใหญ่ – ลพบุรีราเมศวร์และโครงการเคหะชุมชนขนาดใหญ่ (น้ำน้อย) โครงการบ้านเอื้ออาทรขนาดใหญ่ (ลพบุรีราเมศวร์ โดยชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลำลูกกา จังหวัดสิงห์บุรี) เป็นแหล่งความต้องการของผู้ที่มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลางที่มีความประสงค์จะเข้ามาเพื่ออยู่อาศัยทั้งคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ เนื่องจากทำเลที่ตั้งเหมาะสม การคมนาคมขนส่งสะดวกสบาย และอาคารชุดมีราคาไม่สูงนัก จึงทำให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถซื้ออาคารชุดได้ หรือเช่าอยู่อาศัยได้ ส่งผลให้สังคมเมืองของผู้อาศัยเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาของผู้อยู่อาศัยในการเคหะก็เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกันได้แก่ สาธารณูปโภคไม่ดี ที่จอดรถไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมไม่ดี ปัญหาเรื่องค่าส่วนกลาง เป็นต้น สำหรับชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี (โครงการการเคหะชุมชนระยะ 1, 3, 4) เป็นบริเวณชุมชนที่มีอาคารโครงการและบ้านเรือนตั้งอยู่อย่างหนาแน่น เป็นบริเวณที่มีพื้นที่จำกัดส่งผลให้เกิดปัญหาหลากหลายตามมาในการอยู่อาศัยของประชาชนจำนวนมาก เกิดการอาศัยอยู่แบบไร้ระเบียบกฎหมาย และพื้นที่ชุมชนชำรุดทรุดโทรม รวมทั้งมีความหลากหลายในด้านอายุของคนในชุมชน สำนักงานการเคหะแห่งชาติจึงได้กำหนดนโยบาย สนับสนุนการส่งเสริมการบริหารงานของคณะกรรมการชุมชนขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเบื้องต้นและทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการนำปัญหาและความต้องการของประชาชนมาเสนอให้สำนักงานเคหะชุมชนขนาดใหญ่ นอกจากนั้นการเคหะแห่งชาติยังช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี และร่วมมือกันพัฒนาชุมชนเคหะ รักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งเสริมให้ประชาชนทำางไกลยาเสพติด ป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและระงับอัคคีภัย

ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการจากประชาชนในชุมชนและครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากคนหลาย ๆ รุ่นตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้เลือกประชาชนในชุมชนการเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี ตำบลหาดใหญ่

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะสำรวจความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อเสนอแนะให้แก่สำนักงานเคหะหาดใหญ่ การเคหะแห่งชาติ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาในการปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวกับชุมชนและวางแผนแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน

1. ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเคหะหาดใหญ่ แตกต่างกัน มีระดับความต้องการพัฒนาชุมชนเคหะหาดใหญ่แตกต่างกัน

ขอบเขตด้านตัวแปร

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ เพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ประกอบด้วย การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความต้องการพัฒนาชุมชน หมายถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลาที่เป็นผลต่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ต้องการให้เกิด มี 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนา ด้านสังคม การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. การพัฒนาด้านสังคม หมายถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัยและอัคคีภัย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดในชุมชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อในชุมชน และการให้ความรู้ในการลดปริมาณขยะมูลฝอย

2. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ต่อการบำรุงรักษาสวนสาธารณะที่พักผ่อนหย่อนใจประจำชุมชน การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยบริเวณชุมชนให้สะอาด และการจัดระเบียบการจอดรถยนต์รถจักรยานยนต์ภายในชุมชน

3. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ หมายถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ต่อการส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านเศรษฐกิจและสหกรณ์ในชุมชน การรับแจ้งข้อมูลคนว่างงานในชุมชนและช่วยจัดหาแหล่งงานให้ และการแนะแนวให้ความรู้การประกอบอาชีพแก่คนในชุมชน

4. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ต่อการสร้างและปรับปรุงถนน ทางเดินเท้า ท่อระบายน้ำในชุมชน การติดตั้งกล่องวงจรปิดตามชั้นอาคาร การปรับปรุงระบบน้ำประปาให้สะอาด การปรับปรุงระบบไฟฟ้า แสงสว่างให้ทั่วถึง การติดตั้งบริการฟรี Wifi ให้กับประชาชนในชุมชน และการสร้างและรักษาความสะอาดสวนสาธารณะ

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย โครงการเคหะชุมชนขนาดใหญ่ระยะ 1,3,4 จำนวน 2,904 คน (ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ 2560) ส่วนกลุ่มตัวอย่างได้ใช้สูตรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ด้วยค่าความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อนได้ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 352 คน ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี

ประเภท	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โครงการการเคหะชุมชนระยะ 1	1,104	134
โครงการการเคหะชุมชนระยะ 3	1,260	153
โครงการการเคหะชุมชนระยะ 4	540	65
รวม	2,904	352

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี และส่วนที่ 3 เป็นความต้องการอื่น ๆ เพื่อให้สำนักงานการเคหะขนาดใหญ่ นำไปใช้สำหรับการพัฒนาต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามต้องอยู่ระหว่าง .66 - 1.00 ปรากฏว่าได้ค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเท่ากับ .96 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในชุมชนการเคหะขนาดใหญ่ระยะที่ 2 ถนนสาครมงคล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .891

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากสำนักงานเคหะชุมชนหาดใหญ่ เก็บข้อมูล และได้นำแบบสอบถามจำนวน 352 ชุดไปแจกจ่ายหัวหน้าครัวเรือนตามห้องพักโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามบัญชีรายชื่อผู้เข้าพักด้วยวิธีการจับฉลากเป็นเวลา 3 วัน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 352 ชุด คิดเป็น 100 % หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test หากพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Different)

เกณฑ์ค่าเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา

ความต้องการพัฒนา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.46	.57	มากที่สุด
การพัฒนาด้านสังคม	4.38	.60	มากที่สุด
การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	4.28	.60	มากที่สุด
การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	4.10	.69	มาก
รวม	4.30	.53	มากที่สุด

จากตารางข้างต้นพบว่า ระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสร้างและปรับปรุงถนน ทางเดินเท้า ท่อระบายน้ำในชุมชน การติดตั้งกล่องวงจรปิดตามชั้นอาคาร การปรับปรุงระบบน้ำประปาให้สะอาด การปรับปรุงระบบไฟฟ้าแสงสว่างให้ทั่วถึง การติดตั้งบริการฟรี Wifi ให้กับประชาชนในชุมชน และการสร้างและรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสังคม ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัยและอัคคีภัย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดในชุมชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อในชุมชน และการให้ความรู้ในการลดปริมาณขยะมูลฝอย และการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการบำรุงรักษาสวนสาธารณะที่พักผ่อนหย่อนใจประจำชุมชน การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยบริเวณชุมชนให้สะอาด และการจัดระเบียบการจอดรถยนต์จักรยานยนต์ภายในชุมชน และอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ส่วนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านเศรษฐกิจ

และสหกรณ์ในชุมชน การรับแจ้งข้อมูลคนว่างงานในชุมชนและช่วยจัดหาแหล่งงานให้ และการแนะแนวให้ความรู้การประกอบอาชีพแก่คนในชุมชน อยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของ
ประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
สงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
เพศ						
ชาย	133	4.22	0.53	-	0.01	
หญิง	219	4.36	0.5	2.41		
ศาสนา						
พุทธ	266	4.4	0.61			
อิสลาม	79	4.28	0.57	2.35	0.09	
คริสต์	7	4.73	0.35			
อายุ						
20 – 30 ปี	92	4.35	0.65		0.42	0.73
31 – 40 ปี	94	4.4	0.61			
41 – 50 ปี	95	4.42	0.51			
51 – 60 ปี	71	4.33	0.63			
ระดับการศึกษา						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	276	4.4	0.59			
ปริญญาตรี	73	4.33	0.62	1	0.36	
สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.97	1.04			
อาชีพ						
พนักงานบริษัท	70	4.29	0.65		0.41	
รับราชการ	15	4.53	0.34	1		

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
รับจ้าง/แรงงาน						
ทั่วไป	139	4.35	0.6			
ธุรกิจส่วนตัว	47	4.49	0.58			
นักเรียน/นักศึกษา	31	4.44	0.54			
ไม่ประกอบอาชีพ	31	4.31	0.7			
อื่นๆ	19	4.53	0.5			
ภูมิฐานะ						
ในพื้นที่เทศบาล	94	4.26	0.55	0.98	0.32	
ย้ายมาจากพื้นที่อื่น	258	4.32	0.52			
ระยะเวลาที่อาศัย						
5 ปีลงมา	161	4.22	0.58			
6 – 10 ปี	99	4.38	0.34			
11 – 15 ปี	27	4.37	0.65	1.87	0.11	
16 – 20 ปี	1	3.9	0			
21 ปีขึ้นไป	64	4.35	0.55			

จากตารางข้างต้นพบว่า เพศต่างกันมีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ เพศหญิงมีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มากกว่าเพศชาย สาเหตุอาจเป็นเพราะเพศหญิงมีหน้าที่ที่ต้องดูแลความเรียบร้อยภายในครอบครัว เลยได้เห็นถึงปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าเพศชาย จึงมีการแสดงออกด้านความต้องการในการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิฐานะ และระยะเวลาที่อาศัยแตกต่างกัน มีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่

ถนนหน้าสถานี อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือประชาชนในชุมชนเคหะดงหลวง ถนนหน้าสถานี ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด มีอายุช่วงใด การศึกษาระดับใด ประกอบอาชีพใด มีภูมิลำเนาใด หรือมีระยะเวลาที่อาศัยที่ปี ต่างก็มีความต้องการพัฒนาชุมชนเคหะดงหลวงเหมือนกัน

สำหรับข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะดงหลวง ถนนหน้าสถานี มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การดูแลความสะอาดในท้องที่ อาคาร ลาน สนามหญ้า และการจัดให้มีถังขยะในชุมชน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลทั้งกลางวันกลางคืน และการลดค่าน้ำ ค่าเช่า ค่าปรับ ตามลำดับ นอกจากนั้นประชาชนยังต้องการให้สำนักงานเคหะชุมชนดงหลวงเข้ามาดูแลและให้ความสำคัญกับประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยในสังคม ในอำเภอดงหลวงก็ตาม แต่ก็เป็นประชาชนที่อยู่ในความดูแลและอาศัยอยู่ในชุมชนเคหะดงหลวงเช่นกัน แม้ว่าทางสำนักงานเคหะชุมชนดงหลวงจะเข้ามาช่วยเหลือในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การออกบ้านเลขที่ เพื่อจะได้มีสิทธิ์ในการจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าราคาถูก การดูแลความสะอาดในชุมชน แต่ความช่วยเหลือต่างๆ ยังไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง จึงต้องการให้ทางสำนักงานเคหะชุมชนดงหลวงเข้ามาช่วยเหลือชุมชนทุกอาคารเคหะอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อีกทั้งต้องการให้หัวหน้าสำนักงานเคหะชุมชนและเจ้าหน้าที่เคหะชุมชนดงหลวงเข้ามาเยี่ยมเยียนและสอบถามประชาชนในชุมชนบ้าง เพื่อจะได้เห็นถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงและจะได้แก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุดต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้าง/แรงงานทั่วไป มีภูมิลำเนาย้ายมาจากพื้นที่อื่น และมีระยะเวลาที่อาศัย 5 ปีลงมา
2. ผลการศึกษาพบว่า ระดับความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเคหะดงหลวง ถนนหน้าสถานี อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ การสร้างและปรับปรุงถนน ทางเดินเท้า ท่อระบายน้ำในชุมชน การติดตั้งกล้องวงจรปิดตามชั้นอาคาร การปรับปรุงระบบ น้ำประปาให้สะอาด การปรับปรุงระบบไฟฟ้า แสงสว่างให้ทั่วถึง การติดตั้งบริการฟรี Wifi ให้กับประชาชนในชุมชน และการสร้างและรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสังคมได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัยและอัคคีภัย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและ ยาเสพติดในชุมชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อในชุมชน และการให้ความรู้ในการ ลดปริมาณขยะมูลฝอย และการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ การบำรุงรักษา สวนสาธารณะที่พักผ่อนหย่อนใจประจำชุมชน การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยบริเวณ ชุมชนให้สะอาด และการจัดระเบียบการจอดรถยนต์รถจักรยานยนต์ภายในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ส่วนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้แก่ การส่งเสริม การรวมกลุ่มด้านเศรษฐกิจและสหกรณ์ในชุมชน การรับแจ้งข้อมูลคนว่างงานในชุมชน และช่วยจัดหาแหล่งงานให้ และการแนะแนวให้ความรู้การประกอบอาชีพแก่คน ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ruangren (2010, p. 158) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชน แออัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาข้างต้นพบว่า ประชาชน ต้องการการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของ ประชาชนในชุมชนเคหะ ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Abraham H. Maslow (Bowornwathana, 2003, p. 81) และผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Saranoppakhun (2011, p. 5) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของประชาชน ต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง พบว่า ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัย Rattanapariyanuch (2013, p. 74) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี อยู่ในระดับมาก อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของมนุษย์เป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ต้องดิ้นรนต่อสู้และทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ขนาดของการดิ้นรนต่อสู้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละคนและสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม ความต้องการของมนุษย์มีระดับมากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับอุปนิสัย ความทะเยอทะยาน หรือการรักสันโดษของบุคคลนั้น และเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการแล้ว ย่อมจะเกิดความพึงพอใจ เกิดความสุขตามมา (Wongchan, 2017, p. 15)

3. ผลการศึกษาพบว่า เพศต่างกันมีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนคือเพศ โดยเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มากกว่าเพศชาย ทั้งนี้เพราะว่าในปัจจุบันผู้หญิงได้เข้าไปมีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น ผู้หญิงได้เข้าไปมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจต่าง ๆ มากขึ้น (Prompaijit, 1998, p. 63) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ruangren (2010, p. 159) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า เพศต่างกัน มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัย Rattanapariyanuch (2013, p. 62) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด

อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า เพศต่างกัน ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี แตกต่างกัน ส่วนศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อาศัยแตกต่างกัน มีความต้องการพัฒนาชุมชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ruangren (2010, p. 161) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชนแออัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อาศัยแตกต่างกัน มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะประชาชนในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด มีอายุช่วงใด การศึกษาระดับใด ประกอบอาชีพใด มีภูมิลำเนาใด หรือมีระยะเวลาที่อาศัยกี่ปี ต่างก็มีความต้องการพัฒนาชุมชนที่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสำนักงานการเคหะชุมชนหาดใหญ่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับชุมชนเคหะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาด้านสังคม ควรมีการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน โดยการจัดตั้งเวรยามป้องกันไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาด ส่วนการปราบปรามยาเสพติดในชุมชน ควรมีการประสานงานกับตำรวจในพื้นที่ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน ควรมีสายตรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การป้องกันสาธารณภัยและอัคคีภัย ควรฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัยและอัคคีภัยแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะขนาดใหญ่ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดระเบียบการจอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์ภายในชุมชน โดยการตีเส้นช่องจอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน มีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยบริเวณชุมชนให้สะอาด มีการรักษาความสะอาดบริเวณทางเดินภายในตัวอาคารเคหะชุมชน การรักษาความสะอาดบนถนนทางเดินสาธารณะ โดยการจ้างเหมาบริการทำความสะอาด การจัดตั้งถังขยะแยกตามประเภทขยะเช่น ขยะทั่วไป ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล เป็นต้น

1.3 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ควรจัดให้มีศูนย์เอกชนบริการซ่อมแซม ราคาถูกเช่น ซ่อมประตู เปลี่ยนหลอดไฟประจำชุมชน การรับจ้างซ่อมมูลคนว่างงาน ในชุมชนและช่วยจัดหาแหล่งงานให้ การแนะแนวให้ความรู้การประกอบอาชีพแก่คนในชุมชน มีสถาบันการเงินให้บริการแนะนำด้านสินเชื่อแก่คนในชุมชนสำหรับผู้ต้องการเช่าซื้ออาคารเช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารกรุงไทย เป็นต้น

1.4 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สำนักงานการเคหะชุมชนหาดใหญ่ ควรปรับปรุงระบบไฟฟ้า แสงสว่างให้ทั่วถึงภายในชุมชน ติดตั้งบริการฟรี Wifi ให้กับประชาชนในชุมชน ติดตั้งกล้องวงจรปิดตามชั้นอาคารเคหะชุมชนหาดใหญ่ ปรับปรุงระบบน้ำประปาให้มีความสะอาด เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเคหะหาดใหญ่ ถนนหน้าสถานี อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จะให้ความสำคัญด้านนี้เป็นลำดับแรก ดังนั้นทางสำนักงานการเคหะชุมชนหาดใหญ่ควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือเป็นลำดับแรกเช่นเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชน และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเคหะชุมชนแต่ละชุมชน และแต่ละจังหวัด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเคหะชุมชนเพื่อทราบที่มาและสภาพปัญหาความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นอาจจะทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

References

- Bowornwathana, B. (2003). *Public administration: Theory and concepts (1887-1970)*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Cherdchaiphum, A. (2003). *The needs of people towards the service of Kukot Municipality, Lam Luk Ka district, Pathum Thani province*. (Unpublished master's minor thesis), Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]
- Intaramanon, P. (2018). *Participation and sustainable development*. Retrived from <http://www.academia.edu/5586789>. [in Thai]
- National Housing Authority. (2017). *History*. Retrived from <https://nha.co.th/view/1>.
- Polsri, S. (2004). *Theory and principle of community development*. Bangkok: O.S. Printing House. [In Thai]
- Promptajit, S. (1998). *Women roles in social development: A case study in Changwat Pattani*. Pattani: Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University. [In Thai]
- Puntasen, A. (1998). *Concept, theory, and overview of development: Thai rural development*. Bangkok: Wisdom Foundation. [In Thai]
- Rattanapariyanuch, N. (2013). *Public needs for community development in Samed Municipality, Amphur Muang, Chon Buri province*. (Unpublished master's minor thesis), Burapha University, Chon Buri. [In Thai]
- Royal Institute. (2013). *Dictionary of the Royal Institute B.E. 2554*. Bangkok: Royal Institute. [In Thai]
- Ruangren, S. (2010). *The needs in slum community development from*

the perception of people of slums of Hatyai municipality, Amphoe Hatyai, Changwat Songkhla. (Unpublished master's thesis), Prince of Songkla University, Hat Yai. [In Thai]

Saranoppakhun, C. (2011). *Public needs for local development in Wangmai Sub-district Administrative Organization, Pabon district, Phattalung province.* (Unpublished master's minor thesis), Thaksin University, Songkhla. [In Thai]

Social Welfare Division, Hatyai City Municipality. (2017). *Policy.* Retrived from <https://www.hatyaicity.go.th>. [in thai]

Wongchan, W. (2017). *People's needs for community development in Hat Yai community housing, Na- sathanee road, Hat Yai district, Songkhla province.* (Unpublished master's minor thesis), Prince of Songkla University, Hat Yai. [in Thai]

การเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ
ภายในประเทศไทยและอินโดนีเซีย
Comparison of Implementation of International Migrant
Worker Protection in Thailand and Indonesia

นวิยา ยศวิไล¹

Nawiya Yotwilai

ขวัญณภิส รัชตะวรรณ²

Khwannapis Ratchatawan

Abstract

The objectives of this 12-month research were to compare and analyze the from implementation of the regulations and the agreement of the international migrant worker protection in Thailand and Indonesia, and to suggest practice of labour protector officials and law enforcement. The secondary data were collected from documents and

¹เจ้าหน้าที่ด้านการบริหารองค์กรและการวางแผนประจำสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ประเทศอินโดนีเซีย

Organization Management and Planning of UNHCR officer, Indonesia

²อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประเทศไทย

Lecturer, Faculty of Political, Ubon-Ratchathane University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: nawiya_y@hotmail.com

(Received: 7 February, 2017; Revised: 28 August, 2018; Accepted: 11 February, 2019)

websites, and the primary data were obtained through the in-depth interview with the 45 representatives of each country based on semi-structured questions. Finally, focus group discussion was conducted with 50 representatives (5 times) of each country consisting of employees, employers, experts, and international organizations.

This research focused on the international migrant worker protection policy, practice of officials, and governmental organizations, law enforcement, and implementation of the labour protection system. It was found that Thailand government is adjusting the policies and laws related to labour, but in practice, the labour protection has the limitation in law enforcement and the outside labour has increased under the limitation of rights and liberty in the groups of labour union. Concurrently, the human trafficking problem is the critical challenge for the Thai government. At the same time, Indonesian government is adjusting the social security system to cover the outside employees and to procure the employees following the request of the labour union, and has the limitation of the law, the labour patrol, and the political intervention. Now, the improvement of competition is the critical challenge for both Thailand and Indonesia. Similarly, the laws which focused on the control of migrant workers and the rights to organize trade unions need to be considered in every dimension, in conjunction with limiting the discretion of government officials under territorial conditions.

Keywords: International migrant worker protection, employee, employer, Thailand, Indonesia

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบสถานการณ์จากการนำกฎระเบียบและข้อตกลงด้านการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติไปปฏิบัติในประเทศไทยและอินโดนีเซีย และเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐด้านการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งใช้ระยะเวลาการศึกษา 12 เดือน โดยสำรวจและรวบรวมข้อมูลผ่านแหล่งข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์ต่างๆ พร้อมกับสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามกึ่งโครงสร้างผ่านตัวแทนประเทศละ 45 คน และการสนทนากลุ่มประเทศละ 50 คน (5 ครั้ง) ซึ่งเป็นตัวแทนลูกจ้าง นายจ้าง นักวิชาการ และองค์กรระหว่างประเทศ

การวิจัยนี้มุ่งเน้นด้านนโยบายการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาครัฐ การบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิบัติงานตามระบบการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีความพยายามปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการคุ้มครองแรงงานกลับมีข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ แรงงานข้ามชาติก็มีเพิ่มขึ้นภายใต้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มสหภาพแรงงานควบคู่กับความท้าทายที่รัฐบาลกำลังเผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์ ส่วนรัฐบาลอินโดนีเซียกำลังปรับปรุงระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมถึงลูกจ้างนอกระบบและให้บริการจัดหาลูกจ้างตามคำเรียกร้องของสหภาพแรงงาน ซึ่งองค์การภาครัฐอินโดนีเซียเองก็มีข้อจำกัดในด้านกฎระเบียบ การตรวจแรงงาน และการแทรกแซงทางการเมือง ทั้งนี้ การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศพร้อมกับการคุ้มครองแรงงานกำลังเป็นความท้าทายของรัฐบาลทั้งสองประเทศในเวลา นี้ ขณะเดียวกันกฎหมายที่มุ่งเน้นควบคุมการทำงานของแรงงานข้ามชาติและสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงานจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาในทุกมิติควบคู่กับการจำกัดดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้เงื่อนไขเชิงภูมิศาสตร์

คำสำคัญ: การคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ ลูกจ้าง นายจ้าง ไทย อินโดนีเซีย

บทนำ

การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงในโลกของทุกวันนี้ ทำให้ความต้องการแรงงานข้ามชาติในหลายภาคธุรกิจด้วยกันและกลายเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากปัญหาอื่นที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง การคุ้มครองสวัสดิการทางสังคม ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น

ปัญหาแรงงานข้ามชาติกำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากโดยทั่วไปแรงงานข้ามชาติกลุ่มหนึ่งมักจะถูกกลະเลยและไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ของประเทศที่รับเข้าทำงาน ซึ่งแรงงานเหล่านี้มักประสบปัญหาที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมาย อาทิ การถูกโกงค่าแรง อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมตามมา สาเหตุหนึ่งเพราะแรงงานเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้รับรู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ขณะเดียวกันกลไกการคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติตามกฎหมายก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงของแรงงานมากนัก เพราะยังประสบปัญหาการสื่อสาร การทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ สถานะทางกฎหมาย และการไม่สามารถรวมกลุ่มสร้างกลไกการเจรจาการค้าด้านแรงงานสัมพันธ์ ทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ของแรงงานข้ามชาติและเกิดการเอาเปรียบแรงงานชาติตามมา ดังนั้น องค์การภาคีรัฐจึงต้องบริหารจัดการและการควบคุมแรงงานข้ามชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์และปัญหาสิทธิมนุษยชน กล่าวได้ว่า ปัญหาการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติถือเป็นปัญหาระดับชาติที่รัฐบาลจำเป็นต้องมีกฎหมายและนโยบายในการดำเนินการอย่างชัดเจนและยั่งยืน เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการขยายการค้าระหว่างประเทศ การรักษาผลประโยชน์ในการเจรจาต่อรองและสิทธิการรวมกลุ่ม ซึ่งต่างพิจารณาถึงปัญหาด้านแรงงานและสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยเช่นกัน ดังนั้น ภูมิภาคอาเซียนที่กำลังขยายบทบาททางเศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องเข้าใจและพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบทโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินโดนีเซียและไทยที่ต่างมีบทบาทและขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ

ของภูมิภาคอาเซียนนี้ (International Institute for Trade and Development, 2016, p. 2)

คณะผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาสถานการณ์การนำเข้าข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติไปปฏิบัติในประเทศไทยและอินโดนีเซีย พร้อมกับการเปรียบเทียบถึงความท้าทายในการนำกฎหมายและนโยบายไปปฏิบัติของทั้งสองประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐด้านการคุ้มครองแรงงานและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์และเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ถือเป็นการวิจัยเชิงผสมผสานที่มุ่งเน้นการค้นคว้าผ่านเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 12 เดือน ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่มีจำกัด ซึ่งสามารถอธิบายสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การสำรวจและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวกับทฤษฎี รูปแบบ หลักการ และการบริหารจัดการการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยและอินโดนีเซีย แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์ขององค์การภาครัฐและองค์การระหว่างประเทศ เช่น กระทรวงแรงงาน ธนาคารโลก โดยเอกสารที่ใช้การศึกษา (อาทิ งานวิจัย นโยบาย แผนการปฏิบัติงาน และกฎระเบียบการคุ้มครองแรงงานทั้งไทยและอินโดนีเซีย) ซึ่งมุ่งเน้นช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา เพื่อให้เข้าใจบริบทของช่วงเวลาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่หลายประเทศต้องเผชิญและส่งผลกระทบต่อแรงงานตามมา

2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยคำถามกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้อย่างอิสระภายใต้กรอบข้อคำถาม ประกอบกับคณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลและทฤษฎี ส่วนการเก็บข้อมูลสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้คำถามที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งมีลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นได้อย่างครบถ้วน กลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ในประเทศประเทศละ 45 คน ประกอบด้วย ตัวแทนทั้งจากลูกจ้าง นักวิชาการ องค์กรระหว่างประเทศ รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 90 คน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนมีประสบการณ์ด้านแรงงานข้ามชาติไม่ต่ำกว่า 8 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่สามารถเปิดเผยตัวตนหรือระบุชื่อได้

2.2 การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการทำงาน บทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงกฎหมายแรงงานได้ชัดเจนมากขึ้น การเก็บข้อมูลในประเทศไทยนั้น คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มตามภูมิภาคเศรษฐกิจทั้ง 5 ภูมิภาค ครั้งละ 10 คน โดยดำเนินการในกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และอีก 4 จังหวัด ซึ่งแต่ละแห่งเป็นจังหวัดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาคและมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ อุบลราชธานี สงขลา เชียงราย และตราด ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในประเทศไทยรวม 50 คน ส่วนการสนทนากลุ่มในอินโดนีเซีย อาทิ จาการ์ตา สุราบายา ที่ดำเนินการ 5 ครั้ง ครั้งละ 10 คน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในอินโดนีเซียรวม 50 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน โดยผู้เข้าร่วมเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบงานด้านแรงงานข้ามชาติในภูมินาณัั้น ๆ มาเป็นระยะเวลาานกว่า 3 ปี

จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ควบคู่กับการใช้โปรแกรม Nvivo เปรียบเทียบปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายและบังคับใช้กฎหมายทั้งระดับผู้ปฏิบัติงานและระดับประเทศ ตลอดจนให้เห้นถึงผลกระทบ ปัญหาและความท้าทายด้านแรงงานที่แท้จริงของทั้งประเทศไทยและอินโดนีเซีย

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่พิจารณาถึงการดำเนินนโยบายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของแรงงานข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านค่าจ้างและค่าตอบแทน การใช้แรงงาน กองทุน การรวมกลุ่ม ภายใต้ระบบการตรวจสอบ

แรงงานที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ พร้อมกับพิจารณาถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังของแต่ละประเทศที่มีบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษา

กระทรวงแรงงานของประเทศไทยดำเนินนโยบายคุ้มครองแรงงานที่สำคัญหลายด้าน เพื่อให้แรงงานในประเทศได้รับสิทธิและการคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีและมีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล โดยกระทรวงแรงงานพยายามดำเนินการเร่งรัดวางรากฐานการพัฒนาด้วยแผนการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายใต้โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการด้านแรงงานอย่างเป็นมาตรฐานให้กับแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานควบคู่กับแผนงานการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปภายใต้ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ อีกทั้งกระทรวงแรงงานยังได้ทำการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีหลักประกันที่มั่นคงจากการทำงานและได้รับการคุ้มครองกฎหมายอย่างทั่วถึงด้วยการส่งเสริมให้นายจ้างปฏิบัติต่อลูกจ้างตามกฎหมายและข้อกำหนดมาตรฐานแรงงาน โดยดำเนินการภายใต้ผลผลิตที่แรงงานได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแรงงานและนายจ้างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบต่อสังคมแรงงาน แต่ทว่า การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อการคุ้มครองแรงงานที่มีอยู่ในบางแห่งเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและความรู้ความสามารถของบุคลากรที่มีจำกัดหรือไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียมีองค์การภาครัฐที่ชื่อว่า กระทรวงแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐาน (Ministry of Manpower and Transmigration: MOMT) รับผิดชอบด้านแรงงานทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐานแรงงาน การฝึกอบรมอาชีพ การจัดสรรแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ สวัสดิการสังคม การตรวจแรงงาน ตลอดจนการประเมินสถานการณ์

การโยกย้ายถิ่นฐานแรงงาน ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐานได้ดำเนินนโยบายระดับจังหวัดและท้องถิ่นเป็นจำนวนหลายโครงการด้วยกัน เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลอินโดนีเซียพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป โดยการติดตามตรวจสอบปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งได้มีการจัดทำโครงการเพื่อการคุ้มครองทางสังคมให้แก่แรงงาน การพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงานทางสังคม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเองก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้สำเร็จ เนื่องจากประสบปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย อันเป็นสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่รัฐอินโดนีเซียขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และไม่มีการอบรมอย่างชัดเจนถึงมาตรการการปฏิบัติงานและข้อบังคับทางกฎหมาย

กระทรวงแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐานยังได้ร่วมมือกับกระทรวงการวางแผนเพื่อการพัฒนาแห่งชาติ (Ministry for National Development Planning: MNDP) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ และองค์การพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ในการร่วมกันวางแผนและกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กและจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ให้เอื้อต่อการจัดการจ้างแรงงานเด็ก การกำหนดนโยบายเชื่อมโยงกับการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งจำแนกแผนปฏิบัติการเป็นสองระดับด้วยกัน อันได้แก่ แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (Nation Action Plan: NAP) มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2565 โดยเมื่อปีพ.ศ.2554 เป็นต้นมา สหประชาชาติได้ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 เป็นต้นมา และแผนปฏิบัติการจัดการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็กทั้งระดับชาติ จังหวัด และอำเภอ (National, Provincial, and District Plans of Action on the Elimination of Trafficking of Women and Children) ซึ่งเป็นการร่วมมือและสนับสนุนขององค์การอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศมากกว่า 20 องค์การ โดยมีความเชื่อมโยงกับการคุ้มครองแรงงานด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ โครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการจัดการใช้แรงงานเด็ก โครงการความหวังของครอบครัว โครงการช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ การดำเนินการดังกล่าวนี้เป็นการพยายามให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นด้าน

สวัสดิการทางสังคม ที่อยู่อาศัย และการส่งเสริมด้านการศึกษา ควบคู่กับการจัดกิจกรรมที่เพิ่มความตระหนักรู้ในการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้แก่ประชาชน อีกทั้งรัฐบาลยังได้ส่งเสริมคุณค่าของบุคลากรที่ทำงานด้านนี้ด้วยการจัดทำโครงการส่งเสริมคุณค่ากับคนทำงานบ้านเพื่อยุติการใช้งานเด็ก เพื่อทำวิจัยให้ความรู้ด้านแรงงานและสร้างศักยภาพองค์กรแรงงานในการสร้างงานให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาแทนการทำงานเสี่ยง เช่น งานบนท้องถนน การค้าบริการทางเพศ นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐานยังได้ร่วมมือกับระบบประกันสังคมของลูกจ้าง เพื่อให้แรงงานได้รับความคุ้มครองในกรณีต่าง ๆ ทั้งการเจ็บป่วย การบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน ทุพพลภาพ คลอดบุตร วัยชรา และผู้อยู่ในการคุ้มครองดูแล (SMERU Research Institute, 2016, pp. 39 - 50)

ส่วนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่า กระทรวงแรงงานของประเทศไทยได้มีนโยบายในการคุ้มครองแรงงานให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย โดยยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติรวมถึงให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ตลอดจนการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการช่วยเหลือแรงงานที่ได้รับความเดือดร้อน โดยดำเนินการเร่งรัด กำกับ ดูแลให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งมุ่งเน้นการตรวจแรงงาน รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการประมงทะเล แต่การปราบปรามและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องพึ่งพาและบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรอื่น เพราะไม่มีองค์กรใดที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการทั้งหมดเพียงลำพัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมที่ต้องปฏิบัติงานควบคู่กับตำรวจและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐยังมีบทบาทต้องเร่งรัดการติดตามหนี้กองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการจ่ายเงินสงเคราะห์ลูกจ้างและการขอใช้เงินคืน การปรับฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และดำเนินการติดตามหนี้กองทุนสงเคราะห์ลูกจ้างตามระเบียบ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รัฐไทยก็ได้มีการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

พ.ศ. 2554 แก่นายจ้าง ลูกจ้าง และเครือข่ายความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายความปลอดภัยในการทำงานทั้งองค์กรและบุคลากร เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่รัฐไทยเองยังได้ดำเนินการเร่งรัดและขับเคลื่อนการบริหารจัดการกองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กระทรวงแรงงานจะทำการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การแรงงานและเครือข่าย เพื่อเป็นกลไกพัฒนาการแรงงานสัมพันธ์ในสถานประกอบกิจการ ตลอดจนควบคุมการข่มขู่เรียกร้อยของลูกจ้างให้จำกัดอยู่ภายในพื้นที่ และขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์ปฏิบัติแรงงานสัมพันธ์ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านแรงงานสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่รัฐไทยยังต้องทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิด้านสวัสดิการแรงงานและกำกับให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงส่งเสริมระบบการบริหารจัดการด้านยาเสพติดในสถานประกอบกิจการและสวัสดิการนอกเหนือกฎหมายทั่วไป ประกอบกับพัฒนางานวิชาการและมาตรฐานด้านสวัสดิการแรงงาน อีกทั้งยังต้องทำการบริหารจัดการกองทุนเพื่อผู้ใช้แรงงาน และได้ทำการส่งเสริมการจัดสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภายใต้มาตรฐานสากล รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐยังต้องให้ความร่วมมือตรวจสอบการดำเนินการของสถานประกอบกิจการหรือช่องทางแผนที่สำคัญ ขณะเดียวกันกระทรวงแรงงานยังได้ทำการส่งเสริมและพัฒนาระบบมาตรฐานแรงงานไทย (TLS 8001 - 2010) และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ฐานข้อมูลด้านแรงงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการบริการ อาทิ การยื่นคำร้อง การจดทะเบียนแรงงาน และการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับองค์กรอื่น เช่น กรมการปกครอง โดยมุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณและสร้างความไว้วางใจจากประชาชน

เมื่อเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่รัฐในประเทศอินโดนีเซียที่มีอำนาจในการเรียกดูเอกสารที่เชื่อมโยงกับการตรวจแรงงาน ออกคำสั่ง คำแนะนำหรือคำปรึกษาทางกฎหมายแรงงาน หรือกำหนดบทลงโทษต่อผู้ละเมิดกฎหมายโดยลักษณะต่าง ๆ อาทิ การเรียกค่าปรับ การถอดถอนใบอนุญาตประกอบกิจการ ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐจะทำการจดหมายเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน แ่หากยังมีการฝ่าฝืนคำสั่งอีกครั้ง เจ้าหน้าที่รัฐจะยื่นเรื่องต่อศาล เพื่อการตัดสินโทษตามกฎหมายต่อไป

กรณีการตรวจแรงงานที่เชื่อมโยงกับอาชญากรรม เจ้าหน้าที่รัฐจะออกตรวจร่วมกับตำรวจและองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยในระหว่างดำเนินการตรวจแรงงาน เจ้าหน้าที่รัฐก็อาจให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการได้เช่นกัน ซึ่งในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่รัฐเองจะทำการตรวจสอบว่า รายงานเรื่องอาชญากรรมแรงงานนั้นเป็นจริงหรือไม่ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่รัฐจะทำการสอบสวนผู้ต้องสงสัยที่อาจก่ออาชญากรรมแรงงาน พร้อมกับขอคำอธิบายและหลักฐานจากองค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมแรงงาน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่รัฐจะทำการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมแรงงาน และหยุดการดำเนินการตรวจสอบหากไม่มีหลักฐานเพียงพอกับความเชื่อมโยงถึงอาชญากรรมแรงงาน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอินโดนีเซียก็ได้มีการกำหนดข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวเกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมทั้งยังคงต้องรักษาความสัมพันธ์ในการทำงานอันดีระหว่างนายจ้างหรือผู้ประกอบการและลูกจ้าง ระหว่างสหภาพ และระหว่างลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รัฐก็ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ที่เป็นความลับเกี่ยวกับการตรวจแรงงานให้แก่สถานประกอบกิจการได้รับทราบล่วงหน้า รวมถึงการตรวจแรงงานตามคำร้องและเป็นกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายแรงงาน เจ้าหน้าที่รัฐต้องเก็บข้อมูลของผู้ร้องเรียนเป็นความลับ

จากสาระสำคัญข้างต้นของทั้งสองประเทศนี้ จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองแรงงานในประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541

โดยมีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน เป็นองค์กรหลักที่ดูแลรับผิดชอบด้านการคุ้มครองแรงงาน การวางแผนและกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน แรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการแรงงาน การปฏิบัติงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนในประเทศอินโดนีเซีย องค์กรภาครัฐอื่น ๆ ก็ได้มีการให้ความร่วมมือกับการดำเนินนโยบายคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์พิเศษ เช่น การต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) คณะกรรมการแรงงานระดับจังหวัดและอำเภอ (Provincial-level and District-level Child Labor Committee) ช่วยประสานงาน กำกับ และดูแลการนำนโยบายด้านแรงงานเด็กไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น 2) กรมพัฒนาและควบคุมแรงงาน (Labour Development and Supervision) ทำการควบคุมและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน โดยให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับแรงงานแก่นายจ้าง รวมถึงทำหน้าที่รายงานการละเมิดกฎหมายต่าง ๆ 3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำการตรวจสอบ จับกุม และโจมตีผู้ก่ออาชญากรรม 4) คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ (National Commission on Child Protection: KPAI) ให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านแรงงานเด็ก ตรวจสอบและติดตามประเมินผลนโยบายคุ้มครองเด็กและแรงงานเด็ก เพื่อเสนอผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินนโยบายต่อประธานาธิบดี 5) กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่จัดอบรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก 6) คณะทำงานต่อต้านการค้ามนุษย์แห่งชาติ (National Task Force to Combat Trafficking in Persons) ทำหน้าที่ตามนโยบายและความตั้งใจของประเทศในการต่อต้านการค้ามนุษย์ รวมถึงการค้าแรงงานเด็ก 7) กระทรวงสตรีและคุ้มครองเด็ก (Ministry of Women's Empowerment and Child Protection: MOWECP) มีหน้าที่ประสานงานการพัฒนาและการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กและสตรี และรับเรื่องราวร้องเรียนจากเด็ก รวมถึงแรงงานเด็กและสตรีผู้ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนด 8) คณะทำงานย่อยว่าด้วย

การป้องกันเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้ามนุษย์ (Sub-task Force on the Prevention of Child Participation in Trafficking in Persons) ช่วยประสานงานการจัดฝึกอบรมเชิงเทคนิคและตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวกับการป้องกันการค้ามนุษย์ และ 9) คณะทำงานต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับจังหวัดและอำเภอ (Provincial and District Task Force to Combat Trafficking in Persons) เพื่อป้องกัน ฟันฟูและแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์

การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ถือเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ลูกจ้างพึงควรจะได้รับ แม้ว่า การละเมิดบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจะมีโทษทางอาญา แต่ความผิดตามกฎหมายฉบับนี้เป็นความผิดเปรียบเทียบ หรือปรับได้ โดยผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ 1) อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานหรือบุคคลที่อธิบดีมอบหมาย สำหรับความผิดที่กระทำในกรุงเทพมหานคร และ 2) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือบุคคลที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

ในกรณีที่นายจ้างกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ลูกจ้างสามารถเรียกร้องให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายได้ 2 วิธี คือ 1) ใช้สิทธิทางศาลโดยการยื่นฟ้องต่อศาลแรงงาน และ 2) ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่รัฐให้ดำเนินการสอบสวนและมีคำสั่ง หากนายจ้างหรือลูกจ้างไม่พอใจในคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐก็สามารถใช้สิทธิตามมาตรา 125 โดยยื่นเรื่องต่อศาลแรงงานภายในระยะเวลาที่กำหนดภายหลังได้ ทั้งนี้ การใช้สิทธิทั้ง 2 วิธีข้างต้นไม่สามารถปฏิบัติพร้อมกันได้ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าลูกจ้างยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานแล้ว เรื่องยังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐ ลูกจ้างก็ไม่สามารถยื่นคดีเดียวกันนั้นให้ศาลแรงงานพิจารณาได้ ในกรณีที่ลูกจ้างประสงค์ให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 สามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่หรือในพื้นที่ที่นายจ้างมีภูมิลำเนาอยู่

ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการการปรับปรุงแก้ไขนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ให้มีความครอบคลุมถึงสิทธิและสวัสดิการของแรงงานหลายด้านและชัดเจนมากขึ้น เพื่อตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ พร้อมกับเพิ่มระดับความคุ้มครองในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และรัฐบาลต้องพิจารณาการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงาน ซึ่งในทางปฏิบัติ กลับพบว่า กลุ่มนายจ้างและลูกจ้างยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย รวมถึงนายจ้างบางคนมีความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพล จึงไม่รู้สึกเกรงกลัวต่อกฎหมาย ประกอบกับเจ้าหน้าที่รัฐไทยที่รับผิดชอบงานด้านนี้กลับมีจำนวนไม่ถึง 2,500 คน ขณะที่จำนวนแรงงานต่างชาติมากกว่า 1.9 ล้านคน (Foreign Workers Administration Office, 2017) จึงไม่สามารถดำเนินการเข้าตรวจแรงงานได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละคนต่างมีภารกิจและงานที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป การดำเนินงานจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนการเพิ่มขึ้นของแรงงานนอกระบบที่มีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจก็มีการขยายตัวของภาคบริการมากขึ้น ทำให้แรงงานในระบบที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเริ่มลดลง และการจ้างแรงงานส่วนใหญ่ได้โน้มเอียงไปในภาคบริการเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 ส่วนภาคเกษตรกรรมมีแรงงานเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยมากกว่าร้อยละ 30 ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเหลือเพียงไม่เกินร้อยละ 20 (Foreign Workers Administration Office, 2017) ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของแรงงานนอกระบบที่ยังไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพียงพอ เช่น ค่าจ้าง ชั่วโมงทำงาน

ส่วนการบังคับใช้กฎหมายในประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา 190 แห่งกฎหมายแรงงาน พ.ศ. 2546 (Act Concerning Manpower 2003) ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในนามของรัฐมนตรีมีอำนาจลงโทษทางการปกครองได้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดบางอย่าง ซึ่งบทลงโทษทางการปกครองได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน หนังสือเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร คำสั่งจำกัดการกระทำ

บางอย่าง คำสั่งงดการดำเนินการทางธุรกิจ การยกเลิกความเห็นชอบ การยกเลิก ทะเบียน การหยุดเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ทั้งหมด ตลอดจนการเพิกถอนใบอนุญาต

อินโดนีเซียก็กำลังเผชิญกับความท้าทายถึงประสิทธิภาพของระบบการ คำนวณแรงงานที่ต้องขยายขอบเขตการคำนวณแรงงานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบประกันสังคม ที่ต้องขยายความครอบคลุมลูกจ้างแรงงานทุกคนในกรณีบาดเจ็บ จากการปฏิบัติงาน ประกันชีวิตในกรณีเสียชีวิต และการดำรงชีวิตภายหลังการ เกษียณอายุภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งการเพิ่มความคุ้มครองนี้เป็นผลสืบเนื่องจาก วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาที่ส่งผลกระทบ ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ ขณะเดียวกันความกระตือรือร้นของฝ่าย ตัวแทนลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงานมีลักษณะผ่านการรวมกลุ่มและเจรจาต่อรอง เช่นเดียวกับสภาพแรงงานในอินโดนีเซียที่มีจำนวนมาก ซึ่งการเคลื่อนไหวของ สมาพันธ์แรงงานหลายครั้งได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียที่ เป็นผลดีแก่ลูกจ้าง เช่น การประท้วงจากภาคอุตสาหกรรมเหล็กทั่วประเทศเมื่อปลายปี พ.ศ. 2558 เพื่อเรียกร้องการปรับเพิ่มขึ้นของค่าแรงขั้นต่ำ ส่งผลทำให้รัฐบาลต้อง วางแผนออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อรองรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในภายหลัง และพิจารณาทบทวนค่าจ้างแรงงานทั่วประเทศตามมา แม้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ แรงงานได้ถูกบัญญัติเพิ่มเข้าไปในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับแรงงานมากขึ้น แต่ในทาง ปฏิบัติ อาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้อย่างจริงจัง ส่งผลทำให้นายจ้างหรือสถานประกอบ กิจการ ลูกจ้าง และองค์การภาครัฐเกิดความขัดแย้ง และเกิดความไม่เหมาะสมหรือ สอดคล้องกันของการจ้างงาน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ตัดสินใจในการกำหนดค่าแรง ขั้นต่ำตามที่กรรมการหรือสภาค่าจ้างทั้ง 20 คน ทำการสำรวจและนำเสนอ

เจ้าหน้าที่รัฐของกระทรวงแรงงานและการโยกย้ายถิ่นฐานที่ทำหน้าที่ตรวจ แรงงานมีจำนวนเพียง 2,500 กว่าคน แต่ทว่า จำนวนบริษัทจดทะเบียนทั่วประเทศมี มากกว่า 210,000 แห่ง (SMERU Research Institute, 2016, pp. 18 - 21) เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ จึงทำให้การดำเนินการเป็นไปได้เพียง

แค่การตรวจตราเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ขณะเดียวกันนายจ้างบางแห่งเองก็ประสบปัญหาในการจ่ายค่าจ้างตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่มีการปรับขึ้นทุกปี ขณะที่ปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขและยังไม่ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทำให้ในบางปี จะพบได้ว่า แรงงานหรือลูกจ้างในสถานประกอบกิจการนัดกันหยุดงานมากถึง 200 ครั้ง (Industri Global Union, 2014; Asia Monitor Resource Center, 2015)

องค์การแรงงานในอินโดนีเซียมีบทบาททางการเมืองมานานตั้งแต่การตกเป็นประเทศอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์จนถึงปัจจุบันนี้ เช่น สมัยการเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปี พ.ศ. 2557 ที่เกิดความแตกแยกระหว่างสมาพันธ์แรงงาน 4 แห่งในอินโดนีเซีย ซึ่งสนับสนุนผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีแตกต่างกันไป และบางครั้งสภาพแรงงานอาจทำการประท้วงขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐเองก็ไม่สามารถเข้าควบคุมได้ เพราะผู้ประท้วงต่างเป็นฐานเสียงทางการเมืองทั้งสิ้น องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องของอินโดนีเซียจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การเมืองของประเทศได้กลายเป็นข้อจำกัดหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินนโยบายและการปฏิบัติงานเป็นไปภายใต้การบังคับใช้กฎหมายที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

การบังคับใช้กฎหมายทั้งประเทศไทยและอินโดนีเซียต่างมีปัญหาในทางปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่รัฐที่ยังไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่องค์กรต้องรับผิดชอบทั่วประเทศ ซึ่งทั้งสองประเทศต่างมีขนาดเศรษฐกิจลำดับต้นๆ ของภูมิภาคอาเซียนนี้ จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาาระบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาพันธ์แรงงานของอินโดนีเซียที่มีลักษณะและความเชื่อมโยงกับการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐเองก็ควรบังคับใช้กฎหมายด้วยเช่นกัน ซึ่งกรณีดังกล่าวแตกต่างกับการรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งองค์การแรงงานของประเทศไทยที่มุ่งเน้นเพียงปกป้องสิทธิประโยชน์ของแรงงานด้วยกันเองเป็นสำคัญ

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปและอภิปรายผล

สภาพปัญหาของการคุ้มครองแรงงานซึ่งแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่ตัดสินใจเข้ามาทำงานในประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ได้รับทราบเงื่อนไขและข้อตกลงในการทำงานด้วยวาจา ลูกจ้างทำงานบ้านต้องรับผิดชอบดูแลงานหลายอย่างในบ้าน แต่ลูกจ้างเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองเพิ่มเติมเรื่องวันหยุด วันลา รวมถึงค่าตอบแทนในวันหยุดและวันลา ขณะเดียวกันการคุ้มครองทางสังคมยังไม่มีสภาพแรงงานสำหรับลูกจ้างทำงานบ้านในประเทศไทย และการได้รับสวัสดิการพื้นฐานด้านที่พักอาศัย อาหาร น้ำดื่มอย่างถูกสุขลักษณะ รวมถึงการประกันด้านสุขภาพจากองค์การภาครัฐไทย นอกจากนี้ ลูกจ้างเหล่านี้ยังสามารถเข้าถึงการศึกษาจากโครงการการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การคุ้มครองแรงงานจึงขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามกฎหมายของนายจ้าง องค์การภาครัฐต้องสร้างกลไกให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถให้การสนับสนุนสื่อในการเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องการคุ้มครองแรงงานด้านกฎหมาย (Srichaiwong, 2014, pp. 79 - 80)

จากทฤษฎีเสรีนิยมและมาร์กซิสต์ที่กล่าวว่า สิทธิของแรงงานเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรับประกัน เนื่องจากเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน จึงส่งผลทำให้การคุ้มครองแรงงานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างไตรภาคี (ลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐ) การผสมผสานทั้งสองทฤษฎีนี้ จึงทำให้องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้พิจารณาบัญญัติหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานขึ้นมา 4 หมวด ซึ่งประกอบด้วย 1) เสรีภาพในการสมาคมและการยอมรับในการเจรจาต่อรองร่วม 2) การจัดแรงงานบังคับหรือแรงงานเกณฑ์ทุกรูปแบบ 3) จัดการใช้แรงงาน และ 4) การจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ (International Labour Organization, 1998) จากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างจึงทำให้แรงงานต้องได้รับการคุ้มครองและปกป้องสิทธิของตนเอง

ขณะที่องค์การภาคีรัฐทั้งในประเทศไทยและอินโดนีเซียต่างมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติภายในประเทศตนเอง รวมถึงมีบทบาทการจัดสวัสดิการสังคมทั่วไป เนื่องจากแรงงานมีบทบาททางสังคมอื่น เช่น การศึกษา สุขภาพ ครอบครัว สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงปรับเปลี่ยนบทบาทการประสานงานกับองค์การภาคีอื่นที่ทำงานด้านสังคม เช่น กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาสีทธิประโยชน์ของแรงงานเหล่านี้ในด้านสวัสดิการการรักษายาบาล ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในการคุ้มครองแรงงานที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องเคารพและสนับสนุนหลักการและสิทธิ (International Labour Organization, 1998) ประกอบกับการดำเนินการภายใต้หลักการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้กำหนดมาตรฐานและออกตราสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแรงงาน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) อนุสัญญาการบริหารจัดการแรงงาน พ.ศ. 2521 และ 2) ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการแรงงาน พ.ศ. 2521 เป็นข้อเสนอแนะที่ขยายความอนุสัญญา (International Labour Organization, 2015a, 2015b) โดยให้นายจ้างและลูกจ้างได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานทั้ง 2 ด้าน คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การภาคีรัฐที่รับผิดชอบ ซึ่งมีนายจ้างและลูกจ้างจำนวนมากที่ไม่ทราบถึงขั้นตอนการร้องทุกข์ อาจเนื่องจากการขาดการประชาสัมพันธ์ขององค์การภาคีรัฐที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย รวมทั้งการทำความเข้าใจถึงภาพรวมของระบบการคุ้มครองแรงงาน เช่น ข้อกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงภาพรวมของระบบการคุ้มครองแรงงาน กระบวนการและขั้นตอน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากสิทธิและสวัสดิการของแรงงานไม่ได้รับการคุ้มครอง เช่น การถูกตัดสิทธิพิเศษในการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ เพราะฉะนั้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์การภาคีรัฐและการคุ้มครองแรงงานดังกล่าว จึงควรดำเนินการผ่านสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย และสามารถสื่อสารได้ในวงกว้างที่รวมรายละเอียดและง่ายต่อการเข้าใจ

กระทรวงที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านแรงงานทั้งไทยและอินโดนีเซียต้องมียุทธศาสตร์ตั้งแต่การจับข้อมูลที่ครอบคลุมแรงงานแต่ละกลุ่มให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในทางปฏิบัติ ด้วยสาเหตุมาจากการขาดข้อมูลที่มีความละเอียดและถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเศรษฐกิจ หากองค์การภาครัฐมีข้อมูลเหล่านี้ก็จะช่วยให้กระทรวงที่รับผิดชอบด้านแรงงานสามารถกำหนดนโยบายการคุ้มครองแรงงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อสภาพการทำงานของแรงงานแต่ละประเภทได้ เช่น จำนวนชั่วโมงทำงานที่ยืดหยุ่นกว่าการทำงานในสถานประกอบกิจการที่มีเวลาทำงานชัดเจน สอดคล้องกับที่ Phatthanasak (2008, pp. 28 - 31) พบว่า นโยบายด้านการจัดการแรงงานข้ามชาติยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นภาพรวมที่บูรณาการขององค์การที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดผลกระทบอื่นตามมา อีกทั้งการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติก็ไม่อาจเข้าถึงได้ การคุ้มครองแรงงานข้ามชาติจึงยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในไทยและอินโดนีเซียเป็นไปตามมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ แม้ในทางปฏิบัติจะพบว่า แต่ละประเทศยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการหลายประการ อาทิ ปัจจัยผู้มีอิทธิพลในพื้นที่และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการแรงงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น จึงอาจมีการบัญญัติแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐไว้เป็นหมวดหนึ่งในประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน

เนื่องจากการคุ้มครองแรงงานมีองค์การภาครัฐอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องและร่วมงานกัน แต่ละองค์การจึงจำเป็นต้องมีการประสานงานกันตั้งแต่ระดับการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานในอนาคตให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสนธิสัญญาแห่งสหประชาชาติที่กำหนดหลักการ 10 ประการให้ภาคธุรกิจดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมและเคารพการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2) ดำเนินการโดยไม่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน 3) เคารพสิทธิในการรวมกลุ่มและยอมรับการต่อรองร่วมกัน 4) ยึดมั่นการขจัดแรงงานบังคับทุกประเภท

5) ขจัดการใช้แรงงานเด็ก 6) ขจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน 7) สนับสนุนการบริหารจัดการและความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม 8) รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 9) มุ่งเน้นเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 10) ต่อด้านการคอร์รัปชัน (United Nations, 2004)

ขณะเดียวกันการบังคับใช้กฎหมายก็เป็นข้อจำกัดสำคัญของระบบการคุ้มครองแรงงานทั้งในประเทศไทยและอินโดนีเซีย เนื่องจากขาดเครื่องมือที่เพียงพอในการให้ความคุ้มครองแรงงาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่า จะมีความจำเป็นในการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่รัฐ แต่การคุ้มครองแรงงานที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมืออื่นๆ ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งของสหภาพแรงงานที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการคุ้มครองแรงงานในประเทศอินโดนีเซีย

กฎหมายของไทยไม่เอื้ออำนวยต่อการรวมกลุ่มและเจรจาต่อรองร่วมของแรงงานและยังมีข้อจำกัดในการเรียกร้อง ซึ่งทำให้สหภาพแรงงานในฐานะกลไกการคุ้มครองแรงงานไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ องค์การภาคีรัฐของทั้งสองประเทศจำเป็นต้องพิจารณาการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สหภาพแรงงานได้มีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งการส่งเสริมสหภาพแรงงานให้มีความเข้มแข็งนี้ ถือเป็น การช่วยผ่อนภาระแก่เจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้แรงงานช่วยดูแลสิทธิและสวัสดิการของแรงงานด้วยตนเอง ประกอบกับการรวมกลุ่มจะช่วยทำให้อำนาจการต่อรองของลูกจ้างต่อนายจ้างเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ควรมีการส่งเสริมให้สหภาพแรงงานมีความร่วมมือที่ดีกับองค์กรนายจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้นายจ้างและลูกจ้างมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันในการคุ้มครองแรงงาน เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานควบคู่กับการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการของลูกจ้าง โดยอาจสนับสนุนให้มีการพิจารณาปรับขึ้นค่าจ้างตามเกณฑ์การผ่านหลักสูตรพัฒนาทักษะฝีมือที่กิจการต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ทุนและแรงงานสามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้และนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพแรงงานในประเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของ

Satchanan, Euyyanon, Wanasattha, & Bua-sawan (2014, pp. 143 - 148) ที่พบว่า กฎหมายแรงงานของไทยกำหนดให้ความคุ้มครองแรงงานสัญชาติไทย แต่งานบางประเภทกลับไม่มีประชาชนในประเทศทำกัน นายจ้างจึงสามารถจัดหาแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านทดแทน ดังนั้น รัฐบาลจึงควรกำหนดวิธีปฏิบัติและประเภทของงานที่ให้แก่นายจ้างได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมือง องค์การของภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการชายแดนที่เป็นสาเหตุให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในภูมิภาค ดังที่ Martin & Abella (2014) อธิบายว่าการเคลื่อนย้ายสินค้าและทุนอย่างเสรีในภูมิภาคอาเซียนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตและการจ้างงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนนำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติตามมา ซึ่งจะเกิดขึ้นในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ เพราะความต้องการจ้างแรงงานกลุ่มนี้ได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามโครงสร้างการผลิตในภูมิภาคนี้ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ถือเป็นเป้าหมายสำคัญ ทั้งประเทศไทยและอินโดนีเซียจึงต้องกำหนดมาตรการให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานไร้ฝีมือ เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งในระยะสั้นจะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งไร้ฝีมือ แรงงานที่มีฝีมือจะเกิดปัญหานี้ในระยะปานกลางและระยะยาว แต่ทว่าประเทศไทยและอินโดนีเซีย รวมถึงประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนนี้ยังไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบกับสวัสดิการแรงงานของไทยกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน จะเห็นได้ว่า สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของแรงงานยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังเช่น วันลาคลอดในประเทศไทยที่ให้ลูกจ้างมีสิทธิลาทั้งก่อนและหลังคลอดได้ 90 วัน แต่ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างเพียงแค่วันลาไม่เกิน 45 วัน ขณะที่อินโดนีเซียลาได้เพียง 45 วันเท่านั้น แต่สามารถให้ลูกจ้างชายที่กำลังมีบุตรเพิ่งคลอดหรือภรรยาแท้งได้รับสิทธิลาได้ 2 วัน เพื่อไปดูแลครอบครัวตนเอง โดยยังคงได้รับค่าจ้าง และให้สิทธิลูกจ้างหญิงที่แท้งบุตรลาได้เพียง 45 วัน ในการรักษาตัว (Thosuwanjinda, 2016, pp. 190 - 192) แต่ละประเทศสมาชิกมีนโยบาย มาตรการ

แนวทางที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานไร้ฝีมือข้ามชาติ จากเหตุผลนี้เอง จึงทำให้ภูมิภาคนี้ไม่สามารถกำหนดแนวทางและมาตรการบริหารจัดการแรงงานไร้ฝีมือข้ามชาติร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายที่ควบคุมการทำงานของแรงงานข้ามชาติของประเทศไทยเองมีลักษณะคลุมเครือ เช่น กรรมกรที่เป็นหนึ่งในอาชีพต้องห้าม แต่อุญาตให้กับแรงงานข้ามชาติที่มีสัญชาติตามที่ประเทศไทยทำบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านด้านการจ้างแรงงาน (Memorandum of Understanding: MoU) นั้นสามารถกระทำได้ ขณะที่กฎหมายแรงงานไทยทุกฉบับมิได้กล่าวถึงสิทธิที่นายจ้างสามารถเลือกปฏิบัติต่อลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติไม่ว่าจะเข้าเมืองมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ล้วนได้รับการคุ้มครองตามสิทธิขั้นพื้นฐานทางแรงงานอยู่แล้ว แต่มีเพียงสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงานเท่านั้นที่ยังถูกจำกัด อันสืบเนื่องมาจากแนวคิดด้านความมั่นคง แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของประเทศเมื่อแรงงานข้ามชาติรวมกลุ่มเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องทางด้านแรงงาน นอกจากนี้ การจำกัดดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ที่จะกักกันหรือเรียกประกันแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองมาผิดกฎหมาย ซึ่งโดยสภาพที่เกิดขึ้นนี้ทำให้แรงงานข้ามชาติสามารถพำนักอยู่ในประเทศไทยได้และเปิดโอกาสในการหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายอีกครั้ง ดังนั้น การกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนจะช่วยทำให้ประเทศไม่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูกลุ่มคนเหล่านี้ด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากต้องส่งกลับประเทศต้นทางในทันที ขณะเดียวกันอาณาเขตระหว่างประเทศไทยที่ติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านรอบด้านก็เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการหลบหนีเข้ามา แต่ทว่า การพยายามปรับขึ้นค่าธรรมเนียมอันเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์ในบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ก็ไม่สามารถนำมาใช้กับไทยได้ และกลับทำให้แรงงานข้ามชาติพยายามหลบหนีเข้าเมืองมากขึ้น จนอาจนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ตามมา

องค์การภาครัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายระบบสวัสดิการสำหรับแรงงานให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานทุกคนในประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติควรมาจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้บทบัญญัติและข้อกำหนดมีความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติงานจริงไม่เกิดการขัดแย้งกันเอง ซึ่งถือเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง เหมือนกับบางกิจการ เช่น โรงเรียนเอกชน

2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

องค์การภาครัฐควรให้โอกาสและพัฒนาความรู้แรงงานข้ามชาติควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการ ตลอดจนควรประสานงานร่วมกันจัดทำระบบการสื่อสารในการแจ้งข้อมูลต่างๆ ที่จะช่วยให้แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ

References

- Asia Monitor Resource Centre. (2015). *General strike Indonesia 2015*. Retrieved from <https://www.amrc.org.hk/content/general-strike-indonesia-2015>.
- Foreign Workers Administration Office. (2017). *Statistic of monthly report (March, 2017): Foreign workers in Thailand*. Retrieved from https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/1bddde6de37dbcb8d6697cd5113aa00e.pdf. [in Thai].

- Industri Global Union. (2014, December 15). *1 million workers strike across Indonesia*. Retrieved from <http://www.industriall-union.org/thousands-of-workers-strike-across-indonesia>.
- International Institute for Trade and Development. (2016). *Migrant labour*. Bangkok: Author. [in Thai]
- International Labour Organization (ILO). (1998). *About the declaration*. Retrieved from <http://www.ilo.org/declaration/principles/freedom-fassociation/lang—en/index.htm>.
- International Labour Organization (ILO). (2015a). *Labour administration convention 1978 (No.150)*. Retrieved from http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100::NO::12100_ILO_CODE:C150.
- International Labour Organization (ILO). (2015b). *Labour administration convention, 1978 (No.158)*. Retrieved from http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100::NO::12100_INSTRUMENT_ID:312496.
- Martin, P. & Abella, M. (2014). *Reaping the economic and social benefits of labour mobility: ASEAN 2015*. Retrieved from http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_321003.pdf.
- Phatthanasak, S. (2008). *International migrant workers protection in Thailand: The image on world stage*. Bangkok, Thailand: Department of Labour Protection and Welfare. [in Thai]
- Satchanan, S., Euyyanon, P., Wanasattha, A., & Bua-sawan, P. (2014). *International migrant workers protection in Thailand*. Nonthaburi. *Sukhothai Thammathirat Journal*, 28(2), 139-154. [in Thai]

- SMERU Research Institute. (2016). *Ministry of manpower and transmigration: Policy and development*. Jakarta, Indonesia: Author.
- Srichaiwong, P. (2014). *Protection of female migrant workers from Myanmar: A case study of domestic workers in Bangkok*. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Thosuwanjinda, V. (2016). An analysis of labour welfare in Thailand: Comparative study with ASEAN countries. *Kasem Bundit Journal*, 17(1): 178-194. [in Thai]
- United Nations (UN). (2004). *The ten principles*. Retrieved from <http://www.unglobalpact.org/AboutTheTenPrinciples/index.ht>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

Factors Affecting the Lecturers' Work Engagement

กอแก้ว จันทร์กิงทอง¹

Korkaew Jankingthong

Abstract

The purpose of this research was to study factors affecting the university lecturers' work engagement. The samples were 400 hundred lecturers in Songkhla Province. Stratified random sampling was used for each university. Data were collected by questionnaires and LISREL 8.80 was used to analyze the data. The results revealed that organizational citizenship behavior and transformational leadership had direct effect on work engagement, and found that organizational justice and transformational leadership had indirect effect on work engagement through organizational citizenship behavior.

There fore, university leaders should behave as role models for the benefit of the community and the university should consider the administration of justice in the organization because when lecturers recognize the justice, they will show organizational citizenship behavior which, in turn, increases work engagement.

Keywords: Work engagement, university lecturer

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประเทศไทย
Assistant Professor, Ph.D., Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: korkaews@hu.ac.th

(Received: 10 January, 2018; Revised: 7 march, 2018; Accepted: 19 July, 2018)

บทคัดย่อ

ความรักผูกพันในงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของ อาจารย์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัด สงขลา จำนวน 400 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัย ใช้การสุ่มแบบ ขั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้โปรแกรม LISREL 8.80 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน และพบว่า ทั้งความยุติธรรมใน องค์กร และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงาน ผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

ดังนั้น ผู้นำในมหาวิทยาลัยจึงควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำ ประโยชน์ให้กับส่วนรวม เพื่อให้อาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตน ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น รวมถึง มหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงการบริหารภายใต้ความยุติธรรม ในองค์กร ทั้งนี้เพราะ เมื่ออาจารย์รับรู้ถึงความยุติธรรมที่ได้รับ ย่อมส่งผลให้อาจารย์ แสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และส่งผลต่อความรักผูกพันในงานเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความรักผูกพันในงาน อาจารย์มหาวิทยาลัย

บทนำ

อาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการผลิตบัณฑิตมีภารกิจ มากมายที่ต้องปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เป็นพันธกิจหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประกอบกับการ เปลี่ยนแปลงด้านการประเมินสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอกโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของการประเมินมากขึ้น และไม่ว่าภาระงานจะมีมากเพียงใด

แต่บทบาทหน้าที่ของการเป็นอาจารย์ก็ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ดังนั้น งานในลักษณะนี้จึงจำเป็นต้องมีความรักผูกพันในงานสูง เพราะค่าตอบแทนที่ได้รับไม่ได้สูงมากนักเมื่อเทียบกับภาระงาน

ความรักผูกพันในงาน คือ การที่บุคคลมีการลงทุนในหลากหลายมิติ ทั้งด้านกายภาพ อารมณ์ และการตระหนักรู้ โดยบุคคลที่มีความรักผูกพันในงานจะมีลักษณะของผู้ที่มีพลังงานสูงในการทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตลอดจนมีความใส่ใจในงานที่ทำ อีกทั้งพบว่า ความรักผูกพันในงานเปรียบเสมือนตัวแปรที่นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานในระดับที่สูงขึ้น (Rich, LePine & Crawford, 2010) ความรักผูกพันในงานประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้ 1) ความมีพลัง คือ การมีลักษณะของผู้ที่มีพลังงานและมีจิตใจยืดหยุ่นพร้อมรับการ ทำงาน ตลอดจนเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงาน แม้ว่าจะงานนั้นอาจจะเหนื่อยและยาก 2) ความทุ่มเท คือ การที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้ที่ทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีความภาคภูมิใจในการทำงาน ตลอดจนเกิดแรงบันดาลใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ 3) ความหลงใหล คือ การมีลักษณะของผู้ที่มีความสุขในการทำงานแม้ต้องเผชิญกับความยากในการทำงาน จนบางครั้งเปรียบเสมือนว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วและลืมทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเมื่อได้ทำงาน

พนักงานที่มีความรักผูกพันในงานจะเป็นผู้ที่มีพลังงานในระดับสูง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตลอดจนมีความใส่ใจในงานที่ทำ (Macey & Schneider, 2008) องค์การในปัจจุบันต่างคาดหวังให้พนักงานเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในเชิงรุก มีความคิดริเริ่ม ตลอดจนมีความรับผิดชอบที่จะทำการพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปสู่คุณภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์การจึงต้องการพนักงานที่มีพลัง มีความทุ่มเท และมีความหลงใหล (Bakker & Schaufeli, 2008) ในงานที่ทำ

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่าพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ (Organizational Citizenship Behavior: OCB) มีอิทธิพลต่อความรักผูกพันในงาน โดยพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การจัดเป็นพฤติกรรมนอกเหนือ

บทบาท (Extra-role Behavior) ที่ช่วยเหลือผู้อื่นและองค์กร รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการสนับสนุนองค์กร การให้ความช่วยเหลือ ความสำนึกในหน้าที่ รับผิดชอบ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนอดกลั้น และการให้ความร่วมมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ได้เกิดจากการชี้แนะ หรือการให้รางวัลจากองค์กร หากแต่พฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่สนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Organ, 1988) โดยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรนั้นว่าเป็นพฤติกรรมที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งพบว่า ภาวะผู้นำนับเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร กล่าวคือผู้นำจะพยายามกระตุ้นผู้ตามให้คำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ของตนเอง โดยผู้นำจะตระหนักถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้ตาม เปลี่ยนแปลงมุมมองหรือความตระหนักของผู้ตามที่มีต่อปัญหาเดิม ๆ ในมุมมองใหม่ เพื่อให้ผู้ตามใช้ความพยายามเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Robbins & Judge, 2012) ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับเป็นปัจจัยหนึ่งอันจะทำให้พฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นไปในทิศทางเช่นใด (Christian, Garza, & Slaughter, 2011) รวมถึงการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการที่บุคคลรับรู้ว่าเขาได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมในการทำงานเพียงใด ซึ่งการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (Devonish & Greenidge, 2010) ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่ามีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงาน ประกอบกับความรักผูกพันในงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน (Keyko, 2014) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อทางมหาวิทยาลัยจะได้นำองค์ความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรักผูกพันในงานเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อความสำเร็จก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน
2. ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงานผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน
4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงานผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย คาดว่าจะมีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย
2. องค์ความรู้จากการวิจัยจะทำให้ได้แนวทางการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดความรักผูกพันในงานเพิ่มขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ความรักผูกพันในงาน

ความรักผูกพันในงาน หมายถึง แรงบวก การเติมเต็ม ความเกี่ยวพันในงานกับจิตใจซึ่งมีลักษณะของความมีพลัง (vigor) ความทุ่มเท (dedication) และมีความหลงใหล (Absorption) ในงาน (Schaufeli, Salanova, González-rom a & Bakker, 2002) โดยความมีพลังมีลักษณะของการมีพลังงานในระดับสูงและมีความสามารถทางด้านจิตใจที่ยืดหยุ่น ซึ่งเป็นความเต็มใจของบุคคลในการที่จะใช้ความพยายามใน

การทำงาน ตลอดจนมีความอดทนแม้ต้องเผชิญกับอุปสรรค ในขณะที่ความทุ่มเท หมายถึง การที่คนๆ หนึ่งมีความผูกพันในงานอย่างมาก ซึ่งเป็นความรู้สึกของความกระตือรือร้น มีแรงคล้อย ภาควุฒิใจ และท้าทายกับงานที่ทำ ส่วนความหลงใหลในงาน เป็นลักษณะของการให้ความใส่ใจอย่างมากและมีความสุขกับการทำงาน โดยเสมือนว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว แม้ว่าอาจจะมีปัญหาในการทำงาน (Salanova, Agut, & Peiro', 2005)

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร หมายถึง พฤติกรรมในการทำงานของบุคคลซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ เป็นการแสดงออกมาด้วยตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการให้รางวัลใด ๆ ขององค์กร หากแต่พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นสิ่งส่งเสริมให้การดำเนินงานในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (Organ, 1988) ประกอบด้วยมิติในการวัด 5 มิติ คือ การให้ความช่วยเหลือ (Altruism) ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ (Conscientiousness) ความอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) การคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) และการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) โดยมิติทั้ง 5 นี้ได้ถูกนำไปใช้ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยการให้ความช่วยเหลือ แสดงออกในลักษณะของการช่วยเหลือผู้อื่น ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ แสดงออกโดยการปฏิบัติตนเป็นพนักงานที่ดี การคำนึงถึงผู้อื่น แสดงออกโดยการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ความอดทนอดกลั้น แสดงออกโดยการไม่บ่นต่อเรื่องเล็กน้อยที่เกิดขึ้น และการให้ความร่วมมือ แสดงออกโดยการช่วยเหลือและปกป้ององค์กร (Babcock-Roberson & Strickland, 2010)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร กับความรักผูกพันในงาน พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กับความรักผูกพันในงาน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.41 $R^2 = 0.16$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) (Babcock-Roberson & Strickland, 2010) อีกทั้งจากการศึกษาของ Noosomton (2010) ซึ่งศึกษาความทุ่มเทในการทำงานของครูใน

พื้นที่พหุวัฒนธรรม พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน = 0.34 $R^2 = 0.58$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01)

ความยุติธรรมในองค์การ

ความยุติธรรมได้รับการกล่าวถึงมานานในงานวิจัยด้านองค์การ (Adams, 1966; Leventhal, 1976) โดยความยุติธรรมในองค์การเป็นการอธิบายถึงการรับรู้ความยุติธรรมที่บุคคลหรือกลุ่มได้รับจากองค์การ ตลอดจนพฤติกรรมตอบสนองที่มีต่อการรับรู้ นั้น แนวคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมในองค์การมี 3 มิติ คือ 1) ความยุติธรรมด้านการแบ่งปันผลตอบแทนขององค์การ (Distributive Justice) คือ การที่บุคคลรับรู้ถึงความยุติธรรมในผลลัพธ์ หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากองค์การ โดยบุคคลจะทำการเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนของตนเองกับของผู้อื่น 2) ความยุติธรรมด้านกระบวนการขององค์การ (Procedural Justice) คือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความยุติธรรมด้านกระบวนการที่องค์การใช้ในการตัดสินใจเพื่อแบ่งปันผลตอบแทนให้แก่บุคคล และ 3) ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ (Interactional Justice) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีปฏิบัติขององค์การที่มีต่อบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิธีการที่องค์การใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับบุคคลในองค์การ

จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างมิติความยุติธรรมกับการเป็นสมาชิกที่ดีโดยใช้ LISREL 7 พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ (มีค่า CFI = .96 TLI: Tucker-lewis index = .96 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) โดยเมื่อทำการศึกษาในมิติของความยุติธรรมในองค์การแต่ละมิติ พบว่า ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การเป็นเพียงมิติเดียวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ (Moorman, 1991) อีกทั้งจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความยุติธรรมในองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของอาจารย์จำนวน 255 คน พบว่าความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็น

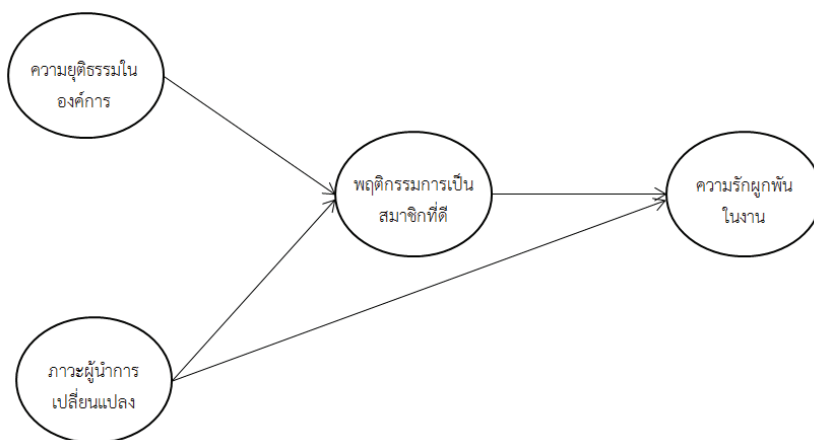
สมาชิกที่ดีต่อองค์การ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน = 0.61 $R^2 = 0.15$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) (Titrek, Polatcan, Gunes, & Sezen, 2014)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังไว้ โดยการพัฒนาศามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามตระหนักถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มหรือองค์การ อีกทั้งพยายามให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองผลประโยชน์ของกลุ่มหรือองค์การมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ลักษณะ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) หมายถึง การที่ผู้นำปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง หรือเป็นตัวแบบสำหรับผู้ตาม โดยการที่ผู้นำกระทำตัวเป็นที่น่าสนใจ เคาะพนับถือ ศรัทธา และน่าไว้วางใจ จนทำให้ผู้ตามเกิดความภูมิใจในการทำงานร่วมกับผู้นำ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามโดยสร้างความท้าทายให้เกิดขึ้นด้วยแรงจูงใจภายใน สนับสนุนและให้กำลังใจผู้ตามเพื่อบ่มงู่เป้าหมายขององค์การ เพื่อให้ผู้ตามทำการพัฒนาผลลัพธ์ของงานให้ดีขึ้น 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ ทำให้ผู้ตามมีความต้องการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในองค์การ เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม อันจะทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) หมายถึง การที่ผู้นำให้ความสนใจและเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล เคาะพในความแตกต่าง คุณค่า บุคลิกลักษณะ กระบวนการเรียนรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยผู้นำจะเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและดูแลผู้ตามแต่ละคน อันจะทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์การ (Bass, 1985; Bass & Avolio, 1993)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลโดยตรงต่อความรักผูกพันในงาน (Robbin & Judge, 2012) และจากการศึกษายังพบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความรักผูกพันในงาน ($V = .14$ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) (Tims, Bakker, & Xanthopoulou, 2011) ในส่วนของการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .29 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) (Humphrey, 2012)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน (Babcock-Roberson & Strickland, 2010; Noosomton, 2010; Robbin & Judge, 2012) อีกทั้งพบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (Moorman, 1991; Humphrey, 2012; Titrek et al., 2014) จึงนำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา จำนวน 1,942 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากเกณฑ์ความเพียงพอของการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งโดยทั่วไปแล้วขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 200 หน่วย ขึ้นไป (Kline, 2011) และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคงที่ ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน ในส่วนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัยนั้น ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะของทุกมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละมหาวิทยาลัย

รายชื่อมหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	883	182
คณะวิศวกรรมศาสตร์	181	37
คณะวิทยาศาสตร์	270	56
คณะเภสัชศาสตร์	77	16
คณะวิทยาการจัดการ	76	16
คณะทรัพยากรธรรมชาติ	67	14
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	43	9
คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม	16	3
คณะศิลปศาสตร์	76	16
คณะนิติศาสตร์	20	4
คณะเศรษฐศาสตร์	26	5
คณะแพทยแผนไทย	14	3
คณะเทคนิคการแพทย์	17	3

รายชื่อมหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขต สงขลา	282	58
คณะศึกษาศาสตร์	70	14
คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	113	23
คณะศิลปกรรมศาสตร์	39	8
คณะเศรษฐศาสตร์และ บริหารธุรกิจ	30	6
คณะนิติศาสตร์	22	5
วิทยาลัยการจัดการเพื่อการ พัฒนา	8	2
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	444	91
คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี	108	22
คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	79	16
คณะศิลปกรรมศาสตร์	44	9
คณะครุศาสตร์	66	14
คณะวิทยาการจัดการ	84	17
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	28	6
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	35	7
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย	112	23
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและ	13	3

รายชื่อมหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เทคโนโลยี		
คณะบริหารธุรกิจ	22	5
คณะวิศวกรรมศาสตร์	61	12
คณะศิลปศาสตร์	16	3
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	221	46
คณะบริหารธุรกิจ	68	14
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์	57	12
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	16	3
คณะรัฐศาสตร์	28	6
คณะนิติศาสตร์	8	2
คณะนิเทศศาสตร์	6	1
วิทยาลัยนานาชาติดิษยะศริน	38	8
รวม	1,942	400

(ข้อมูลจำนวนประชากรจากฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละมหาวิทยาลัย ณ เดือน ตุลาคม 2558)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้ แบบสอบถามความรักผูกพันในงานเป็นแบบวัดที่ถามถึงความรู้สึกของอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาที่มีต่องาน ทำการดัดแปลงแบบวัดของ Schaufeli, Bakker, and Salanova (2006) มาใช้ในการวัดความรักผูกพันในงาน ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 7 ระดับ ตั้งแต่ สม่่าเสมอ บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง แทบจะไม่เคย และ ไม่เคยเลย ในส่วนของแบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร เป็นแบบวัดที่ถามความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของตนเอง โดยนำแบบวัดของ Teeravanittrakul (2006) มาใช้ในการวัดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในส่วนองแบบสอบถามความยุติธรรมในองคการ เป็นแบบวัดที่ถามถึงความคิดเห็นองอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาที่มีต่อการรับรู้ความยุติธรรมในด้านต่าง ๆ โดยทำการดัดแปลงแบบวัดของ Inoue et al. (2009) Moorman (1991) และ Niehoff and Moorman (1993) มาใช้ในการวัดความยุติธรรมในองคการ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในส่วนองแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นแบบวัดที่ถามถึงความคิดเห็นองอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาที่มีต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาองอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้อาจารย์ซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาประเมินภาวะผู้นำองผู้บังคับบัญชา โดยนำแบบวัดอง Kachornkittiya (2012) มาใช้ในการวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาพฤติกรรมองคการ และการจัดการเป็นผู้ตรวจสอบ พบว่า มีคะแนนตั้งแต่ 0.66-1.00 จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์คุณภาพองแบบสอบถามด้วยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) องแบบวัดด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งพิจารณาจากการวัดค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาองครอนบัก พบว่า ค่าความเชื่อมั่นองแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .670 - .957

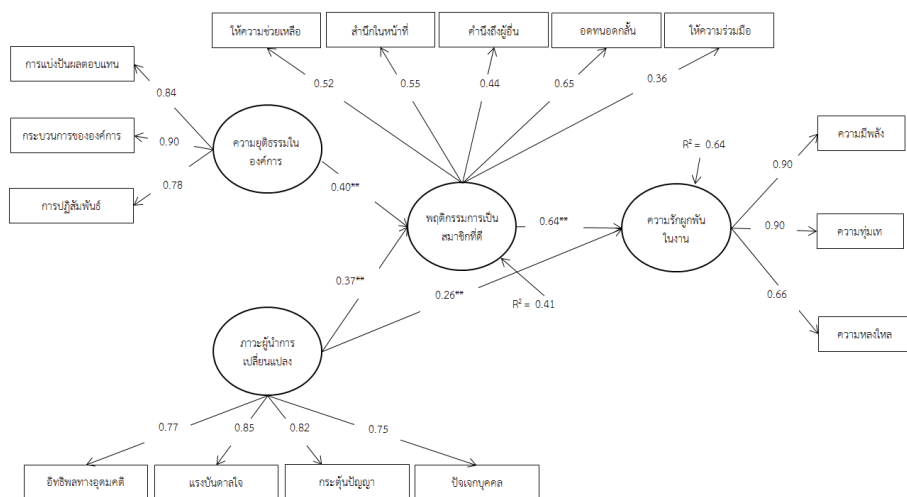
ในขั้นตอนองการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำการหาความตรงเชิงโครงสร้างโดยการตรวจสอบแบบจำลองการวัดก่อนการตรวจสอบแบบจำลองโครงสร้าง ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าในแต่ละองค์ประกอบองโครงสร้างสามารถเป็นตัวบ่งชี้ร่วมกันในการอธิบายตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยเกณฑ์การพิจารณาข้อความที่มีความตรงเชิงโครงสร้าง พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์องค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1 (Schumacker & Lomax, 2010) และค่าสัมประสิทธิ์องค์ประกอบคะแนนมาตรฐานควรสูงกว่า 0.30 (Hair, Black, Babin, &

Anderson, 2010) จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง ได้แก่ ค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วนไคสแควร์ต่อค่าองศาอิสระมีค่าไม่เกิน 3 (Bollen, 1989) แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้ดัชนีอื่นๆ ร่วมในการพิจารณา ได้แก่ ค่า Comparative Fit Index (CFI) และค่า Non-Normed Fit Index (NNFI) มีค่าสูงกว่าหรือเท่ากับ 0.95 ค่า Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) และช่วงความเชื่อมั่นของ RMSEA มีค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.050 ค่า Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) มีค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.080 (Hair et al., 2010; Schumacker & Lomax, 2010)

ผลการศึกษา

การหาความตรงเชิงโครงสร้างโดยการตรวจสอบแบบจำลองการวัดก่อนการตรวจสอบแบบจำลองโครงสร้าง ผลจากการประมาณค่า พบว่า ค่าดัชนี χ^2 (d.f. = 84) 199.10 sig = 0.00, χ^2 /d.f. = 2.37, CFI = 0.98, NNFI = 0.97, RMSEA = 0.059 (ช่วงความเชื่อมั่น 0.048 ถึง 0.069), SRMR = 0.045 ค่าดัชนีดังกล่าวแสดงว่าแบบจำลองการวัดความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แม้ว่าค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สัดส่วนไคสแควร์ต่อค่าองศาอิสระอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ไม่เกิน 3 (Bollen, 1989) และค่าดัชนีอื่น ๆ ก็อยู่ในเกณฑ์ที่แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่า การกำหนดองค์ประกอบของตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้ง 4 ตัวแปรเป็นโครงสร้างองค์ประกอบที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้จริง อีกทั้งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์องค์ประกอบคะแนนมาตรฐานในทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวบ่งชี้แต่ละตัวในแต่ละองค์ประกอบมีความตรงเชิงโครงสร้าง

ผลการประมาณค่าแบบจำลองในส่วนของความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า χ^2 (d.f. = 85) 225.17 sig = 0.00, χ^2 /d.f. = 2.65, CFI = 0.97, NNFI = 0.97, RMSEA = 0.064 (ช่วงความเชื่อมั่น 0.054 ถึง 0.075), SRMR = 0.052 ค่าดัชนีดังกล่าวบ่งชี้ว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แม้ว่าไคสแควร์จะมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ค่า RMSEA และ SRMR อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดและสัดส่วนไคสแควร์ต่อค่าองศาอิสระอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ไม่เกิน 3 โดยพบว่าตัวแปรทุกตัวร่วมกันอธิบายความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ร้อยละ 64 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในแบบจำลอง แสดงรายละเอียดดังภาพประกอบ 2 และ ตาราง 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ผลการประมาณค่าคะแนนมาตรฐานความสัมพันธ์ของปัจจัย
ที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (n = 400)

ตาราง 2 ผลการประมาณค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของ
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (n = 400)

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี			ความรักผูกพันในงาน		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ความยุติธรรมใน องค์การ	0.40**	-	0.40**	-	0.26**	0.26**
ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	0.37**	-	0.37**	0.26**	0.23**	0.49**
พฤติกรรมกรเป็น สมาชิกที่ดี	-	-	-	0.64**	-	0.64**
R ²	0.41			0.64		

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากรูปที่ 2 และ ตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพัน
ในงานอย่างชัดเจน คือ พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ รองลงมา คือ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 และ 0.26
เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 และ 3 ตามลำดับ อีกทั้งพบว่า ความยุติธรรมในองค์การ
และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงาน โดยส่งผ่าน
พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัมประสิทธิ์
อิทธิพลรวมเท่ากับ 0.26 และ 0.49 เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 และ 4 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่า ความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยจะเกิดขึ้นได้มีปัจจัยหลัก คือ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ส่วนความยุติธรรมในองค์การ สามารถก่อให้เกิดความรักผูกพันในงานได้ โดยต้องผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ในขณะที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นทั้งปัจจัยที่ส่งผลทางตรง และส่งผลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ซึ่งทั้งพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน กล่าวคือ เมื่อบุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่อาสาจะปฏิบัติภารกิจพิเศษที่นอกเหนือจากภารกิจปกติ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในองค์การ จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรักผูกพันในงานของบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีพลังที่พร้อมรับต่อการทำงานไม่ว่างานนั้นจะยากสักเพียงใด การมีความทุ่มเท ทำงานด้วยความกระตือรือร้น และการมีความหลงใหลต่องานที่ทำ (Schaufeli et al., 2002) ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลรู้สึกเต็มใจในการที่จะอุทิศตนอย่างเต็มที่ในการทำงาน เขาก็ยังมีความรู้สึกผูกพันกับงานที่ทำ (Babcock-Roberson & Strickland, 2010) เช่นเดียวกับที่ Bakker and Demerouti (2008) กล่าวว่า บุคคลผู้มีความรักผูกพันในงาน ย่อมปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรักผูกพันในงาน เพราะคนที่มีความรักผูกพันในงานย่อมมีประสบการณ์ที่ดี มีความสุข มีความสนุก และกระตือรือร้นในการที่จะส่งมอบสิ่งดี ๆ ให้กับผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Noosomton (2010) ซึ่งศึกษาความทุ่มเทในการทำงานของครูในพื้นที่พัฒนาธรรม พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความรักผูกพันในงาน

ในส่วนของผู้บังคับบัญชาก็นับว่ามีความสำคัญต่อความรักผูกพันในงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ เพราะผู้นำย่อมเป็นตัวกำหนดส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพ มีการอุทิศตน ทุ่มเทให้กับการทำงานเพิ่มขึ้น (Vincent-

Höper, Muser, & Janneck, 2012) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจัดเป็นผู้นำที่กระตุ้นระดับความพยายามของผู้ตามให้แสดงออกมา อันจะก่อให้เกิดการปฏิบัติงานและการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ของผู้ตาม (Robbins & Judge, 2012) ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถรับรู้ได้ถึง การสนับสนุน การสร้างแรงบันดาลใจ และการสอนงานจากผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกท้าทาย สนุก และพึงพอใจในงาน ซึ่งผลที่ตามมาคือการที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกรักผูกพันต่องานที่ทำ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับความรักผูกพันในงาน (Tims et al., 2011) และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (Humphrey, 2012)

ในส่วนของความยุติธรรมในองค์กร ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงานผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร แสดงให้เห็นว่าหากมหาวิทยาลัยมีความยุติธรรมในองค์กร ประกอบกับอาจารย์เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมของความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ ก็ย่อมส่งผลให้อาจารย์เกิดความรักผูกพันต่องาน ทั้งนี้เพราะการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (Devonish & Greenidge, 2010) สอดคล้องกับการศึกษาซึ่งพบว่า หากองค์กรให้ความสำคัญกับคนมาก ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์กร กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรชัดเจนยิ่งขึ้น (Erkutlu, 2011)

จึงกล่าวได้ว่า เมื่ออาจารย์แสดงออกถึงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ประกอบกับมีผู้นำที่ให้การสนับสนุน สร้างกำลังใจ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่อาจารย์ ย่อมนำไปสู่ความเต็มใจที่อาจารย์จะทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดกับส่วนรวมนอกเหนือจากภาระงานสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประกันคุณภาพ จำนวนและคุณภาพของผู้เรียนที่ลดน้อยลง โดยสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปล้วนส่งผลให้อาจารย์ต่างมีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหากอาจารย์แสดงออกถึงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรก็จะทำให้

อาจารย์เต็มใจที่จะทำงานต่าง ๆ ด้วยความทุ่มเท และสนุกในสิ่งที่ทำ อันจะนำไปสู่การเกิดความรู้สึกรักผูกพันต่องาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำการมีอิทธิพลทางตรง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงาน ผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ดังนั้น ผู้นำในมหาวิทยาลัยจึงควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่อาจารย์ในการทำประโยชน์ให้เกิดกับส่วนรวมหรือบุคคลอื่น มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของตนเอง เป็นสำคัญ เพื่อให้อาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตนให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ในแง่ของการให้ความช่วยเหลือ ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ และการคำนึงถึงผู้อื่น อันจะส่งผลต่อความรักผูกพันที่อาจารย์มีต่องาน

2. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรักผูกพันในงาน ผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรคำนึงถึงประเด็นของความยุติธรรมในองค์การ ทั้งนี้เพราะบุคคลจะทำการเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนของตนเองกับผู้อื่น รวมถึงการที่บุคคลต้องการการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมด้านกระบวนการที่องค์กรใช้ในการตัดสินใจเพื่อแบ่งปันผลตอบแทนให้แก่บุคคล และวิธีการที่องค์กรใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์ติดต่อกับสื่อสารกับบุคคลในองค์การ ซึ่งเมื่ออาจารย์รับรู้ถึงความยุติธรรมที่ได้รับ ย่อมส่งผลให้อาจารย์แสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และส่งผลต่อความรักผูกพันในงานเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักผูกพันในงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ความยุติธรรมในองค์การ

และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นไปตามการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่กำหนด หากแต่ในการศึกษาครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับประเด็น ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น จึงควรทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบเพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาใช้ศึกษากับบริบทของประเทศไทย

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่อาจส่งผลกระทบต่อความรักผูกพันในงาน โดยการใช้แนวคิดพฤติกรรมองค์การเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

References

- Adams, J. S. (1966). Inequity in social exchange. *Advances in Experimental Social Psychology*, 2, 267-299.
- Babcock-Roberson, M. E., & Strickland, O. J. (2010). The relationship between charismatic leadership, work engagement, and organizational citizenship behaviors. *The Journal of Psychology*, 144(3), 313-326.
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2008). Towards a model of work engagement. *Career Development International*, 13(3), 209-223.
- Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2008). Positive organizational behavior: Engaged employees in flourishing organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 147-154.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York, NY: Free Press.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1993). Transformational leadership: A response to critiques. In M. M. Chemers & R. Ayman (Eds.), *Leadership*

- theory and research: Perspectives and directions* (pp. 49-80). San Diego, CA: Academic Press.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York, NY: Wiley.
- Christian, M. S., Garza, A. S., & Slaughter, J. E. (2011). Work engagement: A quantitative review and test of its relations with task and contextual performance. *Personnel Psychology*, 64(1), 89-136.
- Devonish, D., & Greenidge, D. (2010). The effect of organizational justice on contextual performance, counterproductive work behaviors, and task performance: Investigating the moderating role of ability-based emotional intelligence. *International Journal of Selection and Assessment*, 18(1), 75-86.
- Erkutlu, H. (2011). The moderating role of organizational culture in the relationship between organizational justice and organizational citizenship behaviors. *Leadership & Organization Development Journal*, 32(6), 532-554.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Humphrey, A. (2012). Transformational leadership and organizational citizenship behaviors: The role of organizational identification. *The Psychologist-Manager Journal*, 15(4), 247-268.
- Inoue, A., Kawakami, N., Tsutsumi, A., Shimazu, A., Tsuchiya, M., Ishizaki, M., et al. (2009). Reliability and validity of the Japanese version of

- the organizational justice questionnaire. *Journal of Occupational Health*, 51(1), 74-83.
- Kachornkittiya, N. (2012). *Antecedents and consequences of public service motivation of municipal employees in the three Southern Border provinces of Thailand*. (Doctoral dissertation). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Keyko, K. (2014). Work engagement in nursing practice: A relational ethics perspective. *Nursing Ethics*, 21(8), 879-889.
- Kline, R. B. (2011). *Principle and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York, NY: Guilford.
- Leventhal, G. S. (1976). The distribution of rewards and resources in groups and organizations. In L. Berkowitz & W. Walster (Eds.), *Advances in experimental social psychology* (pp. 97-131). New York, NY: Academic Press.
- Moorman, R. H. (1991). Relationship between organizational justice and organizational citizenship behaviors: Do fairness perceptions influence employee citizenship?. *Journal of Applied Psychology*, 76(6), 845-855.
- Macey, W. H., & Schneider, B. (2008). The meaning of employee engagement. *Industrial and Organizational Psychology*, 1(1), 3-30.
- Niehoff, B. P., & Moorman, R. H. (1993). Justice as a mediator of the relationship between methods of monitoring and organizational citizenship behavior. *Academy of Management Journal*, 36(3), 527-556.

- Noosomton, W. (2010). *A mixed methods research: Work engagement of teachers in multicultural areas of three Southernmost provinces of Thailand* (Doctoral dissertation). King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok. [in Thai]
- Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior*. Lexington, MA: D.C. Heath.
- Rich, B. L., LePine, J. A., & Crawford, E. R. (2010). Job engagement: Antecedents and effects on job performance. *Academy of Management Journal*, 53(3), 617-635.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2012). *Essentials of organizational behavior* (11th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Salanova, M., Agut, S., & Peiró, M. J. (2005). Linking organizational resources and work engagement to employee performance and customer loyalty: The mediation of service climate. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1217-1227.
- Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., & Salanova, M. (2006). The measurement of work engagement with a short questionnaire: A Cross-national study. *Educational and Psychological Measurement*, 66(4), 701-716.
- Schaufeli, W. B., Salanova, M., González-romá, V., & Bakker, A. B. (2002). The measurement of engagement and burnout: A two sample confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness Studies*, 3(1), 71-92.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY: Taylor & Francis.

- Teeravanittrakul, S. (2006). *A causal relationship model of organizational citizenship behavior of educational faculties in public universities*. (Doctoral dissertation). Burapha University, Chon Buri. [in Thai]
- Tims, M., Bakker, A. B., & Xanthopoulou, D. (2011). Do transformational leaders enhance their followers' daily work engagement?. *The Leadership Quarterly*, 22(1), 121-131.
- Titrek, O., Polatcan, M., Gunes, D. Z., & Sezen, G. (2014). The relationship among emotional intelligence (EQ), organizational (OJ), organizational citizenship behavior (OCB). *International Journal of Academic Research*, 6(1), 213-220.
- Vincent-Höper, S., Muser, C., & Janneck, M. (2012). Transformational leadership, work engagement, and occupational success. *Career Development International*, 17(7), 663-682.

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Assessment of Integrity and Transparency in Operations
of Mamungsongton Sub-District Administrative Organization,
Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province

เบญจพร จันทรโคตร¹

Benjaporn Juntarakote

Abstract

The objectives of this research is to examine the integrity and transparency in the operation of the Mamungsongton sub-district administrative organization. Two methods were applied: 1) The document research by storing documents or other evidence according to the survey, using the empirical evidence (Evidence-Based Integrity and Transparency Assessment: EBIT) 2) The survey on Internal Integrity and Transparency Assessment (IIT) from a sample of 25 internal staff and the survey on External Integrity and Transparency Assessment (EIT) from a sample of 100

¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: nhumnhim_2525@hotmail.com

(Received: 20 June, 2017; Revised: 3 July, 2017; Accepted: 1 October, 2018)

users in terms of the views, perceptions and experiences. The data was analyzed by using a statistical program. The weighted indexes are calculated.

The results showed that the rate of integrity and transparency in the operations of the organization scored 76.57 percent, which is considered was high. Freedom from corruption index was the highest scoring 85.23 per cent which is very high. The accountability index showed 81.45 per cent which is very high level, followed by transparency index, integrity culture index and work integrity index showed a high level of 78.40, 69.12 and 65.09 per cent in respectively. Suggestions for improvement in the assessment in the future are the organization should provide training for knowledge and understanding to administrators and staff to realize the importance of evaluating the integrity and transparency in the operation at least once a year and the organization should promote anti-corruption campaigns for upcoming operations as well as raise staff's awareness of all aspects of integrity and transparency.

Keywords: Assessment of integrity and transparency

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสอง ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ 1) การวิจัยจากเอกสาร โดยจัดเก็บข้อมูลเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ตามแบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (EBIT) 2) การสำรวจโดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น Internal Integrity and Transparency Assessment (IIT) จำนวน 25 คน และ External Integrity and Transparency Assessment (EIT) จำนวน 100 คน ตามมุมมอง

การรับรู้ และประสบการณ์ โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำไปคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักตามดัชนีต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรบริหาร ส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ได้คะแนนร้อยละ 76.57 ซึ่งถือว่า มีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ ในระดับสูง โดยได้คะแนนดัชนีด้าน ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงานสูงสุด เท่ากับร้อยละ 85.23 ซึ่งอยู่ใน ระดับสูงมาก รองลงมา ได้แก่ ดัชนีด้านความพร้อมรับผิด เท่ากับร้อยละ 81.45 ซึ่งอยู่ ในระดับสูงมาก ดัชนีความโปร่งใส เท่ากับร้อยละ 78.40 อยู่ในระดับสูง ดัชนีวัฒนธรรม คุณธรรมในองค์กร เท่ากับร้อยละ 69.12 อยู่ในระดับสูง และ ดัชนีคุณธรรมการทำงาน ในหน่วยงาน เท่ากับร้อยละ 65.09 อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุงและพัฒนาในการประเมินครั้งต่อไป หน่วยงานควรจัดอบรมสร้างความรู้ความ เข้าใจให้กับผู้บริหารและบุคลากรได้ตระหนักถึงความสำคัญในการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใสในการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และกำหนดเป็นนโยบายในการ ประเมินคุณธรรมความโปร่งใส ควรประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และต่อต้านการทุจริตที่จะ เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และให้บุคลากรเกิดความตระหนักเกี่ยวกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในทุก ๆ ด้าน

คำสำคัญ: การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงาน เป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตน การที่รัฐยอมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานได้อย่างมีอิสระ หมายความว่ารัฐ กระจายอำนาจลงมาสู่ระดับท้องถิ่น จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอธิปไตยตนเองมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ต้องการให้การจัดทำบริการสาธารณะ มีประสิทธิภาพ นั่นคือ จัดทำบริการสาธารณะให้ทั่วถึง และตรงกับความต้องการของ

ราษฎรในท้องถิ่น ตามความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้จะสำเร็จลงได้ก็ด้วยวิธีการให้ราษฎรในท้องถิ่นนั้นเอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการด้วย

ระบบบริหารราชการแผ่นดิน ยังได้นำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในอปท. อีกด้วย เช่นเดียวกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ กล่าวคือ มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แต่อย่างไรก็ดีตลอดช่วงเวลากว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ยังคงมีข้อจำกัดด้านงานที่ขาดความโปร่งใส และการร้องเรียนเรื่องทุจริตในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐจากภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง (Office of the National Anti-Corruption Commission, 2015) ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้สร้างและพัฒนาระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง โดยอปท. ก็เป็นหน่วยงานภาครัฐอีกประเภทหนึ่งที่ต้องเข้ารับการประเมินดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Service Activities) จำแนกออกเป็นกิจกรรมบริการหลัก 2 ส่วน คือ 1) บริการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค (Public Utility Service) หมายถึงการบริการที่ให้ประชาชนทั่วไปอันเป็นการให้บริการที่กระจายไปทั่วพื้นที่ โดยผู้รับบริการไม่จำเป็นต้องมาขอรับบริการโดยตรงที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กิจกรรมป้องกันน้ำท่วม งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น 2) บริการเฉพาะด้าน (Specific Service) ซึ่งเป็นการให้บริการแก่ประชาชน ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความต้องการ โดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้คอยให้บริการ ณ ที่ทำการ เช่น งานทะเบียนราษฎร งานขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น (Ninwatcharamanee, 2015)

ผู้วิจัยสนใจศึกษาการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มะม่วงสองต้น ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารประกาศเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริต และจะไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตในการบริหารงาน สอดคล้องกับนโยบายของ อบท. จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ให้หน่วยงานท้องถิ่นรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำปี พ.ศ. 2558 โดยใช้กรอบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นการประยุกต์แนวคิดของการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ Integrity Assessment ขององค์การต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ คือ องค์การต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti-Corruption and Civil Commission: ACRC) จากสาธารณรัฐเกาหลี บูรณาการเข้ากับดัชนีวัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และสังเคราะห์เป็นดัชนีหลักที่สำคัญและจำเป็นในการประเมิน โดยจำแนกดัชนีเป็นตัวชี้วัด ตัวชี้วัดย่อย ประเด็นในการสำรวจ และแปลงไปสู่คำถามที่ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นหรือรวบรวมจากข้อมูลเอกสาร/หลักฐานของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน

แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ อธิบายมาตรฐานการประเมินความโปร่งใส ของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารงาน การให้บริการประชาชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผล การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติงานตามจริยธรรมและจรรยาบรรณ วิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ (Khorpomprasert, 2011)

สำนักงาน ป.ป.ช. โดยศูนย์ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

ภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มีมาตรการ กลไก และการวางระบบการป้องกันการทุจริตและการเสริมสร้างคุณธรรม และความโปร่งใสในหน่วยงาน มุ่งแสดงถึงกรอบแนวทางและปฏิทิน การประเมิน คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดดัชนีสำคัญ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) ดัชนีความโปร่งใส (Transparency Index) 2) ดัชนีความพร้อมรับผิด (Accountability Index) 3) ดัชนีความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption – Free Index) 4) ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรม ในองค์กร (Integrity Culture Index) 5) ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity Index)

ดังนั้น ในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการ ดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้ดีขึ้นนั้น การประเมินผลจากการรับรู้ของผู้รับบริการ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานภาครัฐเพียงด้านเดียวคงไม่เพียงพอ สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้สร้างความสมดุลในเครื่องมือการประเมินผลการทุจริต 2 รูปแบบ

1. เครื่องมือการประเมินผลระดับการทุจริตในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐจากการรับรู้ของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประสบการณ์ในการเข้า รับบริการจากหน่วยงานภาครัฐโดยตรง และเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานนั้น ๆ
2. เครื่องมือการประเมินผลความพยายามของหน่วยงานภาครัฐในการต่อต้าน การทุจริตและการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ทั้งเชิง ประจักษ์และจากมุมมองการรับรู้

จากแนวคิดในการสร้างสมดุลในเครื่องมือการประเมินดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้กำหนดดัชนีสำคัญ 5 ดัชนี ได้แก่

1. ดัชนีความโปร่งใส (transparency index) ประเมินจากความคิดเห็นของ ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามประสบการณ์ในการรับบริการจากหน่วยงาน

ภาครัฐ และจากข้อมูลเอกสาร/หลักฐานเชิงประจักษ์ บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของหน่วยงาน

2. ดัชนีความพร้อมรับผิด (accountability index) ประเมินจากความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามประสบการณ์ในการรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ

3. ดัชนีความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (corruption – free index) ประเมินจากความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามประสบการณ์ในการรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ

4. ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (integrity culture index) ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของภาครัฐ และจากข้อมูลเอกสาร/หลักฐานเชิงประจักษ์ บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของหน่วยงาน

5. ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (work integrity index) ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของภาครัฐที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. มะม่วงสองต้น

วิธีการวิจัย

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. มะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2558 ใช้วิธีการศึกษาวิจัย 2 วิธี คือ

1. การวิจัยจากเอกสาร โดยจัดเก็บข้อมูลเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ตามแบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Integrity and Transparency Assessment: EBIT) โดยให้ อบต. ตอบคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการ หรือกิจกรรมที่หน่วยงานดำเนินการจริง และแนบเอกสาร/หลักฐาน หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการอ้างอิงคำตอบในข้อความ

2. จากการสำรวจตัวอย่าง โดยจัดเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น Internal Integrity and Transparency Assessment (IITA) และ External Integrity and Transparency Assessment (EITA) ตามมุมมองการรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน กระบวนการ และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ภายใน อบต. ในเรื่องความโปร่งใส ความพร้อมรับผิด ความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร และคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องเหมาะสมและมีลักษณะของความเป็นตัวแทนที่ดี

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. มะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2558 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การประเมิน IITA

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทุกคนภายในของ อบต. มะม่วงสองต้น ที่มีอายุการทำงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และครอบคลุมทุกระดับสายการบังคับบัญชา

2. การประเมิน EITA

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ที่เข้ามาใช้บริการ ในปีงบประมาณ 2558

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในทางสถิติ โดยสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดให้หน่วยงานส่งรายชื่อผู้มีส่วนได้เสียจำนวน 300 คน และผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 100 คน

3. การประเมิน EBIT

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ อบต.มะม่วงสองต้น ซึ่งเข้ารับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ 2558 โดยใช้แบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (EBIT) จำนวน 1 ชุด

ทั้งนี้ อบต.มะม่วงสองต้น ต้องจัดเตรียมเอกสาร/หลักฐาน หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการอ้างอิงคำตอบในแต่ละข้อ

ค่าคะแนนของผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีค่าคะแนนระหว่าง 0 – 100 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดยให้น้ำหนักแต่ละข้อคำถามในแบบสำรวจ จาก 3 แหล่ง ได้แก่ แบบสำรวจความคิดเห็น Internal Integrity and Transparency Assessment: IIT แบบสำรวจความคิดเห็น External Integrity and Transparency Assessment : EIT และแบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ Evidence - Based Integrity and Transparency Assessment: EBIT โดยเกณฑ์การแปลผลคะแนนคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

80 - 100 คะแนน = มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสูงมาก

60 - 79.99 คะแนน = มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสูง

40 - 59.99 คะแนน = มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานปานกลาง

20 - 39.99 คะแนน = มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่ำ

0 - 19.99 คะแนน = มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่ำมาก

การให้น้ำหนักดัชนี สำหรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มีรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าน้ำหนักดัชนี

ดัชนี	ค่าน้ำหนัก (ร้อยละ)
1. ความโปร่งใส (Transparency)	26
2. ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability)	18
3. ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption-Free)	22
4. วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture)	16

ดัชนี	ค่าน้ำหนัก (ร้อยละ)
5. คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity)	18
รวม	100

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต.มะม่วงสองต้น (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จากการเก็บข้อมูลแบบสำรวจความคิดเห็น IITA และ EITA และแบบสำรวจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (EBIT) สามารถสรุปผลการประเมิน ได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น

ดัชนี	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)	ระดับผลการประเมิน
ความโปร่งใส	78.40	สูง
ความพร้อมรับผิด	81.45	สูงมาก
ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน	85.23	สูงมาก
วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร	69.12	สูง
คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน	65.09	สูง
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	76.57	สูง

จากตาราง 2 ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต.มะม่วงสองต้น โดยภาพรวมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.57 ซึ่งถือว่ามีความคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง โดยได้คะแนนดัชนีด้านความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงานสูงที่สุด เท่ากับร้อยละ 85.23 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

รองลงมา ได้แก่ ดัชนีด้านความพร้อมรับผิด เท่ากับร้อยละ 81.45 อยู่ในระดับสูงมาก ดัชนีความโปร่งใส เท่ากับร้อยละ 78.40 อยู่ในระดับสูง ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร เท่ากับร้อยละ 69.12 อยู่ในระดับสูง และดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน เท่ากับร้อยละ 65.09 อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์คะแนนทั้ง 5 ดัชนี เพื่อหาจุดบกพร่อง/จุดด้อยของหน่วยงาน โดยพิจารณาจากคะแนนตัวชี้วัด ตัวชี้วัดย่อย และข้อคำถาม รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนจากแบบสำรวจ Evidence-Based ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับระบบ/การดำเนินงานของหน่วยงานกับคะแนนจากการสำรวจ Internal และแบบสำรวจ External ซึ่งเป็นข้อมูลจากการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่ามีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานต่อไป (Office of the National Anti-Corruption Commission, 2015) เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นมีการประกาศเจตจำนงจากผู้บริหารที่จะบริหารงานด้วยความสุจริต ส่งผลให้ดัชนีด้านความปลอดจากทุจริตในการปฏิบัติงานมีค่าคะแนนสูงที่สุด ซึ่งมาจากการคำนึงถึงการบริหารงานของผู้บริหารเพื่อให้องค์กรได้มีการปฏิบัติงานอย่างมีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับแนวทางการบริหารราชการที่ดีที่ต้องปลอดจากการทุจริต

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น จำแนกตามดัชนีความโปร่งใส แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นในดัชนีความโปร่งใส

ดัชนีความโปร่งใส	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
การให้และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง	60.02
มาตรฐานการปฏิบัติงาน	80.89
ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ	85.20
การมีส่วนร่วม	100.00

ดัชนีความโปร่งใส	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ	62.44
การเข้าถึงข้อมูลตามภารกิจหลักของหน่วยงาน	87.50
ช่องทางการร้องเรียน	59.69
การตอบสนองข้อร้องเรียน/การแจ้งผลร้องเรียน	91.46
คะแนนเฉลี่ย	78.40
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	20.38

ดัชนีความโปร่งใส (Transparency) (ค่าน้ำหนักร้อยละ 26) ประเมินจาก มุมมอง การรับรู้ ความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากหลักฐานเชิงประจักษ์บนพื้นฐานข้อเท็จจริงจากเอกสาร/หลักฐานต่างๆ ในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ได้คะแนนร้อยละ 78.40 เมื่อจำแนกเป็น ตัวชี้วัดย่อย การมีส่วนร่วม ได้คะแนนสูงสุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่การ ตอบสนองข้อเรียกร้อง/การแจ้งผลร้องเรียน ได้คะแนนร้อยละ 91.46 การเข้าถึงข้อมูล ตามภารกิจหลักของหน่วยงาน ได้คะแนนร้อยละ 87.50 ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ ได้คะแนนร้อยละ 85.20 มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้คะแนนร้อยละ 80.89 ผลสัมฤทธิ์ การปฏิบัติราชการ ได้คะแนนร้อยละ 62.44 การให้และการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัด จ้าง ได้คะแนนร้อยละ 60.02 ตามลำดับ ส่วนช่องทางการร้องเรียนได้คะแนนต่ำสุด ร้อยละ 59.69 ทั้งนี้เพราะประชาชนให้ความสำคัญกับการเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มะม่วงสองต้นอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับค่าคะแนนการมีส่วนร่วมที่ได้คะแนน สูงที่สุด การประเมินความโปร่งใสในการบริหารงานสอดคล้องกับการประเมินความ โปร่งใสด้านย่อย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการให้บริการประชาชน และ ด้านการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ (Khorpornprasert, 2011) ซึ่งคะแนนประเมินอยู่ในระดับสูง เนื่องจากหน่วยงานปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติ

หน้าที่ และการสร้างแนวคิดด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานให้แก่บุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น จำแนกตามดัชนีความพร้อมรับผิด แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นในดัชนีความพร้อมรับผิด

ดัชนีความพร้อมรับผิด	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
ความรับผิดชอบตามการปฏิบัติหน้าที่	81.45
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	14.66

ดัชนีความพร้อมรับผิด (Accountability) (ค่าน้ำหนักร้อยละ 18) ประเมินจากมุมมอง ความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามคู่มือกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก และการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ได้คะแนนร้อยละ 81.45 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดตามหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและพร้อมรับผิดเมื่อเกิดข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบที่อยู่ในระดับสูงมาก (Kalyanamitra, 2017)

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น จำแนกตามดัชนีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นในดัชนีความปลอดจากการทุจริตใน
การปฏิบัติงาน

ดัชนีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
มุมมองการรับรู้	71.96
ประสพการณ์ตรง	98.51
คะแนนเฉลี่ย	85.23
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	18.75

ดัชนีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption - Free) (ค่าน้ำหนักร้อยละ 22) ประเมินจากการรับรู้และประสพการณ์ตรงของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ได้คะแนนร้อยละ 85.23 จำแนกเป็น ตัวชี้วัดการรับรู้ข้อมูลการทุจริต ได้คะแนนร้อยละ 71.96 และประสพการณ์ตรงการทุจริต ได้คะแนนร้อยละ 98.51 ทั้งนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นมีการบริหารราชการที่ปลอดจากความทุจริตจากการประกาศเจตจำนงของผู้บริหารและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้รับบริการมีประสพการณ์ตรงต่อการรับทราบความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงานขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่สูงมาก (Kalyanamitra, 2017)

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น จำแนกตามดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นในดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร

ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
วัฒนธรรมองค์กร	76.69
การต่อต้านการทุจริตในองค์กร	61.55
คะแนนเฉลี่ย	69.12
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	11.06

ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture) (ค่าน้ำหนักร้อยละ 16) ประเมินจากการรับรู้จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น และจากข้อเท็จจริงของเอกสาร/หลักฐานเชิงประจักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น ตลอดจนข้อมูลการถูกชี้มูลความผิดจากสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. มาใช้ประเมิน ได้คะแนนร้อยละ 69.12 จำแนกเป็นตัวชี้วัดวัฒนธรรมองค์กร ได้คะแนนร้อยละ 76.69 และการต่อต้านการทุจริตในองค์กร ได้คะแนนร้อยละ 61.55 ทั้งนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นมีการปฏิบัติงานโดยมีวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับการบริหารราชการที่ดี เพื่อให้้องค์การสามารถบริหารบุคคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด จากผลคะแนนแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานควรมีการปรับปรุงทางด้านวัฒนธรรมองค์กร และการต่อต้านการทุจริตขององค์กรให้เป็นระบบมากขึ้น ควรพัฒนา ค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักในการดำเนินงานราชการส่วนท้องถิ่น (Kalyanamitra, 2017)

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น จำแนกตามดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นในดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน

ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน	คะแนนดัชนี (ร้อยละ)
1. การบริหารงานบุคคล	58.03
1.1 ประสิทธิภาพตรง	68.28
1.2 การรับรู้	47.77
2. การบริหารงบประมาณ	84.75
2.1 การรับรู้	84.75
3. ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน	62.32
3.1 การรับรู้	71.83
3.2 ประสิทธิภาพตรง	52.80
คะแนนเฉลี่ย	65.09
คะแนนเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก)	11.72

ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity) (ค่าน้ำหนักร้อยละ 18) ประเมินจากมุมมองความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ได้คะแนนร้อยละ 65.09 จำแนกเป็น ตัวชี้วัดการบริหารงานบุคคล ได้คะแนนร้อยละ 58.03 การบริหารงบประมาณ ได้คะแนนร้อยละ 84.75 และความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ได้คะแนนร้อยละ 62.32 ทั้งนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้นมีการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล ส่งผลให้บุคลากรรับรู้การบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับรู้ของบุคลากรในด้านความเป็นธรรมในการมอบหมายงานตามภารกิจของบุคลากรในองค์การเป็นไปตามการบริหารราชการที่ดี ที่ผู้บริหารได้ประกาศเจตจำนงไว้ จากผลคะแนนแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานควรมีการปรับปรุงทางด้านการบริหารงานบุคคลและความเป็นธรรมในการ

มอบหมายงาน ด้านการบริหารงานบุคคลควรพัฒนาระบบค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนการวางแผนการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากร ท้องถิ่นตามสายงานและตำแหน่ง ขณะที่ด้านความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ควรพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานตามศักยภาพที่สร้างสรรค์ ยอมรับ ความคิดและความเห็นที่แตกต่างในการทำงานโดยการมองที่เป้าหมายสุดท้ายของงาน และประชาชน (Kalyanamitra, 2017)

สรุปผลการวิจัย

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. มะม่วงสองต้น ได้คะแนนร้อยละ 76.57 ซึ่งถือว่ามีความคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง โดยได้คะแนนดัชนีด้านความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงานสูงสุด เท่ากับร้อยละ 85.23 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก รองลงมา ได้แก่ ดัชนีด้านความพร้อมรับผิด ดัชนีความโปร่งใส ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร และดัชนีคุณธรรมการทำงานใน หน่วยงาน เท่ากับร้อยละ 81.45, 78.40, 69.12 และ 65.09 ตามลำดับ โดยมี ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในการประเมินครั้งต่อไป เช่น หน่วยงานควร จัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารและบุคลากร และกำหนดเป็นนโยบาย ในการประเมินคุณธรรมความโปร่งใส ควรประชาสัมพันธ์ ธรรมนูญ และต่อต้านการ ทุจริตที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงเจตจำนงของผู้บริหารต่อ การปลอดจากการทุจริต และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารหน่วยงานตามพันธกิจ ของหน่วยงานอย่างครอบคลุมและมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ จากผลการวิจัย พบว่า ดัชนีที่มีความโดดเด่น คือ ดัชนีความปลอดภัยจากการทุจริตในการ ปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่า จากการประกาศเจตนารมณ์ของผู้บริหารต่อการต่อต้านการ ทุจริตนำมาซึ่งประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในองค์กร ดังจากค่าคะแนนที่อยู่ใน ระดับสูงที่สุด ในทางตรงกันข้าม ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน พบว่า หน่วยงานมีการบริหารจัดการ การสั่งการตามภารกิจหลักที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน เนื่องจาก บุคลากรของหน่วยงานยังขาดความชัดเจนต่อเนื่องในการประสานงานและ

ส่งต่อภารกิจ ทำให้การรับรู้งานไม่ครอบคลุมทั้งองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานที่เกิดขึ้นในภาพรวมองค์กร

อปท. แต่ละแห่งจะต้องรับผิดชอบและมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน (accountability) ในท้องถิ่นของตนอย่างโปร่งใส (transparency) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความไม่โปร่งใส ไม่ถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันโดยเฉพาะในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างและผลประโยชน์ทับซ้อน อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการประเมินความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทัศนคติของสังคม และที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบการบริหารให้นอกจากจะตอบสนองความต้องการของประชาชนแล้วยังต้องมีความโปร่งใส และเปิดเผยหรือให้สาธารณชนตรวจสอบได้ (Yaiyoong, 2015)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการประเมินคุณธรรมความโปร่งใสในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้น อบต.มะม่วงสองต้น ควรรักษามาตรฐานดังกล่าวไว้และปรับปรุงในบางดัชนีที่มีค่าคะแนนต่ำให้มีผลคะแนนสูงขึ้น จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กร และเป็นตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงาน

2. จากผลการประเมิน ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการแสดงเจตจำนง การปลอดจากทุจริต ทำให้บุคลากรได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการประเมินคุณธรรมความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการประเมินคุณธรรมความโปร่งใส

References

- Kalyanamitra, P. (2017). Integrity & transparency assessment: ITA report of local governments in Saraburi province in fiscal year 2015. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*. 7, 67-80.
- Khorpornprasert, B. (2011). The approach to develop transparency standard of government organizations. *Journal of management sciences*. 28, 33-48. [in Thai]
- Ninwatcharamanee, P. (2015). Administration in accordance with good governance of Suratthani City Municipality, Suratthani province. *Dhonburi Rajabhat University Journal*. 9, 42-51. [in Thai]
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2015). ITA Manual 2015 (Integrity & Transparency Assessment: ITA), Bangkok.
- Yaiyoong, R., Naressenie, K. and Maluleem, A. (2015). The effectiveness of transparency management of Pathum Thani Provincial Administration Organization. *Local Administration Journal*, 8, 19-27. [in Thai]

พฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย:
กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Media Exposure Behavior and Generation Y's Perception of
Tourism: Case Study of Undergraduate Students

พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร¹

Pongsavake Anekjumnongporn

Abstract

This research aims 1) to study level of generation Y's perception of tourism and media exposure behavior 2) to compare between personal characteristics (gender, age, school, GPA, rate of family income and media exposure behavior) and level of generation Y's perception in tourism and 3) to study relationships between media exposure behavior and generation Y's perception of tourism. Quantitative methods were employed of this research. Questionnaires were used to collect data from a sample of 510 respondents. Statistics used were descriptive statistics and inferential statistics. The results of the study were as follows: 1) the generation y's level of tourism perception and media exposure behavior were high and medium respectively; 2) the generation Y's perceptions of tourism were statistically significantly different among those with certain

¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประเทศไทย

Lecturer, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: pongsavake.a@gmail.com

(Received: 20 August, 2017; Revised: 24 July, 2018; Accepted: 28 October, 2018)

different personal characteristics of family domination, institution and rate of family income; and 3) their level of media exposure was found to have a statistically significant relationship with their perception of tourism.

Keywords: Media exposure behavior, perception in tourism, Generation Y

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้การท่องเที่ยวและพฤติกรรม การรับสื่อของประชากรรุ่นวาย 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ คณะ วิชา ผลการเรียน รายได้ของครอบครัว และภูมิฐานะของครอบครัว) กับการรับรู้การ ท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย การวิจัยใช้เชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ ประชากรรุ่นวายที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 510 คน เครื่องมือในการ วิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง ผลการวิจัย ที่สำคัญ พบว่า 1) ประชากรรุ่นวายมีการรับรู้การท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและ พฤติกรรมการรับสื่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประชากรรุ่นวายที่ปัจจัย ส่วนบุคคลด้านภูมิฐานะ สถาบันและรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีการรับรู้การ ท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ 3) ระดับพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้ การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการรับสื่อ การรับรู้การท่องเที่ยว ประชากรรุ่นวาย

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจมีบทบาทเด่นชัดที่สุด เพราะสามารถทำ รายได้ให้กับประเทศในระดับสูง ทั้งการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในภาคการผลิต

การบริการ การสร้างงาน การสร้างอาชีพ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลทางสถิติก็แสดงผลว่าการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจ ทั้งนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แหล่งท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว บริษัทขนส่ง ธุรกิจสายการบิน ฯลฯ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร และร้านอาหารของที่ระลึก เป็นต้น (Boontheingtham, 2013; Buathong, 2014; Wanthanom, 2009)

การสำรวจพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว ของ National Statistical Office (2016b) พบว่า ประชากรมีการเดินทางท่องเที่ยวถึงร้อยละ 65.2 ซึ่งสะท้อนภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยอย่างชัดเจนว่ามีบทบาทสำคัญมากเพียงใดต่อสภาพด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยว ซึ่งจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวได้ตามลักษณะเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ สถานภาพสมรส และถิ่นที่พำนัก ซึ่งแต่ละปัจจัยจะส่งผลต่อการเลือกและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน (Boonmasungsong, Pornpakdee & Nunnad, 2013) หากพิจารณาด้านอายุ จะพบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มที่ใช้บริการด้านการท่องเที่ยวหลายกลุ่มอายุ แต่กลุ่มผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีแนวโน้มจะมีขนาดใหญ่กว่าประชากรรุ่นอื่น ๆ ในอนาคต คือ ประชากรรุ่นวาย (Pimolsompong, 2011; Siam Commercial Bank, 2014)

ประชากรรุ่นวาย หรือ Generation Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2523 - 2540 อายุในช่วงประมาณ 20-37 ปี (Decharin, 2009) ซึ่งแสดงว่าประชากรรุ่นวายบางคนประกอบอาชีพแล้วและบางคนยังศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าประชากรรุ่นวายมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากประชากรรุ่นก่อน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผูกพันกับอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์มากเป็นพิเศษ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวโดดเด่นและเหมือนกันทั่วโลก เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้คนรุ่นนี้ชอบใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมากกว่าคนรุ่นก่อน (Sakchatchawan, 2010; Sirithorn & Jirapawat, 2013) อย่างไรก็ตามการรับรู้

ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวไม่ได้มีเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น บุคคลยังรับข้อมูลได้จากสื่ออื่น ๆ อีกหลายช่องทาง เช่น สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันที่คนรุ่นวายต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย จึงเป็นช่องทางที่จะถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวให้ฟังได้ อาทิ พ่อแม่ พี่น้อง เครือญาติ และมิตรสหาย อิทธิพลของสื่อมวลชนซึ่งหมายถึง หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสารต่าง ๆ ยังคงมีบทบาทต่อการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวของบุคคลได้เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นสื่อเฉพาะกิจอื่น ๆ เช่น งานนิทรรศการ การแสดงสินค้า การเปิดตัวสินค้า และแผ่นพับโฆษณาต่าง ๆ ยังเป็นช่องทางหนึ่งที่ประชากรทุกกลุ่มอายุสามารถรับรู้ด้านการท่องเที่ยวได้ (Jittangwattana, 2006)

ความสำเร็จของธุรกิจการท่องเที่ยว นอกจากจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจ เข้าถึงได้สะดวก มีที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายที่เหมาะสม รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินแล้วยังต้องสนใจองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว สภาพเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (Lamaicheen, 2009) ประชากรรุ่นวายเป็นกลุ่มตลาดของนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่ควรศึกษาทำความเข้าใจ เพราะประชากรรุ่นวายมีศักยภาพด้านการใช้จ่ายสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มตลาดที่ใหญ่กว่าประชากรรุ่นเบบี้บูม (Baby Boomers) หากผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถคว้าส่วนแบ่งการตลาดจากประชากรกลุ่มนี้มาได้ก็จะหมายถึงรายได้ของผลประกอบการที่เพิ่มขึ้นเป็นเม็ดเงินหลายหมื่นล้านบาท (Siam Commercial Bank, 2014) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งว่านักท่องเที่ยวที่เป็นประชากรรุ่นวายมีการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร มีความแตกต่างกันด้านปัจจัยส่วนบุคคลหรือไม่ และมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรับสื่ออย่างไร

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อพิสูจน์เชิงประจักษ์ถึงพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย โดยศึกษาเฉพาะ นักศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ควรทราบเบื้องต้น สำหรับเป็นแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ด้านการรับรู้การท่องเที่ยวทั้งการออกแบบการโฆษณา และการตลาดในสื่อประเภทต่างๆ ที่ตอบสนองนักท่องเที่ยวรุ่นวายได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้การท่องเที่ยวและพฤติกรรมการรับสื่อของประชากรรุ่นวาย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย เมื่อจำแนกตามปัจจัยด้านเพศ อายุ คณะวิชา ผลการเรียนรู้ รายได้ของครอบครัว และภูมิสำเนาของครอบครัว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นองค์ความรู้และข้อมูลสำหรับหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการ สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสมกับประชากรรุ่นวาย นอกจากนั้นยังเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาวิจัยต่อยอดให้ลึกซึ้งและกว้างขวางต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามปัจจัยด้านเพศ คณะวิชา ผลการเรียนรู้ รายได้ของครอบครัว และภูมิสำเนาของครอบครัว

2. พฤติกรรมการรับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นใหม่

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรรุ่นใหม่ที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2559 จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวนรวมประมาณ 733,340 คน (National Statistical Office, 2016 a; Office of the Higher Education Commission, 2016) การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรของ Cohen (1988) โดยใช้โปรแกรม G*Power 3.1.5 Computer Software โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) = 0.25, Power ($1 - \beta$) = 0.95 (Faul, Erdfelder, Buchner & Lang, 2009) ได้ขนาดตัวอย่างสูงสุดคือ 440 คน ผู้วิจัยทดขนาดตัวอย่างกรณีข้อมูลขาดหายเพิ่มเป็น 510 คน การเลือกตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจากมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยของรัฐที่มาจากราชภัฏและราชชมงคลประเภทละ 2 แห่ง ขั้นตอนที่ 2 การเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) ปัจจัยด้านเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง และด้านคณะวิชา คือ สายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยกำหนดให้มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และขั้นตอนที่ 3 การเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลจากตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ คณะวิชา สถาบัน ผลการเรียนรู้ รายได้ของครอบครัว ภูมิฐานะของครอบครัว และพฤติกรรมการรับสื่อ ส่วนตัวแปรตาม คือ การรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัตถุประสงค์การรับสื่อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดการรับรู้การท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนรุ่นวัยจำนวน 39 คน ที่มีคุณสมบัติเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ คัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ .80 - 1.00 (Lynn, 1986) รวมทั้งหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เท่ากับ .842 และ .922 ตามลำดับ

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเรียนในคณะต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยของรัฐที่มาจากราชภัฏและราชชมงคลตามที่กำหนดไว้ ได้ข้อมูลครบจำนวน 510 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ก่อนไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยวางแผนวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย เพราะเป็นการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณการวิจัยในมนุษย์ เพื่อแสดงว่าตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมิได้ถูกบังคับแต่ประการใด แต่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยขอความร่วมมือตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถามทั้งสามส่วนตามความเป็นจริง และสามารถตอบได้อย่าง

อิสระทุกคน ดังนั้นคำตอบที่นำผลมาประมวลจึงเป็นข้อมูลที่วัดได้จากสภาพจริงในปีการศึกษา 2559

การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ ค่าสถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งทาง (One-way ANOVA) พร้อมทั้งวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffé) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 510 คน เป็นเพศชาย 278 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 เพศหญิง 232 คน ร้อยละ 45.5 เรียนสายวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี ร้อยละ 58.2 และสายสังคมศาสตร์ ร้อยละ 41.8 เป็นนักศึกษาสถาบันของรัฐ ร้อยละ 31.2 สถาบันของรัฐจากราชภัฏและราชวมงคล ร้อยละ 30.0 และสถาบันเอกชน ร้อยละ 38.8 ด้านผลการเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.2 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.00 คะแนน ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 คะแนน มีเพียง ร้อยละ 4.5 รายได้ของครอบครัวมากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 32.7 มีเพียงร้อยละ 13.5 ที่ต่ำกว่า 20,000 บาท ภูมิลำเนาส่วนใหญ่ของประชากร รุนวายอยู่ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ร้อยละ 75.3 อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 24.7 นอกจากนั้นประชากรรุนวายส่วนมากนิยมรับสื่ออินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 76.3

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เสนอได้ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้การท่องเที่ยวและพฤติกรรมมารับสื่อของประชากรรุนวาย พบว่าค่าเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถามวัดการรับรู้การท่องเที่ยวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่เป็นตัวอย่างของประชากรรุนวาย มีค่าเท่ากับ 3.821 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .563 คะแนน แสดงผลว่า

อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการวัดพฤติกรรมการรับสื่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.387 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .539 คะแนน แสดงผลว่าอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการรับรู้ การท่องเที่ยวและพฤติกรรมการรับสื่อของประชากรรุ่นวาย

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้การท่องเที่ยว	1.70	4.95	510	3.821	.563	ค่อนข้างสูง
พฤติกรรมการรับสื่อ	1.94	5.00	510	3.387	.539	ปานกลาง

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายกับตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งมีค่าเป็นมาตรฐานบัญญัติ ประเภทแบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่านั้น ได้แก่ เพศ คณะวิชา และภูมิฐานะของครอบครัว จึงวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติทดสอบทีที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ผลการวิเคราะห์เมื่อจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านภูมิฐานะของประชากรรุ่นวายที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้การท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ และคณะวิชาแตกต่างกันมีระดับการรับรู้การท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ประชากรรุ่นวายที่มีเพศและเรียนคณะวิชาแตกต่างกันมีระดับการรับรู้การท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้การท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ คณะวิชา และภูมิภานาของครอบครัว

ปัจจัยส่วนบุคคล		การรับรู้การท่องเที่ยว			ค่าสถิติทดสอบ	
		n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
เพศ	1) ชาย	278	3.794	.588	1.755	.186
	2) หญิง	232	3.852	.531		
คณะวิชา	1) สังคมศาสตร์	213	3.868	.517	3.404	.066
	2) วิทยาศาสตร์สุขภาพ	297	3.787	.592		
	และเทคโนโลยี					
ภูมิภานา	1) กรุงเทพมหานครและ	384	3.832	.529	7.073**	.008
	เขตปริมณฑล	126	3.786	.656		
	2) จังหวัดอื่น ๆ					

หมายเหตุ: ** $p < .01$

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวเกี่ยวกับตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานบัญญัติและเรียงลำดับ ประเภทแบ่งไว้หลายกลุ่ม ได้แก่ สถาบัน ผลการเรียน และรายได้ของครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หรือ One-Way ANOVA (Analysis of variance) และการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple comparisons) โดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffé) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านผลการเรียนของประชากรรุ่นวายุที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยการรับรู้การท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวได้ว่าไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถาบันและรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกันประชากรรุ่นวายุมีค่าเฉลี่ยการรับรู้การท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของแต่ละตัวแปรดังกล่าวพบว่า ประชากรรุ่นวายุจากสถาบันของเอกชนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวสูง

กว่าสถาบันรัฐ ประชากรรุ่นวัยที่มีรายได้ครอบครัวระหว่าง 40,001-60,000 บาท และมากกว่า 60,000 บาท มีค่าเฉลี่ยการรับรู้การท่องเที่ยวสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท รายละเอียดแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้การท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถาบัน ผลการเรียนรู้ และรายได้ของครอบครัว

ปัจจัยส่วนบุคคล		การรับรู้การท่องเที่ยว			ค่าสถิติทดสอบ		ผลการเปรียบเทียบรายคู่
		n	$\bar{x}$	S.D.	F	p	
สถาบัน	1) รัฐ	159	3.829	.549	5.761**	.003	3>1
	2) ราชภัฏและราชชมงคล	153	3.702	.593			
	3) เอกชน	198	3.906	.536			
ผลการเรียน	1) ต่ำกว่า 2.00 คะแนน	23	3.752	.818	0.555	.645	
	2) 2.00-2.50 คะแนน	123	3.845	.513			
	3) 2.51-3.00 คะแนน	205	3.844	.584			
	4) มากกว่า 3.01 คะแนน	159	3.782	.530			
รายได้ของครอบครัว	1) ต่ำกว่า 20,000 บาท	69	3.615	.685	6.119**	.000	3, 4>1
	2) 20,001-40,000 บาท	131	3.747	.597			
	3) 40,001-60,000 บาท	143	3.921	.543			
	4) มากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป	167	3.876	.463			

หมายเหตุ: **p<.01

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวัยโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ระดับพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าประชากรรุ่นวายที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่มีพฤติกรรมการรับสื่อในระดับสูง จะมีการรับรู้การท่องเที่ยวในระดับสูงด้วย และถ้ามีพฤติกรรมการรับสื่อในระดับต่ำ จะมีการรับรู้การท่องเที่ยวในระดับต่ำด้วยเช่นกัน รายละเอียดแสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวาย

ตัวแปร	การรับรู้การท่องเที่ยว
พฤติกรรมการรับสื่อ	.379**

หมายเหตุ: ** $p < .01$

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยแสดงผลว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นประชากรรุ่นวายมีการรับรู้การท่องเที่ยวในระดับค่อนข้างสูง และมีพฤติกรรมการรับสื่อระดับปานกลาง โดยการสื่อสารส่วนใหญ่นิยมสื่ออินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 76.3 และรับสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจรองลงมาตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ที่เป็นรุ่นวายมีความสนใจด้านการท่องเที่ยวมากและภาพลักษณ์หรือข้อมูลต่างๆ ของการท่องเที่ยวน่าจะได้รับจากสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Meethong (2015) Sigtha (2013) Suangvoributr (2010) และ Wongsamarn (2008) อภิปรายได้ว่า ปัจจุบันการใช้อินเทอร์เน็ตไม่ได้จำกัดที่คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะหรือผ่านสายเท่านั้น หากมีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทำให้อุปกรณ์สื่อสารเป็นเรื่องง่ายและสะดวก สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา (Parasakul, 2013; Rewtrakumphai boon, 2014; Wonganantnont, 2014) จึงทำให้เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจาก

งานวิจัยของ Linh (2015) ที่เก็บข้อมูลจากประชากรเวียดนาม พบว่า การรับรู้การท่องเที่ยวจากสื่อบุคคลมากกว่า โดยมีการรับรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ตรองลงมาซึ่งอาจเป็นเพราะระบบการสื่อสารโดยอินเทอร์เน็ตในประเทศเวียดนามยังไม่ทั่วถึงก็ได้

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านภูมิฐานะ สถาบันและรายได้ของครอบครัวส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน แต่ตัวแปรด้านเพศ คณะวิชา และผลการเรียน ที่แตกต่างกันมีการรับรู้การท่องเที่ยวที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ Sigha (2014) และการวิจัยของ Hirunthet (2009) ที่พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้และตัดสินใจท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Srikhacha (2001) ที่พบว่าผู้ที่เรียนสายวิทยาศาสตร์รับรู้จากสื่อแตกต่างจากสายสังคมศาสตร์

นอกจากนี้ การวิจัยพบว่า ประชากรรุ่นวายที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดจะมีการรับรู้การท่องเที่ยวน้อยกว่าผู้ที่มิภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อภิปรายได้ว่าการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงและเขตปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาครนั้น ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญที่รัฐบาลต้องจัดสรรและวางโครงสร้างด้านสาธารณูปโภคและด้านการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย จึงย่อมเอื้ออำนวยต่อการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เพราะสามารถรับรู้ได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วกว่าทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะประชากรรุ่นนี้นิยมรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด ทำให้ปัจจัยด้านภูมิลำเนาส่งผลต่อการรับรู้การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sakchatchawan (2010) และ Sirithorn & Jirapawat (2013)

สำหรับปัจจัยด้านสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า ประชากรรุ่นวายที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ในสถาบันของรัฐมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวต่ำกว่านักศึกษาในสถาบันเอกชน ผลแสดงเช่นนี้ อาจเป็นเพราะค่านิยมหรือลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาเอกชนกับของรัฐแตกต่างกันอยู่บ้างในภาพรวม กล่าวคือ

สนใจท่องเที่ยวในระดับที่แตกต่างกันอยู่บ้างในภาพรวม กล่าวคือ สนใจการท่องเที่ยวในระดับที่แตกต่างกัน จึงเชื่อมโยงกับการรับรู้การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยของ Srikhacha (2001) และ Benckendorff, Moscardo & Pendergast (2010) พบว่าสถาบันรัฐมีปัญหการรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าเอกชน

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ของครอบครัว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชากรร่นวายที่มีรายได้ครอบครัวต่ำกว่า 20,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้การท่องเที่ยวน้อยกว่ากลุ่มรายได้สูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Konglarb & Sathianthip (2013) ที่พบว่า ผู้ที่มีฐานะดีย่อมมีความพร้อมในการรับรู้ข้อมูลทุกประเภท มากกว่าผู้ที่มีฐานะปานกลางหรือต่ำจะรับรู้ข้อมูลเพื่อความบันเทิง อธิบายได้ว่าคนที่รายได้น้อยย่อมไม่มีเวลาสนใจการท่องเที่ยวได้มากนัก เพราะต้องให้ความสำคัญกับการหารายได้จุนเจือครอบครัวเสียก่อนเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตให้เพียงพอ หรืออาจเป็นเพราะรายได้ที่ต่ำ จึงไม่มีโอกาสที่จะคิดหรือตั้งใจไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ ได้ตามใจมากนัก เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าวได้ จึงทำให้คะแนนการรับรู้การท่องเที่ยวของกลุ่มนี้อยู่อยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มรายได้สูง

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ว่า พฤติกรรมการรับสื่อของประชากรร่นวายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา เช่น การวิจัยของ Ngourungsri (2016) & Saejao (2014) พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถกระตุ้นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพราะทำให้เกิดความต้องการและวางแผนการตัดสินใจท่องเที่ยว และการศึกษาของ Denchai (2015) และ Benckendorff, Moscardo & Pendergast (2010) พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรร่นวายเติบโตในสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถรับรู้ข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น จึงทำให้สามารถ

รับสื่อได้หลายช่องทางและรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวได้หลากหลายไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sakchatchawan (2010) และ Sirithorn & Jirapawat (2013)

ดังนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ในประเด็นต่อไปนี้ หากประสงค์จะเจาะตลาดกับผู้ใช้บริการที่เป็นประชากรรุ่นวาย โดยเฉพาะที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย การโฆษณาภาพลักษณ์ต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวควรใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ เพราะเป็นช่องทางของข้อมูลข่าวสารที่ประชากรกลุ่มนี้ยอมรับมากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเชื่อมโยงกับการตัดสินใจท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตได้

นอกจากนั้น การขยายกลุ่มผู้ใช้บริการในประชากรรุ่นวาย โดยเฉพาะที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ระดับอุดมศึกษาในช่วงระยะนี้ ต้องคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคลด้านภูมิฐานะ สถาบัน และรายได้ของครอบครัวประกอบด้วย เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารที่ขยายศักยภาพไปยังต่างจังหวัดให้มากขึ้น และเน้นประชากรรุ่นวายในสถาบันของรัฐให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา รวมทั้งการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่กลุ่มที่มีรายได้น้อย เพื่อให้เกิดการรับรู้การท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลต่อองค์การธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พร้อมทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว สามารถใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ความรู้เพื่อพิจารณาหาแนวทางวางแผนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชากรรุ่นวายเกิดการรับรู้การท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป ควรขยายผลในเชิงลึก เพื่อคู่อิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ต่อการรับรู้การท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับสื่อกับการรับรู้การท่องเที่ยวของประชากรรุ่นวายกับประชากรรุ่นอื่น ๆ โดยใช้ระเบียบวิธี

วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทอื่น เพื่อให้ได้องค์ความรู้สำหรับการวางแผนและ
ดำเนินการส่งเสริมการตลาดกับประชากรรุ่นนี้ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

References

- Benckendorff, P, Moscardo, G. & Pendergast, D. (eds). (2010). *Tourism and generation Y*. Oxford: CABI.
- Boonmasungsong, D., Pompakdee, S. & Nunnad, P. (2014). *Factors influencing the willingness to retouring, Amphur Wangnamkheo, Nakhonratchasima Province*. (Unpublished research report) . Rajamangala University of Technology Isan, Nakhonratchasima Province.
- Boontheingtham, P. (2012). *A study of factors influencing the travelling decision and the expectations and satisfaction of Thai tourists visiting floating markets in Talingchan district, Bangkok*. (Unpublished master's thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok.
- Buathong, J. (2 0 1 4). *The Visitor Economy*. Retrieved from [http:// www. etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=602](http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=602).
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd eds). Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Decharin, P. (2009, 28 July). Understanding Gen Y. *Bangkokbiznews*, 10.
- Denchai, K. (2015). *The influence of social media behavior and awareness of online information on the tourist's selection of destination and accommodation in Pattaya*. (Unpublished master' s thesis) . Bangkok University, Bangkok.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Test for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149-1160.

- Hirunthet, W. (2009). *Marketing factors on Thai tourists' decision to visit Sai Noi Floating market, Nonthaburi Province*. (Unpublished research report). Rachapruk University, Nonthaburi.
- Jittangwattana. (2006). *Sustainable tourism development*. Bangkok: TAT Academy.
- Konglarb, L. & Sathianthip, A. (2013). The comparison of media exposure behavior among various group of adolescent. *Durakij Pundit Communication Arts Journal*, 7(1), 47-73.
- Lamaicheen, K. (2009). Eco-tourism culture. Retrieved from [http://www.human.ubru.ac.th/2010/images/educationdocument/aj.kulawadee/บ ท ที่ % 201%20องค์ประกอบของการท่องเที่ยว%20\(2552\).pdf](http://www.human.ubru.ac.th/2010/images/educationdocument/aj.kulawadee/บ ท ที่ % 201%20องค์ประกอบของการท่องเที่ยว%20(2552).pdf).
- Linh, N.T. K. (2015). Student and youth tourism: A case from Vietnam. *Journal of Developing Areas*, 49(5), 293-307.
- Lynn, M. R. (1986). Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*, 36(6), 382-385.
- Meethong, K. (2 0 1 5). *Image of Tourism Authority of Thailand as perceived by people in Bangkok*. (Unpublished master's thesis). Thammasat University, Bangkok.
- National Statistical Office. (2016 a). *Number of schools (classroom) classified by affiliation throughout the Kingdom of the academic year 2007-2015*. Retrieved from <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries06.html>.
- National Statistical Office. (2016 b). *The survey of Thai travelling behavior 2016*. Bangkok: National Statistical Office.

- Ngourungsi, T. (2016). *Marketing communication tool for feedback towards domestic tourist' s decision on Bangkok area tourism*. (Unpublished master's thesis). Bangkok University, Bangkok.
- Office of the Higher Education Commission. (2016). Educational Statistics. Retrieved from http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_show=2.
- Parasakul, L. (2013). *Tourist behavior*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Pimolsompong, C. (2011). *Planning and tourism marketing development*. Bangkok: Kasetsart University.
- Rewtrakunphaiboon, W. (2014). *Consumer behavior in tourism*. Pathumthani: Bangkok University.
- Saejao, V. (2014). *The influence of attitudes on and satisfaction of media exposure in tourism public relations media via the internet on decision-making behavior in travel planning*. (Unpublished master' s thesis). Bangkok University, Bangkok.
- Sakchatchawan, N. (2010). *Behavior of surfing internet of population in Bangkok for information seeking and decision making process in domestic tourism*. (Unpublished master' s thesis). Thammasat University, Bangkok.
- Siam Commercial Bank. (2014). *Strategic mindset of Gen Y*. Retrieved from https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/130/dzi68owq5l/8372_20141112161337.pdf.
- Singha, S. (2013). *Media exposure, uses and gratification toward decision making on scuba diving among Thai divers*. (Unpublished master's thesis). Bangkok University, Bangkok.

- Sirithorn, C. & Jiraprawat, W. (2013). Media exposure and Generation X and Generation Y's acceptance of innovation. *Journal of Public Relations and Advertising*, 5(2), 111-130.
- Srihacha, S. (2001). *Exposure and information seeking about tourism in Thailand via Internet among the university students*. (Unpublished master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Suangvoributr, P. (2010). *Exposure to media and news affecting tourism over Srinagarind Dam Karnchanaburi Province*. (Unpublished master's thesis). Krirk University, Bangkok.
- Wanthanom, C. (2009). *Tourism industry*. Bangkok: Virat Education.
- Wonganatnont, P. (2014). Excessive internet usage behavioral in adolescents. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 15(2), 173-178.
- Wongsamarn, W. (2008). *Media exposure and motivation for decision making to travelling in Phu Tham Burk, Phetchaboon Province*. (Unpublished master's thesis). Krirk University, Bangkok.

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา

Relationship between Social Environment and Sexual Risk Behavior
among High School Students in Songkhla Province

มาลี สบายยิ่ง¹

Malee Sabaiying

Abstract

The objective of this research was to study sexual risk behavior, the relationship between social environment and sexual risk behavior among high school students in Songkhla Province and the way to prevent the problem of sexual risk behavior among students. Data collection was carried out by self-administered questionnaire with 1,244 Mathayomsuksa 5 students and brainstorm meeting with academic persons who work about sexual risk among adolescents. Quantitative data were analyzed using percentage, average, standard deviation and Chi-square test and qualitative data were analyzed using content analysis.

The results showed that 14.6% the students have had sexual intercourse. The age of first sexual intercourse was 10 - 18. 37.78% of

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Assistant Professor, Ph.D., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: malee588@gmail.com

(Received: 20 August, 2018; Revised: 25 September, 2018; Accepted: 17 October, 2018)

there did not use condom and 41.67 % had multiple partner. The relationships between social environment and sexual risk behavior among students with statistical significance (p -value < .05) were sexual attitudes, peer group, media consumption, parental monitoring, presence of brothels, place to take drugs in community. The way to prevent sexual risk behavior among students were to strengthen adolescent training in self-esteem, enhancing life purpose and positive youth development with involvement of the family, school, community and civil society. This study suggests to change appropriate sexual attitude and value, peer group and close parental monitoring.

Keywords: Social environment, sexual risk behavior, students

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา และแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,244 คน และประชุมระดมสมองกับนักวิชาการที่ทำงานด้านเพศในวัยรุ่น ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการทดสอบไคสแควร์ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ได้แก่ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 14.60 โดยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 10 - 18 ปี ด้านการไม่ใช้ถุงยางอนามัย นักเรียนไม่ใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร้อยละ 37.78 และด้านพฤติกรรมการมีคู่นอนหลายคน นักเรียนร้อยละ 41.67 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่า 1 คน สภาพแวดล้อมทาง

สังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ทักษะคิดทางเพศของนักเรียน อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อ การรับรู้การกำกับดูแลของพ่อแม่ สถานบันเทิง แหล่งบริการทางเพศ และแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในชุมชน สำหรับแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้แก่ การให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง การมีเป้าหมายชีวิต การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก โดยร่วมมือกันทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และภาคประชาสังคม จึงมีข้อเสนอแนะคือการปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน การเลือกคบเพื่อน ตลอดจนการดูแลและความใกล้ชิดของครอบครัว

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมทางสังคม พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นักเรียน

บทนำ

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ และความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ รวมทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์ทุกเพศทุกวัยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่เกิดการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติของร่างกายเป็นพื้นฐานอยู่แล้วด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะการเปิดกว้างทางสังคม ทำให้วัยรุ่นมักประสบปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (Ankampung, 2009) จากรายงานสถิติสายด่วนปรึกษาเอดส์และท้องไม่พร้อม 1663 พบว่า ในรอบปี 2560 ที่ผ่านมามีผู้รับบริการโทรเข้ามาปรึกษาปัญหาเรื่องท้องไม่พร้อมร้อยละ 41.67 โดยสายปรึกษาท้องไม่พร้อมเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 37 จากสายท้องไม่พร้อมทั้งหมด พบว่า มีคนตั้งท้องแล้ว 10,870 คน แบ่งเป็นอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 17 โดยคนที่ท้องแล้วส่วนใหญ่ ร้อยละ 57 ไม่คุมกำเนิดเลย สาเหตุมาจากไม่ได้คิดว่าจะมีเพศสัมพันธ์ หรือมีความเชื่อบางอย่าง เช่น คิดว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งเดียวไม่ทำให้ท้อง

การเข้าไม่ถึงอุปกรณ์คุมกำเนิด ขณะที่ร้อยละ 42 คุมกำเนิดด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพต่ำ (Saimrathonline, 2017)

นอกจากนี้ Meesin and Mee U don (2009) พบว่า การตั้งครภ์ไม่พร้อม ในวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก 1) สาเหตุส่วนบุคคลที่เกิดจากพัฒนาการของวัยรุ่น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา 2) สาเหตุด้านครอบครัว เกิดจากการที่บุตรถูกเลี้ยงมาจากตา ยาย เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานต่างถิ่น 3) สาเหตุด้านสังคมและสื่อ เกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เนื่องจากการเปิดรับอิทธิพลจากสื่อโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อการเลียนแบบในเรื่องเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) Bandura (1977) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลซึ่งกันและกันพฤติกรรมของคนส่วนมากเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ กล่าวคือเกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามเลียนแบบพฤติกรรมนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าค่านิยมเรื่องเพศที่ถูกปลูกฝังมาในอดีตไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีการเปิดรับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้น ในขณะที่ Sittipiyasakul, Nuwong, luksitanon and Yomsan. (2013) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญเป็นเหตุ จูงใจในการมีเพศสัมพันธ์ คือ การอยุ่กันสองต่อสอง ร้อยละ 35.0 และปัจจัยเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ คือ การใช้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 80.3 และการดูสื่อลามกซึ่งส่วนมากเป็นคลิปมือถือมากถึงร้อยละ 65.7 ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยเป็นเหตุจูงใจให้มีเพศสัมพันธ์มากกว่าผู้ไม่ใช้สารเสพติดและไม่ได้ดูสื่อลามกมากเป็น 4.5 เท่า และ 3.7 เท่า ตามลำดับ ในส่วนของภาคใต้ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดสงขลามีจำนวนการคลอดของแม่อายุ 15 - 19 ปี จำนวน 2,058 คนคิดเป็น 37.1 ต่อประชากรหญิงวัย 15 - 19 ปี 1,000 คน (Bureau of Reproductive Health, 2015) ซึ่งสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ตอนล่าง สถานการณ์

ดังกล่าวสะท้อนพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ที่พร้อมและปลอดภัยไม่เพียงพอ

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมาอย่างสำคัญคือการท้องไม่พร้อม ดังนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในปัจจุบัน ประกอบกับผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง และมีความเสี่ยงสูงที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียน ครอบครัวและผู้ใกล้ชิดได้เข้าใจ และนำเสนอแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. แนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีคู่นอนมากกว่าหนึ่งคน และการไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ สามารถแบ่งระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยใช้เกณฑ์อ้างอิงของเฮิบนอร์และโฮเวลล์ (Huebner & Howell, 2003) ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง ได้แก่ เคยมีเพศสัมพันธ์แต่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มีคู่นอนมากกว่า 1 คน

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำ ได้แก่ ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ หรือเคยมีเพศสัมพันธ์ แต่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มีคู่นอนเพียง 1 คน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 5,815 คน ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559 (The Secondary Educational Service Area Office 16, 2016) จากโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 41 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกคน ในโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 1,244 คน การสุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งกลุ่มโรงเรียนที่มีจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายออกเป็น 2 กลุ่มคือโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองกับโรงเรียนที่อยู่ไกลเมืองซึ่งมีความแตกต่างกันในโอกาสของความเสี่ยงทางเพศ โรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองมีจำนวน 24 โรงเรียนสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก 3 โรงเรียนตามสัดส่วน โรงเรียนที่อยู่ไกลเมืองมีจำนวน 17 โรงเรียนสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลาก 2 โรงเรียน

3. นักวิชาการที่ทำงานด้านเพศในวัยรุ่นทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม จำนวน 6 คนเป็นการเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจงที่มีประสบการณ์การทำวิจัยหรือทำงานด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร การไม่ใช้ถุงยางอนามัย และการมีคู่นอนหลายคน ตอนที่ 3 ปัจจัยที่

ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนในสถานศึกษา ได้แก่ ทักษะคิดทางเพศ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ความใกล้ชิดกับครอบครัว และสื่อ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตอนที่ 1 และ 2 เป็นแบบเลือกคำตอบและตอนที่ 3 เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ โดยการ ศึกษาหนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ค่า IOC เท่ากับ .82 และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .71 ซึ่งสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2. แนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้การสุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสงขลาโดยการจับฉลากจำนวน 5 โรงเรียนและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนจำนวน 1,244 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนโดยการวิเคราะห์ไคสแควร์

2. ประชุมระดมสมองกับนักวิชาการที่ทำงานด้านเพศในวัยรุ่นทั้งภาครัฐคือ อาจารย์มหาวิทยาลัยและภาคประชาสังคมคือองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณและให้นักวิชาการเสนอแนวทางในการป้องกัน ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีคู่นอนมากกว่าหนึ่งคน และการไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นก่อนอายุ 20 ปี กล่าวคือการมีเพศสัมพันธ์เร็วทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 20.79 ส่วนนักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 11.92 โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุ 10 - 18 ปีร้อยละ 39.66 ซึ่งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ชายร้อยละ 39.47 หญิงร้อยละ 39.81) โดยนักเรียนจะมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรักหรือแฟน คิดเป็นร้อยละ 83.45 (ชายร้อยละ 68.75 หญิงร้อยละ 96.01) สถานที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของนักเรียนชายคือ ที่บ้านหรือที่พักของตนเองร้อยละ 32.31 สำหรับนักเรียนหญิงคือที่บ้านหรือที่พักของแฟนหรือคนรักซึ่งสอดคล้องกันคือเป็นที่พักของฝ่ายชาย ซึ่งสาเหตุสำคัญของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของนักเรียนชายส่วนใหญ่คือ ความรักและอยากรู้ อยากลองเท่ากันคือร้อยละ 32.31 รองลงมาคืออารมณ์พาไปร้อยละ 30.65 สำหรับนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกว่าเพราะความรักร้อยละ 56.76 รองลงมาคืออารมณ์พาไปร้อยละ 22.97 (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

การมีเพศสัมพันธ์ก่อน วัยอันควร	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การมีเพศสัมพันธ์ ของนักเรียน						
เคย	79	20.79	103	11.92	182	14.6
ไม่เคย	301	79.21	761	88.08	1,062	85.4

การมีเพศสัมพันธ์ก่อน วัยอันควร	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	308	100	864	100	1,244	100
2. อายุเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรก						
10-12 ปี	18	23.69	27	26.21	45	25.14
13-15 ปี	28	36.84	35	33.98	63	35.2
16-18 ปี	30	39.47	41	39.81	71	39.66
รวม	76	100	103	100	179	100
3. บุคคลที่นักเรียนมี เพศสัมพันธ์ด้วยครั้งแรก						
คนรักหรือแฟน	44	68.75	72	96.01	116	83.45
เพื่อน	11	17.19	1	1.33	12	8.63
คนรู้จัก	7	10.94	1	1.33	8	5.76
ผู้หญิงขายบริการ	2	3.12	0	0	2	1.44
คนแปลกหน้า	0	0	1	1.33	1	0.72
รวม	64	100	75	100	139	100
4. สถานที่ที่มีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรก						
ในบ้านหรือที่พักตนเอง	21	32.31	19	25.68	40	28.57
ในบ้านหรือที่พัก ของแฟน/คนรัก	15	23.08	38	51.35	53	38.57

การมีเพศสัมพันธ์ก่อน วัยอันควร	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ในโรงเรียน	4	6.15	2	2.7	6	4.29
สวนสาธารณะ	4	6.15	0	0	4	2.86
โรงแรม	19	29.23	12	16.22	31	22.14
สถานบริการทางเพศ	1	1.54	1	1.35	2	1.43
อื่นๆ (หอพัก บ้าน เพื่อน ริมหาด)	1	1.54	2	2.7	3	2.14
รวม	65	100	74	100	139	100
5. สาเหตุสำคัญที่สุด ในการมีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรกของนักเรียน						
ความรัก	20	32.26	42	56.76	62	45.59
อยากรู้ อยากรลอง	20	32.26	6	8.11	26	19.12
อารมณ์พาไป	19	30.65	17	22.97	36	26.47
ไม่ยอมยั้งใจฝ่าย ตรงข้าม	1	1.61	2	2.7	3	2.21
ถูกบังคับข่มขืน	0	0	4	5.41	4	2.94
ต้องการผูกมัดฝ่าย ตรงข้าม	1	1.61	2	2.7	3	2.21
อื่นๆ (วันครบรอบ)	1	1.61	1	1.35	2	1.47
รวม	62	100	74	100	136	100

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

การไม่ใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกทำให้นักเรียนมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ได้และอาจเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชายร้อยละ 45.6 และนักเรียนหญิงร้อยละ 31.51 ไม่ใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงให้เหตุผลเหมือนกันคือหาถุงยางอนามัยไม่ได้ในขณะนั้น (ชายร้อยละ 46.43 หญิงร้อยละ 27.27) (ตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

พฤติกรรมการใช้ ถุงยางอนามัย	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การใช้ถุงยางอนามัย						
ในการมีเพศสัมพันธ์						
ครั้งแรก						
ใช้	34	54.84	50	68.49	84	62.22
ไม่ใช้	28	45.16	23	31.51	51	37.78
รวม	62	100	72	100	135	100
2. สาเหตุที่ไม่ใช้ถุงยาง						
อนามัยในการมี						
เพศสัมพันธ์						
ขี้เกียจ/ยุ่งยาก	10	35.71	3	13.64	13	26
ทำให้รู้สึกไม่เป็นธรรมชาติ	0	0	4	18.18	4	8
หาไม่ได้ในขณะนั้น	13	46.43	6	27.27	19	38
ไม่มีความจำเป็น	1	3.57	3	13.64	4	8

พฤติกรรมที่ไม่ใช้ ถุงยางอนามัย	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มั่นใจในตนเองและคู่ นอนว่าปลอดภัย	4	14.29	2	9.09	6	12
อื่นๆ (เป็นเพศเดียวกัน)	0	0	4	18.18	4	8
รวม	28	100	22	100	50	100

พฤติกรรมการมีคู่นอนหลายคน

การมีคู่นอนมากกว่า 1 คนเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกล่าวคือ การเปลี่ยนคู่นอนที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยจำนวนหลายคนจะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เคยมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่า 1 คนใกล้เคียงกันคือชายร้อยละ 44.07 และนักเรียนหญิงร้อยละ 39.73 (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการมีคู่นอนหลายคน

พฤติกรรมการมีคู่นอน หลายคน	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนคนที่นักเรียน เคยมีเพศสัมพันธ์ด้วย						
จำนวน 1 คน	33	55.93	44	60.27	77	58.33
จำนวน มากกว่า 1 คน	26	44.07	29	39.73	55	41.67
รวม	59	100	73	100	132	100

จากที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงของ เฮิบเนอร์และโฮเวลล์ (Huebner & Howell, 2003) ดังนี้ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง ได้แก่ เคยมีเพศสัมพันธ์แต่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มีคู่นอนมากกว่า 1 คน และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำ ได้แก่ ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ หรือ เคยมีเพศสัมพันธ์แต่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง มีคู่นอนเพียง 1 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงมีร้อยละ 6.6 และนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำมีร้อยละ 93.4 (ตาราง 4)

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง	39	10.34	43	4.99	82	6.6
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำ	338	89.66	819	95.01	1157	93.4
รวม	377	100	862	100	1239	100

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนโดยใช้การทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ 1) ทักษะคติทางเพศ คือนักเรียนที่มีทักษะคติทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่นการเห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรีและการทำแท้ง จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่มีทักษะคติทางเพศเหมาะสม 2) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน คือนักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนที่พฤติกรรมไม่เหมาะสมเช่นพักอาศัยอยู่กับแฟนหรือเปลี่ยนแฟนบ่อยจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเหมาะสม 3) การรับรู้การกำกับดูแลของพ่อแม่/ผู้ปกครอง คือนักเรียนที่พ่อแม่ไม่รับรู้กิจกรรมของลูกและกำกับดูแลไม่ใกล้ชิดจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่พ่อแม่รับรู้กิจกรรมและกำกับ

ดูแลใกล้ชิด 4) การรับข้อมูลเรื่องเพศ คือ นักเรียนที่เคยรับข้อมูลเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น คลิปโป๊อนาจารบ่อยๆ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยหรือรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่า 5) ความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อ คือ นักเรียนที่มีความคิดเห็นไม่เหมาะสมต่อการบริโภคสื่อ เช่น เห็นด้วยกับการถ่ายคลิปโป๊ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อที่เหมาะสม 6) แหล่งบริการทางเพศ คือ นักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่แหล่งบริการทางเพศมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่ไม่มีแหล่งบริการทางเพศ 7) แหล่งมั่วสุมยาเสพติด คือ นักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่มีแหล่งมั่วสุมยาเสพติดมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่ไม่มีแหล่งมั่วสุมยาเสพติด 8) สถานบันเทิงเรีงรมย์ นักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่มีสถานบันเทิงเรีงรมย์มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่อาศัยในชุมชนที่ไม่มีสถานบันเทิงเรีงรมย์ (ตาราง 5)

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน

สภาพแวดล้อมทางสังคม	พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ				χ^2	Sig
	เสี่ยงต่ำ		เสี่ยงสูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ทัศนคติทางเพศ						
เหมาะสม	1101	94.1	69	5.9	23.74	0.00
ไม่เหมาะสม	40	76.9	12	23.1		
กลุ่มเพื่อน						
พฤติกรรมเหมาะสม	1100	94.7	61	5.3	69.19	0.00
พฤติกรรมไม่เหมาะสม	46	68.7	21	31.3		

สภาพแวดล้อมทางสังคม	พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ				χ^2	Sig
	เสี่ยงต่ำ		เสี่ยงสูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การรับรู้การกำกับดูแลของพ่อแม่						
ใกล้ชิด	1035	94	66	6	7.127	0.01
ไม่ใกล้ชิด	116	87.9	16	12.1		
การรับข้อมูลเรื่องเพศ						
เหมาะสม	859	94.4	51	5.6	3.954	0.03
ไม่เหมาะสม	291	91.2	28	8.8		
ความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อ						
เหมาะสม	1081	94.5	63	5.5	32.75	0.00
ไม่เหมาะสม	71	78.9	19	21.1		
แหล่งบริการทางเพศ						
มี	99	85.3	17	14.7	13.45	0.00
ไม่มี	1046	94.2	64	5.8		
แหล่งมั่วสุมยาเสพติด						
มี	543	91.1	53	8.9	9.86	0.00
ไม่มี	603	95.6	28	4.4		
สถานบันเทิงเรีงมย์						
มี	169	89.4	20	10.6	5.76	0.02
ไม่มี	978	94.1	61	5.9		

แนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทำงานด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนประกอบด้วยนักวิชาการในมหาวิทยาลัย และองค์กรภาคประชาสังคม ผลการระดมความคิดเห็นได้แนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

1. นักเรียน ต้องสอนนักเรียนหญิงเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีเป้าหมายในชีวิต การพัฒนาเยาวชนเชิงบวกประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถ ความมั่นใจในตนเอง ลักษณะนิสัยที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ การได้รับการดูแลที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง การมีเป้าหมายชีวิต ซึ่งการคิดที่จะมีชีวิตที่ดีจะทำให้ให้นักเรียนตระหนักถึงการมีพฤติกรรมเสี่ยง นักเรียนต้องมีความรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศ พัฒนาการทางเพศจะได้รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาของการมีเพศสัมพันธ์ เช่น ท้องไม่พร้อม สอนทักษะชีวิต ตลอดจนปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ทั้งชายและหญิงซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติทางเพศ/ค่านิยมทางเพศของนักเรียน

2. พ่อแม่ ต้องเข้าใจพัฒนาการเด็ก รู้เท่าทันเหตุการณ์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ social network พ่อแม่พูดคุยกับลูกให้ลึกถึงอนาคต ส่งเสริมให้พ่อแม่มีความรู้เรื่องการดูแลลูกแบบองค์รวมในด้านกาย จิต สังคม จิตวิญญาณ การสื่อสารเรื่องเพศกับลูกตั้งแต่เด็ก มีความใกล้ชิดกัน แลกเปลี่ยนกันได้ พ่อแม่ต้องรู้ว่า การที่บ้านไม่มีคนอยู่เป็นพื้นที่ ทำให้ลูกเกิดความเสี่ยง

3. ครู จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุ 10 ปี ดังนั้น ต้องมีการสอนเพศศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ต้องมีการอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษา สอนทักษะชีวิตโดยใช้กิจกรรม ครูต้องทันสมัย รู้เท่าทันสังคมสมัยใหม่เพื่อจะได้ให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อป้องกัน การใช้ถุงยางอนามัย รู้เท่าทันความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งส่งผลให้เกิดการท้องไม่พร้อม ครูต้องได้รับการอบรมอย่างเป็นระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

4. โรงเรียน ในบางโรงเรียนที่มีบริบทที่นักเรียนมีโอกาสมีพฤติกรรมเสี่ยงมาก เช่น ใกล้แหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม จะต้องจัดกิจกรรมให้มีความสำคัญกับการลดพฤติกรรมเสี่ยงให้มาก ทั้งนี้ โรงเรียน ชุมชน ครอบครัวต้องร่วมกันมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างจริงจัง

5. นโยบายของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญกับการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสอนในหลักสูตรให้เข้มข้นตามสถานการณ์ ปัจจุบัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการลดความเสี่ยงในชุมชนตลอดจนให้ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลนักเรียน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตที่น่าสนใจดังนี้ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรพบว่า นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์มีเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 14.60) ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2556 นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 11.05 (Hengchumrat et al., 2013) และพบว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยลงทั้งชายและหญิงคือนักเรียนหญิง และนักเรียนชายมีอายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกใกล้เคียงกันชาย 14.6 ปีหญิง 14.5 ปี ซึ่งในอดีตอายุแรกมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนเฉลี่ย 17.6 ปี (Aphichat Chamrathirong and others, 2006) ประเด็นที่เปลี่ยนไปอีกประการหนึ่งคือนักเรียนมีการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น พบว่านักเรียนไม่ใช้ถุงยางอนามัยมีร้อยละ 37.78 ซึ่งอาจเป็นเพราะการรณรงค์เรื่องการใช้ถุงยางอนามัยเป็นระยะเวลานาน เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมจากเดิมคือจะใช้ถุงยางอนามัยกับพนักงานบริการ นักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นกับถุงยางอนามัยรวมถึงการเข้าถึงถุงยางอนามัยง่ายขึ้น เช่น โรงเรียนมีบริการซึ่งนักเรียนสามารถไปขอรับบริการได้ฟรี แต่มีประเด็นที่น่าห่วงใยคือนักเรียนชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยกว่า 15 ปีมากถึงร้อยละ 60 ซึ่งมากกว่ารายงานการเฝ้าระวังของกระทรวงสาธารณสุข (Srinaw, 2017) ที่รายงานว่านักเรียน

หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีเพศสัมพันธ์อายุต่ำกว่า 15 ปีร้อยละ 14.2 อีกประเด็นที่น่าห่วงใยคือการมีคู่นอนมากกว่า 1 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 41.7 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่า 1 คน

สำหรับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ได้แก่ ทัศนคติทางเพศ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การรับรู้การกำกับดูแลของพ่อแม่/ผู้ปกครอง การรับข้อมูลเรื่องเพศ ความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อ สถาบันเชิงในชุมชน แหล่งบริการทางเพศ และแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ wunnit (2015) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนในเขตพื้นที่ห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 1) การคบเพื่อน 2) ค่านิยมเรื่องเพศ 3) การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง 4) การทำกิจกรรมยามว่าง 5) ความสัมพันธ์ ในครอบครัว 6) การเปิดรับแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศ ประเด็นสภาพแวดล้อมทางสังคมเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศค่อนข้างสูงซึ่งสอดคล้องกับ Janam (1997) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัยรุ่นคือวัยรุ่นต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่ากลุ่มสังคมอื่นๆ และผลการศึกษายังพบว่านักเรียนที่พ่อแม่/ผู้ปกครองรับรู้ กำกับดูแลใกล้ชิดมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Baptiste R.D. (2007) ศึกษาปัจจัยควบคุมดูแลของพ่อแม่กับภาวะเสี่ยงเรื่องเพศในช่วงก่อนเข้าสู่วัยรุ่นของครอบครัวแอฟริกันที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองพบว่า การควบคุมของพ่อแม่อย่างดีทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงทางเพศน้อย และสอดคล้องกับ Butcharoen, Pitchayapinyo, and Powwattana (2012) พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการควบคุม กำกับติดตามของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในขณะที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับช่องทางการเข้าถึงสื่อและความสะดวกในการเข้าถึงสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ สำหรับสภาพแวดล้อมในชุมชน การที่ชุมชนมีสถาบันเชิง แหล่งบริการทางเพศ และแหล่งมั่วสุมยาเสพติดมีส่วนทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม

เสี่ยงทางเพศสูงนั้นสอดคล้องกับหลักพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977, p. 16) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจึงเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ตัวบุคคล (person) สิ่งแวดล้อม (environment) และพฤติกรรมของบุคคล (behavior) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน

จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงได้เสนอแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในด้านทัศนคติทางเพศของนักเรียน จะต้องปลูกฝังในเรื่อง การเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่แก่นักเรียนหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของ Srinaw (2017) เสนอแนะว่า 1) ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ ใส่ใจ ในทุกเรื่องที่นักเรียน มาปรึกษา 2) ผู้ปกครองไม่ควรปล่อยปละละเลยเมื่อเห็นนักเรียนไปกับเพื่อนต่างเพศ 3) สร้างการเห็นคุณค่าความเป็นหญิง ส่วนนักเรียนชายปลูกจิตสำนึกความเป็นสุภาพบุรุษ สร้างสังคมแห่งการให้เกียรติกันและกัน การมีเป้าหมายชีวิตโดยมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังมีเพศสัมพันธ์ เช่น การท้องไม่พร้อม ดังที่ Anthony L. Burrow, Rachel Summer, and Melanie Netter (2014) ได้กล่าวว่า เป้าหมายเป็นทรัพยากรที่สำคัญซึ่งวัยรุ่นจะใช้เป็นความท้าทายนำไปสู่ความสำเร็จ และความก้าวหน้าของชีวิตอีกประการคือปัจจุบันวัยรุ่นคบกันไม่นานก็มีเพศสัมพันธ์ทำให้เลิกกันเร็ว ผู้หญิงก็เสียใจจึงต้องหาคนใหม่ เมื่อมีหลายคน ผู้หญิงก็จะทุกข์ใจกับค่านิยมเก่าที่มองว่าตนเองเป็นผู้หญิงไม่ดี สำหรับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนนั้น ถ้านักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตที่เหมาะสม มีการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะไม่ประพฤติดตามกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนั้น การรับรู้การกำกับดูแลของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิดนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงน้อยกว่า จึงต้องให้ความรู้แก่พ่อแม่ให้ทันสมัยถึงโอกาสเสี่ยงต่างๆ ของเด็กหญิง ความคิดเห็นต่อการบริโภคสื่อ โรงเรียนและผู้ปกครองต้องชี้แนะการบริโภคสื่อที่เหมาะสม สื่อและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สถานบันเทิงในชุมชน แหล่งบริการทางเพศ และแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในชุมชน ประเด็นชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ทำให้เด็ก

เกิดความเคยชินและมองเป็นเรื่องปกติธรรมดา เมื่อเป็นวัยรุ่นก็เข้าถึงได้ง่ายอยู่ในชุมชน
สิ่งเหล่านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนต้องร่วมมือกันแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ปฏิบัติ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำ
ปัจจัยที่พบไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้
โดยเน้นความสำคัญของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือค่านิยม
ที่ถูกต้องในการมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม การเลือกคบเพื่อน การดูแลและความ
ใกล้ชิดของครอบครัว การเฝ้าระวังการเข้าถึงสื่อที่ยั่วยั่วอารมณ์ทางเพศในกลุ่มนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา รวมทั้งควรสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
โดยเฉพาะปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนให้ครอบคลุมกลุ่มวัยรุ่นทุกช่วงวัย ทั้งใน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
2. ควรมีการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในเขตพื้นที่
ใกล้เคียง เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบและนำมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันเพื่อ
ลดอัตราการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว
3. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านความคิดเห็น
และมุมมองต่าง ๆ ของนักเรียนในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
และชัดเจนขึ้น เช่น ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน การป้องกันการมี
เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น

References

- Ankampung, C. (2009). *Premature pregnancy of female Teenagers in a Subdistrict Nakornratsrima Province*. Thesis in Master's Degree of Public Health and Community Health Development, Ratchapat Nakornratsrima University. [in Thai]
- Anthony L. Burrow, Rachel Summer and Melanie Netter. (2014). *Purpose in Adolescence*. Retrieved from www.actforyouth.net.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Baptiste R.D., Tolou-Shams M., Miller R.S., McBride K.C., and Paikoff, L.R. (2007). Determinants of Parental Monitoring and Preadolescent Sexual Risk Situations among African Families Living in Urban Public Housing. *Journal of Child Family Study*. 2007, 16, 261-274. [in Thai]
- Butcharoen, W., Pitchayapinyo, P., & Powwattana, A. (2012). Factors related to sexual risk behaviors among secondary school students. *Journal of Public Health*, 42(1), 30-40
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Public Health Ministry. (2015). *Statistics on Adolescent Births Thailand 2015*. Bangkok: Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Public Health Ministry. [in Thai]
- Chamrathirong, A, S. Kittisuksathit, C. Podhisita, P. Isarabhakdi and M. Sabaaying. (2007). *National Sexual Behavior Survey of Thailand 2006*. NakhonPathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]

16. (2016). *Number of students in 1th Semester, year 2016*. Retrieved from <http://www.sea16.go.th/home/userfiles/data59.pdf>. [in Thai]
- Hengchumrat, Y., Cheingchlad, K., Pirom, C., Jantrakul, S., Lertprasertsiri, P., and Yamubon, L. (2013). Sexual risk behaviors surveillance of youth in educational institution, Samutsakorn Province. *Academic Journal Institute of Physical Education*, 5(3), 1-16. [in Thai]
- Huebner AJ, Howell LW. Examining the relationship between adolescent sexual risk-taking and perceptions of monitoring, communication, and parenting styles. *Journal of Adolescent Health*. 2003, 33(2), 71-78.
- Janam, S. (1997). *Development Psychology*. 4th edited. Bangkok: Thaiwatanapanich.The Secondary Educational Service Area Office
- Meesin, R., & Mee U don, F. (2009). Adolescence's unwanted pregnancies "causes and results" A case study of rural areas in Khon Kaen Province. *2 th National Academic Conference Ratchapat Petchaboon University "Research for Local Development"* 14 February 2015, Petchaboon: Research and Development Institution, Ratchapat Petchaboon University. [in Thai]
- Saimrathonline. (2017). *Unwanted Pregnant of Teenage, do not dare to the teacher, out of School*. Retrieved from <https://siamrath.co.th/n/25732>. [in Thai]
- Sittipiyasakul, w., Nuwong, P., luksitanon, R., & Yomsan, B. (2013). Opinion and sexual risk behaviors among teenage students in Thailand.*Journal of Health Science*, , 22(6), 979-987. [in Thai]

- Srinaw, W. (2017). *Surveillance report on behaviors related to HIV infection among Mathayomsuksa 5 students in Thailand, 2009-2014*. Nonthaburi: Public Health Ministry. [in Thai]
- Wunnit, P. (2015). Guideline on adapting youth's prematurely sexual behaviors for sustainable solution in Chorakhemak, Buriram Province. *Research and Development Journal Ratchapat Buriram University*, 10(1), 78-88. [in Thai]

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน
หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณาถ้อยแถลงเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1. ต้นฉบับ

1.1 เป็นบทความวิจัย/บทความวิชาการ/บทวิจารณ์หนังสือ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาและภาษาศาสตร์ ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารใด

1.2 เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น

1.3 หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

1.4 ข้อความในบทความพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 16 ต้นฉบับบทความมีความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A5 รวมเอกสารอ้างอิง

2. ชื่อเรื่อง

ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

3. ชื่อผู้เขียน

3.1 ระบุชื่อ-นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ไว้ด้านขวามือใต้ชื่อของบทความ

3.2 ระบุเชิงอรรถของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา ภาควิชา คณะ สถาบัน ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. บทคัดย่อ

4.1 บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.2 บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.3 ทำยบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. เนื้อหา

ควรสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์การวิจัย และครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ การนำไปใช้ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

1. กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้น
2. ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการ
3. กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความ
4. ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียน แต่วารสารศิลปศาสตรคงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตีพิมพ์ครั้งแรก โดยเหตุที่บทความนี้ปรากฏในวารสารที่เข้าถึงได้จึงอนุญาตให้นำบทความไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แต่มิใช่เพื่อการพาณิชย์

วิธีการส่ง

ส่งต้นฉบับบทความและใบนำส่ง จำนวน 1 ชุด พร้อมทั้งส่ง File ข้อมูล *.doc ไปยัง <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-la>

รายละเอียดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 15

ขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง 1.5 นิ้ว

ขอบซ้าย 1.5 นิ้ว ขอบขวา 1.5 นิ้ว

ส่วนประกอบของบทความ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง	เน้น, เอียง	ชิดขวา	15
บทคัดย่อ			
1. ภาษาอังกฤษ	หัวข้อ: เน้น	ชิดซ้าย	15
2. ภาษาไทย	เนื้อหา: ปกติ		
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	15
หัวข้อย่อย	ปกติ	ใช้หมายเลข	15
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	15
การเน้นความในบทความ	ปกติ	-	15
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	15
ข้อความอ้างอิง	ปกติ	ลงมา 1 ย่อหน้า	15
เอกสารอ้างอิง	เน้น	ชิดซ้าย	15
ภาพประกอบ	ปกติ	กลางหน้ากระดาษ	15

การอ้างอิงในบทความ

การอ้างอิงใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date) และการเขียนเอกสารอ้างอิงตามแบบ APA 6th โดยให้เป็นฉบับภาษาอังกฤษทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การอ้างอิงเมื่อคัดลอกคำต่อคำและอ้างอิงหมายเลขหน้าแหล่งที่มา

Renton (2002, p. 99)

(Renton, 2002, p. 99)

การอ้างอิงหนังสือที่มีผู้แต่งจำนวน 2 คน

(Renton & Tonren, 2002)

การอ้างอิงหนังสือที่มีผู้แต่งจำนวน 2 คนขึ้นไป

อ้างอิงครั้งแรก (Renton, Tonren & Smith, 2002)

อ้างอิงครั้งถัดไป (Renton et al., 2002)

การอ้างอิงบทสัมภาษณ์

การอ้างอิงในบทความ (In-text citation) ถึงการสัมภาษณ์ (Marino,
personal communication, October 18, 2014)

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หากมีการสืบค้นจากต้นฉบับที่เป็นภาษาไทย ให้วงเล็บว่า [In Thai]

1. Books	
General Format	Author. (Year of publication). <i>Book Title</i> . (2 nd ed.). Place of Publication: Publisher.
Example	one author Matin, G. (2008). <i>Essentials of terrorism: Concepts and controversies</i> . Los Angeles, CA: Sage Publications. Longacre, R. E. (1976). <i>An anatomy of speech notions</i> . Ghent, Belgium: The Peter de Ridder Press.
	two authors Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). <i>The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation?</i> . New York: Oxford University Press.

	Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C. R., Berry, A., Harlow, T., & Bach, J. S. (1993). There's more to self-esteem than whether it is high or low: The importance of stability of self-esteem. <i>Journal of Personality and Social Psychology</i> , 65, 1190-1204.
--	--

2. Journal Article

General Format	Author, (Year). Title of article. <i>Title of Journal</i> , volume (issue), pp.-pp.
Example	Article (Print) Likert, R. (1973). Improving the accuracy of P/L reports by estimating the change in dollar value of the human organization. <i>Michigan Business Review</i> . 25(2), 15-24.

3. Newspaper Article

General Format	Author. (Year./Month/date). Title of article. <i>Title of Newspaper</i> ,/pp.-pp.
Example	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatienceat your own risk. <i>The New York Times</i> , p. F6.

4. Theses

General Format	Author. (Year). <i>Title of doctoral dissertation or master's thesis</i> (Doctoral dissertation or master's thesis). Name of Institution, Location.
Example	Wilfley, D. E. (1989). <i>Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese</i> . (Doctoral dissertation), University of Missouri, Columbia.

5. Interviews	
General	Name of Interviewee (Year,/month/date)/Title (if any).
Format	Interview type.
Example	Marino, B. (2014, October 18). Personal Interview.
6. Audio-Visual Materials	
General	Name of Producer (job or responsibilities). (year of
Format	publication). <i>Title</i> . [Types of materials]. Place of Publication: Publisher.
Example	Sukhothai Thammatirat Open University, Producers. (2525). <i>Business Laws</i> [cassette tapes]. Nonthaburi: Sukhothai Thammatirat Open University.
7. Electronic Media	
General	Author. (Year,/Month/Date). <i>Title</i> ./[Type of Media].
Format	Details of Publication (if any). Retrieved from: Information source.
Example	Kang, K. (Writer), & Fryman, P. (Director). (2006). Slap bet [Television series episode]. In Bays, C. (Executive Producer), <i>How I met your mother</i> . Los Angeles, CA: Columbia Broadcasting System.
8. Online or Internet Documents/Information	
General Format	Author, (Year,/Month/Date). <i>title</i> . Retrieved from URL.
Example	Simmons, B. (2015, January 9). <i>The tale of two Flaccos</i> . Retrieved from http://grantland.com/the-triangle/the-tale-of-two-flaccos/

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....

สถานที่ทำงาน(ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย).....

.....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail:.....

ขอส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร ดังนี้

☐ บทความวิจัย มีเนื้อหาครบถ้วนตามรูปแบบของวารสารดังหัวข้อต่อไปนี้

☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์ ☐ วิธีการศึกษา ☐ ผลการศึกษา

☐ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ☐ การนำไปใช้ประโยชน์ (ถ้ามี)

☐ เอกสารอ้างอิงแบบ APA 6th

☐ บทความวิชาการ มีเนื้อหาครบถ้วนตามรูปแบบของวารสารดังหัวข้อต่อไปนี้

☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์ ☐ สรุป ☐ เอกสารอ้างอิงแบบ APA 6th

☐ บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้เป็นผลงานตามที่ได้ระบุชื่อในบทความจริงและไม่
เคยเผยแพร่ที่ไหนมาก่อนหรืออยู่ในระหว่างพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารใด

ลงชื่อ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

Guidelines for authors

Requirements for manuscripts submitted to Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus.

Manuscript Preparation

The editorial board will consider only manuscripts that meet the following requirements.

1. The manuscript must be:

1.1 A research article, an academic article or a book review in the field of humanities, social sciences, language, and linguistics that has not been published elsewhere and that has not been submitted for consideration to be published in any other journals.

1.2 written in either Thai or English.

1.3 be accompanied by a permission document as evidence, if the manuscript is a translation or compiled from another language.

1.4 typed with Microsoft Word using TH SarabunPSK, 15 points, with a length of 20 A5 pages including references.

2. Title

Concise and relevant to the content

3. Author(s)

3.1 Write the author's or authors' real name and family name (in Thai and English for Thai authors) on the right-hand side under the article title.

3.2 On the footnote: Write the author's or authors' name and family name and his/her academic title, field of specialization,

department, faculty, college or school, institution, respectively (in Thai and English for Thai authors).

4. Abstract

4.1 An article written in Thai must be accompanied by one abstract in Thai and the other in English; the English abstract is to precede the Thai one, each abstract should not exceed 300 words.

4.2 An article written in English must be accompanied by one abstract in English and the other in Thai; the Thai abstract is to precede the English one, each abstract should not exceed 300 words.

4.3 The abstract should be immediately followed by a list of keywords but not exceeding 5 words for both Thai and English.

5. Content

In accordance with a research paradigm covering the following: Introduction, Purposes, Method, Results, Discussion, Conclusion and recommendations, Applications (if any) and References

Procedure and Criteria for Article consideration

1. The editorial board gives primary consideration.
2. Reviewers review the content; examine the academic correctness and quality of the manuscript.
3. The editorial board does not return the manuscript to the author(s).
4. The copyrights of the article are retained by the author(s) but the Journal of Liberal Arts reserves the right for the article's first publication, and as the article will appear in an accessible journal, the article can, therefore, be used for educational purposes but not commercially.

Submitting the manuscript

The manuscript must be accompanied by a cover letter; a file of the article *.doc or *.docx should be to <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-la>

Font and Form for Publication

Font: TH SarabunPSK Size 15 Page Margin

Top: 1.5 inch

Bottom: 1.5 inch

Left: 1.5 inch

Right: 1.5 inch

Feature of the article	Font elaboration	Margin	Font Size
Article Title	Bold	Center	18
Author	Bold	Align Text Right	15
Abstract	Topics: Bold	Align Text	15
1. English	Content:	Left	
2. Thai	Standard		
Main topics	Bold	Align Text Left	15
Sub-topics	Standard	Numbering	15
Paper content	Standard	-	15
Text or content emphasis	Standard	-	15
Table contents	Standard	-	15
Quotations	Standard	Separate Paragraph	15
References	Bold	Align Text Left	15
Figure Title	Standard	Center	15

References

Use the author–date form in the APA6th Style as shown below

Kenedy (2002, p. 99)

(Kenedy, 2002, p. 99)

Two authors:

(Renton & Tonren, 2002)

Three to five authors

First in-text citation: (Renton, Tonren & Smith, 2002)

Subsequent citation: (Renton et al., 2002)

Interview in-text citation: (Marino, personal interview, October 18, 2014)

References

1. Books

General Format	Author. (Year of publication). <i>Book Title</i> . (2 nd ed.). Place of Publication: Publisher.
Example	one author Matin, G. (2008). <i>Essentials of terrorism: Concepts and controversies</i> . Los Angeles, CA: Sage Publications.
	two authors Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). <i>The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation?</i> . New York: Oxford University Press.
	three to seven authors Holmberg, D., Orbach, T., & Veroff, J. (2004). <i>Thrice-told tales: Married couples tell their stories</i> . Mahwah, NJ: Erlbaum.

2. Journal Article	
General Format	Author, (Year). Title of article. <i>Title of Journal</i> , volume (issue), pp.-pp.
Example	Article (Print) Likert, R. (1973). Improving the accuracy of P/L reports by estimating the change in dollar value of the human organization. <i>Michigan Business Review</i> . 25(2), 15-24.
3. Newspaper Article	
General Format	Author. (Year,/Month/date). Title of article. <i>Title of Newspaper</i> ,/pp.-pp.
Example	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatienceat your own risk. <i>The New York Times</i> , p. F6.
4. Theses	
General Format	Author. (Year). <i>Title of doctoral dissertation or master's thesis</i> . (Unpublished doctoral dissertation or master's thesis). Name of Institution, Location.
Example	Wilfley, D. E. (1989). <i>Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese</i> . (Unpublished doctoral dissertation), University of Missouri, Columbia.
5. Interviews	
General Format	Name of Interviewee (Year,/month/date)./Title (if any). Interview type.
Example	Marino, B. (2014, October 18). Personal Interview.

6. Audio-Visual Materials

General Format	Name of Producer (job or responsibilities). (year of publication). <i>Title</i> . [Types of materials]. Place of Publication: Publisher.
Example	Sukhothai Thammatirat Open University, Producers. (2525). <i>Business Laws</i> [cassette tapes]. Nonthaburi: Sukhothai Thammatirat Open University.

7. Electronic Media

General Format	Author. (Year,/Month/Date). <i>Title</i> ./[Type of Media]. Details of Publication (if any). Retrieved from: Information source.
Example	Kang, K. (Writer), & Fryman, P. (Director). (2006). Slap bet [Television series episode]. In Bays, C. (Executive Producer), <i>How I met your mother</i> . Los Angeles, CA: Columbia Broadcasting System.

8. Online or Internet Documents/Information

General Format	Author, (Year,/Month/Date). <i>title</i> . Retrieved from URL.
Example	Simmons, B. (2015, January 9). <i>The tale of two Flaccos</i> . Retrieved from http://grantland.com/the-triangle/the-tale-of-two-flaccos/

Submission Form for Publication for Journal of Liberal Arts
Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

Name (Mr. Mrs. Miss)

Academic Title.....

Affiliation (Department, Faculty, University)

.....

Contact Detail: House no.....Moo.....Alley.....

Road.....District.....Province.....Zip.....

Code.....Tel. Fax..... E-mail.....

Types of paper to be published

☐ Research report

☐ Introduction

☐ Purposes

☐ Method

☐ Results

☐ Conclusion Discussion and recommendations

☐ Applications (if any)

☐ References

☐ Academic article

☐ Introduction

☐ Purposes

☐ Conclusion ☐

References

☐ Book review

Paper Title

.....

.....

I certify that this paper submitted for publication is original, previously
unpublished, and not under consideration for publication elsewhere.

Signature.....

Date.....Month.....Year.....